

Begroting 2023 - 2026

1 Bestuurlijke samenvatting

Inhoudsopgave

1 Bestuurlijke samenvatting.....	2
Leeswijzer.....	3
Inleiding.....	5
Financieel meerjarenbeeld.....	9
2 Programma's.....	13
Programma 1 Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen.....	14
Programma 2 Openbare orde en veiligheid.....	33
Programma 3 Beheer openbare ruimte.....	37
Programma 4 Economische zaken.....	43
Programma 5 Onderwijs en vrije tijd.....	47
Programma 6 Inkomensondersteuning.....	55
Programma 7 Sociaal domein.....	60
Programma 8 Duurzaamheid en milieu.....	73
Programma 9 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting.....	80
3 Paragrafen.....	90
Paragraaf 1 Lokale heffingen.....	91
Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	97
Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen.....	117
Paragraaf 4 Financiering.....	125
Paragraaf 5 Bedrijfsvoering.....	128
Paragraaf 6 Verbonden partijen.....	132
Paragraaf 7 Grondbeleid.....	151
Paragraaf 8 Duurzaamheid.....	161
4 Bijlagen.....	164
1 Lasten en baten 2023 tot en met 2026.....	165
2 Geraamde incidentele bedragen.....	166
3 Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves.....	169
4 Reserves en voorzieningen.....	172
5 EMU-saldo en geprognosticeerde meerjarenbalans.....	174
6 Investeringskredieten.....	176
7 Budgetneutrale wijzigingen en kleine aanpassingen.....	178
8 Definities verplichte beleidsindicatoren.....	179
9 Uitgangspunten begroting 2023 - 2026.....	182
10 Taakvelden.....	184
11 Afkortingen.....	187

Leeswijzer

De leeswijzer vertelt hoe deze programmabegroting is opgebouwd.

Hoofdstuk 1 is de *bestuurlijke samenvatting* van de programmabegroting met daarin de inhoudsopgave, bijhorende leeswijzer, een inleiding en het financieel meerjarenbeeld.

In hoofdstuk 2 beschrijven we de *programma's*. De programmabegroting bestaat net als voorgaande jaren uit negen programma's.

Per programma zijn de volgende onderdelen opgenomen:

- Een overzicht van de betreffende beleidsvelden met de daarvoor verantwoordelijke portefeuillehouder.
- Een korte omschrijving van het programma.
- Belangrijke ontwikkelingen. De ontwikkelingen zoals beschreven in de perspectiefnota worden hier niet opnieuw beschreven. Het betreft alleen een weergave van de (nieuwe) ontwikkelingen welke in de perspectiefnota nog niet zijn genoemd.
- Wat we binnen het programma meerjarig willen bereiken, wat we ervoor gaan doen en wat het mag kosten (de drie W-vragen). De tweede W-vraag richt zich vooral op het begrotingsjaar 2023. Het gaat daarbij om specifieke taken, niet de jaarlijks terugkerende. Bij 'hoe meten we dat' nemen we indicatoren of monitoring op, waarmee we onze doelen meten. Dit zijn niet de beleidsindicatoren, zoals die door het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) worden voorgeschreven.
- De beleidsindicatoren behorend bij het programma. Dit zijn indicatoren die iedere gemeente publiceert op grond van de BBV. Als een goede vergelijking niet mogelijk is wordt dit aangegeven met de afkorting n.b. = niet bekend. Per beleidsindicator treft u een vergelijking van Dalfsen met gemeenten in heel Nederland en een vergelijking met gemeenten met een vergelijkbare gemeentegrootte. In bijlage 4.9 treft u een nadere omschrijving c.q. definitie van deze indicatoren.
- Bij de derde W-vraag 'Wat mag het kosten?' zijn de lasten en baten per beleidsveld weergegeven in een tabel. Hier zijn de rekeningcijfers 2021 en de begrote bedragen 2022 t/m 2026 opgenomen (incl. bijstellingen).
- Bij de financiële bijstellingen worden de mutaties t.o.v. Perspectiefnota 2023-2026 in grote brokken toegelicht.
- Onder de financiële analyse worden de financiële bijstellingen in 2023 t.o.v. 2022 op hoofdlijnen toegelicht. NB. De afwijkingen zijn aangeduid als - (nadeel) of + (voordeel). Een - (nadeel) betekent hogere lasten of lagere baten in de begroting 2023 ten opzichte van de begroting 2022. Ook geven we aan of een afwijking een technische wijziging is (dus een wijziging als gevolg van regelgeving o.i.d.).
nb de totale toelichting komt niet altijd exact overeen met het verschil in de tabel. Het verschil in de betreffende bedragen kan worden uitgelegd als overige afwijking.
- Een overzicht van de verbonden partijen als de samenwerking te maken heeft met het betreffende programma.
- Relevante beleidsplannen en verordeningen. Deze zijn in digitale vorm te raadplegen, wij streven ernaar om hier zo volledig mogelijk in te zijn.

Hoofdstuk 3 bevat de *paragrafen*. De paragrafen zijn een dwarsdoorsnede van de begroting. Hiermee krijgt de raad inzicht in de door hem gestelde kaders voor deze onderwerpen. De volgende paragrafen zijn voorgeschreven in het 'Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies' (BBV):

Paragraaf 1 Lokale Heffingen.

Deze paragraaf bevat de geraamde inkomsten, het beleid ten aanzien van de lokale heffingen, een overzicht op hoofdlijnen van diverse heffingen waarin o.a. de kostendekkendheid inzichtelijk wordt gemaakt, een aanduiding van de lokale lastendruk en tot slot de beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

In deze paragraaf geven we een toelichting op het doorlopen risicomanagementproces en geven we

een overzicht van de niet-financiële en financiële risico's met daarbij per risico een toelichting, de oorzaak, het gevolg en de getroffen beheersmaatregelen. Vervolgens gaan we in op de beschikbare weerstandscapaciteit, de benodigde weerstandscapaciteit en de ratio weerstandsvermogen, waaruit blijkt in welke mate wij in staat zijn tegenvallers op te vangen. Het hoofdstuk sluiten we af met een overzicht van de financiële kengetallen die in hun onderlinge verhouding een beeld geven van de financiële positie van de gemeente.

Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen.

In deze paragraaf geven we voor de kapitaalgoederen wegen, infrastructurele (civiele) kunstwerken, openbare verlichting, riolering, water, openbaar groen en gebouwen aan wat de beleidskaders zijn, de kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren en de financiële consequenties van het beleidsdoel.

Paragraaf 4 Financiering.

In deze paragraaf gaan we in op de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Tevens treft u een overzicht aan van de langlopende geldleningen en het rentebeleid van de gemeente.

Paragraaf 5 Bedrijfsvoering.

Deze paragraaf geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens over de gemeentelijke bedrijfsvoering. We gaan o.a. in op de volgende onderwerpen: personeelsbeleid, samenwerking, inkoopbeleid, informatievoorziening & automatisering, geo-informatie en documentbeheer, juridische kwaliteitszorg en rechtmatigheid.

Paragraaf 6 Verbonden partijen.

In deze paragraaf treft u een overzicht aan van de verbonden partijen van de gemeente. Per verbonden partij treft u de financiële ratio's aan, beleidsvoornemens, ontwikkelingen en de risico's.

Paragraaf 7 Grondbeleid.

In deze paragraaf gaan we in op de wijze waarop de gemeente invulling geeft aan haar grondbeleid. We gaan in op de ontwikkelingen, risicomanagement, de algemene reserve grondbedrijf, parameters en de actualiteit van de grondexploitaties.

Daarnaast bevat dit hoofdstuk een paragraaf (8) Duurzaamheid. Dit is een niet verplichte paragraaf. Doel van de paragraaf duurzaamheid is een samenhangend beeld van duurzaamheid in Dalfsen te schetsen. Omdat duurzaamheid consequenties voor meerdere programma's heeft en daardoor op meer plaatsen terugkomt in de begroting is besloten tot een extra paragraaf in de begroting en jaarrekening.

Hoofdstuk 4 bevat een aantal (vooral cijfermatige) bijlagen, onder meer:

- meerjarig beeld van de reserves en voorzieningen
- geprognosticeerde balans en EMU saldo
- overzicht van baten en lasten ingedeeld naar taakvelden

Inleiding

Voor u ligt de Programmabegroting 2023 – 2026 met daarin een nadere uitwerking van de Perspectiefnota 2023-2026. Het coalitiedocument 'Veel te doen in Dalfsen' heeft als onderlegger gediend bij het vullen van de programma's. Er staan veel ambities in de begroting, we gebruiken de komende vier jaren om die te realiseren. Daar waar er concrete acties in 2023 uit volgen, zijn deze ook zichtbaar gemaakt.

We zien dat de toekomst lastig is te voorspellen. Waar eerst de coronacrisis veel impact had, zijn daar de oorlog in Oekraïne, de stikstof-, toeslagen-, woningmarkt-, energie-, klimaat-, en vluchtelingen crisis bij gekomen. Niet allen nieuw, maar nu wel allen prangend en vragend om antwoorden en oplossingen. Deze crises staan ook niet los, maar raken elkaar. Hoe gaan we om met schaarste, wat gebeurt er met de koopkracht, hoe voorkomen we zoveel mogelijk armoede, hoe bieden we plekken om samen te wonen en te leven, hoe dragen we zorg voor onze omgeving en bieden ruimte voor ondernemerschap?

Juist nu houden we vast aan ons motto "We werken aan een wendbare, veerkrachtige samenleving en bieden een vangnet voor wie dat nodig heeft".

We maken ons zorgen! Schaarste is aan alle kanten voelbaar, zoals een tekort aan energie, woonruimte en grondstoffen.. Als gemeente Dalfsen hebben we aandacht voor bovenstaande vraagstukken en zoeken hierin naar kansen die passen bij onze gemeenschap, al zijn we daarin ook afhankelijk van landelijk beleid. Opgaves, waaronder de opvang van vluchtelingen en het aantal verplicht huisvesten van statushouders worden bepaald op landelijk niveau. Het is aan ons als gemeente om daarop te anticiperen. In deze begroting wordt daarop ingezet. We werken aan het versnellen van woningbouw voor meer woningen voor starters en andere doelgroepen. Daarnaast is nadrukkelijk aandacht voor projecten en activiteiten op het gebied van preventie en armoedebestrijding om de veerkracht te versterken.

We kijken naar wat juist wél kan, samen met onze inwoners en ondernemers. We zijn een aantrekkelijke plattelandsgemeente met aandacht voor elkaar in een groene omgeving waar het goed werken en recreëren is. Met levendige kernen die elk passende voorzieningen hebben voor onderwijs, bewegen en ontspanning. De dynamiek in onze kernen willen we behouden, zeker ook met het oog op ontwikkelingen waar we aan werken op het gebied van wonen, klimaat, duurzaamheid en sociale zekerheid. Onze toekomstvisie 'Voor Elkaar' biedt hierbij een leidraad voor het stimuleren, koesteren en benutten van onze onderlinge verbondenheid.

Zo werken we in 2023 onder meer aan het versterken van inwonerbetrokkenheid. We hechten grote waarde aan het sterk in verbinding staan met inwoners en ook aan de contacten van inwoners onderling. Om dit samenspel soepel te laten verlopen, willen we met elkaar in gesprek komen, zijn en blijven. Variërend van nieuwe ideeën, initiatieven die spelen of vragen die leven. Vanuit 'Goed Goan' wordt dat ook ondersteund door het verder versterken en ontwikkelen van ons bestuur en wijze van besturen die ruimte biedt aan debat, en aan inbreng van inwoners, ondernemers en instellingen. Vanuit verschillende rollen en verantwoordelijkheden bepaalt het geheel de waarde van onze dienstverlening en ons handelen voor onze inwoners en ondernemers. Die dienstverlening zal zich ook naar de toekomst toe blijven ontwikkelen, onder meer door datagedreven te werken. Processen of producten worden hierbij door data (informatie uit verschillende systemen) verfijnd en maken een verdere verbetering van onze dienstverlening mogelijk.

Vanuit het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte 'Buiten Voor Elkaar' (IBOR) ontwikkelen we de komende jaren groen- en biodiversiteitsbeleid voor de hele gemeente. In die groene ruimte van de gemeente werken we verder aan vraagstukken op het gebied van klimaat, duurzaamheid en plekken om te wonen. De kwaliteit van de leefomgeving zit hem, naast hoe het oogt, ook in hoe we ons erdoor bewegen. We richten ons op de verkeersveiligheid, aantrekkelijke fietsroutes en een goede verbinding in het Vechtdal. Bij en in Regio Zwolle zijn we actief betrokken. Dat biedt kansen voor de gemeente, haar inwoners en ondernemers. Welke mogelijkheden zijn er voor het stimuleren van bedrijvigheid, ook gezien de kans op economische stagnatie in tijden van crises wat een onzekere factor is voor het ondernemerschap. We willen een lokale vitale economie behouden, die de inwoners van de gemeente Dalfsen voldoende werkgelegenheid biedt. Aan de basis van werk ligt onderwijs. In 2022 is gestart met het Integraal huisvestingsplan basisonderwijs en daaraan wordt ook in 2023 verder gewerkt om zo een goede speel-, leer- en werkomgeving te bieden aan kinderen en medewerkers.

Voorkomen is beter dan genezen, een uitdrukking die aansluit op hoe wij met het preventiebeleid, samen met onze partners, willen zorgdragen dat inwoners leven in een gezonde leefomgeving, zelfredzaam zijn en deel uitmaken van een vitale gemeenschap. Een gezonde leefomgeving waarin je kan sporten en recreëren draagt daar aan bij. Preventie is ook hulp bieden bij de start, zoals op weg naar werk, integreren als statushouder of uit de schulden komen. Belangrijke thema's voor 2023 zeker wanneer er toenemende onzekerheid is rondom wonen, werken en leven en alles wat eerder vanzelfsprekend was, dat niet meer is. Daarom houden we met name oog voor onze kwetsbare inwoners en ondernemers.

In de afgelopen jaren heeft de gemeente Dalfsen zich steeds verder ontwikkeld als een financieel gezonde gemeente. Er liggen enkele zwaardere financiële jaren achter ons met veel zorgen. Een sluitende begroting is opnieuw gelukt, wel met de kanttekening dat we leven in onzekere tijden. Vanuit die basis werken wij, en blijven we investeren in de samenleving.

De Dalfser gemeenschap heeft al vele malen haar veerkracht en sociale betrokkenheid getoond. Een grote kracht waar wij van onder de indruk zijn. Op het versterken ervan en de onderlinge verbondenheid blijven wij ons richten. In Dalfsen doen we het Met Elkaar!

Samenstelling gemeenteraad

De gemeenteraad bestaat uit 21 raadsleden verdeeld over zes politieke partijen met de volgende zetelverdeling:

Zetelverdeling	2022-2026
Gemeentebelangen	8
CDA	6
ChristenUnie	3
Partij van de Arbeid	2
D66	1
VVD	1
Totaal	21

Gemeentebelangen

Inge Haarman, Jelle Hekman, Mariëtte Holterman, Gerard Jutten, Ingrid Kappert, Herman Kleine Koerkamp, Wim van Lenthe en Jolande Upper.

CDA

Bert Ruitenbergh, Luc Diepman, Roel Kouwen, Wim Prinsse, Miriam Veldkamp en Anouk Zwakenberg.

Christen Unie

Rietje Lassche-Visscher, Dick van Gelder en Dick Homans

PvdA

Leander Broere en Ton de Vries.

VVD

Gerrit Jan Veldhuis.

D66

Bernard Smalbraak.

De gemeenteraad wordt bijgestaan door de griffier, drs. J. Leegwater.

Samenstelling van het gemeentebestuur

Het gemeentebestuur wordt gevormd door het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad. Het college van B&W vormt het dagelijks bestuur en de gemeenteraad het algemeen bestuur. De gemeenteraad is het hoogste bestuurlijke orgaan en stelt de kaders voor het beleid vast, stelt de financiële middelen voor de uitvoer van de programma's vast en heeft een controlerende rol ten opzichte van het college van B&W. Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering van de raadsbesluiten en heeft daarnaast een aantal eigenstandige taken.

Het college bestaat uit de burgemeester, mevrouw E. van Lente en vier wethouders, mevrouw A.J. Ramerman, de heer A. Schuurman, de heer J.W. Uitslag en de heer R.W.J. van Leeuwen. De gemeentesecretaris/algemeen directeur is bij de vergaderingen van B&W aanwezig als secretaris en adviseur.

Het college met van links naar rechts: burgemeester Erica van Lente, gemeentesecretaris/ algemeen directeur Henry van der Woude, wethouder Ruud van Leeuwen, wethouder Jan Uitslag, wethouder Betsy Ramerman en wethouder André Schuurman.

Het college vergadert iedere week op dinsdag. Ieder lid van het college van B&W is verantwoordelijk voor een aantal specifieke beleidsterreinen (portefeuilles) van de gemeente.

Portefeuilleverdeling college van B&W

Burgemeester drs. E. van Lente

Kabinet en representatie, Dienstverlening, Algemene bestuurlijke aangelegenheden, Openbare orde en veiligheid, Bestuurszaken en communicatie, Privaatrechtelijke en juridische zaken, Personeel en organisatie, Strategische beleidsvorming, Intergemeentelijke en regionale samenwerking, Bedrijfsvoering en Digitalisering.

Gebiedswethouder Dalfsen/ Iocoburgemeester A. Schuurman portefeuillehouder Wonen

Duurzaamheid (inclusief milieu, afval en energietransitie), Integrale handhaving, Ruimtelijke ontwikkeling, Volkshuisvesting, Monumenten en Archeologie, Verstedelijkingsstrategie (Regio Zwolle), Bestuurlijke vernieuwing, Inwonerbetrokkenheid. Project Centrumplan Dalfsen.

Gebiedswethouder Nieuwleusen drs. J.W. Uitslag portefeuillehouder Leven

Welzijn, Jeugd(hulp), Inclusie, WMO, Sport, Sportaccommodaties (beheer), Kulturhusen, Cultuur, Maatschappelijk werk, Volksgezondheid, Onderwijs en educatie, Stikstof, Evenementenbeleid, Project Ruimte voor de Vecht.

Gebiedswethouder Platteland, Hoonhorst en Oudleusen A.J. Ramerman
portefeuillehouder Werken

Economische ontwikkeling, Agrarische ontwikkeling en plattelandsvernieuwing, Recreatie en toerisme, Werkgelegenheid en participatie, Werkvoorzieningschappen, Verkeer en vervoer, Groen/ blauwe diensten.

Gebiedswethouder Lemelerveld drs. R.W.J. van Leeuwen
portefeuillehouder Financiën

Financiën, Planning en control, Klimaatadaptatie, Beheer en onderhoud openbare ruimte (groen en grijs), Beheer en onderhoud gemeentelijke gebouwen. Grondexploitaties, Nieuwe bedrijventerreinen, Lelystad Airport, Water (inclusief Hoogwaterbeschermingsprogramma), Aandeelhoudersrol.

Financieel meerjarenbeeld

We zien dat onze uitgaven groeien door onder meer de inflatie, arbeidskosten en ook gewenste investeringen op kwaliteit van dienstverlening en op uitvoering van reguliere taken.

De gemeente Dalfsen is een financieel gezonde gemeente. En we willen dat ook blijven. We ramen daarom realistisch en behoedzaam met het oog op de toekomst en zo te kunnen inspelen op de steeds veranderende omgeving.

Financieel meerjarenbeeld begroting 2023-2026

Het begrotingssaldo laat meerjarig een voordeel zien. De septembercirculaire was nog niet ontvangen ten tijde van het opstellen van deze begroting en is daarom nog niet meegenomen in onderstaande cijfers.

Programma bedragen x € 1.000 + = voordeel, -/- = nadeel	2023	2024	2025	2026
Bestuur, ondersteuning & alg. dekkingsmiddelen	38.994	41.514	44.394	41.121
Openbare orde en veiligheid	-2.559	-2.703	-2.630	-2.665
Beheer openbare ruimte	-5.240	-5.442	-5.528	-5.577
Economische zaken	-188	-166	-166	-166
Onderwijs en vrije tijd	-4.611	-4.825	-4.913	-4.919
Inkomensondersteuning	-2.094	-2.104	-2.121	-2.138
Sociaal domein	-22.450	-22.513	-22.240	-22.596
Duurzaamheid en milieu	-460	-478	-494	-490
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	-1.235	-1.181	-1.118	-1.100
Begrotingssaldo 2023-2026	157	2.101	5.185	1.470

In de volgende tabel zijn de ontwikkelingen vanaf de begroting 2022-2025 op een rijtje gezet.

Primaire begroting bedragen x € 1.000 + = voordeel, -/- = nadeel	2023	2024	2025	2026
Stand programmabegroting 2022-2025 structurele mutaties	736	688	932	932
Totaal structurele wijzigingen	-1.718	-2.216	-2.231	-3.016
Totaal gevolgen mutaties Investeringsplan (hoofdstuk 4)	-8	-12	-14	-32
Structureel saldo vóór mutaties Investeringsplan	-991	-1.540	-1.312	-2.116
Amendement afschaffen hondenbelasting	-145	-147	-149	-152
Structureel saldo Perspectiefnota 2023-2026	-1.136	-1.687	-1.462	-2.268
Stand programmabegroting 2022-2025 incidentele mutaties	-464	-214	-75	-75
Totaal incidentele wijzigingen	-207	0	17	12
Incidenteel saldo Perspectiefnota 2023-2026	-671	-214	-58	-63
Totaal saldo ná mutaties Perspectiefnota	-1.807	-1.901	-1.520	-2.331
Mutaties begroting 2023	1.964	4.002	6.705	3.801
Saldo meerjarenbegroting 2023-2026	157	2.101	5.185	1.470
Totaal - incidenteel saldo begroting 2023	-1.910	-1.716	-68	
Totaal - structureel saldo begroting 2023	2.067	3.817	5.253	1.470
Saldo meerjarenbegroting 2023-2026	157	2.101	5.185	1.470

Ten opzichte van de Perspectiefnota 2023-2026 is het financieel meerjarenbeeld verbeterd. De mutaties in de begroting 2023-2026 bestaan uit verschillende voor- en nadelen. Grofweg zien we de volgende componenten:

- Algemene uitkering
- Inwoner centraal
- Inkomensondersteuning en sociaal domein

Algemene uitkering

U bent met een afzonderlijke notitie geïnformeerd over de doorrekening van de meicirculaire. De financiële effecten hiervan zijn voor de jaren 2023-2026 in deze begroting verwerkt. Daarnaast is er voor 2025 en 2026 uit voorzichtigheidsprincipe rekening gehouden met de afschaffing van de opschalingskorting op basis van uitspraken over het accres.

In de begroting 2022-2025 is binnen het beleidsveld algemene uitkering voor de jaren 2023 tot en met 2025 een stelpost 'compensatie rijk uitgaven jeugdhulp' opgenomen. In augustus jl. zijn door Rijk, IPO en VNG (aanvullende) afspraken gemaakt over de wijze waarop gemeenten deze middelen in de begroting 2023-2026 kunnen verwerken. Uitkomst daarvan is dat we rekening mogen houden met een besparing van de uitgaven jeugd als gevolg van maatregelen die het rijk gaat uitwerken. Dit geeft voor de jaren 2024 en 2025 een verschuiving van respectievelijk € 93.000 en € 465.000 van beleidsveld algemene uitkering naar beleidsveld jeugdzorg. Voor 2026 zorgt dit binnen het beleidsveld jeugdzorg voor een verlaging van de uitgaven van € 471.000. Om te komen tot een besparing van de uitgaven is een rijksverantwoordelijkheid.

Inwoner centraal

We hechten grote waarde aan de betrokkenheid van inwoners, initiatieven van inwoners worden omarmd en getoetst op inpasbaarheid. We richten ons op de onderlinge verbondenheid van onze gemeenschappen. Om dat adequaat op te kunnen pakken, is er structurele formatie nodig in de vorm van gebiedsverbinders en participatie expert.

In het proces van "Samen Verder Reizen" werken we aan de organisatieontwikkeling om continu en wendbaar in te spelen op de vraag en verwachtingen van de samenleving. Voor de samenhang en begeleiding is in 2023-2024 een organisatieadviseur aangetrokken.

Naast de doorontwikkeling van de organisatie willen we de bevoegdheden en verantwoordelijkheden lager in de organisatie leggen. Daarom hebben we er voor gekozen om na de aanstelling van de nieuwe gemeentesecretaris de vacature van directeur niet open te stellen. Wij hebben ervoor gekozen om een deel van de directietaken te beleggen bij het managementteam. Om het MT in staat te stellen hun taken goed te kunnen uitoefenen hebben wij de personeelsbegroting anders opgezet. Door de andere opzet worden managers zelf verantwoordelijk voor de formatie en budgetten van hun eenheid en kunnen binnen de gestelde kaders keuzes maken.

Enkele jaren geleden is er fors bezuinigd op het budget voor ziekteverzuim. Echter de laatste twee jaar laten de verzuimcijfers conform het landelijke beeld ook in Dalfsen een stijgende lijn zien. Het ziektebudget is daardoor niet langer toereikend. Het is noodzakelijk om dit op een realistisch bedrag te gaan begroten. Het niet kunnen vervangen van (langdurig) zieke medewerkers leidt tot vertraging en extra werkdruk.

Door de schaarste op de arbeidsmarkt zijn de tarieven voor inhuur fors gestegen. Om mee te kunnen met de markt en continuïteit te kunnen bieden hebben wij de post inhuur naar boven bij moeten stellen.

Nieuwe opzet begroting en planning & controlcyclus.

De huidige opzet van de P&C cyclus is erg arbeidsintensief voor de organisatie en is meer geworden tot een instrument van verantwoording dan een sturingsinstrument. Dat willen we graag kantelen om zo de raad beter in zijn kracht te zetten door met meer sturingselementen en dashboards te gaan werken en minder focus te leggen op verantwoording. De verantwoording willen we meer benadrukken in de jaarrekening. Daarnaast willen we samen met u de mogelijkheden verkennen om te komen tot een beter aansluitende begroting, bijvoorbeeld in de vorm van "zero based" begroten.

Inkomensondersteuning en sociaal domein

Op basis van de laatste realisatiecijfers voorzien we een dalende trend op het aantal indicaties bij onder meer begeleiding WMO, PGB's, maatwerkvoorzieningen rolstoelen en woningen. Deze verwachting is ook voor het aantal cliënten voor de IOAW. Tegelijkertijd zien we ook hogere tarieven. Terwijl voor we voor de participatie juist een stijging van het aantal cliënten met een nieuwe beschut indicatie verwachten.

De aanbesteding van het nieuwe inkoopmodel voor de jeugdzorg leidt tot hogere en ook reële tarieven. Verwachting is dat op basis van 2 jaar ervaring dit gaat leiden tot betere sturing en beheersing van de budgetten. Dit betekent voor de kortere termijn (2023 en 2024) hogere uitgaven, en dat voor 2025 en 2026 de geraamde risico stelpost kan vervallen.

We geven een toelichting per programma in de paragraaf financiën onderdeel financiële bijstellingen.

Financiële positie

De gezondheid van een gemeente is af te leiden uit de financiële positie.

Het belangrijkste onderdeel hierin is de opbouw van het structureel begrotingssaldo. Conform het BBV is hieronder de opbouw weergegeven.

In de tabel hierna wordt, conform het BBV, de opbouw van structureel begrotingssaldo weergegeven.

Presentatie structureel begrotingssaldo bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Saldo baten en lasten	-1.286	830	4.204	483
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	<u>1.443</u>	<u>1.271</u>	<u>981</u>	<u>987</u>
<i>Begrotingsresultaat na bestemming</i>	157	2.101	5.185	1.470
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	1.910	1.716	68	0
Structureel begrotingssaldo (afgerond)	2.067	3.817	5.253	1.470

De in de tabel opgenomen bedragen incidentele lasten en baten sluiten aan op de totalen uit het overzicht incidentele lasten en baten en bevatten eveneens de incidentele mutaties reserves.

Daarnaast is de ontwikkeling van de reserves, schuldenlast en de grondexploitatie terug te zien in de financiële kengetallen. In onderstaande tabel zijn deze weergegeven, waarbij we aansluiten bij de signaleringswaarden van de VNG.

Financiële kengetallen	Rekening Begroting Begroting Begroting Begroting Begroting					
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Netto schuld quote	18%	29%	29%	30%	24%	21%
Netto schuld quote gecorrigeerd	11%	22%	23%	23%	17%	15%
Solvabiliteitsratio	54%	54%	54%	55%	54%	54%
Structurele exploitatieruimte	2,38%	2,66%	3,02%	5,06%	6,94%	2,01%
Grondexploitatie	8%	8%	5%	3%	-2%	-5%
Belastingcapaciteit	96%	99%	97%	91%	86%	81%

De kengetallen laten zien dat onze schuldenpositie en solvabiliteitsratio goed te noemen zijn. De gemeente heeft nog de mogelijkheid om meer inkomsten uit belastingen te verwerven. Ten aanzien van de grondexploitaties is te zien dat de komende jaren de voorraden gronden afnemen en daarmee de kwetsbaarheid wordt verminderd. Tegelijkertijd komen hiermee ook de ambities met betrekking tot maatschappelijke doelen die ruimte vragen in het gedrang.

Al met al kunnen we concluderen dat er sprake is van een gezonde financiële positie en een positieve ontwikkeling hierin.

Reserves

In de volgende tabel is het verloop van de reserves op hoofdlijnen weergegeven voor de meerjarenbegroting.

Reserves x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Algemene reserves	17.148	16.976	16.921	16.856
Bestemmingreserves	21.554	20.448	19.521	18.599
totaal	38.702	37.424	36.442	35.455
<i>resultaat</i>	<i>157</i>	<i>2.101</i>	<i>5.185</i>	<i>1.470</i>

De norm die wij voor ons zelf voor de ratio weerstandsvermogen hebben gesteld komt op een score van 2 (uitstekend). Op basis van de berekende risico's en de reservepositie behalen we een ratio van 6,1 waarderingscijfer A. Dit betekent dat de gemeente in zeer ruime mate in staat is om tegenvallers op te vangen zonder dat dit de continuïteit van de organisatie in gevaar brengt.

2 Programma's

Programma 1 Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen

Portefeuillehouders en beleidsvelden

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Van Lente	Bestuur Burgerzaken Overhead (personeel, huisvesting, automatisering)
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Algemene baten en lasten Overhead (planning en control) Algemene uitkering Belastingen en heffingen Overige gebouwen en gronden Mutatie reserves

Omschrijving van het programma

Het programma omvat alle taken van raad en college op het terrein van het openbaar bestuur en de ondersteuning en dienstverlening hierbij door de gemeentelijke organisatie. Tot dit programma behoren ook de algemene dekkingsmiddelen (inkomsten die de gemeente min of meer vrij kan besteden).

In de paragraaf Bedrijfsvoering gaan we in op het gevoerde beleid op het gebied van de ondersteunende taken door de organisatie. De paragrafen Lokale heffingen en Financiering hebben ook een sterke relatie met de beleidsvelden van dit programma en geven inzicht in het gevoerde beleid op deze terreinen.

Belangrijke ontwikkelingen

Inwonerbetrokkenheid: sterk in verbinding met inwoners en inwoners onderling

We richten ons op de onderlinge verbondenheid van onze gemeenschappen. We hechten grote waarde aan de betrokkenheid van inwoners, initiatieven van inwoners worden omarmd en getoetst op inpasbaarheid.

We vinden het belangrijk om te weten wat inwoners van ons verwachten, we willen voor hen benaderbaar en toegankelijk zijn. Om dit samenspel soepel te laten verlopen, willen we met elkaar in gesprek komen, zijn en blijven. In het nieuwe coalitiedocument is expliciet aandacht voor het betrekken van inwoners en wordt onder meer aangegeven dat de stem en het initiatief van inwoners gehoord en getoetst wordt op inpasbaarheid. Er leven veel goede ideeën. De gebiedswethouders, gebiedsverbinders en ruimtecoaches spelen daarin een belangrijke rol.

Steeds vaker ontwikkelen we samen met onze inwoners en ondernemers beleid. Ook stimuleren we betrokkenheid bij projecten. Het inwonerbetrokkenheidsbeleid 'Met Elkaar' biedt handvatten voor hoe we hier met elkaar mee aan de slag gaan. In de uitvoering van beleid en projecten kiezen we bewust welke vormen van interactie en participatie daarbij passen, zodat initiatiefnemers, inwoners, belanghebbenden en betrokkenen weten wat wij van hen verwachten en hoe we besluiten nemen. Om figuurlijk de luiken van het gemeentehuis te openen, zijn in letterlijke zin handen en voeten nodig. Goed participeren is een expertise, vraagt om inzicht, kennis en kunde om zo op passende wijze bij diverse vraagstukken de juiste brug te kunnen slaan. De ruimte delen we met velen en de huidige tijd laat zien dat verdeeldheid kan groeien en escaleren. Een juiste aanpak is van groot belang. Het bouwen en behouden van onderlinge verbondenheid vereist wel voldoende ambtelijke capaciteit met de juiste faciliteiten.

Toegankelijk, herkenbaar en begrijpelijk communiceren

Het coalitiedocument benoemt het belang van de inwoner centraal. Als gemeente willen we toegankelijker en begrijpelijker communiceren naar en met onze inwoners. We hebben verschillende doelgroepen en die vragen om een verschillende aanpak. Waar voor de één de boodschap in veel tekst kan, is een ander geholpen bij weinig woorden en meer afbeeldingen.

In de afgelopen jaren is het gebruik meer digitaal geworden, wat vraagt om een doorontwikkeling van de huisstijl. Essentieel is dat de boodschap toegankelijk is en voldoet aan de eisen die daaraan worden gesteld, denk daarbij ook aan onze dienstverlening die verloopt via de website en maakt dat 24/7 inwoners informatie kunnen vinden of diensten kunnen afnemen.

Strategische samenwerking: sterk in verbinding met de regio

Complexe vraagstukken en regionale opgaven vragen om intensieve samenwerking met medeoverheden, buurgemeenten, ondernemers en maatschappelijke organisaties. We positioneren Dalfsen met onze focus op fijn samen leven, samen wonen en samen werken in een groene leefomgeving door de kwaliteiten van Dalfsen te koesteren en te benutten. Vanuit deze positionering kijken we naar de grote hoeveelheid opgaven, maken we keuzes voor coalitievorming in regionaal verband en nemen we voor ons cruciale onderwerpen vaker de regie. Dat betekent meer agenderend en zichtbaar zijn, met meer aandacht voor gerichte lobby naar Den Haag en Brussel. Naast het continueren van de samenwerking in Regio Zwolle zoeken we door deelname aan P10 de samenwerking met middelgrote gemeenten breder in het land op.

Ontwikkeling van het bestuur

Onder de noemer 'Goed Goan' heeft de gemeenteraad in oude samenstelling een visiedocument en een plan van aanpak vastgesteld. Ook in nieuwe samenstelling gaat de versterking en ontwikkeling van ons bestuur verder. In 2022 heeft de raad een werkgroep ingesteld die zich buigt over de voorgestelde maatregelen en we verwachten dat dit in de loop van 2023 leidt tot een vergadersetting en wijze van besturen die ruimte biedt aan debat, en aan inbreng van inwoners, ondernemers en instellingen. Naar alle waarschijnlijkheid vraagt dit ook om incidentele en structurele investeringen. Dekking kan op voorhand gevonden worden in de stelpost ambities van de raad.

Ook met het college van B&W, ambtelijke organisatie en samenleving zetten we stappen. Het gaat immers om het geheel, als schakeltjes in een motor. Vanuit verschillende rollen en verantwoordelijkheden bepaalt het geheel de waarde van onze dienstverlening en ons handelen voor onze inwoners en ondernemers.

Organisatieontwikkeling

De samenleving verandert en de gemeente, die ten dienste staat van die samenleving, verandert mee. Met de organisatieontwikkeling Samen Verder Reizen zetten we in op continu leren en ontwikkelen op basis van vragen, signalen en ontwikkelingen uit de samenleving. Een lerende organisatie draagt bij aan wendbaarheid, die nodig is bij de opgaven waar we samen met de gemeenschap voor staan. Daarbij hebben we oog voor hoe we dat als management en medewerkers in gezamenlijkheid doen en voor de faciliteiten om de uitvoering zo optimaal mogelijk te maken.

Hybride werken

Met de komst van het hybride werken en de ontwikkelingen rondom participeren, interactie met inwoners en de gedachte: "Daar werken waar het werk is", merken we ook dat de eisen aan de functionaliteiten van het gemeentehuis veranderen. We willen een hedendaags meer open kantoor- en inrichtingsconcept zodat het gebouw en haar functie en uitstraling als 'huis van de gemeente' beter benut wordt en er meer gelegenheid ontstaat voor ontmoeten. In 2022 is verkend welk kantoorconcept ons de komende jaren kan faciliteren om onze inwoners, ondernemers en professionals optimaal te bedienen, in 2023 maken een uitwerking voor de implementatie. Naar alle waarschijnlijkheid vraagt dit ook om incidentele en structurele investeringen.

Digitale dienstverlening

We zijn volop bezig om onze digitale dienstverlening richting inwoners te verbeteren. Hiervoor zijn diverse vraagstukken en projecten gebundeld in de Digitaliseringsagenda, zoals het implementeren van een oplossing voor meldingen openbare ruimte, het verbeteren van het zaakgericht werken en het verbeteren van ons ICT-contractmanagement.

Van datagedreven initiatieven en datagedreven denken maken we de stap naar datagedreven werken.

Het programma Datagedreven Werken ondersteunt medewerkers en de organisatie bij het gebruik van data in de uitvoering van processen en bij het maken van beleid. Onze intentie is om situatiespecifieke handelen en maatwerk te verrijken en daarmee de impact van onze dienstverlening en projecten te vergroten.

Digitalisering

Voortgaande digitaliseringsontwikkelingen kunnen leiden tot extra benodigd budget. De omvang is vooralsnog niet te kwantificeren. Zodra er meer inzicht is volgen voorstellen voor begrotingswijzigingen die aan de raad worden voorgelegd. Hierbij moet gedacht worden aan onderwerpen als housing en hosting en doorontwikkeling van het werkplekbeheer. Deze ontwikkelingen worden samen met de partners van Shared Service Centrum Ons vormgegeven.

Optimalisatie Planning & Control cyclus

In 2023 starten we een optimalisatie van de P&C cyclus. Daarmee werken we verder aan inzichtelijke en begrijpelijke financiële documenten. De complexiteit en de onvoorspelbaarheid van de omgeving vraagt ook om wendbaarheid in uitvoering. Concreet betekent dit een beweging van verantwoord en naar sturen. Zero based begroten, digitaliseren en het heroverwegen van de programmastructuur zijn hier onderdeel van.

Arbeidsmarktontwikkelingen

We merken duidelijk de krapte op de arbeidsmarkt. Een fijn werkklimaat bieden aan de bestaande medewerkers is onze drijfveer in het personeelsbeleid en het organisatieontwikkeltraject Samen Verder Reizen. Met extra campagnes proberen we nieuwe medewerkers ook warm te maken voor een baan bij onze organisatie. Al is het is niet altijd mogelijk de vrijvallende functies op korte termijn opnieuw in te vullen. Ook externe inhuur is niet altijd direct mogelijk. We sluiten niet uit dat we te maken krijgen met onderbezetting en daarmee met het maken van keuzes. Daarnaast zien we een trend van stijgende tarieven en weinig deelnemende tot terugtrekkende partijen bij nieuwe aanbestedingen.

Kostenstijgingen

Er is veel onzekerheid in de wereld. In 2022 zijn energie- en brandstofprijzen sterk verhoogd en is sprake van een hoge inflatie. Kostenstijgingen hebben aanzienlijke impact voor onze inwoners en ondernemers en directe en afgeleide effecten voor onze organisatie.

Wat willen we bereiken?

1.1 Algemene baten en lasten

Dit beleidsveld bevat de treasury activiteiten, het begrotingssaldo en de stelposten voor onvoorzien. Op dit onderdeel zijn geen specifieke doelen geformuleerd.

1.2 Algemene uitkering

Dit beleidsveld bevat de uitkeringen uit het gemeentefonds. Het betreft de grootste inkomstenpost voor de gemeente. Op dit onderdeel zijn geen specifieke doelen geformuleerd.

1.3 Belastingen en heffingen

We streven naar zo laag mogelijke lasten voor onze inwoners en bedrijven. Voor meer informatie hierover verwijzen wij u naar de paragraaf lokale heffingen.

1.4 Bestuur

Wat te bereiken?	De gemeenteraad, het college en de burgemeester vormen samen het bestuur van de gemeente, waarbij goede onderlinge verhoudingen en respect voor elkaars taken en bevoegdheden voorop staan. Inwonerbetrokkenheid, efficiënte en effectieve werkwijzen en kwaliteit van besluitvorming zijn voor de komende jaren belangrijke uitdagingen.
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none">• In 2023 wordt verder gewerkt aan doorontwikkeling via het vastgestelde plan van aanpak 'Goed Goan'.• In 2023 experimenteren we met een bestuurscommissie adviesrecht gelet op de inwerkingtreding van de Omgevingswet en de daarin opgenomen termijnen voor vergunningverlening.• De Rekenkamercommissie start met de uitvoering van het onderzoeksprogramma dat in 2022 is opgesteld. Voorbereidingen worden getroffen voor het instellen van een volledig externe rekenkamer per 1 januari 2024.• Wijzigingen in wetgeving vragen in 2023 de nodige aandacht (o.a. Wet open overheid, Wet versterking decentrale rekenkamers, Wet versterking participatie decentraal niveau)
Hoe meten we dat?	Voor dit onderwerp zijn geen indicatoren geformuleerd.

1.4 Strategische samenwerking

Wat te bereiken?	Voor het behoud van de onderlinge verbondenheid (van de gemeenschappen) in onze gemeente werken we vanuit strategisch partnerschap in en buiten de regio samen aan complexe en integrale vraagstukken.
Wat gaan we er voor doen?	<p><i>Samenwerken in de regio: Regio Zwolle (samenwerkingsverband van 22 gemeenten, 4 provincies, ondernemers, onderwijs, maatschappelijke organisaties)</i></p> <ul style="list-style-type: none">• In 2023 worden ambities voor de regionale samenwerking vastgelegd in een nieuwe agenda, waarna nieuwe 'coalitions of the willing' ontstaan en de regionale investeringsagenda wordt aangescherpt.• In 2022 heeft het Rijk programma NOVEX geïntroduceerd. Meest in het oog springend is een actievare rol van het Rijk in de ruimtelijke ordening. De uitvoering kenmerkt zich door regie per provincie en een gebiedsgerichte aanpak (NOVEX-gebieden). Regio Zwolle is één van de NOVEX-gebieden onder de noemer 'klimaatbestendige groeiregio'. In 2023 wordt het partnerschap met het Rijk verder uitgewerkt. <p><i>Samenwerken buiten de regio: P10</i></p>

	<ul style="list-style-type: none"> Om buiten de regio de strategische samenwerking te intensiveren, treden we in 2023 toe tot de P10. P10 is een netwerk van middelgrote plattelandsgemeenten in Nederland die elkaar vinden in complexe vraagstukken in het landelijk gebied. Door onze toetreding tot de P10 vergroten we onze invloed op landelijk en Europees beleid en zijn we onderdeel van een platform waarin we kennis en ervaringen uit te wisselen met gemeenten buiten onze directe omgeving, die zich voor dezelfde opgaven gesteld zien als wij
Hoe meten we dat?	Voor dit onderwerpen zijn geen indicatoren geformuleerd

1.5 Burgerzaken

Wat te bereiken?	<ul style="list-style-type: none"> In 2023 wordt de digitale dienstverlening verder uitgebreid en wordt een aantal nieuwe functionaliteiten toegevoegd aan het programma i-burgerzaken. De bestaande functionaliteiten worden verder ontwikkeld en benut. Daarnaast wordt er ingezet op het vergroten van de betrouwbaarheid van de BRP en de integriteit van het reisdocumentenproces.
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none"> Om de applicatie i-Burgerzaken beter te benutten worden trainingen en webinars van de leverancier gevolgd. Het programma VRS (Verbeteren Reisdocumenten Stelsel) van het ministerie van BZK volgen.
Hoe meten we dat?	<ul style="list-style-type: none"> Op basis van informatie van onze software leverancier De kwaliteit van de BRP en het reisdocumentenproces worden jaarlijks getoetst door middel van de verplichte zelfevaluatie.

Hoe meten we dat?

Indicator	Bron	Nulmeting	2023	2024	2025	2026
Digitale dienstverlening afgezet tegen benchmark	software leverancier	75% (2021)	80%	85%	85%	85%
Kwaliteit BRP	kwaliteitsmonitor BZK	96,8% (2021)	98%	98%	98%	98%
kwaliteit reisdocumentenproces	kwaliteitsmonitor BZK	96,2% (2021)	98%	98%	98%	98%

1.6 Overhead

1.6.1 Samen verder reizen

Hieronder valt de ontwikkeling van de organisatie. Dit richt zich op sturing, structuur, processen en cultuur.

Wat te bereiken?	Een prettige en aantrekkelijke werkomgeving bieden waarin aandacht voor de medewerker vanzelfsprekend is en we oog hebben voor het welzijn van onze medewerkers. De medewerkers vormen samen een flexibele en wendbare organisatie, die continu aansluit op de veranderingen in de samenleving en behoeften vanuit gemeenteraad en college van B&W. Waarbij nadrukkelijk aandacht is voor de rol van de gemeente in samenwerking met inwoners, ondernemers en andere partners.
------------------	--

<p>Wat gaan we er voor doen?</p>	<p>Onder de titel “Samen verder reizen” werken we aan de doorontwikkeling van onze organisatie. We werken toe naar een organisatie die de blik naar buiten heeft en dicht bij en naast onze inwoners en ondernemers staat. We geven vertrouwen en leggen verantwoordelijkheden zo laag mogelijk in de organisatie. Alle ontwikkelingen brengen we samen en dan kijken we of onze huidige structuur voldoende ondersteunend is bij onze manier van werken. Het is belangrijk dat het managementteam op een moderne wijze sturing geeft en in staat is om de ontwikkelingen en medewerkers te ondersteunen. Hiervoor starten we een management ontwikkeltraject.</p> <p>Voor de samenhang en begeleiding, en als sparringpartner voor management een organisatieadviseur aangetrokken. Dit traject kan leiden tot een personele uitbreiding.</p> <p>Samen Verder Reizen vormt de paraplu voor diverse ontwikkelingen en bestaat uit vier componenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkeling “Route naar de toekomst”: Deze ontwikkeling bestaat uit twee sporen: <ol style="list-style-type: none"> 1. Lerend organiseren ('wat betekent een wendbare organisatie en manier van werken voor de inrichting van processen en systemen?'): in 2023 gaan we verder verkennen en keuzes maken over opgavegericht en gebiedsgericht werken 2. Lerend ontwikkelen ('wat betekent een wendbare organisatie en manier van werken voor de investering in het menselijk kapitaal?'). In 2022 is een concept gemaakt op welke wijze wij continu werken willen leren en ontwikkelen. In 2023 wordt de implementatie verder opgepakt en leggen we onder andere de verbinding met Bestuurlijke vernieuwing. • Ontwikkeling 'Hybride Werken'. In 2022 is een plan opgesteld hoe Hybride werken binnen Dalfsen te implementeren. Hoewel hergebruik van faciliteiten/technische middelen de voorkeur heeft bij de invoering van dit nieuwe kantoorconcept, zullen wij in 2023 en verder extra financiële middelen nodig hebben. • Ontwikkeling 'Digitale Dienstverlening': Door het ontwikkelen en versterken van de interne en externe digitale dienstverlening zijn wij toegankelijker en klantgerichter naar inwoners, ondernemers, overige partners maar ook naar onze eigen medewerkers toe. • Ontwikkeling “Aantrekkelijk Werkgeverschap”: Uitgangspunt is het binden en boeien van medewerkers. We willen meer aansluiten op de behoefte van de nieuwe generatie werknemers. Dat betekent inzet op onder meer de arbeidsmarktstrategie (waaronder vergoeding woon-werkverkeer, benchmark), het strategisch personeelsbeleid en arbobeleid. Hier is mogelijk extra budget voor nodig.
<p>Hoe meten we dat?</p>	<p>Hiervoor formuleren we tijdens het proces indicatoren.</p>

1.6.2 Communicatiebeleid

Wat te bereiken?	Een toegankelijke gemeente door begrijpelijke communicatie van onze bestuurders en medewerkers aan/voor onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere belanghebbenden.
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none"> • Medewerkers worden in 2023/2024 door training en coaching ondersteund in het begrijpelijk schrijven. • Formats voor brieven en formulieren worden aangepast. • Het opruisen van de huisstijl welke online en offline flexibel inzetbaar is en aansluit op de organisatie en landelijke toegankelijkheidseisen.
Hoe meten we dat?	via Burgerpanel, de laatste meting was in najaar 2019. Deze meting vindt 1x per 4 jaar plaats. Eerstvolgende dus in 2023.

Hoe meten we dat?

Indicator	Bron	Nulmeting	2019	2023	2024	2025	2026
Waardering communicatie van de gemeente	Burgerpanel	6,7 (2015)	niet bekend*	7,0	7,0	7,0	7,0
Beoordeling participatie bij totstandkoming beleid	Burgerpanel	6,4 (2015)	6,4	6,5	7,0	7,0	7,0
Betrokkenheid inwoners bij gemeenteraad	Burgerpanel	1% zeer goed 15% betrokken 44% matig 35% niet betrokken 5% geen mening (2015)	2% helemaal mee eens 10% mee eens 39% neutraal 33% oneens 10% helemaal oneens 6% geen mening	4% zeer goed 20% betrokken 40% matig 32% niet betrokken 5% geen mening	4% zeer goed 20% betrokken 40% matig 32% niet betrokken 5% geen mening	4% zeer goed 20% betrokken 40% matig 32% niet betrokken 5% geen mening	5% zeer goed 25% betrokken 40% matig 25% niet betrokken 5% geen mening

De cijfers uit het communicatieonderzoek van 2015 gelden als nulmeting. In het communicatiebeleid 'In de Kern' 2017- 2022 zijn deze als basis gebruikt voor het opstellen en uitvoeren van het beleid.

* Er is een tussentijdse meting geweest aan burgerpanel in 2019 met aangepaste vragenlijst ('waardering communicatie van de gemeente' was geen onderdeel van de vragenlijst).

1.6.3 Dienstverlening

Wat te bereiken?	De inwoners en ondernemers van de gemeente Dalfsen staan centraal. Daarom kiezen we voor een persoonlijke benadering in een digitale omgeving en leveren we maatwerk, waarbij we vraagstukken integraal oppakken. We vragen een actieve rol van onze inwoners en ondernemers. We waarderen initiatieven, we bieden ruimte en denken mee. Dit doen we vanuit onze Dalfser klantwaarden: duidelijk, gebruiksvriendelijk, mensgericht en transparant.
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none"> • We voeren de activiteiten uit het beleidsplan Dienstverlening uit. • Doorontwikkelen van onze digitale dienstverlening • Uitvoering geven aan het programma "Datagedreven werken" • In 2023 wordt een burgerpeiling 'waarstaatjegemeente.nl' uitgevoerd.
Hoe meten we dat?	Middels de Burgerpeiling "waarstaatjegemeente.nl"

Indicator	Bron	Nulmeting	2023	2024	2025	2026
Burgerpeiling: waardering alle inspanningen van de gemeente	waarstaatjegemeente.nl	7,08 (2019)	7,08	7,08	7,08	7,08

1.6.4 Financieel beleid

Wat te bereiken?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Het behouden van een financieel gezonde gemeente met daarbij de doorontwikkeling van de planning- en controlcyclus als belangrijk instrument voor de raad om kaders te stellen. 2. We willen een solide financieel beleid met een sluitende meerjarenbegroting en een positieve jaarrekening.
Wat gaan we er voor doen?	Structurele lasten dekken met structurele baten
Hoe meten we dat?	Indicator dekking uit reserves voor exploitatie, info uit eigen begroting

Hoe meten we dat?

Indicator*	Bron	Nulmeting	2023	2024	2025	2026
Dekking uit reserves voor exploitatie	Begroting	0,6% (2019)	0,1%	0%	0%	0%

*Voor de verplichte financiële kengetallen verwijzen wij u naar de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

1.7 Overige gebouwen en gronden

Dit beleidsveld bevat de baten en lasten van onroerend goed dat niet aan een specifiek beleidsveld is toe te rekenen. Op dit onderdeel zijn geen specifieke doelen geformuleerd. Voor wat betreft duurzaamheid gemeentelijke gebouwen verwijzen wij u naar programma 8.

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2021	Eigen gegevens	7,2	n.b.	n.b.
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2021	Eigen gegevens	7,0	n.b.	n.b.
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2021	Eigen begroting	€ 676	n.b.	n.b.
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten externen	2021	Eigen begroting	16%	n.b.	n.b.
Overhead	% van totale lasten	2021	Eigen begroting	13%	n.b.	n.b.

Financiën

Wat mag het kosten?

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Algemene baten en lasten	-295	-2.110	-3.047	-3.775	-3.220	-3.681
Algemene uitkering	42.467	44.055	48.250	50.799	53.032	50.058
Belastingen en heffingen	6.451	6.925	6.991	7.175	7.369	7.570
Bestuur	-1.419	-1.876	-1.803	-1.806	-1.820	-1.829
Burgerzaken	-1.044	-959	-1.021	-921	-896	-891
Overhead	-9.000	-9.283	-10.705	-10.162	-10.155	-10.188
Overige gebouwen en gronden	-195	-203	-248	-283	-283	-282
Saldo van lasten en baten	36.965	36.549	38.416	41.025	44.026	40.756
Mutatie reserves	1.126	998	578	488	368	364
Resultaat	38.091	37.546	38.994	41.514	44.394	41.121
Bestuur, ondersteuning & alg. dekkingsm.	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-13.569	-16.085	-18.474	-18.612	-18.077	-18.598
Baten	50.534	52.634	56.891	59.637	62.103	59.354
Saldo van lasten en baten	36.965	36.549	38.416	41.025	44.026	40.756
Stortingen in reserves	-1.137	-1.341	-500	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	2.263	2.339	1.078	488	368	364
Resultaat	38.091	37.546	38.994	41.514	44.394	41.121

Financiële bijstellingen

Beleidsveld 1.1 Algemene baten en lasten

Aanpakken knelpunten organisatie, structureel nadeel € 250.000

Vorig jaar hebben we op een aantal plekken in de organisatie de werkdruk naar beneden bij kunnen stellen door extra formatie toe te voegen. Uit medewerkers onderzoeken van “Zorg van de Zaak” is gebleken dat de werkdruk op sommige eenheden nog steeds onacceptabel hoog is. Dit kan leiden tot langdurige uitval van medewerkers en dat vinden we onacceptabel. Daarom treffen we diverse maatregelen om de werkdruk op een aantal eenheden terug te brengen naar een acceptabel niveau. Hiervoor hebben we een pakket aan maatregelen ontwikkeld. Op een aantal plaatsen in de organisatie ontkomen we er echter niet aan om de formatie beperkt uit te breiden.

Aanvullende stelpost inflatie, nadeel € 600.000 (2023) en € 1.000.000 (2024)

Als gevolg van een combinatie van factoren o.a. door de oorlog in Oekraïne en andere mondiale ontwikkelingen, een beperking in de aanvoer van grondstoffen en langere levertijden zien we sterk hogere prijzen. Hoe in de nabije toekomst de prijzen zich verder gaan ontwikkelen is momenteel niet aan te geven. Om toch te kunnen anticiperen op te verwachten kostenstijgingen stellen we voor een extra stelpost op te nemen van respectievelijk € 600.000 en € 1 miljoen in 2023 en 2024 om de eerste klappen mee op te kunnen vangen in geval van uitzonderlijke kostenstijgingen. Voor het eerste jaar stellen we een lager bedrag voor, omdat we verwachten dat niet alle kostenstijgingen vanaf 1 januari 2023 zullen gelden.

Op dit moment is nog onduidelijk of en welke maatregelen op rijksniveau worden genomen om deze kostenstijgingen te kunnen opvangen en of we via van de algemene uitkering worden gecompenseerd. Daarom adviseren we een incidentele stelpost voor de jaren 2023 en 2024 op te nemen.

Daarnaast is het risico op de hoge inflatie meegenomen in de berekening van de hoogte van weerstandsvermogen (in de paragraaf weerstandsvermogen).

Toelichting op de financiële bijstellingen op de personeelslasten

Hieronder worden de bijstellingen m.b.t. de personeelslasten toegelicht die op alle programma's betrekking hebben. Er is gekozen om dit niet per programma, maar op totaalniveau in dit beleidsveld toe te lichten voor een goed en volledig inzicht. Het betreffen de volgende drie bijstellingen:

Salarisbegroting, nadeel structureel € 106.500

Op dit moment werken we aan de doorontwikkeling van de organisatie en het managementteam. Na de aanstelling van de nieuwe gemeentesecretaris hebben we er voor gekozen om de ontstane vacature van directeur (vooralsnog) niet in te vullen. We leggen een deel van de taken en verantwoordelijkheden neer bij de eenheidsmanagers. Een belangrijke verantwoordelijkheid is om managers verantwoordelijk te maken voor hun eigen formatie en salarisbegroting. Hierdoor kunnen managers zelfstandig binnen de gestelde kaders keuzes maken en neemt de flexibiliteit toe. Om dit mogelijk te maken hebben wij gekozen voor een andere opzet van de personeelsbegroting door het personeel te begroten op het maximum van de functieschaal in plaats van de tot nu toe gehanteerde werkelijke salarisbetalingen. Hierdoor ontstaat flexibiliteit in de salarisbegroting en creëert een eigen flexibele schil binnen de eigen eenheid. Om de extra lasten die dit met zich meebrengt te dekken komt de centrale flexibele schil te vervallen. Door een andere manier van begroten ontstaat een klein financieel nadeel op de salarisbegroting.

De vacante functie van directeur wordt tijdelijk ingevuld door een organisatie adviseur die de organisatieontwikkeling begeleid.

Stelpost ziekteverzuim, nadeel structureel € 246.000

Enkele jaren geleden is bij de bezuinigingen de stelpost ziekteverzuim behoorlijk naar beneden bijgesteld. De afgelopen twee jaar is gebleken dat het onmogelijk om binnen dit budget noodzakelijk vervanging in te kunnen huren. Het ziekteverzuim is de afgelopen twee jaar in lijn met het landelijke beeld mede als gevolg van de corona behoorlijk toegenomen. Het is noodzakelijk om dit op een realistisch bedrag te gaan begroten waarbij wij uitgaan van een ziekteverzuim percentage van max 5 % inclusief langdurige zieken. Het niet kunnen vervangen van (langdurig) zieke medewerkers leidt tot vertraging en extra werkdruk.

Stelpost inhuur derden, nadeel structureel € 175.500

Door de schaarste op de arbeidsmarkt zijn de tarieven voor inhuur fors gestegen. Om mee te kunnen met de markt en continuïteit te kunnen bieden hebben wij de post inhuur naar boven bij moeten stellen.

Beleidsveld 1.2 Algemene uitkering

Meicirculaire gemeentefonds, voordeel € 4.265.000 (2023) naar € 4.446.000 (2026)

Bij de behandeling van de PPN 2023-2026 bent u geïnformeerd over de uitkomsten van de meicirculaire 2022 voor de jaren 2022 t/m 2026.

De voordelen zijn respectievelijk € 4,265 mln (2023), € 6,44 mln (2024), € 8,231 mln (2025) en € 4,446 mln (2026). Voor de inhoudelijke toelichting verwijzen wij naar de notitie behorende bij de meicirculaire.

Gemeentefonds stelpost extra middelen jeugdzorg, nadeel € 93.000 (2024) en € 465.000 (2025). Voordeel € 346.000 (2026)

In de begroting 2022-2025 is voor de jaren 2023 tot en met 2025 een stelpost 'compensatie rijk uitgaven jeugdhulp' opgenomen. Deze compensatie is onderdeel van het advies dat de 'arbitrage commissie' heeft gegeven om gemeenten tot en met 2028 extra middelen te verstrekken voor uitvoering en verbetering van het de jeugdhulp. De gemeenten mochten 75% van de bedragen uit het advies opnemen. In augustus jl. zijn door Rijk, IPO en VNG (aanvullende) afspraken gemaakt over de wijze waarop gemeenten deze middelen in de begroting 2023-2026 kunnen verwerken.

Uitkomst daarvan is dat we 100% van de toezegging mogen opnemen. Naast een compensatie stelpost mogen we rekening houden met een besparing van de uitgaven jeugd als gevolg van maatregelen die het rijk gaat uitwerken. In lijn van de begroting 2022-2025 nemen we het effect voor 75% op. Dit geeft voor de jaren 2024 en 2025 een verschuiving van respectievelijk € 93.000 en € 465.000 van beleidsveld algemene uitkering naar beleidsveld jeugdzorg. Voor 2026 zorgt dit binnen het beleidsveld algemene uitkering voor een stelpost compensatie jeugdhulp van € 346.000 en binnen beleidsveld jeugdzorg voor een verlaging van de uitgaven van € 471.000. Om te komen tot een besparing van de uitgaven is een rijksverantwoordelijkheid.

Algemene Uitkering, nadeel € 196.000 (2025 en 2026)

In de begroting hielden we rekening met afschaffing van de opschalingskorting in de jaren 2025 en 2026. Met de uitspraken over vaststellen van het accres is besloten om, uitgaande van het voorzichtigheids-principe, dit mogelijke voordeel te laten vervallen.

Beleidsveld 1.3 Belastingen en heffingen

Belastingopbrengsten, voordeel € 25.000 (2023), € 17.000 (2024), € 17.000 (2025) en € 99.000 (2026)

Voor de totale opbrengsten de OZB woningen, OZB-niet woningen is er sprake van stijgende inkomsten door areaaluitbreidingen en toepassing van het afgesproken inflatiepercentage. Bij de toeristenbelasting zien we een iets lagere raming door een lagere inschatting van het totaal aantal overnachtingen.

Per saldo is er bij deze belastingen sprake van een voordeel van € 25.000 (2023), € 17.000 (2024), € 17.000 (2025) en € 99.000 (2026).

Beleidsveld 1.4 Bestuur

Geen mutaties

Beleidsveld 1.5 Burgerzaken

Geen mutaties

Beleidsveld 1.6 Overhead

Projectbudget Optimalisatie Planning & Control cyclus, incidenteel nadeel € 150.000 (2023)

Betreft het budget voor het nog in te richten project optimalisatie P&C cyclus, waarin tevens Zero based begroten meegenomen wordt.

Budget doelmatigheids- en rechtmatigheidsonderzoeken, nadeel € 10.000 (2025)

Betreft het doelmatigheidsonderzoek in 2025.

Opfrissen huisstijl, nadeel € 35.000 in 2023 en € 35.000 in 2024)

De officiële huisstijl is de afgelopen 20 jaar niet veranderd, sluit niet meer aan op de moderne communicatie uitingen, maar heeft op sommige fronten wel een doorontwikkeling gemaakt. Dit zorgt voor een versnipperde uitstraling. Doel is om eenheid en herkenning aan te brengen. Ook moet de huisstijl online en offline flexibel inzetbaar zijn en aansluiten bij de landelijke toegankelijkheidseisen.

**Inwoner centraal, een toegankelijke gemeente met begrijpelijke communicatie
incidenteel nadeel 2023 € 50.000 en € 44.000 voor 2024
structureel nadeel € 13.000 vanaf 2025**

In het coalitiedocument wordt het belang van de inwoner centraal benoemd. Communicatie naar inwoners moeten we verbeteren. De gemeente wil toegankelijk en begrijpelijk communiceren. Hiervoor is het van belang om medewerkers te trainen en te coachen in het begrijpelijk schrijven en het aanpassen van de externe communicatie, waaronder formats voor brieven en formulieren. Het traject wordt door een specialistisch bedrijf begeleid welke voorziet in praktische tools. Hiervoor hebben we extra middelen (december circulaire) toegekend gekregen door Rijk, die voor dit project ingezet kunnen worden.

Vervanging website, nadeel € 25.000 (2025)

Als bestuur bieden wij vele vormen van dienstverlening aan inwoners, ondernemers en instellingen. Een van deze vormen is onze website <http://www.dalfsen.nl>.

In 2022 heeft er een upgrade van de techniek van het content management systeem (CMS) naar open source software plaatsgevonden. Hiermee voldoet de gemeente Dalfsen aan de laatste beveiligings- en toegankelijkheidseisen. Hiermee voldoen wij aan de Wet digitale overheid (Wdo). Tevens zijn wij voorbereid op nieuwe ontwikkelingen zoals bijvoorbeeld Wet open overheid (WOO), PIP-loket, Wet elektronische publicaties (Wep) en aansluiting op MijnOverheid.

Om de website op deze vlakken op niveau te houden, verbeteren en eventueel aan te passen naar de dan geldende wetgeving en ontwikkelingen op het gebied van dienstverlening richting onze inwoners, bedrijven en instellingen is een bedrag benodigd van € 25.000 in 2025.

Inwonerbetrokkenheid - participatie expertise/bruggenbouwer, structureel nadeel € 85.000

Uit het coalitiedocument blijkt een grote urgentie om stevig in te zetten op inwonerbetrokkenheid. Het inwonerbetrokkenheidsbeleid 'Met Elkaar' biedt handvatten voor hoe we hier met elkaar mee aan de slag willen. Afgelopen jaar is de implementatie van het inwonerbetrokkenheidsbeleid nog niet goed tot stand is gekomen. Zowel richting medewerkers als het actief ermee aan de slag gaan. Bij de vaststelling is geen formatie aangevraagd, terwijl het wel grote impact op de manier van werken heeft. Ondersteuning, training en coaching door een participatie expert helpt medewerkers om het beleid goed uit te kunnen voeren. Zo kan de uitvoering geleerd worden in de praktijk en worden projecten goed ingericht voor participatie. Met het aanstellen van een participatie-expert wordt inwonerbetrokkenheid ingebed in de organisatie.

Burgerpeiling WSJG (Waarstaatjegemeente.nl), incidenteel nadeel € 10.000 in 2023

Een keer per vier jaar laat de gemeente een burgerpeiling uitvoeren. Deze burgerpeiling geeft inzicht in hoe inwoners de inspanningen van de gemeente waarderen op de thema's woon- en leefomgeving, relatie inwoner-gemeente, gemeentelijke dienstverlening, zorg en welzijn en beleving van het buitengebied. In 2023 wordt er, in navolging van 2019, opnieuw een burgerpeiling uitgevoerd.

Digitale Dienstverlening, onderzoek Digitaliseringsagenda incidenteel nadeel € 15.000 in 2023 en 2024

We gaan de komende jaren enkele projecten opstarten vanuit de Digitaliseringsagenda. Hiervoor zijn incidentele middelen benodigd voor advies en onderzoek. Voor enkele projecten heeft u al geld beschikbaar gesteld. Voor andere projecten komen we waar nodig met verzoeken.

Functioneel beheer integratieplatform Makelaarsuite, structureel nadeel € 27.000

Om datagedreven werken verder vorm te geven, wordt het standaard functioneel beheer van het integratieplatform "Makelaarsuite" vanaf 2023 door een externe partij gedaan, zodat we intern voldoende ontwikkelcapaciteit hebben en onze kwetsbaarheid wordt verminderd. Het integratieplatform is de basis voor het inrichten van diverse gegevensstromen binnen de gemeente. Deze applicatie zorgt ervoor dat beschikbare gegevens eenmalig worden ingevoerd en meermalig gebruikt kunnen worden en gebruikt gegevens uit landelijke voorzieningen.

Toerekening overhead aan grondexploitatie, nadeel € 75.000

De toerekening van overhead gebeurde tot en met 2020 via een afzonderlijke boeking aan de grondexploitatie. Met ingang van 2021 is de toerekeningsystematiek gelijk getrokken aan de systematiek in het kader van kostendekkendheid leges en zit er een opslag voor overhead in het berekende uurtarief. De toerekening van de overhead aan de grondexploitatie loopt daardoor niet meer via programma 1, maar komt rechtstreeks vanuit de grondexploitatie tot uitdrukking in programma 4 (grondexploitatie bedrijven) en programma 9 (grondexploitatie wonen).

Faciliteren aantrekkelijk werkgeverschap, nadeel € 16.000 structureel

In het kader van goed werkgeverschap is extra aandacht gewenst voor het binden en boeien van medewerkers. Om de binding te versterken kunnen personeelsbijeenkomsten een gewenste aanvulling zijn. Het eindejaarscabaret en een nieuwjaarsontbijt versterkt de binding. De totale kosten van cabaret en nieuwjaarsontbijt bedragen € 9.000

Door het hybride werken ontmoeten de collega's elkaar minder op de werkvloer. Een jaarlijks teamuitje kan een bijdrage zijn aan de verbinding binnen het team. Teamleden leren elkaar beter kennen buiten het werk, wat een positieve invloed op de sfeer en werkplezier heeft. Dit betekent ophoging met € 7.000.

Deze budgetten zijn in 2020/2021 bezuinigd. Omdat het gewenst is voldoende budget beschikbaar te hebben voor dit doel wordt voorgesteld de oorspronkelijke budgetten weer structureel op te nemen.

Arbovoorzieningen, nadeel € 30.000 structureel

We hebben te maken met een stijgende verzuimpercentage en ervaren medewerkers werkdruk. De organisatie neemt dit serieus en geeft hier hoge prioriteit aan. Gezocht wordt naar middelen om het verzuim te verlagen en werkdruk weg te nemen. Daarnaast zijn er enkele wettelijk taken vanuit de Arbwet die in de komende periodes uitgevoerd moeten worden. Te denken aan RI&E, voorlichting lyme en toolboxmeeting. Hiervoor is een extra budget noodzakelijk.

Werving en selectie, nadeel € 30.000 structureel

Door krapte op de arbeidsmarkt en het vinden van gekwalificeerd personeel, zijn extra campagnes of wervingsmiddelen nodig om personeel aan te trekken. Vooralsnog zijn er geen aanwijzingen dat de arbeidsmarkt binnen afzienbare tijd zich anders ontwikkelt.

Regionale samenwerking, lidmaatschap P10 structureel nadeel € 28.000

De kosten voor lidmaatschap van het netwerk P10 bedragen € 8.000 per jaar, met ingang van 2023. Daarnaast is ambtelijke inzet benodigd, welke flexibel kan worden ingezet, aanvullende op reguliere taken. Hiervoor is een budget benodigd van € 20.000.

Uitbreiding formatie MO teamleider (1 fte), incidenteel nadeel € 98.000 (2023)

De afdeling MO is qua omvang personeel de laatste jaren gegroeid, daarnaast zijn uitvoeringsvraagstukken en de mate van complexiteit ook toegenomen. De afdeling heeft zowel inhoudelijke als personele aansturing nodig om goed te kunnen functioneren. Verdere jaren is afhankelijk van organisatieontwikkeling.

Beleidsveld 1.7 Overige gebouwen en gronden

Geen mutaties

Beleidsveld 1.8 Mutaties in reserves

Mutaties zie bijlage Reserves en voorzieningen.

Analyse afwijkingen 2023 t.o.v. 2022

Uitsplitsing naar beleidsvelden Bedragen x € 1000	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Verschil	Verschil	Verschil
	2022	2022	2022	2023	2023	2023	Lasten	Baten	Saldo
Algemene baten en lasten	-2.576	466	-2.110	-3.481	434	-3.047	-905	-32	-937
Algemene uitkering	0	44.055	44.055	0	48.250	48.250	0	4.195	4.195
Belastingen en heffingen	-404	7.329	6.925	-404	7.395	6.991	0	65	65
Bestuur	-1.896	19	-1.876	-1.812	9	-1.803	84	-11	74
Burgerzaken	-1.283	324	-959	-1.429	409	-1.021	-146	85	-62
Overhead	-9.544	260	-9.283	-10.969	264	-10.705	-1.425	3	-1.422
Overige gebouwen en gronden	-383	180	-203	-379	131	-248	4	-49	-45
Saldo van lasten en baten	-16.085	52.634	36.549	-18.474	56.891	38.416	-2.389	4.256	1.868
Mutatie reserves	-1.341	2.339	998	-500	1.078	578	841	-1.261	-419
Resultaat	-17.427	54.973	37.546	-18.974	57.969	38.994	-1.547	2.996	1.448

Financiële analyse

Hieronder volgt een toelichting op de verschillen groter dan € 50.000 - op beleidsveld niveau - tussen de begroting 2023 en de begroting 2022 (inclusief alle begrotingswijzigingen t/m juni 2022).

De afwijkingen zijn aangeduid als - of +.

Min - betekent dus hogere lasten of lagere baten in de begroting 2023 ten opzichte van de begroting 2022, waardoor er een negatief effect is op het begrotingssaldo.

Hierbij is het goed om op te merken dat de som van de genoemde bedragen niet exact hoeven aan te sluiten op de afwijking. Insteek is om inzicht te geven op hoofdlijnen.

Algemene baten en lasten, - € 937.000

Door verschuivingen binnen beleidsvelden is onder andere een afwijking van € 87.000 ontstaan. Daarnaast zijn er 2 stelposten in 2023 opgenomen voor aanpakken knelpunten organisatie ad. € 250.000 en een aanvullende stelpost voor inflatie van € 600.000.

Algemene uitkering, + € 4.195.000

De algemene uitkering 2023 is zoals gebruikelijk geraamd op basis van de meicirculaire 2022.

Belastingen en heffingen, + € 65.000

De raad heeft besloten, de hondenbelasting af te schaffen met ingang van 2023. Dit levert een nadeel voor 2023 op van € 142.000.

In 2023 zijn de OZB opbrengsten € 191.000 hoger als gevolg van afgesproken inflatiecorrectie en areaaluitbreiding. Tot slot zijn de precariobelasting en de toeristenbelasting respectievelijk € 5.000 en € 11.000 hoger in 2023 ten opzichte van de gewijzigde begroting 2022.

Bestuur, + € 74.000

Met ingang van 2023 is een budget van € 28.000 opgenomen voor deelname aan P10. De kosten voor rekenkamer en accountant nemen per saldo met € 25.000 toe. Daarnaast is er sprake van diverse kleinere aanpassingen.

Burgerzaken - € 62.000

De leges stijging met circa € 84.000 ten opzichte van 2022 door aanpassing van het aantal te verstrekken documenten. Tegenover deze hogere legesinkomsten staat hogere kosten van € 38.000 voor afdrachten aan het Rijk en aanschaf materialen. Tevens is er sprake van hogere salariskosten vanwege formatieve uitbreiding en reguliere salarisaanpassingen van € 110.000.

Overhead, - € 1.422.000

Hieronder worden de belangrijkste mutaties toegelicht.

Voor de verbetering van de externe communicatie en het kunnen vinden van gemeentelijke informatie op onze website, vragen we 2023 extra middelen en ter hoogte van € 135.000. Deze middelen gebruiken we voor het opruimen van de huisstijl, begrijpelijk communiceren, de berichtenbox en persoonlijke internetpagina.

Voor toekomstig gemeentelijk beleid is het wenselijk om over de juiste informatie te kunnen beschikken. Daarvoor vragen we voor 2023 een incidenteel bedrag van € 35.000 voor data gedreven werken.

In 2023 is er sprake van een hogere bijdrage aan SSC Ons tot een bedrag van € 489.000 voor diverse ontwikkelingen. In 2023 is geen budget opgenomen voor pilot integrale beveiligingsplannen (€ 95.000), vanuit de verwachting dat dit project in 2022 wordt afgerond. De software- en licentiekosten zijn gestegen met € 68.000.

Voor het inzichtelijker en toegankelijker maken van onze verschillende P&C documenten vragen we voor 2023 een budget van € 200.000, waarin we tevens "zero based begroten" oppakken.

Daarnaast is er sprake van diverse aanpassingen van personeel gerelateerde budgetten, zoals organisatie-ontwikkeling, optimalisatie iFinanciën, reguliere salarisaanpassingen, inclusief formatieve uitbreidingen en arbovoorzieningen en werving en selectiebudgetten van in totaal zo'n € 400.000.

Overige gebouwen en gronden, - € 45.000

Hogere huurinkomsten en vergoeding servicekosten in 2022 van € 36.000 Kindercentrum De Driehoek (De Spil / Agnietencollege). Daardoor ook hogere onderhoudskosten van € 10.000 in 2022.

De pachten van gronden en landerijen waren in 2022 incidenteel € 15.000 hoger als gevolg van nagekomen inkomsten 2021. Tot slot zijn er diverse kleine afwijkingen.

Mutatie reserves, - € 419.000

De onttrekking aan de Reserve Reeds Bestemd wordt jaarlijks met € 5.000 verlaagd in verband met het vervallen van het dividend Waterleiding Maatschappij Overijssel.

Vanuit de jaarrekening 2021 is een bedrag van € 1,256 mln overgeheveld met betrekking tot programma 1 voor uitvoering in 2022.

Daarnaast is vanuit de jaarrekening 2021 € 841.000 overgeheveld naar een andere reserve (ARVB, (€ 764.000), reserve budgetoverheveling (€ 42.000) en Reserve Reeds Bestemd (€ 35.000).

Onderdeel 1A Bestuur

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Bedragen x € 1.000			
	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Bestuur	-1.803	-1.806	-1.820	-1.829
Burgerzaken	-1.021	-921	-896	-891
Saldo van lasten en baten	-2.823	-2.727	-2.716	-2.721
Resultaat	-2.823	-2.727	-2.716	-2.721

Onderdeel 1B Ondersteuning

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Bedragen x € 1.000			
	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Overhead	-10.705	-10.162	-10.155	-10.188
Overige gebouwen en gronden	-248	-283	-283	-282
Saldo van lasten en baten	-10.953	-10.446	-10.438	-10.470
Mutatie reserves	578	488	368	364
Resultaat	-10.375	-9.957	-10.070	-10.106

Onderdeel 1C Algemene dekkingsmiddelen

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Bedragen x € 1.000			
	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Algemene baten en lasten	-3.047	-3.775	-3.220	-3.681
Algemene uitkering	48.250	50.799	53.032	50.058
Belastingen en heffingen	6.991	7.175	7.369	7.570
Resultaat	52.193	54.198	57.181	53.947

Het overzicht Algemene dekkingsmiddelen bevat het saldo van de financieringsfunctie (ofwel treasury-activiteiten) en overige algemene dekkingsmiddelen.

Opbrengstsoort x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Treasuryactiviteiten	287	275	266	249
Overige baten en lasten	45.485	47.178	49.975	46.557
Totaal	45.771	47.453	50.241	46.806

Dit overzicht bevat de prognose van de algemene uitkering:

x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Algemene uitkering	48.250	50.799	53.032	50.058

In het overzicht 'Belastingen en heffingen' zijn de heffingen opgenomen waarvan de besteding niet gebonden is.

Belastingopbrengst x € 1.000	2023	2024	2025	2026
OZB opbrengsten	7.181	7.376	7.576	7.782
Toeristenbelasting	202	202	204	212
Hondenbelasting	-	-	-	-
Precariobelasting	13	13	13	13
Kosten heffing	-458	-471	-481	-495
Totaal	6.938	7.120	7.312	7.512

Verbonden partijen

GBLT

Gemeente Dalfsen neemt deel aan GBLT. GBLT draagt zorg voor een efficiënte en effectieve heffing en invordering van de gemeentelijke belastingen en de uitvoering van de Wet WOZ.

Shared Service Centrum - Ons (SSC-Ons)

De gemeente Dalfsen is volwaardig deelnemer van het Shared Service Centrum Ons. De andere deelnemers zijn de gemeenten Kampen, Westerveld, Zwartewaterland en Zwolle en de provincie Overijssel. Binnen de GR SSC-Ons zijn de bedrijfsvoeringstaken Inkoop, Personeels- en salarisadministratie (PSA) en het ICT beheer ondergebracht.

Deelnemingen

Daarnaast nemen we deel aan de Stichting administratiekantoor Dataland en hebben we aandelenbelangen in diverse vennootschappen: BNG, Vitens, Wadinko, Enexis Holding N.V. en nog twee deelnemingen (CSV Amsterdam B.V. en Publiek Belang Elektra B.V.).

Beleidsplannen en verordeningen

Richtinggevende documenten van de gemeente Dalfsen bij dit programma zijn:

Toekomstvisie Dalfsen 2030 'Voor Elkaar'

Coalitiedocument 2022-2026 'Veel te doen in Dalfsen'

Visiedocument Goed Goan, ontwikkeling van het bestuur in de Dalfser samenleving (2021)

Goed Goan, plan van aanpak (2022)

Visie op Regio Zwolle (2020)

In de Kern - Communicatiebeleid 2017-2022

Met elkaar, Samen Dalfsen mooier maken - Beleid voor inwonerbetrokkenheid gem.Dalfsen (2021)

[Inkoopbeleid gemeente Dalfsen 2019 e.v.](#)

[Verordening commissie bezwaarschriften](#)

[Financiële Verordening gemeente Dalfsen 2020](#)

[Controleverordening 2017 gemeente Dalfsen](#)

[Onderzoeksverordening gemeente Dalfsen 2017](#)

[Budgethoudersregeling gemeente Dalfsen 2022](#)

[Uitvoeringsregels Treasury 2020 gemeente Dalfsen](#)

[Uitgangspunten publieke taak garanties en leningen gemeente Dalfsen 2018](#)

[Reglement van orde voor de vergaderingen en werkzaamheden van het college van burgemeester en wethouders](#)

[Verordening rechtspositie raads- en commissieleden 2019](#)

[Organisatieverordening gemeente Dalfsen 2017](#)

[Mandaat-, volmacht- en machtigingsbesluit gemeente Dalfsen 2021](#)

Verordening basisregistratie personen (BRP) gemeente Dalfsen 2014

Nota reserves en voorzieningen 2019-2022 (2019)

Inspraak- en participatieverordening (2022)

Raad

Reglement van orde voor vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Dalfsen 2019

Reglement van orde voor de vergaderingen van de raadscommissie van de gemeente Dalfsen 2019

Verordening rechtspositie raads- en commissieleden 2019

Verordening onderzoeksrecht gemeenteraad (2004)

Verordening rekenkamercommissie Dalfsen (2013)

Verordening adviesrecht buitenplanse afwijkingen

Verordening op de bestuurscommissie adviesrecht Omgevingsplan (2022)

Verordening op de commissie planning en control van de gemeente Dalfsen (2018)

Verordening op de commissie voor regionale samenwerking en raadsrapporteurs (2022)

Verordening op de fractieondersteuning (2015)

Verordening op de ambtelijke bijstand 2019

Verordening op het burgerinitiatief (2005)

Gedragcode integriteit ambtsdragers 2017

Verordening betreffende de raadspenning (2006)

Delegatie- en mandaatstatuut raad

Griffie

Griffieplan 2017-2022, De Verbinding (inclusief actualisatie 2021-2022)

Instructie voor de griffier 2017

Organisatieverordening griffie Dalfsen

Verordening op de werkgeverscommissie voor de griffie

Programma 2 Openbare orde en veiligheid

Portefeuillehouders en beleidsvelden

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Van Lente	Openbare orde en veiligheid
Portefeuillehouder Uitslag	Evenementen
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Mutatie reserves

Omschrijving van het programma

Het programma omvat het integrale veiligheidsbeleid waarin de gemeente een regierol vervult ten opzichte van politie, justitie, ketenpartners en inwoners. Samen met deze en andere partners op het gebied van veiligheid geven wij aan het integrale veiligheidsbeleid uitvoering. Hierbij gaat het zowel om de sociale veiligheid (bv. jeugdoverlast, huiselijk geweld etc.) als ook de fysieke veiligheid (rampenbestrijding en crisisbeheersing, verkeersveiligheid etc.). We spelen actief in op nieuwe trends en ontwikkelingen in het veiligheidsdomein.

Belangrijke ontwikkelingen

2.1 Openbare orde en veiligheid

Integraal Veiligheidsplan 2023 - 2026 en samenwerking Vechtdal

In 2022 is samen met de gemeenten Ommen en Hardenberg gewerkt aan het opstellen van een Integraal Veiligheidsplan 2023 - 2026. Aansluitend daarop stelt de gemeente Dalfsen een eigen plan, voor de lokale veiligheidsthema's op. De verwachting is dat de huidige personele capaciteit onvoldoende is om te voldoen aan de ambities uit het Vechtdal Integraal Veiligheidsplan en het coalitiedocument. Als voorbeelden noemen we de aanpak van mensenhandel en ondermijning. Wij houden er rekening mee dat deze thema's extra capaciteit gaan vragen. Bij de vaststelling van dit plan, eind 2022, wordt de benodigde personele capaciteit concreet gemaakt. Via een apart raadsvoorstel worden dan de eventuele extra benodigde middelen aangevraagd.

Wat willen we bereiken?

2.1 Openbare orde en veiligheid

Integrale veiligheid

Wat te bereiken?	<ul style="list-style-type: none"> Een veilig en leefbaar Dalfsen door af te stemmen met de verschillende partners op het gebied van veiligheid. Nieuwe doelstellingen 2023-2026 formuleren.
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none"> Brede voorlichting via diverse beschikbare kanalen, KernPunten en sociale media. Nauwe samenwerking met politie, o.a. op het gebied van ondermijning, donkere dagen offensief etc. Creëren bewustwording bij weggebruikers, o.a. door plaatsen snelheidsdisplays en diverse educatie en voorlichtingsprojecten.
Hoe meten we dat?	Nieuwe veiligheidsanalyse (Veiligheidsmonitor en politiecijfers).

Indicator	Bron	Nulmeting	2023	2024	2025	2026
Aantal woninginbraken	Politiecijfers	40 stuks (2017)	<20	<15	<15	<12

Evenementenbeleid

Wat te bereiken?	We willen een passend evenementenbeleid voor de gemeente Dalfsen. Wij vinden het belangrijk dat er evenementen georganiseerd worden in de gemeente en willen deze zo goed als mogelijk faciliteren.
Wat gaan we er voor doen?	Opstellen 'nota evenementenbeleid' en ter vaststelling aanbieden aan de gemeenteraad in 2022 (mogelijk uitstel naar 2023).
Hoe meten we dat?	Er zijn nog geen indicatoren geformuleerd. Dit wordt in het nieuwe beleid meegenomen.

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren (12-17 jaar)	2021	Bureau Halt	8	7	6
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	2021	CBS	0,5	1,8	1
Vernieling	Aantal per 1.000 inwoners	2021	CBS	3,5	6,1	4,7
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2021	CBS	1,2	4,3	3
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	2021	CBS	0,5	1,3	1,1

Financiën

Wat mag het kosten?

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Openbare orde en veiligheid	-2.396	-2.484	-2.594	-2.738	-2.665	-2.700
Saldo van lasten en baten	-2.396	-2.484	-2.594	-2.738	-2.665	-2.700
Mutatie reserves	35	35	35	35	35	35
Resultaat	-2.361	-2.450	-2.559	-2.703	-2.630	-2.665
Openbare orde en veiligheid	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-2.594	-2.588	-2.695	-2.839	-2.767	-2.803
Baten	198	104	101	102	102	103
Saldo van lasten en baten	-2.396	-2.484	-2.594	-2.738	-2.665	-2.700
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	35	35	35	35	35	35
Resultaat	-2.361	-2.450	-2.559	-2.703	-2.630	-2.665

Financiële bijstellingen

2.1 Openbare Orde en Veiligheid

Geen mutaties

Analyse afwijkingen 2023 t.o.v. 2022

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Vershil	Vershil	Vershil
Bedragen x € 1000	2022	2022	2022	2023	2023	2023	Lasten	Baten	Saldo
Openbare orde en veiligheid	-2.588	104	-2.484	-2.695	101	-2.594	-107	-3	-109
Saldo van lasten en baten	-2.588	104	-2.484	-2.695	101	-2.594	-107	-3	-109
Mutatie reserves	0	35	35	0	35	35	0	0	0
Resultaat	-2.588	139	-2.450	-2.695	136	-2.559	-107	-3	-109

Financiële analyse

Hieronder volgt een toelichting op de verschillen groter dan € 50.000 - op beleidsveld niveau - tussen de begroting 2023 en de begroting 2022 (inclusief alle begrotingswijzigingen t/m juni 2022).

De afwijkingen zijn aangeduid als - of +.

Min - betekent dus hogere lasten of lagere baten in de begroting 2023 ten opzichte van de begroting 2022, waardoor er een negatief effect is op het begrotingssaldo.

De grootste afwijkingen hebben betrekking op de volgende onderwerpen:

Veiligheidsregio, - € 44.000

Er is sprake van een hogere bijdrage aan de Veiligheidsregio op basis van hun vastgestelde begroting 2023.

Brandweerkazerne en werf Nieuwleusen, - € 20.000

Als gevolg van de beschikbaarstelling van een krediet bij de begroting 2022-2025 voor een investering in de brandweerkazerne en werf is er sprake van hogere afschrijvingslasten van € 20.000 miv 2023.

Salarissen, - €-40.000

Bij de salariskosten is sprake van een stijging door reguliere salarisaanpassingen.

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio IJsselland

De gemeente Dalfsen neemt deel aan de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio IJsselland. Veiligheidsregio IJsselland werkt als brandweer, politie, geneeskundige hulpverlening met gemeenten en andere partners samen in het voorkomen, bestrijden en beperken van de gevolgen van branden, ongevallen, rampen en crisis.

In de Kadernota verbonden partijen 2021 is besloten dat we aan het begin van iedere raadsperiode een gemeentelijke visie opstellen, waarin we aangeven wat wij willen realiseren bij/met de verbonden partij. Eind 2022 zal een nieuwe visie worden opgesteld met daarin welke specifieke bijdrage de Veiligheidsregio levert aan de realisatie van de beleidsdoelstellingen van onze gemeente en welke prestaties en producten zij hiervoor levert.

Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, beleidsvoornemens, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partij verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen.

Beleidsplannen en verordeningen

Richtinggevende documenten van de gemeente Dalfsen bij dit programma zijn:

[Algemene plaatselijke verordening \(2018\)](#)

Beleidsplan integrale veiligheid 2023-2026

Gemeenschappelijke regeling GGD IJsselland

Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio IJsselland

[Beleidsregels evenementen](#)

Uitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid 2023-2024

Besluit brandveilig gebruik en basishulpverlening overige plaatsen

Meerjarenbeleidsplan 2023-2026 Politie Eenheid Oost-Nederland

[Beleidsplan Vergunningverlening, toezicht en handhaving 2017-2021](#) (nieuwe versie volgt eind 2022)

Kadernota 2023 Veiligheidsregio IJsselland

Risicoprofiel en Strategische beleidsagenda 2023-2026 Veiligheidsregio IJsselland

Programma 3 Beheer openbare ruimte

Portefeuillehouders en beleidsvelden

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Openbaar groen
Portefeuillehouder Ramerman	Verkeer en vervoer
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Mutatie reserves

Omschrijving van het programma

Het programma omvat de aanleg en het beheer van alle voorzieningen in de openbare ruimte, zoals openbaar groen, speelplaatsen, volkstuinen, wegen, civiele kunstwerken en openbare verlichting en het gemeentelijk verkeer- en vervoersbeleid (verkeersveiligheid).

Belangrijke ontwikkelingen

Buiten Voor Elkaar

De identiteit van de gemeente Dalfsen wordt voor een belangrijk deel bepaald door aanwezigheid van bomen, beplanting en ander groen. Het zorgt er onder andere voor dat het prettig wonen, werken en leven is. De openbare ruimte is daarmee van ons allemaal. In Dalfsen is een groot areaal aan openbare ruimte met de daarbij behorende kapitaalgoederen. De komende jaren voeren we hiervoor ons Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte 'Buiten Voor Elkaar' (IBOR) uit. In 2023 wordt de eerste versie van het Integrale Meerjaren Programma Openbare Ruimte aan u gepresenteerd. In dit programma worden zowel onderhoud en vervanging van kapitaalgoederen voor de komende 10 jaar gepland.

Biodiversiteit Voor Elkaar

We ontwikkelen de komende jaren groen- en biodiversiteitsbeleid uit vanuit drie sporen voor de hele gemeente:

- Samenhang in beheer, inrichting en gebruik openbare ruimte;
- Behouden en versterken van de groene identiteit van de kernen en het buitengebied ter bevordering van de biodiversiteit;
- Groen en biodiversiteit is meer dan de som der delen.

Met opgehaalde input van de participatiebijeenkomst afgelopen september wordt het beleid ontwikkeld en wordt tegelijkertijd ingezet op samenwerking met inwoners en organisaties. De komende vier jaar wordt het beleid stapsgewijs verder ontwikkeld en uitgebreid middels bouwstenen.

Verkeersveiligheid

De rijksoverheid heeft reeds het Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) 2030 vastgesteld en hiermee een andere werkwijze op het gebied van verkeersveiligheid geïntroduceerd. Dit betekent voor ons als gemeente dat de aanpak van verkeersveiligheid anders wordt. Namelijk van reactief (op basis van ongevals cijfers) naar proactief (inschatten van risico's). De analyse is nog niet helemaal afgerond, maar de eerste inschatting is dat de nieuwe werkwijze geen grote veranderingen op het gebied van budget of speerpunten uit het GVVP met zich meebrengt. Het implementeren van de nieuwe werkwijze (conform het SPV 2030) is een proces van lerend werken. We blijven daarom monitoren aan de hand van de huidige programma's en gaan terug naar de raad indien er wel grote veranderingen of inzichten zijn die de kaderstellende rol van de raad raken.

Integrale Fietsvisie

In 2020 heeft u de integrale fietsvisie vastgesteld en is meerjarig budget beschikbaar gesteld voor het uitvoeringsprogramma. In het coalitieakkoord staat aangegeven dat veilige en aantrekkelijke fietsroutes tussen de kernen in de gemeente en met de omringende plaatsen belangrijk zijn en dat we de fietsroutes en paden verder willen verbeteren en versterken. Verschillende raadsfracties hebben in de algemene beschouwingen de wens aangegeven om de recreatieve fietsroute te verbeteren, waaronder de fietsroute Maneweg. Om deze ambities in te vullen wordt voorgesteld om het budget voor uitvoering van het uitvoeringsprogramma van de integrale Fietsvisie te verhogen, zie paragraaf financiële bijstelling.

Stimuleren Openbaar Vervoer

We willen stappen zetten in het duurzaam verplaatsen in onze gemeente. Voor de bereikbaarheid van onze kernen vinden we het belangrijk dat het openbaar vervoer een reëel alternatief is. Door verschillende vormen van vervoer beter op elkaar aan te sluiten, komen we sneller aan op onze bestemming. Goede overstapvoorzieningen (OV-hubs) zijn daarom noodzakelijk. We zetten onder meer in op mobiliteitshubs in iedere kern.

Wat willen we bereiken?

Wat te bereiken?	<ul style="list-style-type: none"> • De openbare ruimte samen met bewoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven duurzaam in stand houden tegen acceptabele maatschappelijke kosten. • De kwaliteit van de leefomgeving en de aantrekkingskracht van de gemeente behouden. • Met het beheer van kapitaalgoederen een bijdrage leveren aan de maatschappelijke opgaven. • Met het beheer van kapitaalgoederen een bijdrage leveren aan het realiseren van de omgevingsvisie. • Meer aansluiten bij de ideeën en behoeften vanuit de samenleving en flexibel inspelen op inwonersinitiatieven. • Structurele financiële dekking voor de vervanging van kapitaalgoederen in de openbare ruimte
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none"> • Integraal Meerjaren Programmering Openbare Ruimte opstellen en proces van programmeren borgen. • Voortzetten van huidige beeldkwaliteitsniveau. • Uitnodigende houding voor inwonersinitiatieven.
Hoe meten we dat?	Zie onderstaande tabellen

Indicator	Bron	Nulmeting	2023	2024	2025	2026
Beheerdisciplines voldoen aan de onderhoudsnorm	Schouw	100% (2016)	100%	100%	100%	100%

Indicator	Bron	Nulmeting	2023	2024	2025	2026
Waardering van leefomgeving	Waar staat je gemeente	Eens in de drie jaar	7	-	-	7

Indicator	Bron	2023	2024	2025	2026
Duurzaam Terreinbeheer	KIWA Barometer Duurzaam terreinbeheer	Goud	Goud	Goud	Goud

3.2.2 Gemeentelijk verkeer- en vervoerbeleid

Wat te bereiken?	Het bevorderen van een vlotte en veilige afwikkeling van het verkeer dat noodzakelijk is voor de ontwikkeling van welvaart en welzijn in de gemeente Dalfsen, waarbij de hinder zoveel mogelijk wordt beperkt, duurzame verplaatsingen worden gestimuleerd en de ruimtelijke kwaliteit wordt gerespecteerd.
Wat gaan we er voor doen?	De ambities en de doelen uit het GVVP vormen de basis voor een uitvoeringsprogramma (UVP) waarin de uitvoering van maatregelen voor de komende jaren staat. Voor 2023 wordt het project herinrichting Welsummerweg opgestart en wordt opgedeeld in twee delen. Het zuidelijk deel heeft de nadruk op het verbeteren van de verkeersveiligheid, met nadruk op de voetgangers. Het noordelijk deel maakt onderdeel uit van de snelfietsroute en wordt fietsvriendelijk ingericht.
Hoe meten we dat?	Zie onderstaande tabel

Indicator	Bron	2023	2024	2025	2026
Uitvoering project uit uitvoeringsprogramma GVVP, jaarlijks 1 project	Eigen gegevens	1	1	1	1
Uitvoering project uit Uitvoeringsprogramma Fiets, jaarlijks 1 project	Eigen gegevens	1	1	1	1

3.2.3 Verkeersveiligheid

Wat te bereiken?	We streven naar minder ongevallen. Niet alleen concrete ongevallen maar ook gevoel van onveiligheid (subjectieve veiligheid) speelt hierbij een rol. Samen met maatschappelijke partners, plaatselijk belangen, adviseurs en burgers besteden wij hier aandacht aan. De fietser, de eigen buurt en schoolroutes zijn hierbij speerpunten.
Wat gaan we er voor doen?	In 2023 voeren we snelheidsremmende maatregelen uit op de Muldersstraat in Oudleusen.
Hoe meten we dat?	Zie onderstaande tabel

Indicator	Bron	Nulmeting	2023	2024	2025	2026
Aanpak onveilige situaties, jaarlijks één project.	Eigen gegevens	-	1	1	1	1

3.3 Openbare verlichting

Wat te bereiken?	Wij leveren een bijdrage aan duurzaamheid, klimaatdoelstellingen en energiebesparing. Het uitgangspunt is: "donkerte waar mogelijk, licht waar nodig".
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none"> • Over 5 jaar is het energieverbruik van de openbare verlichting met 3% verminderd ten opzichte van 2020; • In 2025 zijn verouderde gloeilampen zo veel mogelijk vervangen door LED-lampen; • Inkoop voor 100% duurzame energiebronnen; • Materialen van ingekochte masten en armaturen voor 100% recyclebaar; • Het hanteren van een standaard dim-regime voor avond- en nachturen; • De aankomende jaren gaan wij experimenteren met het dynamisch verlichten.
Hoe meten we dat?	Zie onderstaande tabel

Indicator	Bron	Nulmeting	2023	2024	2025	2026
Verminderen energieverbruik	Eigen gegevens	0% (2020)	1%	2%	3%	3%

Indicator	Bron	Nulmeting	2023	2024	2025	2026
Vervangen gloeilampen door LED-lampen	Eigen gegevens	ca. 6250 lichtbronnen (2020)	60%	67%	75%	78%

Beleidsindicatoren

n.v.t.

Financiën

Wat mag het kosten?

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Openbaar groen	-2.246	-2.309	-2.312	-2.450	-2.496	-2.510
Verkeer en vervoer	-3.042	-3.187	-3.048	-3.063	-3.074	-3.109
Saldo van lasten en baten	-5.288	-5.496	-5.360	-5.513	-5.570	-5.619
Mutatie reserves	94	398	120	70	42	42
Resultaat	-5.194	-5.098	-5.240	-5.442	-5.528	-5.577
Beheer openbare ruimte	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-5.729	-5.796	-5.646	-5.801	-5.861	-5.911
Baten	441	301	286	288	290	292
Saldo van lasten en baten	-5.288	-5.496	-5.360	-5.513	-5.570	-5.619
Stortingen in reserves	-13	-252	-20	-20	-20	-20
Onttrekkingen aan reserves	107	650	140	90	62	62
Resultaat	-5.194	-5.098	-5.240	-5.442	-5.528	-5.577

Financiële bijstellingen

Vechtdalverbinding (N340/N377), nadeel € 60.000

Het project Vechtdalverbinding (N340/N377) is juli 2022 opgeleverd en overgedragen van provincie Overijssel naar de gemeente. Door de overdracht van het afgewaardeerde deel van de N340 is er sprake van een bovengemiddelde uitbreiding van kapitaalgoederen. Om te voldoen aan de vastgestelde inrichtings- en onderhoudskwaliteit (IBOR) is het nodig om het budget te verhogen met € 60.000.

SDW extra budget huurlasten, nadeel € 36.000

Voor interne verrekening met het beleidsveld participatie (7.3) is het budget huurlasten van SDW verhoogd met € 36.000.

Integrale Fietsvisie

In 2020 heeft u de integrale fietsvisie vastgesteld. Voor de uitvoering van de projecten uit de fietsvisie is jaarlijks 4 ton beschikbaar gesteld, waarbij wordt uitgegaan van 2 ton subsidie en 2 ton eigen middelen. De komende jaren wordt met het beschikbare budget de fietsroutes tussen Dalfsen en Ommen en tussen Lemelerveld en Raalte verbeterd en wordt de fietsenstalling bij het station Dalfsen uitgebreid.

In het coalitieakkoord staat aangegeven dat veilige en aantrekkelijke fietsroutes tussen de kernen in de gemeente en met de omliggende plaatsen belangrijk zijn en dat we de fietsroutes en paden verder willen verbeteren en versterken. Verschillende raadsfracties hebben in de algemene beschouwingen de wens aangegeven om de recreatieve fietsroute te verbeteren, waaronder de fietsroute Maneweg. Om deze ambities in te vullen wordt voorgesteld om vanaf 2023 het budget voor uitvoering van de integrale Fietsvisie te verhogen van € 400.000 naar € 600.000, waarvan € 300.000 subsidie en € 300.000 eigen middelen.

Analyse afwijkingen 2023 t.o.v. 2022

Uitsplitsing naar beleidsvelden Bedragen x € 1000	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Verschil	Verschil	Verschil
	2022	2022	2022	2023	2023	2023	Lasten	Baten	Saldo
Openbaar groen	-2.441	132	-2.309	-2.449	137	-2.312	-8	5	-3
Verkeer en vervoer	-3.355	169	-3.187	-3.197	150	-3.048	158	-19	139
Saldo van lasten en baten	-5.796	301	-5.496	-5.646	286	-5.360	150	-14	136
Mutatie reserves	-252	650	398	-20	140	120	232	-510	-277
Resultaat	-6.049	951	-5.098	-5.666	427	-5.240	382	-524	-142

Financiële analyse

Hieronder volgt een toelichting op de verschillen groter dan € 50.000 - op beleidsveld niveau - tussen de begroting 2023 en de begroting 2022 (inclusief alle begrotingswijzigingen t/m juni 2022).

De afwijkingen zijn aangeduid als - of +.

Min - betekent dus hogere lasten of lagere baten in de begroting 2023 ten opzichte van de begroting 2022, waardoor er een negatief effect is op het begrotingssaldo.

Verkeer en vervoer + € 139.000

Bij verharde wegen is voor onderhoud extra budget opgenomen vanwege de areaaluitbreiding van de Vechtdalverbinding (N340/N377) ad. € 62.000 en hogere afschrijvingen van € 43.000.

Daarnaast was er in 2022 nog sprake van een bijdrage aan het project Westerhof van € 139.000 en in 2023 niet meer.

In 2022 zijn de elektriciteitskosten incidenteel bijgeraamd. Voor 2023 zijn we nog uitgegaan van de oorspronkelijke ramingen in afwachting van de uitkomsten van een nieuwe energiecontract. Dit geeft een verschil van € 108.000.

Tot slot zijn er diverse kleine verschillen ad. € 3.000 nadeel, waardoor er per saldo een voordeel ontstaat van € 139.000 op dit beleidsveld.

Verbonden partijen

N.v.t.

Beleidsplannen en verordeningen

Richtinggevende documenten van de gemeente Dalfsen bij dit programma zijn:

[Beleidsplan integraal beheer openbare ruimte 'Buiten Voor Elkaar' \(2021\)](#)

[Wegenbeheerplan \(2017-2020\)](#)

[Beheerplan civiele kunstwerken \(2018-2022\)](#)

[Beleidsplan recreatie en toerisme voor periode 2011-2020 \(2011\)](#)

[Beleidsplan Licht en donkerte in de openbare ruimte 2021-2025 \(2021\)](#)

[Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan voor periode 2016-2026 Uitvoeringsprogramma 2019-2022](#)

[Integrale Fietsvisie Gemeente Dalfsen \(2020\) en Uitvoeringsprogramma Fiets 2019 - 2022](#)

[Kadernota Parkeernormen \(2020\)](#)

[Groenstructuurplan 2013-2017 \(actualisatie in 2020\)](#)

[Gladheidsbestrijdingsplan \(2018-2019\)](#) actualisatie 4e kwartaal 2019.

[Beheerplan beheersing eikenprocessierups \(2017-2022\)](#)

[Speelruimteplan 2014-2023](#)

[Beheerplan Spelen \(2019-2023\)](#)

[Steenmarterbeheerplan \(2017-2023\)](#)

Kapvergunningbeleid (onderdeel van de APV en bestemmingsplannen Buitengebied en Kernen)

[Beleidsregels kappen houtopstanden 2018](#)

[Notitie beoordeling aanvraag kappen houtopstanden \(2018\)](#)

[Hondenbeleid in de kernen 2021](#)

Gedragscode Wet Natuurbeheer

Nota algemene begraafplaatsen 2009

Verordening op het beheer en het gebruik van de gemeentelijk begraafplaatsen voor de gemeente

Dalfsen (2020)

Programma 4 Economische zaken

Portefeuillehouders en beleidsvelden

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Ramerman	Economie
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Grondexploitatie bedrijven Mutatie reserves

Omschrijving van het programma

De ambitie van het economische beleid in Dalfsen is het behouden van een vitale economie die inwoners van de gemeente voldoende werkgelegenheid biedt, in aansluiting op hetgeen de regio doet en biedt. Programma 4 omvat alle activiteiten die bijdragen aan bovenstaand doel en heeft betrekking op bedrijfsterreinen, bedrijfsvestigingen en ambulante handel.

Belangrijke ontwikkelingen

Regio Zwolle

We zetten als onderdeel van de Regio Zwolle met de economische agenda in 2023 in op Kennispoort en economische projecten uit de Regio Deal. Ook blijven we in het kader van de coalitions of the willing inzetten op de Human Capital Agenda. Werknemers en werkzoekenden in Regio Zwolle kunnen zich (sinds juli 2020) gratis laten (bij-)scholen via het Ontwikkelfonds Regio Zwolle. Dit initiatief is ontstaan vanuit de campagne Upgrade Jezelf, onderdeel van Regio Zwolle.

Economische bedrijvigheid

De economische groei van vóór maar ook tijdens Corona vertaalde zich eveneens in de aantrekkende markt voor bedrijventerreinen. De verwachting is in navolging van economische ontwikkelingen dat de belangstelling voor bedrijfskavels nog aanhoudt. Die belangstelling hangt mede samen met het algemene producenten- en consumentenvertrouwen, de inflatie en de daarmee samenhangende investeringsgeneigdheid.

De exploitatie De Grift III (Nieuwleusen), is momenteel in uitvoering. De betreffende kavels zijn uitgegeven en het gebied wordt in 2023 woonrijp gemaakt. Op dit moment zijn voorbereidingen voor 't Fabriek Zuid II (Lemelerveld) gaande. We verwachten deze grond in 2023 uit te geven.

Relatie met ondernemers

Wij vinden het belangrijk om de relatie met de ondernemers en de middenstand goed te onderhouden en willen ook in 2023 weer bijeenkomsten organiseren. Het gaat ons hier dan om samen met de ondernemers na te denken over ontwikkelingsmogelijkheden in de toekomst. We nemen hierbij de trends en ontwikkelingen van de regio mee.

In de paragraaf grondbeleid gaan we verder in op de wijze waarop de gemeente in 2023-2026 invulling geeft aan haar grondbeleid.

Wat willen we bereiken?

4.1 Economie

Wat te bereiken?	<p>Het behouden van een lokale vitale economie, die de inwoners van de gemeente Dalfsen voldoende werkgelegenheid biedt. Dit in aansluiting wat de regio doet. Daarvoor moeten ook voldoende en aantrekkelijke vestigingsmogelijkheden voor bedrijven en ondernemers beschikbaar zijn.</p> <p>Het nieuwe economische beleid wordt opgesteld en de uitwerking voor de toekomst nemen we op in de Omgevingsvisie 2.0 van Dalfsen.</p> <p>De gemeente Dalfsen heeft de ambitie met een nieuwe detailhandelsstructuur de hoofdcentra als levendige dorpsharten te bestendigen, ieder op hun eigen schaalniveau en met hun onderscheidende karakter.</p>
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none">• Opstellen economische beleidsnota met uitvoeringsagenda;• Opstellen nieuwe detailhandelsstructuurvisie;• Uitvoeren ruimtelijke verkenning naar nieuwe bedrijventerreinen;• Leveren van input voor de Omgevingsvisie 2.0 en het Omgevingsplan vanuit het beleidsveld economie en bijbehorende ontwikkelingen;
Hoe meten we dat?	<p>Voor dit onderwerp zijn geen indicatoren geformuleerd. In de nog op te stellen economische beleidsnota nemen we relevante indicatoren op.</p>

4.2 Grondexploitatie bedrijven

Dit beleidsveld gaat over de grondverkoop van bedrijventerreinen door de gemeente. Voor informatie over dit beleidsveld verwijzen wij naar paragraaf 7 grondbeleid.

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Funciemenging	%	2021	CBS BAG/LISA	52,8%	53,3%	49,9%
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners (15 t/m 64 jaar)	2021	LISA	168,1	165,1	158,5

Financiën

Wat mag het kosten?

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Economie	-204	-204	-188	-166	-166	-166
Grondexploitatie bedrijven	-49	0	-50	-50	-25	-50
Saldo van lasten en baten	-253	-204	-238	-216	-191	-216
Mutatie reserves	147	40	50	50	25	50
Resultaat	-107	-164	-188	-166	-166	-166
Economische zaken	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-687	-221	-539	-1.438	-212	-237
Baten	434	17	300	1.221	21	21
Saldo van lasten en baten	-253	-204	-238	-216	-191	-216
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	147	40	50	50	25	50
Resultaat	-107	-164	-188	-166	-166	-166

Financiële bijstellingen

Beleidsveld 4.1 Economie

Beleidsveld 4.2 Grondexploitatie bedrijven

Algemene kosten grondexploitatie voorbereidingskrediet, budgetneutraal

Om algemene kosten binnen de grondexploitatie te dekken, waarvoor nog geen voorbereidingskrediet beschikbaar is (zoals bodemonderzoek, taxatierapporten, woonbehoefte onderzoeken, etc.) vragen wij jaarlijks € 15.000 aan voor woningbouwlocaties en jaarlijks € 15.000 voor bedrijfsterrein locaties. De dekking vindt plaats vanuit de algemene reserve grondexploitatie.

Analyse afwijkingen 2023 t.o.v. 2022

Uitsplitsing naar beleidsvelden Bedragen x € 1000	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Verschil	Verschil	Verschil
	2022	2022	2022	2023	2023	2023	Lasten	Baten	Saldo
Economie	-221	17	-204	-209	20	-188	13	3	16
Grondexploitatie bedrijven	0	0	0	-330	280	-50	-330	280	-50
Saldo van lasten en baten	-221	17	-204	-539	300	-238	-317	283	-34
Mutatie reserves	0	40	40	0	50	50	0	10	10
Resultaat	-221	57	-164	-539	350	-188	-317	293	-24

Financiële analyse

Hieronder volgt een toelichting op de verschillen groter dan € 50.000 - op beleidsveld niveau - tussen de begroting 2023 en de begroting 2022 (inclusief alle begrotingswijzigingen t/m juni 2022).

De afwijkingen zijn aangeduid als - of +.

Min - betekent dus hogere lasten of lagere baten in de begroting 2023 ten opzichte van de begroting 2022, waardoor er een negatief effect is op het begrotingssaldo.

Grondexploitatie bedrijven - € 50.000

Het saldo van € 50.000 bestaat uit ramingen die volledig ten laste van de reserve grondexploitatie worden gebracht in 2023. Het gaat hierbij om:

- € 10.000 uitvoeringskosten agenda nota economisch beleid
- € 15.000 algemene kosten die niet rechtstreeks aan een bepaald complex zijn toe te rekenen
- € 25.000 kosten onderzoek verkenning nieuw bedrijventerrein

Verbonden partijen

Niet van toepassing.

Beleidsplannen en verordeningen

Richtinggevende documenten van de gemeente Dalfsen bij dit programma zijn:

[Structuurvisie buitengebied 2012-2022 met een doorkijk naar 2030 \(2012\)](#)

[Structuurvisie kernen gemeente Dalfsen 2010-2020 met een doorkijk naar 2025 \(2010\)Nota economisch beleid 2013-2020 \(2013\)](#)

[Evaluatie en actualisatie Nota economisch beleid 2013-2020 \(2015\)](#)

[Detailhandelsstructuurvisie 2017 - 2023 \(2017\)](#)

[Beleidsplan recreatie en toerisme voor periode 2011-2020 \(2011\)](#)

[Evaluatie Beleidsplan Recreatie en Toerisme 2011-2020](#)

[Verruiming kampeerbeleid 2021](#)

[Nota Kampeerbeleid \(2011\)](#)

[Omgevingsvisie Dalfsen 1.0 \(2022\)](#)

[Beleidsregels Ontwikkelen met Kwaliteit in het buitengebied van de gemeente Dalfsen](#)

[Standplaatsenbeleid](#)

Programma 5 Onderwijs en vrije tijd

Portefeuillehouders en beleidsvelden

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Uitslag	Cultuur Kulturhusen Onderwijs Sport
Portefeuillehouder Ramerman	Recreatie en toerisme
Portefeuillehouder van Leeuwen	Mutatie reserves

Omschrijving van het programma

Het programma omvat het lokaal onderwijsbeleid waarbinnen we aandacht besteden aan onderwijshuisvesting, leerlingenvervoer, leerplicht, schoolbegeleiding, logopedie en volwasseneneducatie. Ook leefbaarheid en vrije tijd vallen binnen dit programma. We zetten in op goede voorzieningen in de gemeente wat de leefbaarheid bevordert. Het gaat hierbij niet alleen om fysieke voorzieningen, maar ook de kracht van de samenleving is een belangrijk uitgangspunt. Sport en sportbeleving, cultuur en ook recreatie en toerisme zijn belangrijke pijlers op het gebied van onderwijs en vrije tijd.

We faciliteren onze inwoners, zodat iedereen kan meedoen. We vinden het belangrijk om bij te dragen aan een goede uitgangspositie van onze jeugdigen. Door te werken aan talent en zelfredzaamheid. Naast inspanning is ook ontmoeting en ontspanning heel belangrijk. Recreatie is een middel waarmee we onze gemeente aantrekkelijk en groen houden. We werken hiermee aan een vitaal Dalfsen voor onze inwoners, ondernemers en bezoekers.

Belangrijke ontwikkelingen

Onderwijs

Gestart is met de projecten kern Nieuwleusen en Dalfsen-West volgens de eerste fase van het Integraal huisvestingsplan basisonderwijs. Wij leggen uw gemeenteraad begin 2023 de uitkomsten van beide haalbaarheidsonderzoeken voor, ten behoeve van volgende stappen in uitvoering van het IHP. Hiernaast starten we in 2023 met het laatste project van de eerste fase, het project Lemelerveld. Afzonderlijk vraagstuk is de groei van de Polhaar en het Agnieten College. Eventuele maatregelen die op korte termijn onvermijdelijk zijn voor adequate huisvesting worden afgestemd op de lopende IHP projecten. Dit om onnodige kosten te voorkomen.

Sport

In 2023 worden de eerste kunstgrasvelden vervangen. Ook pakken wij het geconstateerde knelpunt in de capaciteit van voetbalvelden in de kern Nieuwleusen op. M.b.t. de zwembaden werken wij uw besluitvorming over optimalisatie van de bestaande exploitatie van de twee openluchtbaden, inclusief verduurzaming, uit. Het Rijk koerst er op om de beschikbare middelen rondom preventie, sport en bewegen meer te bundelen in een specifieke uitkering (SPUK). Dit houdt in dat we gelijktijdig een aanvraag kunnen indienen rondom meerdere thema's. De verwachting is dat eind 2022 de nieuwe regeling wordt gepubliceerd, inclusief de voorwaarden voor inzet en verantwoording. Onderdeel hiervan vormen onder de Regeling Sportakkoord en de Brede Regeling Combinatiefuncties. Verwacht wordt dat de huidige beschikbare middelen worden voortgezet in 2023. Voor de langere termijn is dit nog niet duidelijk.

Kulturhusen

In vervolg op de onderzoeken wordt uitwerking gegeven aan de voorstellen tot harmonisatie van bestuur en beheer van Kulturhusen. In 2023 krijgt u de uitkomsten van dit traject en de kadernotitie gepresenteerd.

Visie Vechtdal

In 2023 geven we met de Vechtdal samenwerking een vervolg op het document Doorkijk Vechtvisie uitvoeringsprogramma 3.0 van 2021 en richten ons op de ontwikkeling en uitvoering van projecten binnen de onderscheiden programmalijnen; Zorgzaam & Gezond, Ondernemerschap & Gastheerschap, Beleefbaar Landschap en Verbindende Vecht. Vanuit het Vechtdalmerk willen we de recreatie-ondernemers en organisaties in Dalfsen intensiever betrekken en een verbinding maken met het provinciale programma Gastvrij Overijssel.

Ruimte voor de Vecht en Brede Welvaart

De netwerkorganisatie Ruimte voor de Vecht binnen de Regio Deal van de Regio Zwolle voert het project Brede Welvaart uit, dat onderverdeeld is in 23 deelprojecten. In 2023 loopt de uitvoering door en dienen de regiodeal projecten te worden afgerond voor 2024. Vanuit recreatie en toerisme zijn wij betrokken bij de deelprojecten: Varen op de Vecht, Gidsennetwerk, Merkontwikkeling Vechtdal, Beleven en Bewegen, Zwemmen in de Vecht

Ontwikkeling Recreatie en Toerisme

Voor de recreatieve ontwikkeling die we als gemeente Dalfsen voorstaan zal de komende jaren extra menskracht en budget worden ingezet op onderzoek, ontwikkeling en uitvoering. We sluiten aan bij de ontwikkeling via Vrije Tijd Economie Vechtdal (VTE VD) en de samenwerking Ruimte voor de Vecht (RvdV).

Uitbreiding van de haven in Dalfsen kan naar verwachting een bijdrage leveren aan de gewenste recreatieve ontwikkelingen. Dit hebben we ook met zo veel woorden opgenomen in het coalitieakkoord. We onderzoeken daarom de mogelijkheden tot uitbreiding van de haven in Dalfsen, in relatie met de deelproject 'Varen op de Vecht'. We verwachten in 2023 met voorstellen te komen.

Wat willen we bereiken?

5.1 Cultuur

5.1.1 Cultuurbeleid

Wat te bereiken?	Het cultuurbeleid is vanaf 2022 geïntegreerd in het preventiebeleid. Vooralsnog gelden de doelen zoals vastgesteld in de kadernota Cultuur 2021-2024.
Wat gaan we er voor doen?	Een uitvoeringsplan Cultuur wordt opgesteld.
Hoe meten we dat?	Aan hand bereikte doelstellingen volgens het preventiebeleidsplan.

5.1.2 Bibliotheekbeleid

Wat te bereiken?	Het huidige bibliotheekbeleid liep tot en met 2022 en is per 2023 geïntegreerd in het preventiebeleid
Wat gaan we er voor doen?	De bibliotheek werkt aan de doelstellingen in het preventiebeleid.
Hoe meten we dat?	Aan hand bereikte doelstellingen volgens het preventiebeleidsplan

5.2 Kulturhusen

Wat te bereiken?	De kulturhusen dragen bij aan 'reuring' en leefbaarheid in de kern; aan participatie van inwoners door middel van het bevorderen van (sociale) nabijheid en ontmoeting. En stimuleren het ontplooiën van initiatieven en voorzieningen in de eigen kern.
Wat gaan we er voor doen?	Het behalen van deze doelen is van een aantal factoren afhankelijk. Deze factoren liggen niet allemaal binnen onze invloedssfeer. Het kulturhus draagt slechts voor een gedeelte bij aan het behalen van de doelen. Hiervoor moet enerzijds het gebouw goed geëxploiteerd worden, anderzijds moet er synergie zijn tussen de participanten in het kulturhus.
Hoe meten we dat?	We gebruiken de ontwikkelmeter bij de Trefkoele+. Voor andere Kulturhusen wordt deze nog ontwikkeld.

5.3 Onderwijs

5.3.1. Onderwijshuisvesting

Wat te bereiken?	Goed onderwijs is onontbeerlijk voor elk individu om zich te kunnen ontwikkelen en ontplooiën. De gemeente heeft een verantwoordelijkheid voor de onderwijshuisvesting. We willen dat kinderen in Dalfsen in een aantrekkelijke en gezonde leeromgeving naar school gaan, zoveel mogelijk in de buurt en in samenhang met andere voorzieningen.
Wat gaan we er voor doen?	Op basis van aangebrachte fasering voeren we de diverse projecten huisvesting basisonderwijs uit, waarbij in de periode 2022 - 2025 de projecten uit fase 1 (kern Nieuwleusen, Dalfsen-West en Lemelerveld) worden opgepakt.
Hoe meten we dat?	Met de voortgang van de projecten, waarmee uitvoering wordt gegeven aan het nieuwe IHP.

5.3.2. Peuteropvang en VVE

Wat te bereiken?	<ul style="list-style-type: none"> • Peuteropvang en VVE is van kwalitatief hoog niveau; • Alle peuters uit Dalfsen gaan naar peuteropvang en een (dreigende) (taal) ontwikkelingsachterstand wordt vroegtijdig gesignaleerd; • Er is een doorlopende lijn van peuteropvang naar basisschool.
Wat gaan we er voor doen?	We gaan ten minste 1 keer per jaar met de VVE-werkgroep met afgevaardigden van (voor)scholen en JGZ in gesprek over de uitvoeringsafspraken en stellen die waar mogelijk bij. De onderwerpen zijn: de doelgroepdefinitie, het (non-)bereik, toeleiding naar VVE, doorlopende lijn en resultaatafspraken.
Hoe meten we dat?	De GGD toetst namens de gemeente de kinderopvangorganisaties op hun kwaliteit en brengt hier rapporten over uit (zie jaarverslag kinderopvang in juni 2023). We monitoren het aantal VVE-indicaties en de deelname aan VVE om het bereik te volgen. We streven naar ten minste 95% deelname.

5.4 Recreatie en toerisme

Wat te bereiken?	<p>Recreatie en toerisme vormen belangrijke pijlers voor de economie van onze gemeente. Wij bevorderen recreatie en toerisme met de samenwerking in Vechtdalverband en zichtbaarheid van het A-merk "Vechtdal". Het beleidsplan recreatie en toerisme speelt in op toeristische ontwikkelingen en sluit aan bij huidige trends en ontwikkelingen in de toeristische sector, zoals verduurzaming. Met als resultaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Meer gasten; • Meerdaagse beleving (seizoensverbreding van dag- en verblijfsrecreatie); • Meer directe omzet binnen de recreatie of toeristisch-recreatieve gerelateerde sectoren (en voor horeca en middenstand); • Meer lokale werkgelegenheid binnen de recreatief toeristische sector en gerelateerde sectoren; • Actief inspelen op- en benutten van kansen, die de toeristische markt biedt.
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none"> • Participeren in het samenwerkingsverband Vechtdal Vrijtijdseconomie; • Opstellen uitvoeringsplan toerisme • Versterken Toeristische informatiepunten • Onderzoek van recreatiemogelijkheden, waaronder de havenuitbreiding in Dalfsen; • Binnen Ruimte voor de Vecht invulling geven aan het onderdeel vrijetijdseconomie; • Leveren van input voor de Omgevingsvisie 2.0 en het Omgevingsplan vanuit het beleidsveld vrijetijdseconomie en bijbehorende ontwikkelingen.
Hoe meten we dat?	Op basis van het aantal overnachtingen en het aantal werkzame personen in de sector.

Indicator	Bron	Nulmeting	2023	2024	2025	2026
Aantal overnachtingen (dagrecreatie niet meetbaar)	GBLT/ Eigen gegevens	199.021 (2019)	199.050	199.150	199.225	199.250
Aantal werkzame personen in de sector	LISA	882 (2018)	870	875	880	885

5.5 Sport

Wat te bereiken?	Het sportbeleid is vanaf 2022 geïntegreerd in het preventiebeleid o.a. via de doelen: jeugdigen groeien gezond op, inwoners voelen zich gezond en inwoners dragen bij aan hun gemeenschap
Wat gaan we er voor doen?	De acties van het uitvoeringsplan worden samen met de partners uit het voorveld uitgevoerd, jaarlijks gemonitord en aangepast.
Hoe meten we dat?	Uitwerking vindt plaats via een uitvoeringsplan waarin concrete acties worden benoemd om de genoemde doelen te behalen.

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen 5-18 jr	2021	DUO/Ingrado	2,4	2,5	1,9
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen 5-18 jr	2021	DUO/Ingrado	12	19	16
Vroegtijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie	%	2021	DUO/Ingrado	1,1	1,9	1,6
Niet-sporters	%	2020	Gezondheidsmonitor (CBS, RIVM, GGD)	48,8%	49,3%	50,5%

Financiën

Wat mag het kosten?

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Cultuur	-1.129	-1.136	-1.023	-1.038	-1.053	-1.069
Kulturhuzen	-1.485	-1.242	-1.238	-1.241	-1.242	-1.244
Onderwijs	-1.675	-1.992	-1.987	-2.018	-1.915	-1.908
Recreatie en toerisme	-49	-154	-173	-175	-175	-177
Sport	-693	-945	-802	-967	-1.008	-1.002
Saldo van lasten en baten	-5.031	-5.468	-5.224	-5.438	-5.394	-5.400
Mutatie reserves	1.265	846	613	613	481	481
Resultaat	-3.766	-4.623	-4.611	-4.825	-4.913	-4.919
Onderwijs en vrije tijd	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-6.257	-6.278	-5.949	-5.995	-5.956	-5.967
Baten	1.226	810	725	556	562	567
Saldo van lasten en baten	-5.031	-5.468	-5.224	-5.438	-5.394	-5.400
Stortingen in reserves	-90	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	1.355	846	613	613	481	481
Resultaat	-3.766	-4.623	-4.611	-4.825	-4.913	-4.919

Financiële bijstellingen

Beleidsveld 5.1 Cultuur

Indexatie loonkosten en materiële kosten bibliotheek, nadeel (€ 14.000, € 29.000, € 44.000, € 60.000)

Eind vorig jaar is besloten de loonindexatie voor de bibliotheek toe te passen met ingang van 2021. In lijn met dit besluit wordt nu ook voor het materiële deel een prijsindexatie van 1,7% meerjarig doorgevoerd.

Beleidsveld 5.3 Onderwijs

Overige uitgaven onderwijs Nationaal Programma Onderwijs, budgetneutraal (2023)

Gemeenten ontvangen gedurende de periode augustus 2021 tot en met juli 2023 extra middelen van het Rijk in de vorm van een specifieke uitkering Nationaal Programma Onderwijs (NPO). Deze middelen zijn voor leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs, die achterstanden opliepen als gevolg van de corona pandemie. De maatregelen die gemeenten met deze middelen inzetten moeten aansluiten op de behoeften van kinderen en bij de interventies die scholen al nemen. Ook de schoolbesturen ontvangen in dit kader aanvullende middelen van het Rijk.

Met schoolbesturen en kinderopvangorganisaties maken wij afspraken over de inzet van deze middelen. Voor de gehele periode ontvangen wij € 330.000, waarvan in 2023: € 96.000.

Peuteropvang en Vroeg-Voorschoolse Educatie (VVE), structureel nadeel van € 17.000

In verband met het voorkomen van wachtlijsten bij een stijgend aantal peuters wordt iets meer budget uitgetrokken, structureel nadeel van € 17.000.

Analyse afwijkingen 2023 t.o.v. 2022

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Verschil	Verschil	Verschil
Bedragen x € 1000	2022	2022	2022	2023	2023	2023	Lasten	Baten	Saldo
Cultuur	-1.154	18	-1.136	-1.041	18	-1.023	113	0	113
Kulturhuizen	-1.361	119	-1.242	-1.359	120	-1.238	2	1	3
Onderwijs	-2.354	362	-1.992	-2.280	293	-1.987	73	-68	5
Recreatie en toerisme	-170	16	-154	-189	16	-173	-20	0	-20
Sport	-1.240	295	-945	-1.080	277	-802	160	-18	142
Saldo van lasten en baten	-6.278	810	-5.468	-5.949	725	-5.224	329	-85	244
Mutatie reserves	0	846	846	0	613	613	0	-233	-233
Resultaat	-6.278	1.655	-4.623	-5.949	1.338	-4.611	329	-318	11

Financiële analyse

Hieronder volgt een toelichting op de verschillen groter dan € 50.000 - op beleidsveld niveau - tussen de begroting 2023 en de begroting 2022 (inclusief alle begrotingswijzigingen t/m juni 2022).

De afwijkingen zijn aangeduid als - of +.

Min - betekent dus hogere lasten of lagere baten in de begroting 2023 ten opzichte van de begroting 2022, waardoor er een negatief effect is op het begrotingssaldo.

Cultuur, + € 113.000

In 2023 is het budget van € 68.000 voor DNA van Dalfsen vervallen. De indexaties subsidies betreft een verhoging van € 9.000. Het budget voor de salariskosten neemt af met € 54.000 vanwege formatieve mutaties.

Onderwijs, + € 73.000 en +/- € 69.000 per saldo + € 5.000

Onderwijs Nationaal Programma Onderwijs (NPO) : Voor de gehele periode van drie jaar ontvangen wij € 330.000, waarvan in 2023: € 96.000. Deze post is neutraal verwerkt, de mutatie die u hier ziet betreft de budgetoverheveling van 2021 naar 2022. (Zie ook Mutatie reserves).

Sport, + € 142.000

Bij de aanschaf van de LED verlichting voor de verschillende sportparken zijn zowel het eigendom als de kosten voor onderhoud overgedragen aan de verenigingen, in totaal betreft dit € 108.000 minder kosten (over 10 jaar verspreid maar nu in één keer overgedragen) Dit is neutraal verwerkt via een onttrekking aan de reserves. Tot slot zijn er diverse kleine verschillen ad. € 34.000 voordeel

Mutatie reserves, - € 233.000

Onderwijs Nationaal Programma Onderwijs (NPO) : Voor de gehele periode van drie jaar ontvangen wij € 330.000, waarvan in 2023: € 96.000 dit is € 69.000 minder dan er in 2022 in de begroting staat.

In 2022 is het budget van € 68.000 voor DNA van Dalfsen vervallen. Dit project is voor 2022 nog eenmaal verlengd. Ten gunste van het project LED-verlichting is er een eenmalige uitname van € 108.000 gedaan uit de Algemene Reserve Vrij Besteedbaar voor tien jaar onderhoud op de investering in 2022. De personele capaciteit voor Integraal Huisvestings Plan Onderwijs (IHP) is € 10.000 lager dan in 2022.

Verbonden partijen

Niet van toepassing.

Beleidsplannen en verordeningen

Richtinggevende documenten van de gemeente Dalfsen bij dit programma zijn:

[Meerjarenbeleidsplan VSV regio IJssel-Vecht 2017-2021](#)

[Nota economisch beleid 2013-2020 \(2013\)](#)

Algemene subsidieverordening Dalfsen 2022 (2022)

[Structuurvisie buitengebied 2012-2022 met een doorkijk naar 2030 \(2012\)](#)

[Structuurvisie kernen gemeente Dalfsen 2010 –2020 met een doorkijk naar 2025 \(2010\)](#)

[Beleidsplan recreatie en toerisme voor periode 2011-2020 \(2011\)](#)

[Evaluatie Beleidsplan Recreatie en Toerisme 2011-2020](#)

[Nota Kampeerbeleid 2011](#)

[Verruiming Kampeerbeleid \(2021\)](#)

[Vechtdalvisie 3.0 \(2021\)](#)

Instructie medewerker leerplicht/RMC gemeente Dalfsen 2013

Verordening bekostiging leerlingenvervoer gemeente Dalfsen 2022 (2021)

Beleidsregels leerlingenvervoer 2022

Beleidsregel bekostiging lokalen bewegingsonderwijs voor basisonderwijs (2015)

Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs van de gemeente Dalfsen (2022)

Integraal huisvestingsplan basisonderwijs 2022-2038 (2021)

Beleidsplan 'Preventiebeleid Dalfsen vitaal en veerkrachtig'(2021)

Kadernota Cultuur 2021-2024 gemeente Dalfsen [11-1-Kadernota-cultuur-Kadernota.pdf \(dalfsen.nl\)](#)

Beleidsregels subsidie peuteropvang en voorschoolse educatie gemeente Dalfsen 2020

[Meerjarenbeleid bibliotheek 2019-2022](#)

Programma 6 Inkomensondersteuning

Portefeuillehouders en beleidsvelden

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Uitslag	Inkomen Integratie vergunninghouders
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Mutatie reserves

Omschrijving van het programma

Het programma omvat bijstandsverlening, minimabeleid, schuldhulpverlening en vreemdelingen/inburgering nieuwkomers. Allen gericht op inkomensondersteuning.

Belangrijke ontwikkelingen

Participatiewet in balans: vervolgaanpak Participatiewet

Minister Schouten heeft in juni 2022 de kamer geïnformeerd over de vervolgstappen voor de aanpak van de Participatiewet. Het voorstel heeft tot doel 'balans terug te brengen in de Participatiewet door meer oog te hebben voor de mens achter de uitkering'. Er worden diverse voorstellen gedaan om dit doel te realiseren. Op dit moment zijn de voorstellen nog onvoldoende uitgewerkt, om te kunnen beoordelen of en in welke mate zij effect hebben op de uitvoering van de Participatiewet. Zodra er duidelijkheid is over het definitieve voorstel en de verwachte impact, wordt u hierover geïnformeerd.

Armoedebeleid

De ontwikkelingen op het gebied van inflatie, waaronder specifiek energieprijzen, hebben ook op de inwoners van Dalfsen grote impact. Op dit moment is nog onvoldoende helder welke landelijke maatregelen in dit kader worden genomen en wat daarop aanvullend als gemeente zullen moeten doen.

Wat willen we bereiken?

6.1 Inkomen

6.1.1 Kindregeling

Wat te bereiken?	Het mogelijk maken dat alle kinderen kunnen participeren in de samenleving en dit met, financiële ondersteuning ten behoeve van bepaalde producten of activiteiten mogelijk maken. We trachten een zo groot mogelijk bereik te realiseren onder de doelgroep.
Wat gaan we er voor doen?	In de webshop zorgen we voor een gevarieerd aanbod van producten, diensten en activiteiten.
Hoe meten we dat?	Op basis van het gebruik van de regeling.

Hoe meten we dat?

Indicator	Bron	Nulmeting	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal kinderen dat bestelling heeft gedaan via de webshop	Eigen administratie	224 (2018)	230	230	230	230	230

6.1.2 Schuldhulpverlening

Wat te bereiken?	Doel van de schuldhulpverlening is om mensen zo snel en goed mogelijk te helpen bij hun financiële situatie en zo mogelijk een duurzame oplossing te realiseren. Deels heeft dit met (professionele) ondersteuning te maken en deels is het een verantwoordelijkheid van de mensen zelf om hun uitgaven aan te passen aan het inkomen. De meest vergaande vorm van ondersteuning is beschermingsbewind. De rechter stelt dan een bewindvoerder aan. Veelal vergoed de gemeente de kosten van een bewindvoerder via de bijzondere bijstand. Wij streven ernaar het aantal bewindvoering zo beperkt mogelijk te houden.
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none"> • Contacten met verwijzende instanties intensiveren om in zo vroeg mogelijk stadium handelend te kunnen optreden om het aantal bewindvoeringen zoveel mogelijk te beperken; • Nieuwe vormen van budgetbeheer voortzetten als alternatief voor bewindvoering, dit is bijvoorbeeld het product "Budgetbeheer Plus". Met dit instrument worden vaste lasten betaald en ontvangt cliënt een vast bedrag per week voor overige uitgaven; • Indien mogelijk gebruik maken van adviesrecht voor kantonrechters; • Vroegsignalering door inzage in betalingsachterstanden.
Hoe meten we dat?	Het aantal huishoudens met bewindvoering via de bijzondere bijstand.

Indicator	Bron	Nulmeting	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal huishoudens met bewindvoering	Eigen administratie	104 (2021)	102	100	95	90	85

6.2.1 Inburgering en integratie statushouders

Wat te bereiken?	Inburgeraars bereiken het voor hen hoogst haalbare taalniveau en doen naar vermogen mee in de samenleving
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none"> • In samenwerking met taalscholen, maatschappelijke organisaties en werkgevers zorgen voor een taalrijke leer- en werkomgeving. • Goede regie voeren op het inburgeringsproces van statushouders met behulp van het PIP (persoonlijk Plan Inburgering en Participatie)
Hoe meten we dat?	Registraties in de module inburgering.(in ontwikkeling)

Indicator	Bron	Nulmeting	2023	2024	2025	2026
Percentage statushouders dat na een half jaar na vaststelling PIP participeert*	Eigen gegevens	60% (2019)	75%	75%	75%	75%

*Met participeren bedoelen we in dit kader dat iemand een baan heeft, in een traject bij een werkgever zit (taal/werkstage, proefplaatsing, etc.) of vrijwilligerswerk doet.

6.2.2 Huisvesting statushouders

Wat te bereiken?	Realisatie van de taakstelling voor de huisvesting van statushouders.
Wat gaan we er voor doen?	Samenwerking met woningcorporaties voortzetten en indien nodig aanvullende mogelijkheden voor versnelde (tijdelijke) huisvesting onderzoeken en benutten (statushouders zijn hierin onderdeel van de doelgroep spoedzoekers in het algemeen).
Hoe meten we dat?	Eigen registraties en registratie COA

Indicator	Bron	Nulmeting	2023	2024	2025	2026
Taakstelling en realisatie te huisvesten statushouders	Eigen gegevens en registraties COA	54% (2021)	100 %	100%	100%	100%

De taakstelling fluctueert erg, zo was de taakstelling in 2020 20 statushouders, terwijl de taakstelling in 2021 en 2022 op 40 statushouders uitkwam (en voor 2022 mogelijk nog verder wordt verhoogd). Doelstelling blijft ten alle tijde om de taakstelling te halen.

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Personen met een bijstandsuitkeringen	Aantal per 10.000 inwoners	2021	CBS	170,4	431,2	275

Financiën

Wat mag het kosten?

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Inkomen	-1.615	-1.962	-1.919	-1.926	-1.939	-1.951
Integratie vergunninghouders	-151	-195	-176	-178	-182	-186
Saldo van lasten en baten	-1.766	-2.157	-2.094	-2.104	-2.121	-2.138
Mutatie reserves	51	40	0	0	0	0
Resultaat	-1.715	-2.117	-2.094	-2.104	-2.121	-2.138
Inkomensondersteuning	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-6.805	-6.475	-6.391	-6.441	-6.466	-6.483
Baten	5.039	4.318	4.296	4.337	4.345	4.345
Saldo van lasten en baten	-1.766	-2.157	-2.094	-2.104	-2.121	-2.138
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	51	40	0	0	0	0
Resultaat	-1.715	-2.117	-2.094	-2.104	-2.121	-2.138

Financiële bijstellingen

Beleidsveld 6.1 Inkomen

Participatiewet Inkomensvoorziening, structureel voordeel € 118.000

Dit voordeel ontstaat door een afname van het aantal cliënten met een IOAW uitkering (uitkering oudere werklozen). Opgemerkt moet worden dat het resultaat op dit onderdeel in grote mate afhankelijk is van het toegekende budget voor de uitvoering van de Participatiewet (het BUIG). Dit budget wordt jaarlijks, achteraf bekend gemaakt. De begroting is opgesteld op basis van het huidige verwachte verloop van het aantal uitkeringsgerechtigden en het laatst bekend gemaakte budget voor de uitvoering van de Participatiewet (het BUIG).

Bijzondere bijstand, voordeel € 5.000 (in 2023) aflopend tot nadeel van € 18.000 (2026)

Het voordeel ontstaat door enerzijds lagere geschatte uitgaven en hogere geschatte ontvangsten uit verhaal. Bij deze aannames is rekening gehouden met de uitgaven van de afgelopen jaren en de bestandsontwikkeling. Het bedrag aan lagere uitgaven is hoger dan het bedrag aan geschatte ontvangsten: door indexering wordt dit verschil versterkt, hetgeen leidt tot een oplopend nadeel.

Analyse afwijkingen 2023 t.o.v. 2022

Uitsplitsing naar beleidsvelden Bedragen x € 1000	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Verschil	Verschil	Verschil
	2022	2022	2022	2023	2023	2023	Lasten	Baten	Saldo
Inkomen	-6.223	4.261	-1.962	-6.067	4.148	-1.919	156	-113	43
Integratie vergunninghouders	-252	57	-195	-324	148	-176	-72	92	20
Saldo van lasten en baten	-6.475	4.318	-2.157	-6.391	4.296	-2.094	85	-22	63
Mutatie reserves	0	40	40	0	0	0	0	-40	-40
Resultaat	-6.475	4.358	-2.117	-6.391	4.296	-2.094	85	-62	23

Financiële analyse

Hieronder volgt een toelichting op de verschillen groter dan € 50.000 - op beleidsveld niveau - tussen de begroting 2023 en de begroting 2022 (inclusief alle begrotingswijzigingen t/m juni 2022).

De afwijkingen zijn aangeduid als - of +.

Min - betekent dus hogere lasten of lagere baten in de begroting 2023 ten opzichte van de begroting 2022, waardoor er een negatief effect is op het begrotingssaldo.

De beleidsvelden bevat geen afwijkingen groter dan € 50.000.

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling Sociale Recherche IJssel-Vechtstreek

De gemeente Dalfsen neemt deel aan de regeling Sociale Recherche IJssel-Vechtstreek. Dit is een samenwerkingsverband voor het voorkomen en opsporen van fraude met sociale zekerheidsregelingen. De gemeente Dalfsen heeft haar bevoegdheid voor opsporing en voorkomen van fraude op grond van de uit te voeren sociale zekerheidsregeling overgedragen aan de gemeente Zwolle.

Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, beleidsvoornemens, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partij verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen.

Beleidsplannen en verordeningen

Richtinggevende documenten van de gemeente Dalfsen bij dit programma zijn:

Beleidsplan armoede en schuldhulpverlening 2019-2022 (vastgesteld januari 2019)

[Afstemmingsverordening \(2017\)](#)

Evaluatie en doorontwikkeling 'Thuis in Dalfsen' 2019

Beleidsplan "afstand tot de arbeidsmarkt", beleid en uitvoering Participatiewet 2019-2022

Verordening re-integratie Participatiewet, IOAW, IOAZ gemeente Dalfsen 2017

Beleidsregels bestuurlijke boete gemeente Dalfsen 2017

Beleidsregels bijzondere bijstand Dalfsen 2016

1e wijziging Beleidsregels bijzondere bijstand Dalfsen 2016

Programma 7 Sociaal domein

Portefeuillehouders en beleidsvelden

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Uitslag	Jeugdzorg Lokale toegang Preventie Publieke gezondheid Wmo 2015
Portefeuillehouder Ramerman	Participatie
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Mutatie reserves

Omschrijving van het programma

Het programma omvat het sociale domein. Hieronder vatten wij de uitvoering van de Participatiewet, de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en de Jeugdwet. Ook het jeugd- en jongerenwerk en het welzijnswerk zijn onderdeel van dit programma.

Belangrijke ontwikkelingen

Jeugdzorg

De programmabegroting 2023 - 2026 voor de Jeugdwet is tot stand gekomen op basis van een doorrekening van de prognose 2022, rekening houdend met indexaties en nieuwe aanbestedingen. Ook is rekening gehouden met ontwikkelingen zoals vermeld in de perspectiefnota 2023-2026 en het coalitiedocument 'Veel te doen' 2022-2026.

Taakstelling Jeugd

In de perspectiefnota 2023 - 2026 is voorgesteld om de taakstelling op Jeugdhulp te laten vervallen. De taakstelling was in 2019 opgelegd in een streven naar kostenbeheersing en bedroeg € 100.000 per jaar, oplopend naar € 400.000. Door vaststelling eind juni jl. van deze perspectiefnota is ingestemd met dit voorstel. Hiermee vervalt de taakstelling voor het resterende jaar 2023.

Indexatie tarieven Zorg in Natura (ZIN)

Zoals in de perspectiefnota 2023-2026 aangegeven, is regionaal besloten om per 1 januari 2022 de jeugdzorgtarieven te indexeren met 2,45%. Voor deze indexering is voor 2022 een stelpost opgenomen, waarbij is gerekend met 1,7%. Voor 2023 is het resterende deel van 0,75% bijgeraamd.

Nieuw inkoopmodel

Per 1 januari 2023 wordt, twee jaar later dan beoogd, regionaal een nieuw inkoopmodel Jeugdhulp ingevoerd. Dit inkoopmodel heeft onder meer tot doel de sturing op de grip op de uitgaven jeugdzorg te verbeteren en te voldoen aan de landelijke richtlijnen ten aanzien van reële tarieven in de jeugdzorg.

Op basis van het huidige gebruik van jeugdzorg is een doorrekening gemaakt over de impact van de nieuwe systematiek op dit budget. Voor de gemeente Dalfsen geeft dit naar schatting een kostenstijging van 1,9%. Hiermee is bij de begroting 2023 rekening gehouden.

Opgemerkt wordt dat bij deze analyse geen rekening is gehouden met het feit dat in het nieuwe inkoopmodel meer sturing mogelijk is dan nu. Of het nieuwe inkoopmodel dan ook daadwerkelijk een kostenstijging van 1,9% geeft, is nog onduidelijk.

Inzet op preventie

Eind 2021 is de nieuwe preventienota MO door uw raad vastgesteld. Op basis hiervan is ook vanuit het onderdeel Jeugd in 2022 werk gemaakt van het opstarten van voorliggende/algemene voorzieningen en preventie. In 2023 en verder worden de preventie activiteiten nader uitgevoerd.

Dit sluit aan bij het coalitiedocument, waarin staat vermeld dat de komende periode vol ingezet wordt op preventie.

Stelpost jeugdzorg

In de programmabegroting 2022-2025 is een stelpost Jeugdzorg van € 300.000 structureel opgenomen, als reserve voor onvoorziene omstandigheden.

Voorgesteld wordt deze stelpost te behouden voor de jaren 2023 en 2024 en daarna te laten vrijvallen. Zoals hiervoor onder 'nieuw inkoopmodel' uiteengezet heeft het nieuwe model, dat vanaf 2023 ingaat, impact op het budget. De impact is een schatting. Ook heeft het tijd nodig om het nieuwe model te 'doorgronden'. Voor deze onzekere factoren kan deze stelpost eventueel in 2023 en 2024 worden ingezet.

Preventie en Toegang sociaal domein

Met partijen in het voorveld wordt gezamenlijk vorm gegeven aan versterking van het preventiebeleid. Binnen de door de stuurgroep vast te stellen kaders voor samenwerking en te behalen doelen wordt met en door de betrokken partijen vorm gegeven aan versterking van preventie.

Op basis van de in 2022 bereikte overeenstemming over de lokale toegang tot sociaal domein (één loket principe) zal in 2023 implementatie plaats vinden.

Publieke gezondheid

Het Rijk koerst om de beschikbare middelen voor bepaalde programma's rondom preventie, gezondheid en bewegen meer te bundelen in een specifieke uitkering (SPUK). Dit houdt in dat we gelijktijdig een aanvraag kunnen indienen rondom meerdere thema's. Hierbij kan worden gedacht aan Kansrijke Start en het Lokaal Preventieakkoord. De verwachting is dat eind 2022 de nieuwe regeling wordt gepubliceerd, inclusief de voorwaarden voor inzet en verantwoording. Verwacht wordt dat de huidige beschikbare middelen worden voortgezet in 2023. Voor de langere termijn is dit nog niet duidelijk.

Wmo

Voor de Hulp bij het Huishouden (HH) vervalt in 2022 de algemene voorziening voor nieuwe cliënten en per 2023 ook voor de huidige cliënten. Voor deze cliënten is er alleen nog de mogelijkheid voor een maatwerkvoorziening HH (raadsbesluit 1278). Deze beleidswijziging draagt bij aan een toekomstbestendige HH, waarbij de uitgaven in de toekomst beheersbaar blijven en er voldoende huishoudelijke hulpen zijn om de werkzaamheden uit te voeren.

Voor de Wmo-begeleiding zetten we meer in op verschillende vormen van indicatieloze dagbesteding.

Wat willen we bereiken?

7.1 Jeugdzorg

Wat te bereiken?	<p>We willen jeugdige inwoners van onze gemeente in staat stellen om:</p> <ul style="list-style-type: none">• gezond en veilig op te groeien;• te groeien naar zelfstandigheid;• om voldoende zelfredzaam te zijn en maatschappelijk te participeren. <p>Dit willen we bereiken door in te zetten op preventie. Waar nodig wordt geïndiceerde jeugdhulp ingezet op basis van de Jeugdwet.</p>
Wat gaan we er voor doen?	<p><u>Preventie</u> In 2023 en verder wordt nadere uitvoering gegeven aan preventie activiteiten zoals de inzet van voorliggende/algemene voorzieningen en preventie-netwerken.</p> <p><u>Geïndiceerde jeugdhulp</u> Waar nodig wordt geïndiceerde, specialistische jeugdhulp ingezet op basis van de Jeugdwet. Deze jeugdhulp wordt regionaal ingekocht. Zoals hiervoor aangegeven onder 'belangrijke ontwikkelingen' wordt per 1 januari 2023, regionaal een nieuw inkoopmodel Jeugdhulp ingevoerd. Dit inkoopmodel heeft onder meer tot doel de sturing op de grip op de uitgaven jeugdzorg te verbeteren.</p> <p><u>Verbinden jeugd- en jongerenwerk met onderwijs</u> Door het beter verbinden van jeugd- en jongerenwerk met het onderwijs, wordt de samenwerking onderwijs - jeugdhulp versterkt. Zodat school en jeugdconsulenten elkaar beter weten te vinden. Dit kan in bepaalde situaties voorkomen dat jeugdigen specialistische jeugdhulp nodig hebben.</p> <p><u>Pilot POH-Jeugd GGZ</u> In juli 2022 is gestart met de Pilot Praktijkondersteuner Huisartsen voor Jeugd GGZ (POH-Jeugd GGZ) bij de huisartsenpraktijk Lemelerveld. Deze pilot duurt één jaar. Gesprekken met een POH-Jeugd GGZ kunnen eveneens voorkomen dat specialistische jeugdhulp wordt ingezet.</p>
Hoe meten we dat?	<p>Via het regionaal monitoringssysteem houden we zicht op het aantal indicaties en de kosten.</p> <p>Door cliënttevredenheidsonderzoeken Jeugd wordt gekeken in hoeverre de geboden hulp voldoet aan de hulpvraag. Daarbij wordt ook gekeken naar de kwaliteit van de geleverde jeugdhulp. Over de resultaten van cliënttevredenheidsonderzoeken wordt separaat gerapporteerd.</p>

7.2 Lokale toegang

Wat te bereiken?	Een belangrijke basis van preventief werken vormt het zodanig ondersteunen van inwoners bij het eerste contact, dat deze algemene voorzieningen voldoende handvatten bieden voor ondersteuning bij problemen. Als er zwaardere ondersteuning nodig is, maken we een goede beoordeling van de situatie en zetten we gericht de juiste ondersteuning in. Naar verwachting draagt het anders organiseren van de toegang bij aan onze taakstelling op Wmo en Jeugd in 2023.
Wat gaan we er voor doen?	Het plan van aanpak toegang is uitgevoerd en de verbeterde toegangsorganisatie is ingericht.
Hoe meten we dat?	Dit meten we middels bestaande methodes. Bijvoorbeeld cliënttevredenheidsonderzoeken Wmo / Jeugd en Benchmark Divosa voor participatie. Over de resultaten van deze onderzoeken wordt separaat gerapporteerd.

7.3 Participatie

Wat te bereiken?	<p>De Participatiewet heeft als doel om inwoners zonder werk waar mogelijk te begeleiden naar werk. Er zijn ook inwoners die dit vermogen niet hebben. Deze inwoners begeleiden we naar een situatie waarin ze naar vermogen kunnen deelnemen aan de samenleving.</p> <p>In de gemeente Dalfsen geldt het uitgangspunt het streven naar (financiële) zelfredzaamheid en participatie voor de lange termijn. Ieder moet naar vermogen mee (kunnen) doen in de samenleving. We streven ernaar dat de ontwikkeling van het aantal uitkeringen conform de trend van het landelijk gemiddelde is.</p>
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none"> • Plan van aanpak voor alle cliënten met een Participatiewetuitkering; • iedereen is ingedeeld in een categorie én subcategorie binnen Zorg, Meedoen en Werkfit; • iedereen op traject (kan ook behandeling zijn); • Leerlijnen (startend met de leerlijn Groen) zijn uitgewerkt; • In de subregio zijn de re-integratie instrumenten geharmoniseerd. • We werken samen met de Arbeidsmarktregio Zwolle aan onder meer de uitvoering van de Human Capital Agenda.
Hoe meten we dat?	<ol style="list-style-type: none"> 1. De ontwikkeling van het aantal uitkeringen is conform de trend van het landelijk gemiddelde; 2. We streven naar maximale participatie van personen met een Participatiewet uitkering; 3. We zorgen ervoor dat 30% van de instroom binnen 12 maanden weer uitstroomt naar betaald werk; 4. Niet meer dan 25% van het aantal uitkeringsgerechtigden zit langer dan 4 jaar in de uitkering; 5. Het aantal personen met Beschut Werk eind 2020 is 5, conform landelijke opgave; 6. Het aantal garantiebanen is conform de opgave banenafpraak.

Indicator	Bron	Nulmeting 2019	2023	2024	2025	2026
Doel 2: maximale participatie. Indicator: aantal mensen met traject	GWS4all	125	240	240	240	240
Doel 3: 30% van de instroom is binnen 12 maanden weer uitgestroomd naar betaald werk	Eigen gegevens	2019 35%	>30%	>30%	>30%	>30%
Doel 4: niet meer dan 25% zit langer dan 4 jaar in de uitkering	GWS4all	26%	25%	25%	25%	25%
Doel 5: aantal personen met Beschut Werk*	GWS4all	1	7	8	8	8

* Beschut Werk: de opgave na 2024 e.v. is nog niet bekend

7.4 Preventie

Wat te bereiken?	<p>Het preventiebeleid is ingegaan per 2022. Het is opgesteld vanuit de gedachte van Positieve gezondheid en bevat de volgende hoofddoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inwoners leven in een gezonde leefomgeving - Inwoners zijn zelfredzaam - Inwoners maken deel uit van een vitale gemeenschap. <p>De partijen uit het voorveld zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van dit beleid, om door middel van goede samenwerking bovenstaande doelen te behalen. Alleen in het geval van het doel 'Inwoners leven in een gezonde leefomgeving' heeft de gemeente ook een verantwoordelijkheid.</p>
Wat gaan we er voor doen?	Momenteel is het proces gaande waarin de Stuurgroep Voorveld vast stelt op welke wijze ze willen samenwerken de komende jaren en hoe ze de doelen van het preventiebeleid gaan behalen. De gemeente is betrokken bij dit proces.
Hoe meten we dat?	Dit meten we op basis van de diverse GGD gezondheidsmonitoren.

7.5 Publieke gezondheid

Wat te bereiken?	Het gezondheidsbeleid is vanaf 2022 opgenomen in het Preventiebeleid, waarbij wordt uitgegaan van Positieve Gezondheid. De hoofddoelen van dit beleid zijn: Inwoners leven in een gezonde leefomgeving, inwoners zijn zelfredzaam en inwoners maken deel uit van een vitale gemeenschap.
Wat gaan we er voor doen?	De acties om tot de doelen van het preventiebeleid te komen worden uitgevoerd door partijen uit het voorveld en voor een deel door de gemeente. Een deel van deze acties vallen onder Kerngezond Dalfsen.
Hoe meten we dat?	De acties van het uitvoeringsplan worden samen met de partners uit het voorveld jaarlijks geëvalueerd. Hierbij betrekken we de GGD gezondheidsmonitor.

7.6 Wmo

Wat te bereiken?	Het voor de inwoners mogelijk maken om zo lang mogelijk op een prettige manier zelfstandig te blijven wonen, waarbij voldoende sociale voorzieningen in de nabijheid zijn. De inwoner heeft waar mogelijk een centrale en regisserende rol in het toewerken naar een toekomstbestendige oplossing.
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none"> • Doorlopend trainen van consulenten in keukentafelgesprekken; • Monitoring nieuwe inkoop Hulp bij het Huishouden waarbij de focus ligt op de toegang bij de gemeente, flexibele inzet van de ondersteuning en wat een inwoner nog zelf kan (leren/regelen); • Doorontwikkelen indicatieloze voorzieningen dagbesteding; • Doorontwikkelen beschermd wonen naar beschermd thuis (lokaal plan beschermd thuis).
Hoe meten we dat?	<p>Dit meten we middels verschillende methodes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cliënttevredenheidsonderzoeken Wmo, waarbij wordt gekeken in hoeverre de geboden ondersteuning voldoet aan de hulpvraag en waarbij wordt gekeken naar de kwaliteit van de geleverde ondersteuning. Hierover wordt separaat gerapporteerd. • Blijvende monitoring op de cijfers van het aantal voorzieningen en de kosten hiervan. • Monitoring effecten invoering nieuwe Hulp bij het Huishouden.

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Jongeren met delict voor rechter	% (12 t/m 21 jarigen)	2019	CBS	0%	1%	1%
Kinderen in uitkeringsgezin	%	2020	CBS	2%	6%	4%
Netto arbeidsparticipatie	%	2020	CBS	71,6%	68,4%	69%
Werkloze jongeren	%	2020	CBS	1%	2%	2%
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	2021	CBS	0,9%	1,2%	1,3%
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	2021	CBS	n.b.	0,3%	n.b.
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	2021	CBS	590	n.b.	682

Banen	Aantal per 1.000 inwoners (15 - 64 jaar)	2021	CBS/LISA	755,4	805,5	710,3
Lopende re-integratie voorzieningen	per 10.000 inwoners (15 - 64 jaar)	2020	CBS	73,4	202	199,7
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2021	CBS	10,6%	12,9%	13%

Financiën

Wat mag het kosten?

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Jeugdzorg	-7.290	-7.684	-8.083	-8.173	-7.693	-7.869
Lokale toegang	-1.305	-1.587	-1.493	-1.498	-1.509	-1.516
Participatie	-3.921	-4.222	-4.108	-4.047	-4.018	-3.961
Preventie	-1.734	-1.761	-1.851	-1.786	-1.813	-1.840
Publieke gezondheid	-1.246	-1.264	-1.349	-1.371	-1.394	-1.419
WMO	-4.452	-5.636	-5.565	-5.637	-5.813	-5.992
Saldo van lasten en baten	-19.948	-22.154	-22.450	-22.513	-22.240	-22.596
Mutatie reserves	195	349	0	0	0	0
Resultaat	-19.753	-21.805	-22.450	-22.513	-22.240	-22.596
Sociaal domein	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-21.255	-23.032	-23.010	-23.071	-22.765	-23.120
Baten	1.306	878	560	558	526	524
Saldo van lasten en baten	-19.948	-22.154	-22.450	-22.513	-22.240	-22.596
Stortingen in reserves	-25	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	220	349	0	0	0	0
Resultaat	-19.753	-21.805	-22.450	-22.513	-22.240	-22.596

Financiële bijstellingen

Beleidsveld 7.1 Jeugdzorg

Gemeentefonds taakstelling extra middelen jeugdzorg, voordeel € 93.000 (2024), € 456.000 (2025) en € 471.000 (2026)

In de begroting 2022-2025 is binnen het beleidsveld algemene uitkering voor de jaren 2023 tot en met 2025 een stelpost 'compensatie rijk uitgaven jeugdhulp' opgenomen. Deze compensatie is onderdeel van het advies dat de 'arbitrage commissie' heeft gegeven om gemeenten tot en met 2028 extra middelen te verstrekken voor uitvoering en verbetering van het de jeugdhulp. In augustus jl. zijn door Rijk, IPO en VNG (aanvullende) afspraken gemaakt over de wijze waarop gemeenten deze middelen in de begroting 2023-2026 kunnen verwerken. Uitkomst daarvan is dat we rekening mogen houden met een besparing van de uitgaven jeugd als gevolg van maatregelen die het rijk gaat uitwerken. Dit geeft voor de jaren 2024 en 2025 een verschuiving van respectievelijk € 93.000 en € 465.000 van beleidsveld algemene uitkering naar beleidsveld jeugdzorg. Voor 2026 zorgt dit binnen het beleidsveld jeugdzorg voor een verlaging van de uitgaven van € 471.000. Om te komen tot een besparing van de uitgaven is een rijksverantwoordelijkheid.

Pilot inzet gedragswetenschapper (0,67 fte), nadeel € 61.000 (2023), € 56.000 (2024)

De afdeling Jeugd, maar ook de andere disciplines hebben te maken met complexe vraagstukken waarbij het belang van goede zorg en zorgvuldige afwegingen moet kunnen worden aangevuld met de visie en onderbouwing van een psycholoog. De juiste interventies voor deze kwetsbare doelgroep (en de hulpverleners) moet zeer zorgvuldig worden uitgevoerd. Een deskundigenoordeel is hierbij van groot belang in de verantwoording. De pilot duurt twee jaar, van 1 december 2022 tot 1 december 2024.

Jeugdzorg, nadeel 2023 € 196.000, 2024 € 210.000, 2025 € 219.000, 2026 € 231.000

In het kader tot het vernieuwing van het Inkoopmodel vindt voor 2023 en verder een nieuwe (regionale) aanbesteding plaats, tegen reële tarieven (conform de normen voor verantwoord opdrachtgeverschap). Er is rekening gehouden met deze tarieven bij gelijkblijvend gebruik van de jeugdzorg. Dit leidt, inclusief indexering, tot vermelde nadelen.

Stelpost buffer bij taakstelling jeugdzorg, voordeel vanaf 2025 € 300.000

De Jeugdwet is een zogenaamde open-einde regeling. Dit betekent dat de levering van zorg voorop staat. Een cliëntenstop of een budgetplafond is niet mogelijk. Dit maakt dat uitgaven lastig te voorspellen zijn en een taakstelling niet reëel. De instroom is niet (geheel) te sturen. Dit risico doet zich ieder jaar voor. Om dit op te vangen was in de begroting 2022 – 2025 een stelpost ad € 300.000 'reserve onvoorzien' opgenomen.

Naar verwachting biedt het vernieuwde inkoopmodel meer mogelijkheden tot sturing en beheersing van budgetten. Om de reden wordt voorgesteld om de stelpost ad € 300.000, vanaf 2025 te laten vervallen. Dit biedt de mogelijkheid om gedurende de jaren 2023 en 2024 ervaring op te doen en de sturingsmogelijkheden in te regelen. Met ingang van 2025 kunnen eventuele nadelen als gevolg van het open einde karakter als regulier risico worden meegenomen.

Beleidsveld 7.2 Lokale toegang

Lokale toegang, voordeel € 16.000 (2023) aflopend naar € 0 (2026)

Het voordeel betreft een lagere bijdrage aan gemeenschappelijke regelingen (Veilig Thuis en Sociale Recherche).

Beleidsveld 7.3 Participatie

Sociale Werkvoorziening, nadeel € 20.000 (2023), € 32.000 (2024), € 75.000 (2025), € 87.000 (2026)

In deze raming is rekening gehouden met indexatie, CAO stijging en toename van het aantal cliënten met een Nieuw Beschut indicatie. De verwachting is dat de begeleidingskosten toenemen en de opbrengsten uit het lage inkomensvoordeel afnemen.

Structureel

Overige bijstellingen

Beleidsveld 7.4 Preventie

Maatschappelijke voorzieningen, nadeel € 54.000 (2023), € 79.000 (2024), € 104.000 (2025), € 129.000 (2026)

Het nadeel ontstaat doordat rekening wordt gehouden met indexering van de subsidiebedragen. Daarnaast vindt er een aanpassing plaats op basis van de gerealiseerde rekeningcijfers.

Beleidsveld 7.5 Gezondheid

Kosten consultatiebureau's, nadeel € 17.000 (2023) oplopend naar € 22.000 (2026)

Nadeel in verband met een toepassing indexatie van 2,52% (CAO zorg) in plaats van 1,7% (regulier). Daarnaast vindt er een aanpassing plaats op basis van de gerealiseerde rekeningcijfers.

Kosten GGD, nadeel € 15.000

Het Rijk is bezig met een wetwijziging in het kader van de toezicht op de kinderopvang. Verwacht wordt dat vanaf 2023 het percentage verplicht te inspecteren gastouders per gemeente omhoog gaat van 5% naar 50%. De GGD inspecteert voor de gemeente Dalfsen jaarlijks al 15% van de gastouders. De verwachte kosten voor de extra inspecties bij gastouders zijn jaarlijks € 15.000 euro.

Kosten gymextra, nadeel € 7.000

Nadeel in verband met correctie verkeerd ingevoerd budget 2022 voor gym extra. Dit betreft een correctie van € 3.000 voor 2022, dit stond als negatief opgevoerd voor het jaar 2022. Daarnaast worden de reguliere kosten geïndexeerd voor 2023.

Beleidsveld 7.6 WMO

Uitbreiden formatie accountmanager (0,69 fte), nadeel € 64.000

Het beleid en beheer van inkoop en contracten binnen de eenheid MO en van het gemeentebreed subsidiebeleid en -beheer neemt in belang en complexiteit toe. Dit vraagt om versterking van specifieke expertise in de vorm van accountmanagement (inkoop, subsidies en contactbeheer)

WMO, voordeel € 77.000 (2023), € 54.000 (2024), € 27.000 (2025), nadeel € 5.000 (2026)

We verwachten in 2023 een voordeel van € 90.000 op het beleidsveld maatwerkvoorzieningen Wmo, dit voordeel loopt terug naar een nadeel van € 5.000 in 2026. Dit budget is opgebouwd uit meerdere subonderdelen. Hieronder volgt een korte toelichting van hoe dit voordeel ontstaat.

Maatwerkvervoer/taxi, voordeel € 75.000

Een kwetsbare doelgroep maakt gebruik van het maatwerkvervoer. Met name door de voortdurende aandacht en onzekerheid over het verloop van het coronavirus wordt er aanzienlijk minder beroep gedaan op het taxivervoer (Mijn Taxi op Maat). Ook wordt getracht meer binnen het eigen netwerk het vervoer te organiseren of gebruik te maken van voorliggende voorzieningen, zoals: ANWB Automaatje. We verwachten mede op basis van voorspellingen m.b.t. verwachte bevolkingssamenstelling dat dit vervoer wel weer iets zal toenemen, maar dat het gebruik de eerstkomende jaren lager zal zijn dan begroot.

Maatwerkvoorziening vervoer, nadeel € 10.000, (2023): € 21.000 (2024), € 33.000 (2025), € 45.000 (2026)

Op basis van voorspellingen m.b.t. verwachte bevolkingssamenstelling is de verwachting dat het aantal Wmo indicaties de komende jaren gaat toenemen. Dit is een effect van de toenemende vergrijzing in Dalfsen. Door deze voorspellingen mee te nemen in de berekeningen komen we uit op een nadeel in 2023 van € 10.000 oplopend tot € 45.000 in 2026.

Structureel

Overige bijstellingen

Maatwerkvoorziening rolstoelen, voordeel € 107.000 (2023), € 102.000 (2024), € 95.000 (2025), € 88.000 (2026)

Op basis van een doorrekening over de afgelopen jaren blijkt dat er structureel minder budget nodig is. Er ontstaat hierdoor een structureel voordeel. De maandelijkse betalingen van onderhoud en verzekeringen zijn vrij stabiel, echter de betalingen voor aanschaf van voorzieningen hebben over het algemeen geen vast patroon, dit is afhankelijk van de aanvragen (en de complexiteit van de aanvragen) die ingediend gaan worden. Het structurele voordeel neemt af richting 2026 i.v.m. een verwachting van een stijging van het aantal indicaties op basis van voorspellingen m.b.t. verwachte bevolkingssamenstelling.

Maatwerkvoorziening woning, voordeel € 98.000 (2023), € 91.000 (2024), € 84.000 (2025), € 77.000 (2026)

Op basis van een doorrekening over de afgelopen jaren blijkt dat er structureel minder budget nodig is. Er ontstaat hierdoor een structureel voordeel. De maandelijkse betalingen van onderhoud en verzekeringen zijn vrij stabiel, echter de betalingen voor aanschaf van voorzieningen hebben over het algemeen geen vast patroon, dit is afhankelijk van de aanvragen (en de complexiteit van de aanvragen) die ingediend gaan worden. Het structurele voordeel neemt af richting 2026 i.v.m. een verwachting van een stijging van het aantal indicaties op basis van voorspellingen m.b.t. verwachte bevolkingssamenstelling.

Hulp bij het Huishouden HH, nadeel € 77.000

De effecten van het project opheffen algemene voorziening zijn dubbel in het systemen geraamd. Deze bijstelling is een correctie op de post die bij de perspectiefnota is opgevoerd.

Begeleiding Wmo, nadeel € 118.000 (2023), € 116.000 (2024), € 115.000 (2025), € 118.000 (2026)

De begroting vanaf 2023 is niet toereikend in verband met een fikse prijsstijging naar aanleiding van de nieuwe aanbesteding voor de maatwerkvoorzieningen vanaf 2023 en een voortzetting van het preventieproject "indicatieloze dagbesteding". Er is aanbesteed conform de AMvB en prijzen zijn daardoor flink gestegen. De stijging is te verklaren door een verhoging van de CAO-lonen in de zorg. In 2022 is het project "indicatieloze dagbesteding" opgestart, waardoor er een laagdrempelige inloop ontstaat voor specifieke doelgroepen met als verwacht resultaat een verminderde stijging van de uitgaven op de maatwerkvoorziening. Eerder werd er van uitgegaan dat de voortzetting van het project taakstellend kon worden opgevangen binnen de begroting, door de nieuwe aanbesteding is dit niet het geval.

PGB's, voordeel € 73.000 (2023), € 71.000 (2024), € 69.000 (2025), € 66.000 (2026)

Op basis van een doorrekening over de afgelopen jaren blijkt dat er structureel minder budget nodig is. Er ontstaat hierdoor een structureel voordeel.

Taakstelling 2023, nadeel € 71.000

Voor 2023 rest nog een taakstelling voor een bedrag van € 71.000 deze kan vervallen door de hierboven genoemde structurele voordelen.

Analyse afwijkingen 2023 t.o.v. 2022

Uitsplitsing naar beleidsvelden Bedragen x € 1000	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Verschil	Verschil	Verschil
	2022	2022	2022	2023	2023	2023	Lasten	Baten	Saldo
Jeugdzorg	-7.684	0	-7.684	-8.083	0	-8.083	-399	0	-399
Lokale toegang	-1.587	0	-1.587	-1.493	0	-1.493	94	0	94
Participatie	-4.593	371	-4.222	-4.515	407	-4.108	77	36	113
Preventie	-1.820	58	-1.761	-1.858	6	-1.851	-38	-52	-90
Publieke gezondheid	-1.264	0	-1.264	-1.349	0	-1.349	-85	0	-85
WMO	-6.085	448	-5.636	-5.712	147	-5.565	373	-302	71
Saldo van lasten en baten	-23.032	878	-22.154	-23.010	560	-22.450	22	-318	-295
Mutatie reserves	0	349	349	0	0	0	0	-349	-349
Resultaat	-23.032	1.227	-21.805	-23.010	560	-22.450	22	-667	-644

Financiële analyse

Hieronder volgt een toelichting op de verschillen groter dan € 50.000 - op beleidsveld niveau - tussen de begroting 2023 en de begroting 2022 (inclusief alle begrotingswijzigingen t/m juni 2022).

De afwijkingen zijn aangeduid als - of +.

Min - betekent dus hogere lasten of lagere baten in de begroting 2023 ten opzichte van de begroting 2022, waardoor er een negatief effect is op het begrotingssaldo.

Jeugdzorg, - € 399.000

De bijdrage aan de Gecertificeerde Instellingen stijgt met € 113.000, daarbij stijgen de kosten voor GGZ, J&O en LTA met respectievelijk € 784.000, € 370.000 en € 150.000. Hier tegenover staan voordelen op het gebied van LVB en ZIN Middensegment van respectievelijk € 652.000 en € 264.000. Voor 2023 wordt € 124.000 meer uitgegeven aan personeel, dit wordt veroorzaakt door de uitbreiding met een gedragswetenschapper en de reguliere salarisaanpassingen. Voor 2022 was een incidenteel budget beschikbaar van € 150.000 t.b.v. Grip op Sociaal Domein. Dit project is inmiddels afgerond, dit resulteert in een voordeel van € 150.000. Andere voordelen binnen dit beleidsveld ontstaan door het verplaatsen van de lasten voor POH-jeugd naar het beleidsveld preventie en de correctie in de begroting van de bijdrage aan RSJ. Tezamen resulteert dit in een voordeel van € 81.000. Tot slot zijn er diverse kleine verschillen ad. € 5.000.

Lokale toegang, € 94.000

In 2023 is er sprake van een voordeel van € 94.000 in vergelijking met 2022. In 2023 zijn de bijdragen voor de Sociale Recherche en de bijdrage Veilig Thuis € 28.000 lager. Daarnaast werd in 2022 incidenteel € 37.000 beschikbaar gesteld voor het actieplan Corona en werd op dit beleidsveld een incidenteel budget beschikbaar gesteld van € 142.000 voor het project omzetting Hulp in de huishouding. In 2023 wordt € 18.000 meer aan subsidie verstrekt, onder meer vanwege het terugdraaien van de bezuiniging Welzijn. Het budget voor de salariskosten neemt toe met € 94.000 vanwege formatieve uitbreiding en reguliere salarisaanpassingen. Tot slot zijn er diverse kleine verschillen ad. € 1.000 nadeel, waardoor er per saldo een voordeel ontstaat van € 94.000 op dit beleidsveld.

Participatie, € 113.000

Er zijn per saldo hogere baten op het beleidsveld van de sociale werkvoorziening doordat er naar verwachting meer lasten kunnen worden doorbelast aan de eenheid openbare ruimte. Daarnaast zijn vanaf 2023 de opbrengsten uit het lage inkomensvoordeel begroot. Er worden geen inkomsten meer verwacht uit detachering van sw-ers. Dit resulteert in een voordeel van € 59.000. De verwachting is dat de daling van het aantal SW-ers, en daarmee de loonkosten ad. € 69.000, doorzet. De baten als gevolg van de detachering van SW-ers neemt af met € 23.000. In 2022 was incidenteel € 150.000 beschikbaar om extra in te zetten op de re-integratieactiviteiten, daarnaast werd incidenteel € 39.000 aan compensabele BTW ontvangen over voorgaande jaren. De lasten voor begeleiding nemen met € 13.000 toe vanwege de samenstelling van het uitkeringsbestand. Door een toename van het aantal cliënten met een Nieuw Beschut Indicatie zullen deze lasten met € 37.000 stijgen. Het budget voor de salariskosten neemt toe met € 53.000 vanwege formatieve uitbreiding en reguliere salaris aanpassingen.

Preventie, - € 90.000

In 2023 wordt € 74.000 meer wordt uitgegeven aan subsidies. Dit komt hoofdzakelijk door het terugdraaien van de bezuiniging op Welzijn. In 2022 werd € 50.000 incidenteel budget beschikbaar gesteld voor de inzet van een beleidsadviseur. De personeelslasten stijgen met € 62.000 vanwege formatieve uitbreiding en reguliere salaris aanpassingen. Per saldo resulteert dit in € 12.000 hogere lasten. Tot slot zijn er diverse kleine verschillen die resulteren in een nadeel van € 4.000.

Publieke gezondheid, - € 85.000

In 2023 zien wij de bijdrage aan de GGD stijgen, dit resulteert in € 69.000 hogere lasten. Daarnaast is er sprake van een aantal kleine verschillen van € 16.000, onder meer door de stijging van de service- en huurlasten voor de consultatiebureaus en daarnaast vindt er een aanpassing plaats op basis van de gerealiseerde rekeningcijfers.

Wmo, € 71.000

Dit voordeel o.a. een resultaat van lagere lasten ad. € 437.000 en lagere baten ad. € 302.000. De oorzaak van de daling van de lasten ontstaat onder meer doordat er € 205.000 minder budget benodigd is voor de maatwerkwerkvoorzieningen, zoals rolstoelen, woningaanpassingen en vervoersoplossingen. Daarnaast was in 2022 een incidenteel budget beschikbaar van € 147.000 voor het experiment beschermd thuis. De lasten voor Hulp in de Huishouding zijn € 177.000 lager, dit komt door een administratieve correctie en door een verwachte afname van de voorzieningen als gevolg van het project opheffen algemene voorziening Hulp bij het Huishouden (HH). De lasten voor de voorziening begeleiding nemen met € 68.000 toe. De oorzaak is onder meer gelegen in een stijging van de tarieven, hogere subsidieverstrekking en meer uitgaven als gevolg van het project indicatieloze dagbesteding. De lasten voor PGB stijgen in vergelijking met 2022 met € 13.000. De oorzaak is gelegen in een stijging van de tarieven. De baten zijn lager omdat er, in tegenstelling tot voorgaande jaren, geen vrijval voor beschermd wonen vanuit de regiegemeente Zwolle wordt verwacht vanaf 2023 ad € 302.000. De personeelslasten stijgen met € 75.000 vanwege formatieve uitbreiding en reguliere salaris aanpassingen.

Mutaties reserves, - € 349.000

Deze onttrekkingen zijn in 2022 geraamd t.b.v. de inzet van de vanuit de jaarrekening 2021 overgehevelde budgetten met betrekking op programma 7.

Verbonden partijen

GGD IJsselland

De gemeente Dalfsen neemt deel aan de gemeenschappelijke regeling GGD (Gemeentelijke Gezondheidsdienst) IJsselland. De GGD bouwt voor gemeenten in IJsselland aan publieke gezondheid. GGD IJsselland voert de taken uit zoals deze in de wet Publieke gezondheid aan gemeenten zijn opgedragen, zoals jeugdgezondheidszorg, infectieziektebestrijding, monitoring van gezondheid en advies over gezondheidsbeleid gemeenten en de zorg voor publieke gezondheid bij crisis en rampen. Na aanvang van iedere bestuursperiode wordt door het Algemene Bestuur een nieuwe bestuursagenda voor de bestuursperiode opgesteld.

De beleidsdoelstellingen van de GGD zijn verwoord in de eens per vier jaar op te stellen regionale bestuursagenda. In januari 2019 is de agenda publieke gezondheid 2019/2023 "Beweging vanuit regio" verschenen. De beleidsagenda is gebaseerd op inzicht in de gezondheidssituatie van de inwoners van de regio, op gesignaleerde knelpunten, op ontwikkelingen in landelijk, regionaal en lokaal beleid, en verantwoordelijkheden van de gemeenten. De beleidsdoelstellingen in de strategische agenda zijn geformuleerd in vijf programmalijnen;

1. Versterken publieke gezondheidszorg
2. Jeugd en kansrijke start
3. Psychische gezondheid
4. Gezonde leefomgeving
5. Preventieve gezondheidszorg voor ouderen

Bedrijfsvoeringsorganisatie Regionaal Serviceteam Jeugdzorg IJsselland

De gemeente Dalfsen neemt deel aan de gemeenschappelijke regeling bedrijfsvoeringsorganisatie regionaal serviceteam Jeugd IJsselland (RSJ). De regeling is getroffen ter ondersteuning en uitvoering van de taken van de colleges in het kader van de Jeugdwet. In het bijzonder de inkoop, contractbeheer en monitoring van diensten in het kader van specialistische jeugdzorg. Het RSJ is, als bedrijfsvoering GR, niet bevoegd besluiten te nemen over het beleid voor de jeugdzorg. Dit is de verantwoordelijkheid van de gemeente.

Stichting Dalfsen Werkt

Het doel van de stichting is het tot stand brengen en in stand houden van de werkvoorziening voor Dalfsenaren met een arbeidsbeperking. Daarnaast zetten wij de stichting in als re-integratie instrument voor onze inwoners die aangewezen zijn op inkomensondersteuning.

Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, beleidsvoornemens, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partijen verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen.

Beleidsplannen en verordeningen

Richtinggevende documenten van de gemeente Dalfsen bij dit programma zijn:

[Algemene subsidieverordening gemeente Dalfsen 2013](#)

[Uitvoeringsnotitie 'Jeugd en Jongerenwerk' \(2013\)](#)

['Met elkaar, voor elkaar'. Beleidskader Wmo en Wpg 2013-2016 \(2013\)](#)

[Beleidsnota Toekomstgericht welzijnsbeleid 2017 - 2020 \(2016\)](#)

[Preventiebeleid Dalfsen vitaal en veerkrachtig \(2021\)](#)

[Beleidsplan Transformatie sociaal domein in uitvoering \(2019\)](#)

[Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning en jeugd gemeente Dalfsen \(2020\)](#)

[Verordening maatschappelijke ondersteuning en jeugd gemeente Dalfsen \(2021\)](#)

[Beleidsuitgangspunten Hulp bij het Huishouden \(2022 en verder\)](#)

Programma 8 Duurzaamheid en milieu

Portefeuillehouders en beleidsvelden

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Schuurman	Afval Begraafplaatsen Klimaat en duurzaamheid Milieu
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Riolering Klimaat en duurzaamheid (klimaatadaptatie) Mutatie reserves

Omschrijving van het programma

Het programma omvat de gemeentelijke activiteiten op het gebied van duurzaamheid, milieu, afvalverwijdering en -verwerking, water, riolering en waterzuivering en de begraafplaatsen.

Belangrijke ontwikkelingen

Klimaat(veranderingen)

Wij worden steeds vaker geconfronteerd met extreme weersomstandigheden. Denk bijvoorbeeld aan hevige sneeuwval, de heftige wolkbreuk en dito wateroverlast op 4 juli 2021 en perioden van langdurige droogte in 2022. Het Klimaatadaptatieplan Klimaatrobuust Dalfsen is vastgesteld voor 2022-2026. De acties uit dit plan voeren we de komende jaren uit. Op basis van stresstesten zijn er diverse (toekomstige) knelpunten op wateroverlast en hittestress weergegeven. Lopende onderzoeken moeten verder uitwijzen of en hoe we deze knelpunten oplossen en hoeveel budget hiervoor nodig is. De resultaten van deze onderzoeken nemen we mee in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Daarnaast werken we samen binnen het regionale samenwerkingsverband RIVUS met andere gemeenten, het waterschap en de provincie aan de aanpak van regionale onderwerpen op het gebied van klimaatadaptatie zoals droogte en waterveiligheid.

Ondanks dat we ons op diverse manieren voorbereiden op de weersextremen kunnen we de overlast nooit helemaal voorkomen. Als zich een weersextreem voordoet betekent dat vaak extra inzet van eigen buitendienstpersoneel, materieel en middelen en mogelijk ook inzet van derden om de overlast zoveel mogelijk te beperken.

Waterschapszorg

In het kader van de Waterwet draagt het Waterschap Drents Overijsselse Delta een aantal kilometer watergang over aan de gemeente vanaf 2024. Het gaat om een andere kwalificatie (o.a. B-watergang naar C-watergang). Op dit moment zijn wij nog in gesprek met het waterschap over deze areaal vergroting en de daarbij behorende extra schouw en onderhoud. Binnenkort valt hierover een besluit en komt er naar alle waarschijnlijkheid een raming hoeveel dit ons daadwerkelijk kost. De beheerkosten worden gemaakt voor het maaien en onderhouden van watergangen (met name in het buitengebied) en het afvoeren of verwerken van het maaisel.

Energie- en grondstoffencrisis

De prijzen van fossiele brandstoffen en gerelateerde producten blijven naar verwachting hoog door onder meer de oorlog in Oekraïne, klimaatveranderingen en geopolitiek. Deze ontwikkelingen zorgen voor diverse veranderingen in relatie tot verduurzaming. Een aantal voorbeelden: panden worden versneld geïsoleerd en alternatieve warmte- en koudebronnen worden geïnstalleerd.

Energieverspilling wordt aangepakt en (bedrijfs)activiteiten met een hoog energiegebruik worden verminderd of noodgedwongen gestopt. Producten, adviseurs en installateurs kunnen het werk moeilijk aan en de levertijden lopen flink op. Ook is sprake van stijgende grondstoffenschaarste waardoor bepaalde (duurzame) producten niet leverbaar zijn.

We zien een grotere vraag naar informatie, subsidies en advies. Daarnaast worden diverse nieuwe rijksregelingen aangeboden om inwoners, ondernemers en gemeenten te ondersteunen.

Klimaatakkoord

In het landelijke klimaatakkoord is afgesproken dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor een deel van de uitvoering. Een landelijk onderzoek geeft inzicht in de taken, tijdsbesteding en kosten voor gemeenten. De belangrijkste taak is de warmtetransitie voor de gebouwde omgeving. Daarnaast zijn er diverse verduurzamingstaken op het gebied van bijvoorbeeld energieproductie, mobiliteit, landbouw, natuur en voedsel. Per gemeente is een indicatie gemaakt van de rijksbijdrage tot aan 2030. De verwachting is dat het rijk in de loop van 2022 een definitieve uitkering vaststelt. Een eerste vertaalslag is inmiddels gemaakt voor Dalfsen en hieruit blijkt dat een deel van de gemeentelijke taken nieuw zijn of passen bij de huidige taken. Het huidige beleidsplan loopt tot eind 2025. Dit najaar wordt het bijbehorende uitvoeringsplan 2023-2025 door het college vastgesteld. Hierin wordt alvast inhoudelijk rekening gehouden met de gevolgen van het klimaatakkoord. Financiële consequenties worden na de landelijke vaststelling voorgelegd aan de raad.

RES

Landelijk wordt meer druk gelegd op het realiseren van de doelen en afspraken vanuit de Regionale Energie Strategieën (RES) in 2030. Een groot verschil is geconstateerd tussen de ambities en de realisatie. Vele gemeenten maken geen vaart met het vaststellen van zoekgebieden en het starten van projectontwikkelingen. Provincies stimuleren gemeenten maar geven aan dat zij ook de regie gaan overnemen. Netwerkbedrijven hebben de RES-doelen vertaald naar nieuwe investeringsplannen en ze zijn gestart met het uitbreiden van het netwerk.

Dalfsen heeft het zoekgebied Dalfserveld vastgesteld en werkt aan een energieplan met de bewoners en een gezamenlijk energiebedrijf. Met de buurgemeenten Zwolle, Staphorst en Zwartewaterland worden de plannen afgestemd.

Afval

Dalfsen zit in de landelijke kopgroep op het gebied van hergebruik van huishoudelijk afval. De komende jaren wordt meer focus gelegd op de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen. Deze grondstoffen zijn vaak bewust of onbewust vervuild met restafval. Campagnes en gerichte acties worden georganiseerd om bewoners bewust te maken om beter te scheiden.

De verpakkingenindustrie zal slimmere verpakkingen op de markt brengen die eenvoudig kunnen worden hergebruikt. Daarnaast zullen minder verpakkingen worden toegestaan voor eenmalig gebruik. De verwerkers van grondstoffen gaan strenger toezien op de samenstelling van de aangeboden materialen en indien nodig minder vergoeden.

In 2023 komt statiegeld op blikjes. De verwachting is dat hierdoor minder zwerfafval ontstaat.

Afvalinzameling is een arbeidsintensief met gebruik van relatief veel zware voertuigen. Landelijk worden de komende jaren loonstijgingen verwacht en extra kosten vanwege de hoge energiekosten. In de (meerjaren)begroting is hier rekening mee gehouden.

Omgevingsdienst IJsselland

De Omgevingsdienst is de afgelopen jaren geconfronteerd met toename van het bedrijvenbestand en uitbreiding van het takenpakket. We constateerden als deelnemers dat de bedrijfsvoering geen gelijke tred houdt met in- en externe ontwikkelingen en dat dit verschillende knelpunten opleverde. Daarom is het Programma Samen Toekomstbestendig uitgevoerd. Naast aanpassingen aan de organisatie is er ook een nieuwe begrotingsopzet per 2023. Dit leidt voor ons tot een aanzienlijk hogere begroting dan voorgaande jaren. In de Perspectiefnota 2023-2026 zijn deze financiële gevolgen reeds verwerkt. Verder verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partij.

Wat willen we bereiken?

8.1 Afval

Wat te bereiken?	Het doel is 90% hergebruik van het huishoudelijk en gemeentelijk afval in 2025.
Wat gaan we er voor doen?	Met de invoering van Omgekeerd inzamelen is een grote sprong gemaakt in het percentage hergebruik. Meer hergebruik van grondstoffen zorgt voor minder restafval per persoon. Nieuwe grote veranderingen zijn niet gepland. Kleinere stappen nemen we door verbeteringen van de huidige inzameling en gerichte communicatie op belang en meerwaarde van afvalscheiding.
Hoe meten we dat?	In de jaarlijkse grondstoffenmonitor ROVA wordt het percentage hergebruik van de gemeente Dalfsen gepresenteerd.

Afvaldoelen	2021	2022	2023	2024	2025	2026
% hergebruik	87	87	88	89	90	90

8.2 Begraafplaatsen

Dit beleidsveld bevat de baten en lasten van de begraafplaatsen. Op dit onderdeel zijn geen specifieke doelen geformuleerd.

8.3 Klimaat en duurzaamheid

Wat te bereiken?	De missie vanuit het beleidsplan duurzaamheid is: 'Dalfsen nu en in de toekomst leefbaar'. Hoofddoel is energieneutraliteit in 2050 waarvan 50% in 2030. Het Dalfser-doel in Regionale Energie Strategie (RES) 100 gigawattuur (gwh) in 2030 aan grootschalige duurzame energie-opwek.
Wat gaan we er voor doen?	Energieneutraliteit en het RES-doel wordt bereikt door energiebesparing (isoleren en vernieuwen) en lokale duurzame opwek (energie uit wind, zon, water en biomassa). Het geven van gerichte voorlichting, inzetten energiecoach en beschikbaar stellen budgetten voor verduurzaming.
Hoe meten we dat?	Energieneutraliteit wordt gemonitord via het percentage duurzame opwek van de totale energievraag uit de landelijke Klimaatmonitor. Via de RES-monitor wordt per gemeente de hoeveelheid gerealiseerde energieproductie bijgehouden.

Duurzaamheidsdoelen	2021	2022	2023	2030	2050
% duurzame opwekking	14	n.n.b.	20	50	100
gwh grootschalige opwekking	55	65	75	100	200

8.4 Milieu

Wat te bereiken?	Ons uitgangspunt is de missie 'Een veilige, gezonde leefomgeving voor alle inwoners en het versterken van bedrijven in regio IJsselland'. Het is onze ambitie om met de Omgevingsdienst IJsselland dienstverlenend en deskundig te zijn richting inwoners en bedrijven. We zijn duidelijk over wat wel en niet kan, treden op waar dat nodig is en werken proactief aan een duurzame ontwikkeling.
Wat gaan we er voor doen?	Sinds 2018 is de Omgevingsdienst belast met de uitvoering van milieutaken. In het najaar van 2018 is een gezamenlijk beleidsplan van de deelnemende gemeenten en de provincie voor de Omgevingsdienst vastgesteld. Met dit beleid voldoen we aan de wettelijke kwaliteitscriteria en werken we de doelen van de wettelijke Verordening kwaliteit VTH uit. Het beleidsplan actualiseren we eind 2022 en passen we mede aan in verband met de invoering Omgevingswet in 2023.
Hoe meten we dat?	Het beleidsplan bevat doelen en indicatoren voor de uitvoering. In verband met de grote omvang hiervan verwijzen wij kortheidshalve naar het beleidsplan (paragraaf 4.2.1): http://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/xhtmloutput/Historie/Dalfsen/CVDR615086/CVDR615086_1.html

8.5 Riolering

Voor het beleidsveld riolering wordt verwezen naar de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2020	CBS	59 kg	170 kg	138 kg
Hernieuwbare elektriciteit	%	2020	Klimaatmonitor Rijkswaterstaat	37,2%	26,8%	n.b.

Financiën

Wat mag het kosten?

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Afval	591	487	568	549	558	567
Begraafplaatsen	14	48	52	57	61	61
Klimaat en duurzaamheid	-344	-699	-253	-255	-258	-260
Milieu	-936	-1.012	-1.174	-1.176	-1.197	-1.218
Riolering	331	261	347	347	342	360
Saldo van lasten en baten	-344	-917	-460	-478	-494	-490
Mutatie reserves	36	279	0	0	0	0
Resultaat	-308	-638	-460	-478	-494	-490
Duurzaamheid en milieu	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-5.941	-6.647	-5.833	-5.960	-5.951	-6.081
Baten	5.596	5.730	5.373	5.482	5.457	5.591
Saldo van lasten en baten	-344	-917	-460	-478	-494	-490
Stortingen in reserves	-202	-50	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	238	329	0	0	0	0
Resultaat	-308	-638	-460	-478	-494	-490

Financiële bijstellingen

Beleidsveld 8.1 Afvalverwijdering/ verwerking

Overheveling budget Cleanteam, nadeel € 25.000

Opname van kosten cleanteam binnen kostenplaats afval, betekent extra kosten die binnen het totaal van de kostendeckendheid worden opgevangen.

Analyse afwijkingen 2023 t.o.v. 2022

Uitsplitsing naar beleidsvelden Bedragen x € 1000	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Vershil	Vershil	Vershil
	2022	2022	2022	2023	2023	2023	Lasten	Baten	Saldo
Afval	-2.708	3.195	487	-2.508	3.076	568	200	-119	81
Begraafplaatsen	-248	296	48	-243	296	52	5	0	5
Klimaat en duurzaamheid	-1.150	450	-699	-268	15	-253	882	-435	447
Milieu	-1.012	0	-1.012	-1.174	0	-1.174	-162	0	-162
Riolering	-1.529	1.790	261	-1.640	1.986	347	-111	197	86
Saldo van lasten en baten	-6.647	5.730	-917	-5.833	5.373	-460	814	-357	457
Mutatie reserves	-50	329	279	0	0	0	50	-329	-279
Resultaat	-6.697	6.059	-638	-5.833	5.373	-460	864	-686	178

Financiële analyse

Hieronder volgt een toelichting op de verschillen groter dan € 50.000 - op beleidsveld niveau - tussen de begroting 2023 en de begroting 2022 (inclusief alle begrotingswijzigingen t/m juni 2022).

De afwijkingen zijn aangeduid als - of +.

Min - betekent dus hogere lasten of lagere baten in de begroting 2023 ten opzichte van de begroting 2022, waardoor er een negatief effect is op het begrotingssaldo.

Afval + € 81.000

Het verschil tussen 2022 en 2023 van het beleidsveld afval wordt veroorzaakt door hogere raming van de inzamelkosten van in totaal € 249.000, geen storting in de voorziening afval van € 450.000, maar een kleine onttrekking van € 3.000. Daarnaast is er sprake van een lagere verpakkingsvergoeding van € 7.000 en lagere opbrengst afvalstoffenheffing van € 115.000.

Voor het totaal van de afvalstoffenheffing gaan we uit van een 100% kostendekkendheid.

Klimaat en duurzaamheid, + € 447.000

Het relatief forse verschil wordt veroorzaakt door het vervallen van het incidentele budget in het kader van de warmtetransitie van € 170.000 en een subsidie in het kader van de Reductie Energielasten Woningen (RREW) van € 300.000. We verwachten dit bedrag in 2022 uit te geven.

Milieu, - € 162.000

De bijdrage aan de Omgevingsdienst IJsselland wordt in 2023 fors hoger als gevolg van het doorontwikkelprogramma Samen Toekomstbestendig en een duurzamere begroting. In de PPN 2023-2026 is dit al meegenomen. In de PPN is een extra bedrag aangegeven van € 420.000. Het hier aangegeven bedrag wijkt af, doordat er in 2022 al incidentele extra middelen beschikbaar zijn gesteld.

Riolering + € 86.000

De stijging bij riolering wordt naast een aantal kleinere aanpassingen veroorzaakt door verhoging van de rioolopbrengst om op een 100% kostendekkend tarief te komen.

Reserve mutaties, - € 279.000

Voor de activiteiten van Duurzame Dorpen is in 2018 in totaliteit € 300.000 beschikbaar gesteld. Hierin zat een bedrag van € 50.000 voor besteding in 2022

Vanuit 2021 zijn er diverse incidentele budgetten overgeheveld voor besteding in 2022. Het gaat hierbij om:

Risico analyse VTH	€	10.000
Energie neutraal verbouwen	€	18.000
Regeling Reductie Energie Woningen	€	35.000
Budget warmteplannen	€	166.000
Duurzame dorpen (budget 2021 en 2022)	€	100.000

Verbonden partijen

Omgevingsdienst IJsselland

Sinds 2018 is de Omgevingsdienst IJsselland operationeel als gemeenschappelijke regeling. De Omgevingsdienst behartigt de individuele en gezamenlijke belangen van de deelnemers op het gebied van de fysieke leefomgeving en ziet op de vergunningverlening, het toezicht op de naleving en de handhaving van de voorschriften zoals opgenomen in de relevante regelgeving. De primaire meerwaarde van de Omgevingsdienst is gelegen in de uitvoering van milieutaken. In de komende jaren wordt de basis hiervan verder verstevigd en uitgebouwd.

Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partij verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen.

ROVA

ROVA is een publieke dienstverlener en werkt ten behoeve van 23 gemeenten met een werkgebied van ongeveer 855.000 inwoners verdeeld in 3 regio's: IJssel-Vecht, Achterhoek en Eemland.

ROVA is de kennispartner én uitvoeringsorganisatie voor de inwoners van de gemeente Dalfsen op het gebied van inzameling en recycling van huishoudelijk afval. Ze zamelen afval en grondstoffen in en richten bij de afzet op circulaire toepassingen van de ingezamelde grondstoffen. Zodat de inzet van inwoners uiteindelijk leidt tot een nieuwe waardevolle producten.

Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partij verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen.

Beleidsplannen en verordeningen

Richtinggevende documenten van de gemeente Dalfsen bij dit programma zijn:

[Gemeentelijk Rioleringsplan 2022-2025 \(2021\)](#)

[Verordening afvoer hemel- en grondwater \(2011\)](#)

[Beleidsplan Duurzaamheid 2.0](#)

[Uitvoeringsplan Duurzaamheid](#) 2020-2022 (versie 2023-2025 nog niet vastgesteld)

Programma uitvoering VTH-taken 2023 (2022)

[Beleidsplan Vergunningverlening, toezicht en handhaving 2017-2021](#) (nieuwe versie volgt eind 2022)

[Verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving \(2017\)](#) (nieuwe versie volgt eind 2022)

[Klimaatadaptatieplan Klimaatrobuust Dalfsen](#)

Programma 9 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

Portefeuillehouders en beleidsvelden

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Schuurman	Monumenten en archeologie Ruimtelijke ordening Wonen en bouwen
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Grondexploitatie woningbouw Mutatie reserves

Omschrijving van het programma

De gemeente moet beschikken over een actueel ruimtelijk- en omgevingsbeleid. Hiermee spelen we in op wettelijke kaders en maatschappelijke ontwikkelingen. Ruimtelijke kwaliteit, duurzaamheid en leefbaarheid zijn belangrijke uitgangspunten. Wij betrekken en stimuleren maatschappelijke partners bij het vormgeven en uitvoeren van ons beleid.

Belangrijke ontwikkelingen

Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie 1.0 is begin 2022 vastgesteld. De Omgevingsvisie 2.0 staat gepland voor 2024 en de kosten voor 2023 worden geraamd op € 15.000. We stellen voor deze kosten nog eenmaal te dekken uit het programmabudget Omgevingswet en voor de periode 2024 - 2028 het budget structureel op te hogen voor de Beleidscyclus Omgevingsvisie en andere aan de Omgevingswet gerelateerde producten. Hier komen we bij de PPN 2024 voor de periode van de begroting 2024 - 2027 op terug.

Gebiedsverbinders

Vanuit de bestuurlijke vernieuwing in 'Goed Goan' en het coalitiedocument 'Veel te doen in Dalfsen' wordt nadrukkelijker aangesloten bij het gebiedsgericht werken vanuit de Omgevingsvisie. Hierbij is de opgave te redeneren vanuit de maatschappelijke opgaven in het gebied, meer maatwerk, meer samenwerking en laagdrempelig zijn voor de inwoners. Om die reden is het wenselijk de gebiedsverbinders gebiedsgericht in te delen, en te werken met gebiedswethouders. Ook de participatiecoach zal een nadrukkelijke plek krijgen aan de voorkant van gebiedsprocessen.

Centrumplan Dalfsen

In 2022 en 2023 lopen in het kader van het Centrumplan het Regio-deal project Klimaatwinkelstraat en het project "Centrum arrangement Dalfsen".

Regio-deal project Klimaatwinkelstaat

Dit project gaat over de Prinsenstraat en het Kerkplein. Er is voor dit project in 2021 een krediet beschikbaar gesteld en de regio-deal subsidie is toegekend door het Rijk. Uw raad heeft in 2022 als kader meegegeven dat het project maximaal 2,1 miljoen mag kosten. In het eerste kwartaal van 2023 komt er een voorstel over het uitvoeringsontwerp voor de Klimaatwinkelstraat en vragen wij het definitieve krediet aan bij de raad. Uitvoering is onder voorbehoud van het besluit hierover.

Centrum arrangement Dalfsen

Voor het 'Centrum arrangement Dalfsen' heeft de provincie een extra subsidiebedrag van € 100.000 beschikbaar gesteld. Vanuit het investeringskrediet voor de Regio-deal Klimaatwinkelstraat is bij de PPN 2023-2026 € 100.000 overgeheveld naar het nieuwe investeringskrediet en is er € 200.000 voor het Centrum arrangement beschikbaar. Het op te starten haalbaarheidsonderzoek naar mogelijkheden voor ondergronds parkeren valt o.a. onder het Centrum arrangement.

Overige projecten

Voor nieuw te starten projecten in het kader van het Centrumplan leggen we een voorbereidingskrediet aan uw raad voor. Na afronding van de planvorming voor de Klimaatwinkelstraat, werken we naar verwachting het deelgebied Oostpoort uit voor herinrichting vanaf 2023.

Kanaalpark Lemelerveld

De uitwerking van de Kanaalvisie “De blik op het kanaal van Lemelerveld” gaat gestaag door. Het gedeelte tussen de Driepuntbrug en de Weerdhuisweg is in 2022 afgerond. Met het realiseren van een vlonderterras bij het Anker en het plaatsen van bankjes langs het Kanaal als finishing touch. De beurt is nu aan de Kerkenhoek, als volgende fase van de Kanaalvisie. Een werkgroep onder leiding van betrokken inwoners en Het Oversticht is bezig met uitwerking van ideeën. Als de plannen voldoende voorbereid zijn, wordt dit in een apart voorstel voorgelegd, inclusief de vraag om toekenning van het benodigde krediet voor de uitvoering. Dit kan nog wel even duren, omdat de uitwerking nauw samenhangt met de visie op de huisvesting van de basisscholen in Lemelerveld

Project Veilige Vecht (HWBP)

Project Veilige Vecht is een project van het Waterschap Drents Overijsselse Delta. Wij nemen hieraan deel met een bestuurlijke en ambtelijke begeleidingsgroep. Het eerste deel van de Verkenning is in 2021 afgerond met de 1e tussenstap, waarin onderzocht werd wat mogelijke maatregelen zijn voor de waterveiligheid. We onderzoeken varianten voor dijkversterking en rivierversuiming. Tussenstap 2 van de Verkenning bestaat uit het onderzoek naar de gekozen kansrijke maatregelen, dit is afgerond voor de zomer van 2022. Concreet komt dit neer op een verdere verkenning naar de mogelijkheden voor de dijkversterking en de nevengeul bij Vechterweerd. De systeemmaatregelen zoals die waren voorgesteld worden op dit moment niet meegenomen, waaronder een mogelijke nevengeul bij de brug. De elementen die zijn ingebracht in de aangenomen motie Vecht en brug zijn enerzijds meegenomen in de 4 scenario's voor het Centrumplan, zoals een eventuele nieuwe brug. We laten onderzoeken in hoeverre dit toch kansrijk is. Voor het uitwerken van de gemeentelijke motie is bij de behandeling van de PPN voor het jaar 2022 een budget van € 15.000 beschikbaar gesteld.

Leader+/gebiedsgericht beleid

Deze Europese subsidieregeling met cofinanciering door de provincie, waterschap en gemeente is bedoeld voor plattelandontwikkeling. Het heeft de afgelopen jaren geleid tot diverse initiatieven van onderop die onze gemeente versterken. Er is sprake van een goede spreiding van de inzet van deze middelen over de verschillende kernen en het buitengebied. De gemeente heeft geen invloed op welke initiatieven komen en wat de uitkomst van de toetsing door de onafhankelijke externe overleggroep is. Hierdoor varieert ook de hoogte van de cofinanciering vanuit de gemeente. We stellen voor het huidige budget van € 25.000,- per jaar te continueren in de periode 2023 tot en met 2027. Op het moment dat er meer initiatieven zijn en het beschikbare budget ontoereikend is, zullen wij met voorstellen komen om het budget eventueel aan te vullen.

Naast het stimuleren van initiatieven voor plattelandontwikkeling willen we een lange termijn visie opstellen voor het buitengebied van onze gemeente. In deze visie vinden wij het belangrijk om daarin onder meer voldoende perspectief te bieden voor onze agrarische ondernemers, in relatie tot onderhoud en beheer van het buitengebied. We zijn gestart in 2022 met de nulmeting. Op het moment dat de nulmeting in de raad komt, wordt structureel aanvullend budget gevraagd voor het vervolgproces. Dan is er meer duidelijk over het vervolg in 2023 en daarna en over het financiële structurele plaatje dat daarbij hoort.

Op dit moment is er incidenteel € 50.000 in de begroting 2023 opgenomen.

De erfcoaches dragen bij aan een toekomstgericht landelijk gebied en helpen erfeigenaren met het maken van toekomstbestendig houden en maken van hun perceel of hun bedrijf. Tot einde 2022 vindt financiering van de erfcoaches plaats door de provincie. Op dit moment vindt er een heroverweging plaats bij de provincie van hun financiële bijdrage. Afhankelijk van deze uitkomst komen we met een verzoek om een financiële bijdrage via de 1e berap 2023.

Versnelde woningbouwontwikkelingen

De druk op de woningmarkt blijft groot. In 2022 is een nieuw woonbehoefteonderzoek uitgevoerd en uiterlijk in 2023 hebben we een actueel beeld van de concrete behoefte naar verschillende woningbouwcategorieën. Voor de uitvoeringskosten is een bedrag van € 10.000 beschikbaar gesteld. Dit bedrag wordt gedekt vanuit de grondexploitatie, waardoor deze budgettair neutraal is. Daarnaast willen we in Hoonhorst (ca. 80 woningen), Oudleusen (ca. 24) en Lemelerveld (ca. 170) versneld de woningbouw-opgave uitvoeren. Voor Dalfsen geldt dat de komende tijd alle aandacht gericht is op de uitbreiding van Oosterdalfsen-Noord (ca. 337). In het geval van Nieuwleusen betreft dit met name de vervolgfasering van Westerbouwlanden (ca. 180), waarvan de uitgifte in het najaar van 2022 is gestart. De nieuwbouw van deze woningen verwachten wij in 2023.

Specifiek willen we in 2023 onderzoeken of er locaties in onze gemeente geschikt zijn voor flexibele en tijdelijke huisvesting voor bijzondere doelgroepen als statushouders, Oekraïense vluchtelingen en andere spoedzoekers. Wij zijn hierover in 2022 gesprekken gestart met investeerders en andere stakeholders. Om dit onderwerp goed in beweging te krijgen en tot een succes te brengen is een externe projectleider aangetrokken. Wij verwachten de gemeenteraad begin 2023 haalbare initiatieven te kunnen presenteren. Deze projecten hebben geen invloed op onze reguliere woningprogrammering.

Onze taakstelling voor het huisvesten van statushouders van 2022 wordt naar verwachting gerealiseerd. Er wordt voor 2023 echter een stijging verwacht die kan oplopen tot wel 50%. We willen onze achterstanden inlopen de taakstelling halen en daarom kijken we met de woningcorporaties of het afgesproken percentage afdoende is of verhoogd moet worden.

Daarnaast zoeken we actief naar mogelijkheden om de woningbouw verder te versnellen. We bekijken hiervoor verschillende instrumentaria die de gemeente beschikbaar heeft zoals een inkomensafhankelijke erfpacht, verordeningen en een eventuele aanpassing van de starterslening. Wij houden de landelijke en provinciale ontwikkeling op dit gebied ook nauwlettend in de gaten en waar mogelijk maken we gebruik van nieuwe regelingen en/of subsidiemogelijkheden. Er kan een beroep op de reserve volkshuisvesting worden gedaan, bijvoorbeeld bij het vergroten van het aandeel sociale woningbouw. De doorwerking hiervan in de betreffende grondexploitatie kan financiële gevolgen hebben. Op dat moment kan een beroep op de reserve volkshuisvesting worden gedaan.

Vergunningverlening Toezicht en Handhaving (VTH)

Het aantal aanvragen omgevingsvergunningen is de laatste jaren flink toegenomen. De toenemende werkzaamheden voor de behandeling van de ze aanvragen zijn van structurele aard. Met de invoering van de Omgevingswet (Ow) en Wet kwaliteitsborging (Wkb) naar verwachting op 1 januari 2023 vindt een verschuiving plaats van legesgenererende taken naar niet-legesgenererende taken (van vergunningplicht naar meldingplicht). De verwachting is dat door de invoering van beide wetten en de daarbij te maken keuzes de legesopbrengsten significant lager uitvallen. Deze lijn wordt ook landelijk opgemerkt. Nog onduidelijk is of het rijk gemeenten financieel gaat compenseren als gevolg van deze legesderving. Aan de andere kant krijgt de gemeente extra en andere taken. Volgens onderzoek van bureau ANG (28-4-2021, Effecten Omgevingswet en Wkb Dalfsen, onderzoek uitgevoerd in opdracht van de gemeente Dalfsen) is per saldo meer inzet nodig is, dan nu onder de Wabo het geval is.

Wat willen we bereiken?

9.1 Grondexploitatie woningbouw

Dit beleidsveld betreft de grondverkopen van woningbouw kavels door de gemeente. Voor informatie over dit beleidsveld wordt verwezen naar de paragraaf grondexploitatie.

9.2 Monumenten en archeologie

Wat te bereiken?	Het in stand houden van (gemeentelijke) monumenten en waar nodig adviseren en stimuleren bij en van onderhoud. Het beschermen van archeologische resten in de ondergrond.
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none">• Het adviseren van monumenteneigenaren;• Het toetsen van locaties op de mogelijke aanwezigheid van archeologische resten op basis van de archeologische beleidskaart;• Waar nodig maatregelen treffen om mogelijke verstering van archeologische waarden te voorkomen of op te laten graven door gecertificeerde bureaus.
Hoe meten we dat?	Hiervoor zijn geen indicatoren beschikbaar.

9.3 Ruimtelijke ordening

9.3.1 Omgevingswet

Wat te bereiken?	We streven er naar om in 2023 voorbereid te zijn op de invoering van de Omgevingswet. Belangrijk is de realisatie en instandhouding van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving, aansluitend bij de doelen beschreven in de Omgevingswet.
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none">• Uitvoering van het programmaplan implementatie Omgevingswet;
Hoe meten we dat?	De mate van uitvoering van het programmaplan implementatie Omgevingswet is hierbij een indicator.

Indicator	Bron	Nulmeting	2023	2024	2025	2026
Uitvoering programmaplan implementatie Omgevingswet	Eigen gegevens	2016	80%	90%	90%	90%

9.3.2 Ruimtelijke ontwikkeling

Wat te bereiken?	We streven naar een evenwichtige ruimtelijke ontwikkeling op onder andere het gebied van wonen, werken, recreatie, verkeer, landgoederen, archeologie, externe veiligheid en milieu. Duurzaamheid, ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid zijn hierbij uitgangspunt. Belangrijk is de realisatie en instandhouding van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving, aansluitend bij de doelen beschreven in de Omgevingswet. In onze ruimtelijke plannen houden we daarom rekening met voldoende flexibiliteit zodat beter kan worden ingespeeld op actuele marktontwikkelingen en maatschappelijke behoeften.
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none"> • Uitwerken pilot Omgevingsplan (Kernen); • Actualiseren van het bestemmingsplan voor recreatiewoningen- en terreinen (verwerken afwijkingen en wijzigingen); • Verder uitwerken van het Centrumplan Dalfsen fase 1 (uitvoering Klimaatwinkelstraat) • Uitvoering geven aan Centrum Arrangement Dalfsen; • Uitwerking vervolgfase Kerkenhoek van Kanaalpark; • Opstellen van een visie op de ontwikkelingen rondom de Burgemeester Backxlaan (Nieuwleusen); • Afronding procedure bestemmingsplan Oosterdalfsen Noord (wonen, Dalfsen); • Behandelen van aanvragen voor ontwikkelingen in het buitengebied en voor inbreidingsplannen binnen de kernen.
Hoe meten we dat?	<p>We meten dit aan de hand van percentage van het grondgebied dat belegd is met actuele bestemmingsplannen.</p> <p>Een andere indicator is een actuele Omgevingsvisie voor het gehele grondgebied van de gemeente.</p>

Indicator	Bron	Nulmeting	2023	2024	2025	2026
Percentage van het grondgebied belegd met actuele bestemmingsplannen	Eigen gegevens	100%	100%	100%	100%	100%

Per 2023 worden alle bestemmingsplannen van rechtswege opgenomen in het omgevingsplan.

Indicator	Bron	Nulmeting	2023	2024	2025	2026
Een actuele Omgevingsvisie voor het gehele grondgebied van de gemeente	Eigen gegevens	1 (2022)	1	1	1	1

Met de vaststelling van de nieuwe Omgevingsvisie (februari 2022) zijn de eerdere structuurvisies vervallen

9.3.3 Gebiedsontwikkeling

Wat te bereiken?	Een vitaal en aantrekkelijk (landelijk) gebied voor inwoners, ondernemers en bezoekers.
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none"> • Meedenken vanuit de gemeente in gebiedsprocessen van de provincie en het waterschap; • Meedenken in meekoppelkansen voor een aantrekkelijke inrichting van de Vecht, onder andere in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma van het waterschap; • Een verkenning met perspectieven voor een vitaal platteland (opvolging na nul-meting Plattelandsvisie); • Gebruik maken van de ontwikkelkansen vanuit Leader+.
Hoe meten we dat?	Hiervoor zijn geen indicatoren beschikbaar.

9.3.4 Landschaps- en groenbeleid

Wat te bereiken?	<ul style="list-style-type: none"> • Het behouden en verbeteren van de kwaliteit van het landschap en de groenstructuren o.a. door het stimuleren en vergroten van de biodiversiteit. • Het streekeigen karakter (de identiteit), in de verschillende landschapstypen, van het Dalfser landschap behouden en versterken.
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none"> • Landschapsontwikkeling als thema meenemen in de Omgevingsvisie; • Via Stichting Groen Blauwe Diensten Overijssel bestaande contracten voor langjarig landschapsbeheer onderhouden en wanneer er door beëindiging financieel ruimte is in het fonds nieuwe contracten afsluiten.
Hoe meten we dat?	Hiervoor zijn geen indicatoren beschikbaar.

9.4 Wonen en bouwen

Wat te bereiken?	Wijken moeten voor alle inwoners aantrekkelijk zijn. Diversiteit is daarbij belangrijk. Voor alle doelgroepen moeten er voldoende en passende woningen zijn. De woningcorporatie(s) hebben hierin een belangrijke taak. Hierbij past ook het principe van flexibele bouw. Starters en senioren zijn binnen het volkshuisvestingsbeleid specifieke doelgroepen.
Wat gaan we er voor doen?	<p>Uitvoering geven aan de Woonvisie (vastgesteld in november 2019) en eventueel herijken als gevolg van het woonbehoefteonderzoek uit het najaar van 2022;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prestatieafspraken maken met beide woningcorporaties; wat leidt tot het toevoegen van gemiddeld 36 sociale huurwoningen per jaar (op gemeentelijke nieuwbouwlocaties); • Verlenen van startersleningen; • Onderzoek doen naar de mogelijkheden om starters en minder kapitaalcrachtigen tegemoet te komen;
Hoe meten we dat?	We meten dit via het aantal nieuwe verblijfsobjecten met een woonfunctie.

	<p>We meten dit via het aantal nieuwe sociale huurwoningen ontwikkelt op gemeentelijke nieuwbouwlocaties.</p> <p>Een andere indicator is het aantal verstrekte nieuwe startersleningen.</p>
--	---

Indicator	Bron	Nulmeting	2023	2024	2025	2026
Aantal nieuwe verblijfsobjecten met woonfunctie	CBS / eigen gegevens	167 (2020)	120	120	110	110
Aantal nieuwe sociale huurwoningen op gemeentelijke nieuwbouwlocaties.	Eigen gegevens	33 (2020)	36	36	33	33
Aantal nieuwe startersleningen	Eigen gegevens	6 (2020)	7	7	7	7

9.4.2 Vergunningverlening Toezicht en Handhaving (VTH)

Wat te bereiken?	We gaan voor een duurzame en veilige leefomgeving waarin burgers en bedrijven goed kunnen leven, wonen, werken en recreëren. De gemeente doet dit door kwalitatief goede producten te leveren. Hierin werken we risico gestuurd, klantgericht, zakelijk en efficiënt. Dit op basis van het VTH-beleidsplan 2022 – 2026.
Wat gaan we er voor doen?	<ul style="list-style-type: none"> • Formulering van subdoelen in het Programma uitvoering VTH-taken 2023 (en verder) en hieraan uitvoering geven; • Monitoring van de jaarlijkse resultaten op basis van het uitvoeringsprogramma en het jaarverslag voor aanpassing op aanscherping doelstellingen en beleidskeuzes.
Hoe meten we dat?	Doelen en indicatoren zijn in het nieuwe VTH-beleidsplan 2022-2026 uitgewerkt en worden vervolgens vertaald in subdoelen in het Programma uitvoering VTH-taken 2023 (en navolgende jaren). Per beleidsdoel zijn indicatoren opgesteld waarmee kan worden bepaald of aan de gestelde doelen kan worden voldaan.

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	2021	Basisregistratie adressen en gebouwen	8,9	8,9	7,8
Demografische druk	%	2022	CBS	82,5%	70,3%	78,8%
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	2021	CBS	330	290	n.b.
Gemeentelijke woonlasten éénpersoons-huishoudens	In Euro's	2021	COELO	714	733	n.b.
Gemeentelijke woonlasten meerpersoons-huishoudens	In Euro's	2021	COELO	741	810	n.b.

Financiën

Wat mag het kosten?

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Grondexploitatie woningbouw	427	0	-24	-15	-30	-15
Monumenten en archeologie	-14	-4	-4	-30	-4	-4
Ruimtelijke ordening	-1.080	-1.469	-1.427	-1.341	-1.321	-1.321
Wonen en bouwen	187	162	173	190	208	225
Saldo van lasten en baten	-480	-1.311	-1.282	-1.196	-1.148	-1.115
Mutatie reserves	-478	282	48	15	30	15
Resultaat	-957	-1.030	-1.235	-1.181	-1.118	-1.100
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-2.224	-7.078	-7.996	-5.487	-4.098	-3.577
Baten	1.744	5.767	6.713	4.291	2.951	2.462
Saldo van lasten en baten	-480	-1.311	-1.282	-1.196	-1.148	-1.115
Stortingen in reserves	-1.037	-933	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	559	1.215	48	15	30	15
Resultaat	-957	-1.030	-1.235	-1.181	-1.118	-1.100

Financiële bijstellingen

Beleidsveld 9.1 Grondexploitatie woningbouw

Algemene kosten grondexploitatie, budgetneutraal

Om algemene kosten binnen de grondexploitatie te kunnen dekken waarvoor nog geen voorbereidingskrediet beschikbaar is (zoals bodemonderzoek, taxatierapporten, woonbehoefte onderzoeken, etc.) wordt jaarlijks € 15.000 gevraagd voor woningbouwlocaties en jaarlijks € 15.000 voor bedrijfsterrein locaties. De dekking vindt plaats vanuit de algemene reserve grondexploitatie.

Beleidsveld 9.3 Gebiedsbeleid

Opstellen Plattelandsvisie, incidenteel nadeel € 50.000 (2023)

Op basis van het amendement van de raad "Plattelandsvisie en nulmeting" is voor 2023 een budget van € 50.000 opgenomen.

Gebiedsverbinders, structureel nadeel € 118.000

De rol van gebiedsverbinder is voor Dalfsen een van de nieuwe rollen onder de Omgevingswet. Met deze rol wordt onder de noemer van het programma Omgevingswet door kwartiermakers ervaring opgedaan in drie gebieden die samen de hele gemeente beslaan. Naast de Omgevingswet sluit de rol van gebiedsverbinder aan op de bestuurlijke visie 'Goed Goan', gericht op de doorontwikkeling van onze bestuurscultuur en het coalitieakkoord 'Veel te doen in Dalfsen'.

Analyse afwijkingen 2023 t.o.v. 2022

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Vershil	Vershil	Vershil
Bedragen x € 1000	2022	2022	2022	2023	2023	2023	Lasten	Baten	Saldo
Grondexploitatie woningbouw	-4.294	4.294	0	-5.252	5.229	-24	-958	935	-24
Monumenten en archeologie	-21	17	-4	-22	17	-4	0	0	0
Ruimtelijke ordening	-1.708	239	-1.469	-1.672	244	-1.427	36	5	42
Wonen en bouwen	-1.055	1.217	162	-1.050	1.223	173	5	6	11
Saldo van lasten en baten	-7.078	5.767	-1.311	-7.996	6.713	-1.282	-917	946	29
Mutatie reserves	-933	1.215	282	0	48	48	933	-1.167	-234
Resultaat	-8.011	6.982	-1.030	-7.996	6.761	-1.235	16	-221	-205

Financiële analyse

Hieronder volgt een toelichting op de verschillen groter dan € 50.000 - op beleidsveld niveau - tussen de begroting 2023 en de begroting 2022 (inclusief alle begrotingswijzigingen t/m juni 2022).

De afwijkingen zijn aangeduid als - of +.

Min - betekent dus hogere lasten of lagere baten in de begroting 2023 ten opzichte van de begroting 2022, waardoor er een negatief effect is op het begrotingssaldo.

Mutatie reserves, - € 234.000

Vanuit 2021 is er voor een bedrag van € 249.000 budget overgeheveld voor de invoering van de Omgevingswet en vindt er een beschikking plaats van € 15.000 uit algemene reserve grondexploitatie.

Verbonden partijen

Niet van toepassing.

Beleidsplannen en verordeningen

Richtinggevende documenten van de gemeente Dalfsen bij dit programma zijn:

[Omgevingsvisie Dalfsen 1.0](#)

[Visie De Blik op kanaal Lemelerveld met fasering \(2014\)](#)

[Structuurvisie Centrumvisie Dorp aan de Vecht \(2017\)](#)

[Masterplan Ruimte voor de Vecht \(geactualiseerd in 2019\)](#)

[Beleidsregels Ontwikkelen met Kwaliteit in het buitengebied van de gemeente Dalfsen 2022](#)

[Beleidsregels woningsplitsing inwoonsituaties 2021](#)

[Actualisatie-notitie-inbreidingslocaties 2017](#)

[Welstandsnota 2014 \(2014\)](#)

[Nota grondbeleid 2015 -2020](#)

[Woonvisie gemeente Dalfsen 2019 tot en met 2024 \(2019\)](#)

[Verordening starterslening gemeente Dalfsen 2020 \(2020\)](#)

[Beleidsplan recreatie en toerisme voor periode 2011-2020 \(2011\)](#)

[Verruiming kampeerbeleid 2021](#)

[Nota economisch beleid 2013-2020 \(2013\)](#)

[Extern veiligheidsbeleid gemeente Dalfsen 2015-2018](#)

[Landschapsontwikkelingsplan Dalfsen \(2010-2020\)](#)

[Notitie archeologiebeleid gemeente Dalfsen 2017 \(2017\)](#)

[Uitgiftesysteem bouwgrond 2022](#)

[Startnotitie Omgevingswet \(2016\)](#)

[Programmaplan Implementatie Omgevingswet \(2018\)](#)

[VTH Beleidsplan 2022 - 2026 \(2022\)](#)

3 Paragrafen

Paragraaf 1 Lokale heffingen

Algemeen

De lokale heffingen vormen een belangrijke inkomstenbron van de gemeente, die vooral door de burger betaald wordt. We onderscheiden de lokale heffingen in drie soorten: belastingen, rechten en heffingen. Via lokale heffingen wordt dekking gevonden voor gemeentelijke uitgaven. De invoering, wijziging of intrekking gebeurt via een door de gemeenteraad vastgestelde belastingverordening. De vaststelling van de tarieven vindt plaats in de gemeenteraad in het najaar van 2022.

De belastingen die worden geheven, zijn niet gebonden aan een besteding en daarmee vallen deze onder de algemene dekkingsmiddelen. Voorbeelden zijn de OZB, de precario- en toeristenbelasting. Lokale heffingen en rechten is zijn wel gebonden, omdat zij zijn gerelateerd aan een bepaalde taak. Voorbeelden zijn de afvalstoffenheffing, rioolheffing, marktgelden en leges. De kosten van de gemeentelijke dienstverlening worden doorberekend in de tarieven.

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording dient de paragraaf betreffende lokale heffingen tenminste te bevatten:

- de geraamde inkomsten;
- het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- een overzicht op hoofdlijnen van diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd;
- een aanduiding van de lokale lastendruk;
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

Overzicht inkomsten gemeentelijke heffingen

Lokale heffingen (bedragen x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Procentueel aandeel 2023
Algemene belastingen				
1. OZB eigenaren	5.477	5.883	6.050	42,73
2. OZB gebruikers	959	1.083	1.131	7,99
3. Precariobelasting	21	28	13	0,09
4. Toeristenbelasting	184	200	202	1,43
5. Hondenbelasting	141	142	0	0,00
Collectieve dienstverlening (heffingen)				
6. Afvalstoffenheffing	2.842	2.898	2.783	19,66
7. Rioolheffing	1.481	1.465	1.547	10,93
Individuele dienstverlening (rechten)				
8. Lijkbezorgingsrechten	291	296	296	2,09
9. Leges	1.922	1.817	2.117	14,95
10. Marktgelden	5	6	20	0,14
Totaal	13.323	13.818	14.159	100,00

Toelichting overzicht inkomsten gemeentelijke heffingen:

Voor 2023 komen de totale begrote inkomsten van de gemeentelijke heffingen uit op afgerond € 14,2 miljoen. De kolom procentueel aandeel 2023 geeft het percentage weer van het onderdeel t.o.v. begroting 2023.

Als voorbeeld: € 6,050 miljoen voor OZB eigenaren is 42,73% van de totale begrote inkomst uit gemeentelijke heffingen € 14,159 miljoen.

Het beleid ten aanzien van de lokale heffingen

In de gemeente Dalfsen is het beleid rond de lokale heffingen gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- voor de jaarlijkse trendmatige stijging van de tarieven wordt het Nationale consumentenPrij Indexcijfer (CPI) gehanteerd. In de Perspectiefnota 2023-2026 is deze vastgesteld op 1,7%;
- er is een tariefsdifferentiatie tussen woningen en niet woningen bij de OZB;
- de kwijtscheldingsmogelijkheden voor de inwoner worden optimaal benut;
- er wordt een actief informatiebeleid nagestreefd;
- leges en tarieven dienen zoveel mogelijk kostendekkend te zijn.

Gemeentelijk Belastingkantoor Lococensus-Tricijn (GBLT)

Namens de gemeente Dalfsen geeft de gemeenschappelijke regeling GBLT uitvoering aan het heffen en innen van gemeentelijke belastingen. Daarnaast voert GBLT ook het kwijtscheldingsbeleid uit voor zowel de gemeente als het waterschap. In de paragraaf verbonden partijen vindt u meer informatie over het GBLT als verbonden partij.

Wet Waardering Onroerende Zaken

De uitvoering van de Wet WOZ wordt gecontroleerd door de Waarderingskamer. Hiervoor hanteert de Waarderingskamer een viertal oordeelcategorieën te weten:

1. De uitvoering verloopt goed
2. De uitvoering is voldoende
3. De uitvoering moet op onderdelen verbeterd worden
4. De uitvoering moet dringend verbeterd worden.

De Waarderingskamer heeft de uitvoering van de Wet WOZ onderzocht en is van mening dat GBLT de uitvoering van de Wet WOZ goed borgt door interne beheersmaatregelen. Dat betekent dat de WOZ-beschikkingen voldoen aan de geldende kwaliteitseisen. De Waarderingskamer heeft GBLT de kwalificatie "GOED" gegeven voor de uitvoering van de Wet WOZ.

Daarnaast heeft de Waarderingskamer ingestemd met het bekend maken van de WOZ-waarden voor 2022 (waardepeildatum 1 januari 2021).

Wet Waardering Onroerende Zaken

De uitvoering van de Wet WOZ wordt gecontroleerd door de Waarderingskamer. Hiervoor hanteert de Waarderingskamer een viertal oordeelcategorieën te weten:

1. De uitvoering verloopt goed
2. De uitvoering is voldoende
3. De uitvoering moet op onderdelen verbeterd worden
4. De uitvoering moet dringend verbeterd worden.

De Waarderingskamer heeft de uitvoering van de Wet WOZ onderzocht en is van mening dat GBLT de uitvoering van de Wet WOZ goed borgt door interne beheersmaatregelen. Dat betekent dat de WOZ-beschikkingen voldoen aan de geldende kwaliteitseisen. De Waarderingskamer heeft GBLT de kwalificatie "GOED" gegeven voor de uitvoering van de Wet WOZ.

Daarnaast heeft de Waarderingskamer ingestemd met het bekend maken van de WOZ-waarden voor 2022 (waardepeildatum 1 januari 2021).

Overzicht kostendekkendheid diverse heffingen

Op grond van de BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) dient de paragraaf lokale heffingen een overzicht op hoofdlijnen te bevatten van de diverse heffingen. In dit overzicht dient inzichtelijk te worden gemaakt hoe bij de berekening van de tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden. Ook dient naar voren te komen wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd.

De “grote belastingen”, zoals afvalstoffenheffing en rioolheffing, zijn hierbij het meest in het oog springend. Jaarlijks wordt aan de hand van de kosten een berekening gemaakt van de hoogte van de benodigde opbrengsten. Bij beide belastingen worden grote tariefschommelingen afgevlakt door te werken met een voorziening. Voor “kleine belastingen” als de diverse legessoorten mogen maximaal kostendekkende tarieven worden gevraagd.

(bedragen x € 1.000)	lasten taakveld	appa- raats kosten	over head	BCF/ BTW	kwijt schelding	storting voor ziening	baten heffing	andere inkom- sten	kosten dekkend heid %
Afvalstoffenheffing	2.384	81	68	488	55	-3	2.783	290	100%
Begraafplaatsrechten	63	288	244	-	-	7	296	-	49%
Legesverordening	613	817	693	-	-	-	2.117	-	100%
Marktgeden	9	14	12	2	-	-	20	-	54%
Rioolheffing	832	223	171	216	15	230	1.547	139	100%

Rioolheffing

Eind 2021 is het geactualiseerde Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP) vastgesteld. De huidige inkomsten liggen op € 1,5 miljoen euro per jaar. Op basis GRP 2022-2026 is een kostenstijging van 4,4% voor 2023 opgenomen om in de toekomst onderhoud te kunnen uitvoeren en er gespaard kan worden via een voorziening.

Afvalstoffenheffing

Het uitgangspunt is 100% kostendekkendheid van de tarieven. Bij de afvalstoffenheffing is sprake van een stijging van de kosten en zijn de tarieven de afgelopen jaren verhoogd om deze kostenstijging op te vangen. Doordat er sprake is geweest van hogere inkomsten en meevallende kostenstijgingen, zijn de voordelige exploitatiesaldo's gereserveerd. De verwachting is dat ook voor 2022 geldt. Om de voorziening niet verder te laten oplopen is het voorstel om het vaste bedrag van € 210 voor 2022 in 2023 met € 15 te verlagen en de overige tarieven gelijk te laten.

Leges

Voor de leges in zijn algemeenheid geldt dat voor 2022 een trendmatige aanpassing van 1,7% wordt doorgevoerd. De verordening en tarieventabel worden verder geactualiseerd op basis van recente wetswijzigingen en bedrijfsvoering. Binnen de titels van de legesverordening is er sprake van kruissubsidiëring en wordt gestreefd naar een kostendekkendheid van 100%. Bij kruissubsidiëring worden onrendabele activiteiten gesubsidieerd met winst uit rendabele activiteiten. Voor 2023 zijn de leges tarieven aangepast (voor zover er geen maximum tarieven van toepassing zijn) met een extra verhoging van 10% om te komen tot 100% kostendekkende tarieven.

Titel 1 Algemene dienstverlening

De tarieven voor de rijbewijzen en reisdocumenten worden door het Rijk vastgesteld. Dit betekent dat de gemeente beperkt invloed heeft om te streven naar een volledige mate van kostendekkendheid. Daarnaast brengen de servicepunten extra kosten met zich mee.

Titel 2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning

Door de economische ontwikkelingen is het lastig in te schatten welke baten jaarlijks gerealiseerd worden met het in behandeling nemen van vergunningsaanvragen. Wanneer er een grotere vraag is dan heeft dit ook gevolgen voor de hoogte van de lasten. Om de kwaliteit van de dienstverlening te borgen, kan er voor gekozen worden om bij een grotere vraag tijdelijk extra personeel in te huren.

De leges zijn berekend op basis van het bestaande beleid. Wanneer de Omgevingswet per 1 januari 2023 ingaat, verandert het beleid en zal dit opnieuw ingeweven worden binnen de titels van de legesverordening.

Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn

Titel 3 van de legesverordening regelt onder andere de leges voor zaken die samenhangen met de APV. Mede door het afschaffen van de leges voor evenementen is het lastig om 100% kostendekkendheid te realiseren.

Begraafplaatsrechten

Het onderhoudsniveau op begraafplaatsen is bepaald op het niveau A, dit wil zeggen, het hoogste niveau van onderhoud wat we kennen. Dit is een bewuste keuze, het doet recht aan de gedenkwaardige functie van een begraafplaats. Daarmee valt te verantwoorden dat de kosten voor onderhoud hoger zijn dan op andere openbare plaatsen en is een hoge mate van kostendekkendheid moeilijk te realiseren. De tarieven zijn verhoogd met 1,7%.

Marktgeden

Marktgeden worden verhoogd met de trendmatige tariefverhoging van 1,7%. Gelet op het feit dat we een dergelijke voorziening voor onze burgers in stand willen houden, ligt een hogere mate van kostendekkendheid niet binnen bereik. De weekmarkten en de standplaatsen maken onderdeel uit van de marktgeden. Tot en met 2021 waren de standplaatsen onderdeel van de precariobelasting.

Tarievenbeleid overige belastingen 2023

Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

Voor 2022 worden er hogere OZB opbrengsten verwacht vanwege het reguliere inflatiepercentage (1,7%). Daarnaast is er sprake van areaaluitbreiding.

Hondenbelasting

Bij de behandeling van de Perspectiefnota 2023-2026 heeft de raad met het indienen van een amendement besloten om vanaf 2023 geen hondenbelasting meer te heffen.

Precariobelasting

Voor 2022 wordt een trendmatige aanpassing van 1,7% doorgevoerd. Tot en met 2021 waren de standplaatsen onderdeel van de precariobelasting.

Toeristenbelasting

Vanaf 2020 bestaat een differentiatie tussen de type overnachtingen. Het tarief voor hotels en B&B's bedraagt vanaf 2022 € 1,40 per persoon per overnachting en het tarief voor overige accommodaties € 0,95. Hierbij is rekening gehouden met de trendmatige tariefsverhoging van 1,7%. De tarieven worden afgerond op € 0,05.

Lastendruk gemeente Dalfsen

De lokale heffingen zijn van invloed op de woonlastenontwikkeling van de gemeente Dalfsen. Onder woonlasten wordt verstaan: onroerendezaakbelastingen, afvalstoffen- en rioolheffing. Het zijn belastingen en heffingen waarmee ieder huishouden in een gemeente jaarlijks te maken krijgt.

Met onderstaande tabel geven we inzicht in de belastingdruk over 2022 en voorgaande jaren.

Belastingtarieven Dalfsen	2020	2021	2022
OZB			
Onroerendzaakbelasting eigenaar woningen	0,1104%	0,1094%	0,1068%
Onroerendzaakbelasting eigenaar niet-woningen	0,1896%	0,2075%	0,2300%
Onroerendzaakbelasting gebruiker niet-woningen	0,1852%	0,1900%	0,2211%
Heffingen Dalfsen			
Afval			
afvalstoffenheffing vast bedrag	€ 175	€ 200	€ 210
afvalstoffenheffing 240 liter restafval	€ 10,80	€ 10,80	€ 10,60
afvalstoffenheffing 140 liter restafval	€ 6,50	€ 6,50	€ 6,50
afvalstoffenheffing 40 liter restafval	€ 1,80	€ 1,80	€ 1,80
Riolering			
Rioolheffing eigenarendeel per perceel	€ 67,82	€ 67,82	€ 67,82
Rioolheffing eigenarendeel per garagebox	€ 20,00	€ 20,00	€ 20,00
Rioolheffing gebruikersdeel van 0 m3 tot en met 500 m3	€ 64,79	€ 64,79	€ 64,79
Rioolheffing gebruikersdeel van 501 m3 tot en met 1,000 m3	€ 240	€ 240	€ 240
Rioolheffing gebruikersdeel van 1,001 m3 tot en met 2.500 m3	€ 640	€ 640	€ 640
Rioolheffing gebruikersdeel van 2.501 m3 tot en met 10.000 m3	€ 2.030	€ 2.030	€ 2.030
Rioolheffing gebruikersdeel van 10.001 m3 tot en met 25.000 m3	€ 4.400	€ 4.400	€ 4.400
Rioolheffing gebruikersdeel boven 25.001 m3	€ 7.600	€ 7.600	€ 7.600

www.gbtl.nl/dalfsen/tarieven

Van de woonlasten in 2023 kan slechts een indicatie worden gegeven op basis van de verwachtingen voor 2023. De tarief aanpassingen voor de OZB, afval- en rioolheffing leiden voor een gemiddeld gezin (met eigen woning) tot de volgende woonlastenontwikkeling voor 2023:

Woonlastenontwikkeling	2020	2021	2022	verwacht 2023	
OZB	334	355	374	380	
Afvalstoffenheffing *	210	235	245	230	
Riolering	133	133	133	139	
Totaal	677	723	752	749	

* De afvalstoffenheffing is berekend op het gemiddelde tarief per perceel. Er is geen onderscheid in het vastrecht maar wel in de variabele kosten die afhankelijk zijn van het aantal ledigingen.

Kwijtscheldingsbeleid

In de gemeente Dalfsen is het mogelijk om volledige dan wel gedeeltelijke kwijtschelding te verkrijgen voor de OZB, hondenbelasting, rioolheffing en afvalstoffenheffing. Voor de afvalstoffenheffing geldt dat kwijtschelding slechts mogelijk is voor het vastrecht. Voor de rioolheffing geldt dat bij de belasting gebruikersdeel per jaar, bij een hoeveelheid afgevoerd afvalwater van 0 m³ tot en met 500 m³, kwijtschelding kan worden verleend.

Bij de beoordeling van de verzoeken om kwijtschelding hanteert GBLT de zogenaamde 100% norm. Inwoners die twee jaar of langer zijn aangewezen op een bijstandsuitkering krijgen automatisch kwijtschelding. Op basis van melding door de gemeente verleent GBLT aan deze mensen automatisch kwijtschelding.

Ruim 90% van de verleende kwijtscheldingen worden verdisconteerd in de tarieven.

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

De Nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2020 - 2023 vormt de basis voor de inhoud van deze paragraaf en stelt de kaders voor de reikwijdte en toepassing van risicomanagement binnen de gemeente Dalfsen.

Naast het in beeld brengen van de financiële risico's, worden ook de 'niet-financiële/strategische risico's in beeld gebracht. Dit zijn bijvoorbeeld bestuurlijke, juridische, imago- en frauderisico's. Deze kunnen bijvoorbeeld optreden bij het niet realiseren van de voorgenomen en gewenste (beleids) doelstellingen en kan (op termijn) grote gevolgen voor de gemeente hebben. Naast de risico's gaat het om welke beheersmaatregelen we kunnen nemen om het risico weg te nemen of te beperken.

Met het rapporteren over de strategische thema's/risico's willen we inzicht geven in welke risico's (dus in brede zin) we lopen bij de uitvoering van de speerpunten van het gemeentelijke beleid en hoe en met welke beheersmaatregelen we de realisatie van dit beleid mogelijk willen maken. Hierbij kan sprake zijn van enige overlap, waarbij strategische risico's tevens een groot financieel risico zijn. We brengen de financiële risico's afzonderlijk in beeld om een vertaling te kunnen maken naar het benodigde weerstandsvermogen.

In het beleidsdocument is de definitie van een risico als volgt verwoord:

“Risico is de kans op het optreden van een gebeurtenis die het behalen van doelen kan belemmeren of vertragen”.

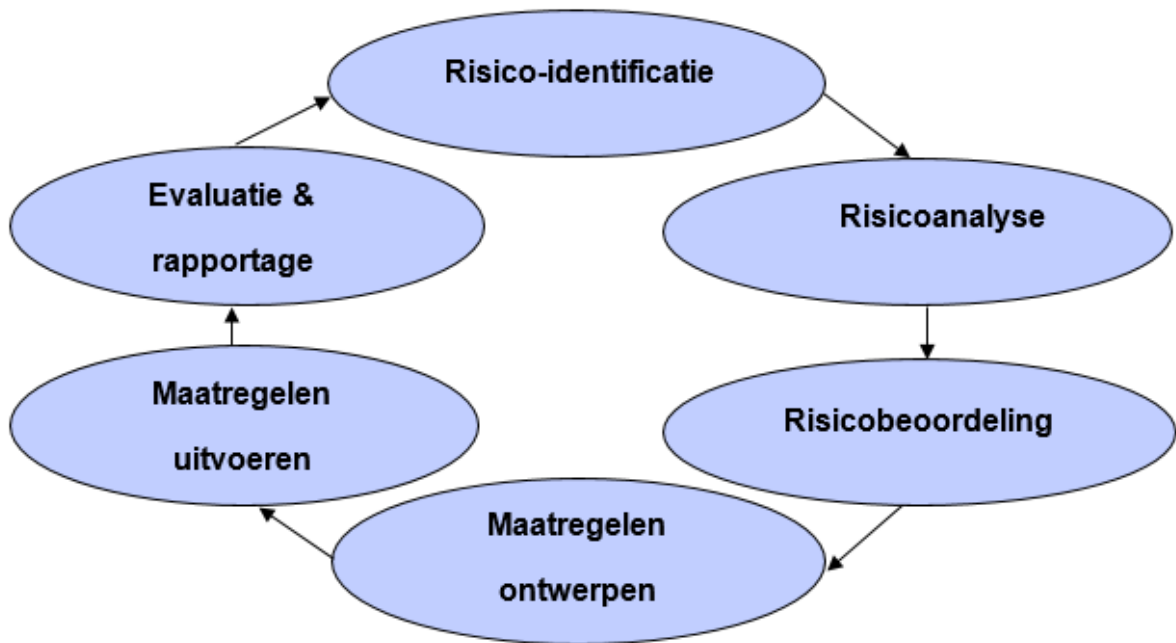
Uit de definitie van een risico volgt, dat een goede omschrijving van een risico de volgende elementen bevat:

- 1) Een kans op het optreden van een gebeurtenis.
Het gaat hier om een mogelijke gebeurtenis. Als iets 100% zeker is, is het geen risico meer.
- 2) Behalen van doelen kan belemmeren of vertragen.
Het gevolg van het optreden van een risico kan heel breed zijn. Het kan zowel leiden tot financiële consequenties maar ook tot het niet of niet meer volledig kunnen realiseren van het gewenste beleid.

Risicomanagementproces

Risicomanagement is een cyclisch proces dat bestaat uit verschillende stappen met als doel de gevolgen van de risico's te voorkomen en de kans erop te verkleinen. Voor de totstandkoming van deze paragraaf is gemeentebreed een risico-inventarisatie uitgevoerd voor zowel de 'financiële' als 'niet-financiële' risico's.

Schematisch bestaat het risicomanagementproces uit de volgende stappen:

Toelichting op de verschillende stappen:

1. Risico-identificatie: het in kaart brengen van de risico's die samenhangen met de werkzaamheden en aandachtsgebieden;
2. Risicoanalyse: risico's kwantificeren; inschatten kans en gevolg;
3. Risicobeoordeling: alle risico's naast elkaar zetten en prioriteren;
4. Maatregelen ontwerpen: benoemen van beheersmaatregelen die helpen de individuele risico's te reduceren; verlagen van de kans en/of verlagen van het gevolg, waarbij altijd een kosten-baten analyse moet worden gemaakt met het doel risico's beheersbaar te houden;
5. Maatregelen uitvoeren: beheersmaatregelen uitvoeren teneinde risico's te reduceren en hieraan verantwoordelijkheden koppelen;
6. Evalueren en rapporteren: evalueren van (wijzigingen in) het risicoprofiel, evalueren van opgetreden risico's en van de effectiviteit van genomen beheersmaatregelen.

Niet-financiële risico's

De niet-financiële risico's, zoals bijvoorbeeld bestuurlijke, juridische, imago- en frauderisico's, hebben niet altijd direct een financiële impact, maar kunnen (op termijn) wel grote gevolgen hebben voor de gemeente.

Uit de inventarisatie voor het begrotingsjaar 2023 zijn de onderstaande niet-financiële risico's in willekeurige volgorde in beeld gebracht.

De niet financiële risico's zijn benoemd volgens de volgende indeling:

- Thema (T)
- Risicogebeurtenis (R)
- Oorzaak (O)
- Gevolg (G)
- Beheersmaatregel(en) (B)

Hieronder zijn de niet-financiële risico's opgenoemd volgens deze indeling.

T	Informatieveiligheid
R	<ul style="list-style-type: none"> hacken en gijzelen digitale omgeving onjuiste verwerking persoonsgegevens
O	<ul style="list-style-type: none"> oneigenlijk binnen dringen gemeentelijke digitale omgeving foutief handelen bij verwerking persoonsgegevens niet volgen afgesproken procedures verhoogde kwetsbaarheid door thuiswerken vanwege Corona
G	<ul style="list-style-type: none"> stil vallen reguliere werkzaamheden beschikbaar komen persoonsgegevens identiteitsfraude burger met financiële en/of maatschappelijke gevolgen opleggen boetes door autoriteit persoonsgegevens bij overtreden regels Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) imago schade
B	<ul style="list-style-type: none"> specifieke aandacht besteden aan bewustwording personeel m.b.t. informatieveiligheid en omgaan met privacy gevoelige gegevens up to date beveiliging systemen en netwerken (ook thuiswerken) binnen IC toetsen naleving vastgelegde procedures en richtlijnen omtrent informatiebeveiliging en melden datalekken met bijzondere interne controle specifieke aandacht schenken aan AVG structurele samenwerking privacy officer (PO), chief information security officer (CISO) en functionaris gegevensbescherming (FG) sluiten verwerkers-overeenkomsten

T	Wonen
R	<ul style="list-style-type: none"> niet tijdig kunnen voldoen aan de gevraagde woonbehoefte
O	<ul style="list-style-type: none"> onvoldoende uitgeefbare bouwlocaties of woningbouwtypen beschikbaar geen geldig bestemmingsplan voor woningbouw locaties bezwaar en beroep procedures wat leidt tot vertraging
G	<ul style="list-style-type: none"> vertrek inwoners naar andere gemeente vertraging uitgifte geen uitvoering kunnen geven aan woonvisie (doelstelling woningproductie (aantal/type) blijft achter) onvrede onder inwoners
B	<ul style="list-style-type: none"> planmatig zorgen voor vroegtijdig aankoop en bouwrijp maken zorgen actuele voor bestemmingsplannen (afgestemd op huidig en toekomstig gebruik) in planning vroegtijdig rekening houden met (mogelijke aanvullende) onderzoeken inhuur externen waardoor bestemmingsplanprocedures versneld/met voorrang in uitvoering kunnen worden genomen.

T	Ondermijning
R	<ul style="list-style-type: none"> het onbedoeld en onbewust faciliteren van criminelen door bv. het verlenen van vergunningen en subsidies
O	<ul style="list-style-type: none"> dienstverlenende instelling kan leiden tot misbruik door derden beperken regeldruk maakt misbruik mogelijk misbruik gemeentelijke dienstverlening door (geïnfiltreerde) eigen medewerkers en/of externen
G	<ul style="list-style-type: none"> onbewust bijdragen aan verdere verspreiding of ondersteuning van criminele netwerken, witwassen, integriteitsschendingen etc.
B	<ul style="list-style-type: none"> de huidige nauwe samenwerking met RIEC ON, politie, OM, de Vechtdal gemeenten, provincie en andere relevante partners voortzetten.

	<ul style="list-style-type: none"> · vergroten weerbaarheid door creëren van bewustwording door informatiesessies/bijeenkomsten te organiseren en (online) publicaties over het thema. · opzetten interne werkgroep ondermijning · een verruimde toepassing van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Bibob) onderzoeken. · bij vergunningaanvragen in het kader van de Alcoholwet en Omgevingsvergunningen voor zonneparken altijd een Bibob toets toepassen. · aanbevelingen uit de weerbaarheidsscan van het RIEC (uitgevoerd najaar 2021) opvolgen. · intern integriteitsbeleid, waaronder ambtseed.
--	--

T	Burger c.q. overheidsparticipatie
R	· participatie ad hoc
O	<ul style="list-style-type: none"> · ontbreken kaders en regie · ontbreken ambtelijke capaciteit
G	<ul style="list-style-type: none"> · onvoldoende belangenafweging door college en raad mogelijk · minder efficiënte participatieprocessen · verschillende uitvoeringen door ontbreken kaders
B	<ul style="list-style-type: none"> · participatie meer prioriteit geven door kaders te bepalen en regie te bewerkstelligen · maken concrete werkafspraken en ambtelijke inzet

T	Omgevingswet
R	· niet tijdig functioneel gereed zijn van het Landelijk Digitaal Stelsel Omgevingswet incl. implementatie van benodigde software
O	· beperkte implementatietijd nieuwe software
G	<ul style="list-style-type: none"> · niet geautomatiseerd kunnen ontvangen en behandelen van aanvragen voor de omgevingsvergunning · niet digitaal kunnen maken, publiceren en wijzigen van een omgevingsplan · tijdige en correcte dienstverlening komt onder druk te staan · onduidelijkheid voor aanvragers · imagoschade
B	<ul style="list-style-type: none"> · regelmatige gesprekken met software leverancier over voortgang · nauw volgen landelijke ontwikkelingen · beschikbare software zo vroeg mogelijk in gebruik nemen

T	Omgevingswet
R	<ul style="list-style-type: none"> · niet of niet op tijd voldoen aan de minimale vereisten van de wet op de invoeringsdatum · werkprocessen onder de Omgevingswet niet op orde · gewenste cultuurverandering en werken vanuit andere rollen komt onvoldoende op gang, bestuur en medewerkers zijn onvoldoende voorbereid op gewijzigde rollen en processen
O	<ul style="list-style-type: none"> · vernieuwen alle werkprocessen en aanpassen aan de vereisten van de Omgevingswet · aanzienlijke inzet vanuit de lijnorganisatie gevraagd binnen bestaande formatie · langdurige proces van invoering belast lijnorganisatie
G	<ul style="list-style-type: none"> · vermindering niveau dienstverlening · niet binnen de wettelijke termijnen kunnen besluiten over aanvragen voor een omgevingsvergunning en/of aanpassen omgevingsplan
B	<ul style="list-style-type: none"> · sturen op planning programmaplan Omgevingswet en juiste prioritering werkzaamheden · zorgen voor voldoende beschikbaarheid personele inzet

	<ul style="list-style-type: none"> organiseren opiniërende bijeenkomsten met college en raad om gewenste beleidslijn in beeld te brengen twee keer per jaar voortgangsrapportages aan Raad, College, DT en met vermelding risico's
--	--

T	Corona gevolgen
R	<ul style="list-style-type: none"> actieve virussen
O	<ul style="list-style-type: none"> besmetting met Covid-19 virus langdurig thuiswerken
G	<ul style="list-style-type: none"> beperkte gemeentelijke dienstverlening geheel of gedeeltelijk stilvallen bestuurlijk proces en uitvoering gemeentelijk beleid uitval personeel toename werkdruk
B	<ul style="list-style-type: none"> faciliteren van voldoende en veilige contact mogelijkheden met inwoners en bedrijven, zowel fysiek als digitaal zorgen voor zo veilige mogelijke werkomgeving treffen voorzorgsmaatregelen faciliteren thuiswerken en digitaal vergaderen extra aandacht en contact thuiswerkend personeel

T	Duurzaamheid
R	<ul style="list-style-type: none"> in 2050 niet energie- neutraal zijn als gemeente en niet voldoen aan het aardgasvrij verwarmen van de gebouwde omgeving
O	<ul style="list-style-type: none"> onvoldoende draagvlak bij inwoners netcongestie geen of onvoldoende landelijke ondersteuning niet genoeg capaciteit om transities uit te voeren
G	<ul style="list-style-type: none"> vertraging energietransitie minder draagvlak inwoners en ondernemers voor behalen van doelen
B	<ul style="list-style-type: none"> draagvlak creëren door inwoners te betrekken lokale projecten realiseren met meerwaarde voor inwoners afstemming met netwerkbedrijven en overige stakeholders alert zijn op ontwikkelingen

T	Bedrijfsvoering
R	<ul style="list-style-type: none"> niet kunnen vervullen van vacatures kwetsbaarheid ten aanzien van continuïteit van de bedrijfsvoering de disbalans tussen beschikbare capaciteit en ambitie het gelijktijdig opstarten van diverse organisatie brede processen
O	<ul style="list-style-type: none"> werkdruk verloop personeel krappe c.q., overspannen arbeidsmarkt
G	<ul style="list-style-type: none"> overbelasting en mogelijke uitval personeel niet realiseren beleidsdoelstellingen beperkte gemeentelijke dienstverlening mogelijke claims door wijze van uitvoering
B	<ul style="list-style-type: none"> uitstel werkzaamheden en/of aantrekken extra (tijdelijk) personeel keuzes maken in ambities en werkzaamheden instrumenten ontwikkelen ter bevordering van 'aantrekkelijk werkgeverschap'

Financiële risico's

De financiële risico's zijn gekwantificeerd door de kans en het gevolg in te schatten. Hierbij is gebruik gemaakt van 'referentiebeelden'. Voor de beoordeling van de kans dat een risico zich voordoet, zijn de volgende vijf klassen met de referentiebeelden gehanteerd:

Kans:

Klasse	Referentiebeelden	Kwantitatief
1	< of 1 keer per 10 jaar	(10%)
2	1 keer per 5-10 jaar	(30%)
3	1 keer per 2-5 jaar	(50%)
4	1 keer per 1-2 jaar	(70%)
5	1 keer per jaar of >	(90%)

Geldgevolg:

Klasse	Geldgevolg	
0	Geen geldgevolgen	
1	$x < € 35.000$	(< 0,05% van begroting)
2	$€ 35.000 < x < € 142.000$	(0,05 - 0,2% van begroting)
3	$€ 142.000 < x < € 355.000$	(0,2 - 0,5% van begroting)
4	$€ 355.000 < x < € 709.000$	(0,5 - 1% van begroting)
5	$x > € 709.000$	(> 1% van begroting)

Vervolgens is per risico de risicoscore bepaald. Dit is gedaan door van elk risico de bepaalde klassen van kans en gevolg te vermenigvuldigen volgens de formule:

Risicoscore = klasse kans x klasse geldgevolg

De maximale risicoscore is: $5 \times 5 = 25$. Dit levert een 'bruto-risico' op, namelijk: de omvang van het risico exclusief het effect van de beheersmaatregel.

Gelijktijdig met het in beeld brengen van de risico's zijn ook de beheersmaatregelen in beeld gebracht. Een beheersmaatregel is gericht op het voorkomen of reduceren van een risico dan wel het beperken van de impact op de organisatie. Dit levert 'netto-risico's' op: namelijk de omvang van het risico inclusief het effect van de beheersmaatregel.

In onderstaande tabel is een top 10 van de 'netto-risico's' opgenomen. Op basis van de netto-risico's wordt de doorvertaling naar het weerstandsvermogen gemaakt.

N.B. Het beleid en de risico's die samenhangen met de grondexploitatie zijn afzonderlijk benoemd in de paragraaf Grondbeleid.

Overzicht financiële risico's

Risico	Klasse kans	Klasse geldgevolg	Risico Score
Ontwikkeling gemeentefonds	5	5	25
Open-einde-regelingen sociaal domein	5	5	25
Beperkte beschikbaarheid personeel	5	3	15
Datalekken en/of niet (juiste) naleving van de Algemene Verordening Gegevensbescherming	5	2	10
Exploitatierisico bij verbonden partijen	3	2	6
Betrouwbaarheid informatievoorziening	2	4	8
Claims en aansprakelijkheidstellingen	3	2	6
Proces van Inkoop en aanbestedingen	2	2	4
(Hoge) inflatie	1	5	5
ICT kwetsbaarheid	5	1	5

Ontwikkeling gemeentefonds

De gemeente is grotendeels afhankelijk van de algemene uitkering. Over de veelbesproken herverdeling van maatstaven is nu duidelijkheid gekomen en zorgt voor Dalfsen voor een zeer positief resultaat ten opzichte van andere gemeenten vanaf 2023. Wij hadden een klein nadeel verwacht maar dit blijkt een voordeel van € 27,= per inwoner te zijn. Vanaf 2026 wordt de normeringsmethode aangepast en vervalt de koppeling aan de rijksuitgaven waardoor voor dit jaar in deze begroting een hoger risico aangemerkt moet worden.

Ook over de extra middelen Jeugdzorg is meer duidelijkheid verschaft: het is nu toegestaan om 100% van de toezegging meerjarig in de begroting op te nemen; vanuit behoedzaamheid kiest de gemeente er alsnog voor om het eerder benoemde deel van 75% aan te houden zodat er een positief risico van 25% is.

De grootste onzekerheid zit echter in de sterk fluctuerende inkomsten van de algemene uitkering. Hierdoor is het als gemeente lastig om te bepalen wat de precieze inkomsten zijn vanuit het Rijk waardoor het moeilijk is een goede, sluitende begroting te maken.

Beheersmaatregelen

Via de periodieke circulaire van het ministerie, intergemeentelijke overleggen, VNG bijeenkomsten e.d. worden de ontwikkelingen van het gemeentefonds nauwlettend gevolgd en de begroting wordt hierop aangepast.

Oorzaak:

De gemeente is grotendeels afhankelijk van de algemene uitkering.

Gevolg:

Gelet op de omvang van de algemene uitkering, als onderdeel van de totale gemeentelijke inkomsten, hebben wijzigingen door het Rijk direct forse financiële impact op de gemeentelijke financiën.

Open-einde-regelingen sociaal domein

We kennen als gemeente diverse open-einde-regelingen binnen het sociaal domein, namelijk de regelingen die vallen onder de jeugdwet, Wmo 2015 en participatiewet (WWB). Het risico bestaat voor deze regelingen dat er een groter beroep op de regelingen wordt gedaan en dat het budget daardoor ontoereikend is.

Beheersmaatregelen

1. De gemeente kan - indien er sprake is van bijstandstekorten - een beroep doen op een vangnetregeling om grote tekorten te compenseren. Om daar aanspraak op te maken moet het tekort op het bijstandsbudget groter zijn dan 5% of 30 euro per inwoner (BUIG-uitkering).
2. Per indicatie beoordelen of de gemeente verantwoordelijk is voor de gevraagde vergoeding.
3. Bij het stellen van indicaties vooraf duidelijke doelen stellen, deze evalueren, zo nodig bijstellen en bijsturen en dit periodiek monitoren.
4. We beoordelen onze huidige beleidsregels of we niet meer doen dan wat nodig is.
5. We zetten in op preventie en vroeg signalering, om de kosten op termijn zoveel mogelijk te beperken.
6. Met "Grip op Sociaal Domein" zijn we bezig met het verzamelen van data en uitwerken en uitvoeren van maatregelen, waarvan we verwachten dat die de kosten in positieve zin beïnvloeden.

Oorzaak:

Is sprake van meerdere open-einde regelingen. Hierdoor hebben we als gemeente beperkte grip op de toestroom naar voorzieningen.

Gevolg:

Het beschikbare budget is ontoereikend om de lasten op te vangen met mogelijke overschrijding van het budget als gevolg.

Beperkte beschikbaarheid personeel

Als gevolg van de arbeidsmarktontwikkelingen is het voor verschillende functies/functiegroepen lastig om tijdig gekwalificeerd en betaalbaar personeel te werven.

Daarnaast werkt schaarste op de arbeidsmarkt een hoger verloop en hogere salariskosten in de hand.

Beheersmaatregelen

1. Opstellen notitie om concrete instrumenten te ontwikkelen ter bevordering van het 'aantrekkelijk werkgeverschap'.
2. We hebben raamovereenkomsten met uitzendbureaus om snel tijdelijk personeel aan te kunnen trekken.
3. We werken samen in de Talentenregio waarbij we de interne arbeidsmarkt voor elkaar hebben opgesteld.
4. Markttoelage.
5. Een op de arbeidsmarkt toegesneden wervingscampagne.

Oorzaak:

1. Krapte op arbeidsmarkt voor meerdere functies.
2. Verloop in bestaand personeelsbestand.

Gevolg:

De gemeente heeft moeite met het invullen van vacatures en vasthouden van personeel. Dit kan leiden tot het vaker in huren, uitbesteden of hogere salariskosten.

Datalekken en/of niet (juiste) naleving van de Algemene Verordening Gegevensbescherming

Sinds 25 mei 2018 is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) van toepassing. De gemeente is verplicht elk datalek actief te melden bij de Autoriteit Persoonsgegevens. De AVG leidt tot meer verplichtingen bij het verwerken van persoonsgegevens. De Autoriteit Persoonsgegevens kan forse boetes opleggen indien de regels uit de AVG worden overtreden.

Beheersmaatregelen

1. De ICT omgeving is dusdanig ingericht en voorzien van een firewall en een twee stappen verificatie om onbevoegde toegang te voorkomen.
2. Er zijn procedures en richtlijnen vastgesteld omtrent informatiebeveiliging en het melden van datalekken.
3. Er is en wordt specifieke aandacht besteed aan de bewustwording mbt informatieveiligheid en het omgaan met privacy gevoelige gegevens onder het personeel.
4. Onafhankelijke positionering en intensieve samenwerking functionaris gegevensbescherming en Chief Information Security Officer op het gebied van informatieveiligheid en privacybescherming.
5. Binnen de verbijzonderde interne controles wordt specifieke aandacht geschonken aan de AVG.

Oorzaak:

1. Aanvallen van buitenaf via ransomware, malware en hackers.
2. Dagelijks worden een groot aantal privacygevoelige gegevens verwerkt.

Gevolg:

1. Er kunnen forse boetes worden opgelegd en afkoopsommen gevraagd worden.
2. Voor de burger kan identiteitsfraude grote financiële en maatschappelijke problemen opleveren.
3. De gemeente kan aansprakelijk worden gesteld.

Exploitatierisico bij verbonden partijen

Verbonden partijen vertegenwoordigen een financieel en een bestuurlijk belang. De grootste risico's loopt de gemeente bij de gemeenschappelijke regelingen.

Beheersmaatregelen

1. De verbonden partijen rapporteren periodiek over de risico's in de planning & control documenten. De beleidsmedewerker concerncontrol houdt hier toezicht op.
2. Door een aantal gemeenschappelijke regelingen wordt eigen weerstandsvermogen aangehouden zodat zij zelf deze risico's kunnen opvangen en/of tijdig kunnen bijsturen.

Oorzaak:

Binnen de verbonden partijen kan sprake zijn van deel-verantwoordelijkheid voor de exploitatie.

Gevolg:

Wij kunnen geconfronteerd worden met een exploitatietekort van een verbonden partij dat wij moeten aanzuiveren.

Betrouwbaarheid informatievoorziening

Er zijn veel gegevens beschikbaar maar deze zijn niet altijd op de juiste manier vastgelegd. Hieruit verkregen informatie is daardoor niet betrouwbaar of moeilijk te ontsluiten. Hierdoor ontbreekt goede stuurinformatie.

Beheersmaatregelen

1. Zorgdragen dat de basis van de informatievoorziening op orde is zodat gegevens op de juiste manier worden vastgelegd.
2. Ontwikkelen van dashboards zodat overzichtelijk de juiste stuurinformatie beschikbaar is.

Oorzaak:

1. Onjuiste vastlegging van gegevens.
2. Dashboards zijn nog in ontwikkeling.
3. Stuurinformatie ontbreekt.

Gevolg:

Besluiten worden op onjuiste informatie gebaseerd.

Claims en aansprakelijkheidstellingen

De gemeente loopt bij de uitvoering van haar publieke taak risico's op claims door derden zoals aansprakelijkheidsstellingen en gerechtelijke procedures. Met name in de openbare ruimte is sprake van dit risico.

Beheersmaatregelen

1. De gemeente heeft een aansprakelijkheidsverzekering met een eigen risico van € 2.500 per gebeurtenis.
2. Verder vergroten van de bewustwording binnen de organisatie met betrekking tot risico's.

Oorzaak:

Er kunnen zich situaties voordoen waarbij sprake is van (financiële) schade waarvoor de gemeente in beginsel aansprakelijk is, maar die buiten de dekking van de verzekering vallen.

Gevolg:

1. De gemeente kan worden verplicht tot het vergoeden van de financiële schade van de tegenpartij.
2. Imagoschade.

Proces van Inkoop en aanbestedingen

De gemeente koopt jaarlijks voor een bedrag van circa € 40 mln in. De inrichting van de inkoopfunctie is geborgd binnen de ambtelijke organisatie. Procedurefouten zijn niet uit te sluiten.

Beheersmaatregelen

1. Gebruik maken professionele inkopers via Shared Service Centrum ONS.
2. Voor inkoop personeel is in 2018 een (gezamenlijke) Europese aanbestedingen gedaan.
3. Het hele interne proces voor aantrekken personeel is opnieuw in beeld gebracht en vastgelegd, om te zorgen dat de juiste stappen worden gezet, inkoop is hierin meegenomen.
4. Jaarlijks vindt er een analyse plaats met betrekking tot inkopen boven de EU drempelwaarden door de medewerker Verbijzonderde Interne Controle (VIC).
5. In het controleprotocol is opgenomen dat alleen EU aanbestedingen meewegen in de fouttolerantie van de accountant.
6. Beperk aantal inkopers aanwijzen en deze structureel opleiden.

Oorzaak:

Jaarlijks is er sprake van een veelvoud aan inkoophandelingen door verschillende inkopers. Verder is de wetgeving complex.

Gevolg:

1. Gevolgde procedures kunnen door aanbestedende partijen worden afgekeurd.
2. Veroordeling tot het vergoeden van de financiële schade.
3. Achteraf kan blijken dat aanbesteding niet op een rechtmatige wijze heeft plaatsgevonden.

(Hoge) inflatie

Door de hoge inflatie stijgen allerlei lasten voor de gemeente. De hoogte hiervan laat zich niet voorspellen. Uitgaven kunnen hierdoor hoger uitvallen dan oorspronkelijk begroot.

Beheersmaatregelen

1. Voortdurend monitoren van prijsontwikkelingen om adequaat in te kunnen springen om tijdig verplichtingen/contracten aan te gaan.
2. Maken van (vaste) prijsafspraken waarbij het risico van prijsstijging bij de leverancier ligt.

Oorzaak:

Vanwege het snelle herstel van de economie na de corona pandemie en daardoor sterk toenemende vraag naar goederen en diensten stijgen de prijzen. Door schaarste op de energiemarkt zijn de prijzen voor energie gestegen. Dit drijft de inflatie verder op.

Gevolg:

1. (Sterk) stijgende prijzen
2. Budgetten zijn ontoereikend om kosten te dekken
3. Vermogenspositie gemeente neemt af.

ICT kwetsbaarheid

Punt van zorg op de langere termijn is de kwetsbaarheid in de personele bezetting op het gebied van ICT, die naar de toekomst toe, met toenemende complexiteit, veranderende eisen en toenemende schaarheid van ICT-personeel, nijpend zal worden. Om de dienstverlening op peil te houden, zijn maatregelen nodig om de kwetsbaarheid te verminderen, zodat de dagelijkse dienstverlening niet onder druk komt te staan.

Beheersmaatregelen

1. Heldere afspraken met ICT-partners maken (ONS).
2. Tijdig nieuw en gekwalificeerd personeel aannemen.
3. Voortdurende monitoring van systemen om uitval te voorkomen.

Oorzaak:

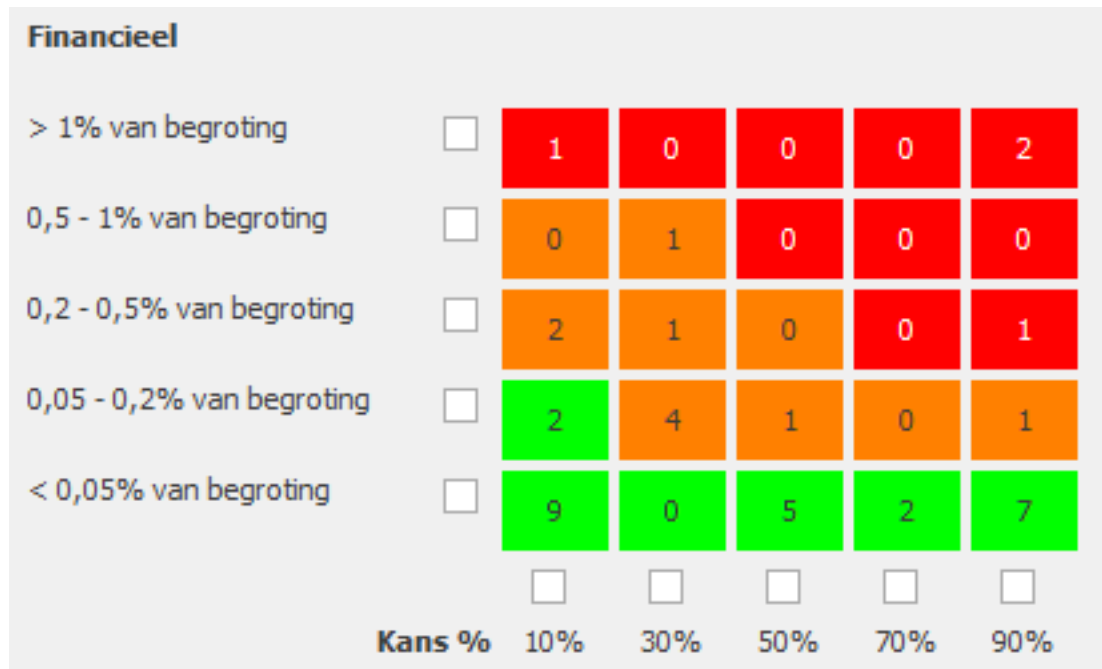
1. Toenemend gebruik en complexiteit van het vakgebied
2. Toename en verandering van eisen, zoals AVG en informatiebeveiliging
3. Toenemende schaarste ICT personeel

Gevolg:

1. Dagelijkse dienstverlening richting onze inwoners kan onder druk komen te staan
2. Continuïteit dagelijkse bedrijfsvoering kan in gevaar komen
3. Uitval van systemen

Risicokaart

De risicokaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg. Het geeft ook een beeld van de verhoudingen tussen de risico's, van laag, midden en hoog. Per risicoscore wordt aangegeven hoeveel risico's zich in het betreffende vak bevinden.

Een risico dat zich in het groene gebied bevindt, vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Een risico dat een score heeft in het oranje gebied, vraagt om extra aandacht van het college. Het risico vormt dan nog geen reëel gevaar voor de continuïteit van de organisatie, maar naarmate de tijd vordert, kan het risico wel een bedreiging gaan vormen. Het is daarom van belang tijdig beheersmaatregelen te nemen of deze aan te passen. Een risico met een risicoscore in het rode gebied vereist directe aandacht om te voorkomen dat de continuïteit van de organisatie wordt bedreigd. Preventieve en reducerende beheersmaatregelen kunnen de kans respectievelijk het gevolg terugbrengen naar een acceptabel niveau.

Risico's, zeker wanneer die door de organisatie zelf niet kunnen worden beïnvloed, dienen concern breed periodiek gemonitord te worden. De financiële gevolgen van een (opgetreden) risico kunnen worden opgevangen met het weerstandsvermogen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten, die onverwacht en substantieel zijn, te dekken. Hierbij kan onderscheid worden gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen om calamiteiten eenmalig op te vangen. Het zijn direct aan te wenden middelen voor financiële tegenvallers. Alleen reserves die alternatief aanwendbaar zijn worden meegenomen. Specifieke bestemmingsreserves rekenen we niet mee, omdat een onttrekking uit deze reserves direct van invloed is op de dekking van kosten in de exploitatie. Stille reserves worden eveneens niet meegenomen. Niet duidelijk is in hoeverre stille reserves op korte termijn liquide te maken zijn. In onderstaande tabel staan reserves waar geen claims op rusten.

In onderstaande tabel is de geraamde stand van de reserves per 31 december 2026 van de begroting 2023 opgenomen. De stand van de begroting 2023 is fors gestegen ten opzichte van de berekende bestand voor de begroting 2022. Dit komt voornamelijk door de toevoeging van het jaarrekening resultaat 2021 aan de algemene reserve vrij besteedbaar.

Vrij besteedbaar	Begr. 2022	Begr. 2023
Algemene reserve vaste buffer	3.000.000	3.500.000
Algemene reserve vrij besteedbaar	9.293.947	12.206.338
Reserve herstructurering openbaar groen	414.115	465.275
Reserve volkshuisvesting	2.132.781	2.261.320
Totaal	14.841.843	18.432.933

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit betreft de middelen die eventueel aangeboord kunnen worden om tegenvallers op te vangen. Dit betreft de mogelijkheid om vanuit een verhoging van belastingen en leges structurele risico's op te vangen.

De onbenutte belastingcapaciteit wordt berekend door de maximale tarieven (artikel 12) te vergelijken met de gehanteerde tarieven. Het Ministerie publiceert de artikel 12 tarieven jaarlijks bij de mei circulaire van het gemeentefonds.

De berekening van de onbenutte belastingcapaciteit is als volgt:

Soort	WOZ-waarde feb 2022	Tarief Dalfsen	Tarief art. 12	Vershil in tarief	Onbenutte capaciteit
eigenaar woning	4.178.359.000	0,1068	0,17929	0,07249	3.029.000
eigenaar niet-woning	617.958.000	0,2300	0,17929	-0,05071	n.v.t.
gebruiker niet-woning	489.882.000	0,2211	0,17929	-0,04181	n.v.t.
				Totaal	3.029.000

Het eigen gemeentelijke tarief 2022 voor zowel eigenaar als gebruiker niet-woning is hoger dan het zogenaamde artikel 12 tarief. Dit betekent dat er voor deze twee componenten geen sprake is van onbelaste belastingcapaciteit en deze zijn daarom niet meegenomen in de berekening.

De rektarieven van de gemeente Dalfsen voor 2022 staan gepubliceerd op de website van de GBLT. Het tarief artikel 12 status is afkomstig uit de mei circulaire 2021.

Het totale verwachte weerstandsvermogen 2023 ziet er als volgt uit:

Incidentele weerstandscapaciteit	18.432.933
Structurele weerstandscapaciteit	3.029.000
Totale weerstandsvermogen	21.461.933

Benodigde weerstandscapaciteit

Het netto-risico op basis van de geïnventariseerde risico's bedraagt € 4.361.500. In de in 2020 vastgestelde Nota Weerstandsvermogen is besloten om het risico te bepalen aan de hand van de Monte Carlo simulatie.

De Monte Carlo simulatie is een (statistische) benadering waarbij niet één keer, maar vele malen het proces wordt gesimuleerd waardoor de uitkomst meer representatief is (risicosimulatie). De Monte Carlo simulatie wordt vaak in wetenschappelijke toepassingen gebruikt. Bij de Monte Carlo analyse hanteren we de volgende uitgangspunten:

- rekenen met maximumbedrag ingeschatte geldgevolg;
- rekenen met een zekerheidspercentage van 90%, en;
- ronden de uitkomst af naar boven op een veelvoud van € 100.000.

De berekening van het benodigd weerstandsvermogen met de Monte Carlo simulatie komt voor 2023 uit op een bedrag van € 3.500.000.

Voor de incidentele weerstandscapaciteit is de algemene reserve vaste buffer beschikbaar waarvan de hoogte op grond van de vastgestelde nota reserves en voorzieningen (2019 – 2022) als volgt wordt bepaald:

De 'algemene reserve vaste buffer' is in het bijzonder ingesteld voor het afdekken van risico's. De reserve is uitsluitend bedoeld om in te zetten als daarvoor geen andere (reserve)middelen meer beschikbaar zijn. De reserve heeft dus een bufferfunctie.

Jaarlijks wordt bij het vaststellen van de begroting de hoogte van de algemene reserve vaste buffer vastgesteld op dezelfde hoogte als de benodigde weerstandscapaciteit. Om jaarlijkse schommelingen te voorkomen wordt het minimum naar boven afgerond.

Dit betekent dat de algemene reserve vaste buffer per 1 januari 2023 vastgesteld wordt op een bedrag van € 3.500.000. De geraamde stand van de algemene reserve vaste buffer bedraagt per 31 december 2022 € 3.000.000. Dit betekent dat de stand van deze reserve met € 500.000 verhoogd moet worden. Het verschil van € 500.000 is per 1 januari 2023 afgehaald van de algemene reserve vrij besteedbaar.

Op basis van onderstaande tabel wordt de waardering van de ratio's gedaan. De raad heeft bij de vaststelling van de huidige Nota Weerstandsvermogen bepaald, dat de ratio minimaal 2 - uitstekend, moet zijn.

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 < x < 1,4	Voldoende
D	0,8 < x < 1,0	Matig
E	0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Indien de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld wordt door de benodigde weerstandscapaciteit uit de risicosimulatie ontstaat de ratio weerstandsvermogen.

Ratio weerstandsvermogen	2023
Benodigde weerstandscapaciteit	3.500.000
Beschikbare weerstandscapaciteit	21.461.933
Benodigd versus beschikbaar (ratio weerstandsvermogen)	6,1

De gemeente Dalfsen behaalt met een ratio van 6,1 waarderingscijfer A. Dit betekent dat de gemeente in zeer ruime mate in staat is om tegenvallers op te vangen zonder dat dit de continuïteit van de organisatie in gevaar brengt. De norm die wij voor ons zelf hebben gesteld komt op een score van 2 (uitstekend). In vergelijking met andere gemeenten scoren wij zeer hoog.

N.B. Bij de berekening van de bovenstaande ratio is de benodigde weerstandscapaciteit en beschikbare weerstandscapaciteit van de grondexploitatie niet meegenomen.

Financiële kengetallen

Alle gemeenten zijn verplicht om een tabel met financiële kengetallen op te nemen in de begroting en de jaarstukken. Dit is opgenomen in een ministeriële regeling.

De kengetallen geven een globaal inzicht in de verwachte financiële ontwikkelingen in de gemeente. Een afzonderlijk kengetal zegt weinig over hoe de financiële positie moet worden beoordeeld. De kengetallen zullen in samenhang moeten worden gezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven van de financiële positie van de gemeente.

De volgende financiële kengetallen worden onderkend:

1. a. Netto schuldquote
b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
2. Solvabiliteitsratio
3. Structurele exploitatieruimte
4. Grondexploitatie
5. Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

Om de bovengenoemde kengetallen te kunnen duiden is besloten om aan te sluiten bij de door de VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) gehanteerde signaleringswaarden. De VNG heeft een aantal signaleringswaarden ontwikkeld om een grofmazige waardering te geven aan de kengetallen. Het betreft dus nadrukkelijk geen normering maar het dient als hulpmiddel om de afzonderlijke uitkomsten in beter perspectief te plaatsen. Voor elk kengetal worden drie categorieën onderscheiden: 'Minst risicovol' (in groen), 'Neutraal' (in geel) en 'Meest risicovol' (in oranje). Zie onderstaande tabel:

Kengetal	Hoe interpreteren	Signaleringswaarden		
		Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
1. Netto schuldquote				
a. Zonder correctie doorgeleende gelden	Hoe lager het percentage hoe beter	< 90%	Van 90% t/m 130%	>130%
b. Met correctie doorgeleende gelden	Hoe lager het percentage hoe beter	< 90%	Van 90% t/m 130%	>130%
2. Solvabiliteitsratio	Hoe hoger het percentage hoe beter	>50%	Van 20% t/m 50%	<20%
3. Structurele exploitatieruimte	Hoe hoger het percentage hoe beter	>0%	0%	<0%
4. Grondexploitatie	Hoe lager het percentage hoe beter	<20%	Van 20% t/m 35%	>35%
5. Belastingcapaciteit	Hoe lager het percentage hoe beter	<95%	Van 95% t/m 105%	>105%

Bij de kengetallen wordt een toelichting opgenomen, op het moment dat er sprake is van een score "geel" of "oranje". Wanneer het op basis van de toelichting nodig is, wordt er gelijktijdig gerapporteerd over (te treffen) beheersmaatregelen.

Financiële kengetallen	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Netto schuld quote	18%	29%	29%	30%	24%	21%
Netto schuld quote gecorrigeerd	11%	22%	23%	23%	17%	15%
Solvabiliteitsratio	54%	54%	54%	55%	54%	54%
Structurele exploitatieruimte	2,38%	2,66%	3,02%	5,06%	6,94%	2,01%
Grondexploitatie	8%	8%	5%	3%	-2%	-5%
Belastingcapaciteit	96%	99%	97%	91%	86%	81%

Hieronder treft u voor de begroting per genoemd kengetal een uitleg aan, inclusief de berekening en beoordeling.

1. a. Netto schuldquote

Definitie:

De netto schuldquote geeft de verhouding weer tussen het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Hierin is een nuancering op zijn plaats. Het kan namelijk voorkomen dat gemeenten veel geld doorlenen aan derden. Om die reden is de 'netto schuldquote gecorrigeerd' ontwikkeld. Hierin is het doorleeneffect geëlimineerd en geeft daarmee een zuiverder beeld van de positie van de gemeente weer.

Netto schuldquote (bedragen x € 1.000)		Rekening 2021	B2022	B2023	B2024	B2025	B2026
Vaste schulden	+	14.941	13.545	12.150	10.800	10.200	9.600
Netto vlottende schuld	+	5.197	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Overlopende passiva	+	5.570	5.500	5.500	5.500	5.500	5.500
Financiële activa	-						
Uitzettingen	-	10.719	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Liquide middelen	-	472	-4.193	-7.114	-9.400	-5.344	-3.649
Overlopende activa	-	2.507	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Totale baten		66.518	70.559	75.246	76.474	76.357	73.261
Netto schuldquote		18%	29%	29%	30%	24%	21%

1. b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Netto schuldquote gecorrigeerd (bedragen x € 1.000)		Rekening 2021	B2022	B2023	B2024	B2025	B2026
Vaste schulden	+	14.941	13.545	12.150	10.800	10.200	9.600
Netto vlottende schuld	+	5.197	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Overlopende passiva	+	5.570	5.500	5.500	5.500	5.500	5.500
Financiële activa	-	4.786	4.786	4.786	4.786	4.786	4.786
Uitzettingen	-	10.719	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Liquide middelen	-	472	-4.193	-7.114	-9.400	-5.344	-3.649
Overlopende activa	-	2.507	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Totale baten		66.518	70.559	75.246	76.474	76.357	73.261
Netto schuldquote gecorrigeerd		11%	22%	23%	23%	17%	15%

Beoordeling:

Dit kengetal laat zien dat de gemeente in verhouding veel eigen middelen heeft (ter vergelijking: een ratio van 60% is het gemiddelde van alle gemeenten). De rentelasten en aflossingen drukken beperkt op de exploitatie.

2. Solvabiliteitsratio

Definitie:

De mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Dit wordt uitgedrukt in het percentage eigen vermogen ten opzichte van het balanstotaal.

Solvabiliteitsratio (bedragen x € 1.000)	Rekening 2021	B2022	B2023	B2024	B2025	B2026
Eigen vermogen	43.711	40.137	38.693	37.403	36.442	35.455
Balanstotaal	80.342	74.247	71.177	68.580	67.139	65.507
Solvabiliteitsratio	54%	54%	54%	55%	54%	54%

Beoordeling:

Hoe hoger dit percentage, hoe beter de weerbaarheid is. Een solvabiliteit groter dan 50% is positief te noemen. De gemeente Dalfsen heeft een solvabele vermogenspositie. De gemeente is goed in staat om financiële klappen en risico's op te vangen.

3. Structurele exploitatieruimte

Definitie:

Om een flexibele begroting te kunnen bewerkstelligen is het zinvol de structurele baten hoger te laten zijn dan de structurele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

Structurele exploitatieruimte (bedragen x € 1.000)	Rekening 2021	B2022	B2023	B2024	B2025	B2026
Structurele lasten	61.961	74.202	74.283	73.768	72.024	72.778
Structurele baten	62.140	74.906	75.246	76.474	76.357	73.261
Structurele toevoegingen aan reserves	0	220	20	20	20	20
Structurele onttrekkingen aan reserves	1.403	1.394	1.330	1.183	986	1.007
Totale baten	66.518	70.559	75.246	76.474	76.357	73.261
Structurele exploitatieruimte	2,38%	2,66%	3,02%	5,06%	6,94%	2,01%

Beoordeling:

Hoe hoger dit percentage hoe beter. Een positieve uitkomst van dit kengetal houdt in dat de gemeente structurele lasten kan afdekken door structurele baten. De (meerjaren) begroting is nu structureel sluitend door met name de algemene uitkering.

4. Grondexploitatie

Definitie:

De boekwaarde van de voorraden grond zijn van belang, want deze waarden moeten meerjarig worden terugverdiend bij de verkoop. De ratio wordt berekend door de bouwgrond in exploitatie te delen door de totale baten van de programmabegroting.

Kengetal grondexploitatie in % (bedragen x € 1.000)	Rekening 2021	B2022	B2023	B2024	B2025	B2026
Niet in exploitatie genomen bouwgronden	0	0	0	0	0	0
Bouwgronden in exploitatie	5.344	5.729	3.648	2.673	-1.878	-3.880
Totale baten	66.518	70.559	75.246	76.474	76.357	73.261
Kengetal Grex	8%	8%	5%	3%	-2%	-5%

Beoordeling:

Het kengetal geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totaal geraamde baten. Hoe lager dit percentage is, hoe beter voor de financiële weerbaarheid. De komende jaren zullen de voorraden gronden afnemen en daarmee zal de kwetsbaarheid worden verminderd.

Daarnaast is de gemeente Dalfsen momenteel actief bezig met het verwerven van toekomstige grondposities.

5. Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishoudens

Definitie:

Het cijfer geeft inzicht hoe de belastingdruk zich in de gemeente verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo en 'waarstaatjegemeente.nl' publiceren deze gegevens.

Woonlasten (bedragen x € 1.000)	Rekening 2021	B2022	B2023	B2024	B2025	B2026
OZB last gezin gemiddelde WOZ waarde	355	374	380	386	393	400
Rioolheffing gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	133	133	139	139	139	139
Afvalstoffenheffing voor gezin	253	245	230	230	230	230
Eventuele heffingskorting	0	0	0	0	0	
Totale woonlasten voor gezin bij gem. WOZ waarde	741	752	749	755	762	769
Woonlasten landelijk gemiddelde T-1	773	763	776	830	888	951
Woonlasten tov landelijk gemiddelde jaar ervoor	96%	99%	97%	91%	86%	81%

Beoordeling:

De gemiddelde woonlast ligt voor een 'gemiddeld gezin' in Dalfsen lager in vergelijking met het landelijke gemiddelde. De daling ten opzichte van 2022 komt met name door een verlaging van het vastrechtstarief voor afval van € 15 met ingang 2023.

Samenvatting risicoprofiel

Ten opzichte van de jaarrekening 2021 (de laatste inventarisatie van de risico's) is er sprake van een aantal wijzigingen van risico's in de top 10 van de financiële risico's. Door een andere (lees lagere) inschatting van een drietal risico's zijn deze buiten de top 10 gevallen. Deze zijn vervangen door een drietal nieuwe risico's waarvan er 2 nog niet eerder als risico waren benoemd.

Uit de top 10 verdwenen door lagere inschatting van het risico en/of het geldelijke gevolg

- Effecten Covid-19 (Corona) pandemie.
- Naheffing door de belastingdienst.
- Kosten voor voormalig personeel.

Nieuw in de top 10:

- Betrouwbaarheid informatievoorziening.
- Hoge inflatie.
- ICT kwetsbaarheid

De gemeente Dalfsen behaalt met een ratio van 6,1 waarderingcijfer A. Dit betekent dat de gemeente in zeer ruime mate in staat is om tegenvallers op te vangen zonder dat dit de continuïteit van de organisatie in gevaar brengt. De norm die wij onszelf hebben gesteld komt op een score van 2 (uitstekend). In vergelijking met andere gemeenten scoren wij zeer hoog, dus positief.

Uit de financiële kengetallen kunnen we concluderen dat onze schuldenpositie en solvabiliteitsratio goed te noemen zijn. De gemeente heeft nog de mogelijkheid om meer inkomsten uit belastingen te verwerven. Ten aanzien van de grondexploitaties is te zien dat de komende jaren de voorraden gronden afnemen en daarmee de kwetsbaarheid wordt verminderd.

Al met al kunnen we concluderen dat er sprake is van een gezonde financiële positie en een positieve ontwikkeling hierin.

Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Binnen de gemeente is een groot vermogen geïnvesteerd in kapitaalgoederen als wegen, civiele kunstwerken, openbare verlichting, riolering, water, openbaar groen, speelplaatsen en gebouwen. Deze kapitaalgoederen zijn van cruciaal belang voor 'wonen, werken en leven' en huisvesting van de gemeentelijke diensten en instellingen. Het gewenste kwaliteitsniveau voor gebruik, inrichting en beheer is door de raad vastgesteld het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte.

Onderstaande figuur 1 geeft een samenvatting van de vastgestelde inrichtings- en onderhoudskwaliteit. De onderhoudskwaliteit wordt gemeten volgens de (beeld)kwaliteitscatalogus openbare ruimte van het CROW (Publicatie 323).

Bij toepassing van dit passende onderhoudsniveau hanteren we de volgende begrippen als kader:

- "Basis" Voor de hele openbare ruimte biedt de gemeente een minimaal B-niveau voor de technische staat (duurzaam, heel en veilig) en een AB-kwaliteit voor de reiniging (schoon), het aanzien van verhardingen wordt op C-kwaliteit gehouden.
- "Hoog", Het groen wordt op een A-niveau onderhouden. Dit geldt dus voor dorpscentra, de begraafplaatsen en de hoofdinfrastructuur. De reiniging heeft ook in deze gebieden een AB-kwaliteit, het aanzien van verhardingen wordt op C-kwaliteit gehouden.

en

- A = Goed (mooi en comfortabel)
- B = Voldoende (functioneel)
- C = Matig (onrustig beeld, discomfort of enige vorm van hinder)

Functiegebied	Inrichting	Onderhoud							
		Groen	Verharding	Verlichting	Spelen	Meubilair	Water	Civiele kunstwerken	Reiniging
Dorpscentra	Hoog	A	B/C	A	B	B	B	B	A B
Hoofdinfrastructuur	Basis / Hoog	A	B/C	B	B	B	B	B	A B
Begraafplaatsen	Hoog	A	B/C	B	B	B	B	B	A B
Woonwijken	Basis	B	B/C	B	B	B	B	B	A B
Bedrijventerreinen	Basis	B	B/C	B	B	B	B	B	A B
Recreatie en sport	Basis	B	B/C	B	B	B	B	B	A B
Maatschappelijk & dienstverlening	Basis	B	B/C	B	B	B	B	B	A B
Buitengebied	Basis	B	B/C	B	B	B	B	B	A B

Figuur 1 Onderhoudsprestatie tabel IBOR

In deze paragraaf staat per kapitaalgoed de kwantitatieve indicatoren en de financiële consequenties beschreven.

Wegen

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

De omvang van het gemeentelijke wegennet bestaat naast bermen en bermsloten uit ongeveer 2,8 miljoen vierkante meter verhard oppervlak en ongeveer 0,23 miljoen vierkante meter onverharde en half verharde paden en rijbanen.

De onderhoudstoestand van wegen is onderverdeeld naar de volgende vier thema's: **duurzaamheid, veiligheid, comfort en aanzien**. De onderhoudstoestand wordt beoordeeld conform de beeldkwaliteitscatalogus openbare ruimte en aan de hand van de criteria voor rationeel wegbeheer van het CROW.

Voor duurzaamheid en veiligheid geldt het beeldkwaliteitsniveau B (voldoende – functioneel), die is vertaald vanuit het zogenoemde kwaliteitsniveau R voor rationeel wegbeheer, waarbij het percentage verharding onvoldoende ligt tussen 5-8%. Voor comfort en aanzien geldt het beeldkwaliteitsniveau C (Matig), waarbij het percentage verharding onvoldoende $\leq 7\%$.

Indicator	Bron	2016	2018	2020
Veiligheid percentage verharding onvoldoende	Inspectie	4%	9%	2%
Duurzaamheid percentage verharding onvoldoende	Inspectie	4%	9%	3%
Comfort percentage verharding onvoldoende	Inspectie	4%	17%	2%
Aanzien percentage verharding onvoldoende	Inspectie	7%	14%	3%

Vanuit de twee-jaarlijkse inspectie van 2018 (waarin de technische onderhoudsstaat werd beoordeeld) waren de scoringspercentages met het predicaat 'onvoldoende' voor duurzaamheid, veiligheid en aanzien hoger dan in 2016. Medio 2020 is een nieuwe inspectieronde uitgevoerd. Deze laatste inspectieronde geeft een wat gunstiger beeld van de onderhoudstoestand. Enkele grotere wegrenovaties, zoals Broekhuizen, Vossersteeg, Jagtclusterallee en de Stationsstraat in Lemelerveld hebben hier aan bijgedragen. De inspectie van 2022 is in uitvoering, de gegevens zijn nog niet bekend.

Financiële consequenties beleidsdoel

De totale lasten/baten voor wegen (exclusief apparaatskosten) vallen onder programma 3 Beheer openbare ruimte en omvatten de verharde en onverharde wegen. Het budget is opgedeeld in regulier budget en budget voor groot onderhoud. Dit budget is exclusief het budget voor het reinigen van de openbare ruimte maar inclusief het budget voor bermen in het buitengebied.

x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Regulier budget	352	404	419	424

x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Groot onderhoud budget	801	815	830	843

Infrastructurele kunstwerken (verkeersbruggen en duikers)

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

Het areaal bestaat uit 60 objecten onderverdeeld 10 verkeersbruggen, 15 duikerbruggen, 25 fiets- en voetgangersbruggen, 3 tunnels, 6 kademuren en 1 overkluizing. Daarnaast heeft de gemeente circa 530 duikers in beheer.

In het lbor is vastgesteld om de civiele kunstwerken te onderhouden op een niveau dat overeenkomst met beeldkwaliteitsscore "B".

Financiële consequenties beleidsdoel

De totale lasten/baten voor civiele kunstwerken (exclusief apparaatskosten) vallen onder programma 3 beheer openbare ruimte. Het budget is opgedeeld in regulier budget en budget voor groot onderhoud.

Onderstaande budgetten zijn gebaseerd op het beheerplan civiele kunstwerken 2018 - 2022. Mogelijke nieuwe cijfers worden opgenomen in het te actualiseren beheerplan civiele kunstwerken 2023 - 2026.

De verlaging van het reguliere budget in 2025 met 4k heeft te maken met afschrijvingskosten die in dat jaar vervallen.

x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Regulier budget	8	8	4	4

x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Groot onderhoud budget	48	48	48	48

Openbare verlichting

Het beleidskader

Het beleidskader voor de openbare verlichting is op 26 april 2021 vastgelegd in het beleidsplan "Licht en donkerte in de openbare ruimte". In dit plan is beschreven waarom, waar en hoe openbare verlichting wordt toegepast evenals het kwaliteitsniveau en de financiële middelen. Het vastgestelde beleidsplan Integraal beheer openbare ruimte bekrachtigt het eerder vastgestelde gedifferentieerde onderhoudsniveau. Uitgangspunt van het beleid is "Donker waar mogelijk, licht waar nodig".

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

Het openbare verlichtingsareaal in onze gemeente bestaat uit (afgerond): 6.750 lichtmasten, 7.000 armaturen, 560 LED-grondspots en 132 lichtbronnen in ANWB-bewegwijzering. Jaarlijks verbruikt de openbare verlichtingsinstallatie ca. 750.000 kWh elektrische energie.

De onderhoudstoestand wordt beoordeeld conform de beeldkwaliteitscatalogus openbare ruimte van het CROW. Voor centrumgebieden geldt het beeldkwaliteitsniveau A en voor de overige functiegebieden geldt een beeldkwaliteitsniveau B.

Financiële consequenties

De totale lasten/baten voor openbare verlichting (exclusief apparaatskosten) vallen onder programma 3 beheer openbare ruimte. Het budget is opgedeeld in regulier budget en budget voor vervangingsonderhoud van masten en armaturen.

De afgelopen jaren is er sprake geweest van een budget, waarmee invulling gegeven kan worden aan de beleidskaders.

De kosten voor openbare verlichting zijn in de gemeente Dalfsen als volgt:

Exploitatie (energie, dagelijks beheer en onderhoud) exclusief vervangingsonderhoud

x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Openbare verlichting	93	93	93	93

Vervangingsonderhoud masten/armaturen (groot onderhoud binnen de exploitatie)

x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Openbare verlichting	101	101	110	110

Onderhoudsuitgaven masten/armaturen (groot onderhoud binnen de exploitatie)

x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Openbare verlichting	82	82	82	82

Bovenstaande kosten hebben betrekking op het beheer en onderhoud van de aanwezige verlichtingspunten. De kosten van de aanleg van verlichtingspunten in nieuwe woonwijken, industrieterreinen, herinrichtingsplannen en inbreidingslocaties zijn hierin niet opgenomen. De kosten voor de aanleg van openbare verlichting in nieuwe woonwijken en industrieterreinen worden opgenomen en verantwoord in de grondexploitatie. De kosten voor de aanleg van openbare verlichting bij inbreidingen of grootschalige herinrichtingsplannen worden opgenomen in de desbetreffende exploitaties.

Riolering

Het beleidskader

Het gemeentelijk rioleringsplan is leidend voor het onderhoud van de gemeentelijke riolering. In het in 2021 vastgestelde plan staat het gewenste niveau van onderhoud, welke risico's we nemen en hoeveel geld daarvoor nodig is. Onze ambitie voor het onderhoud van de riolering is "spaarzaam en betrouwbaar daar waar het moet, vooruitstrevend daar waar het (eenvoudig) kan". Welke werkzaamheden wij uitvoeren voor het onderhoud van riolering staat in het gemeentelijk rioleringsplan. Het gemeentelijk rioleringsplan speelt in op de implementatie van de omgevingswet.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

Het riool verzamelt en transporteert dagelijks vele liters afvalwater richting de rioolwaterzuiveringsinstallaties van het waterschap. De gemeente beheert daarvoor vele voorzieningen, zoals buizen, putten en pompen, maar bijvoorbeeld ook wadi's voor de infiltratie van regenwater en drainage voor beheersing van de grondwaterstand. Globaal bestaat de riolering uit 178 kilometer vrijerval riolering waarvan 49% gemengd (huishoudelijk afvalwater en regenwater door één buis), 51% gescheiden en 67 kilometer mechanische riolering. Er zijn meer dan 3.500 inspectieputten, 9.200 kolken, 35 gemalen en 290 pompunits. In een groot deel van het buitengebied zijn systemen aangelegd voor de individuele behandeling van afvalwater (IBA). In totaal zijn er meer dan 1900 IBA's. Deze IBA's zijn in eigendom en beheer bij de perceeleigenaar.

In het gemeentelijke rioleringsplan is vastgelegd, aan welke voorwaarde(n) we willen voldoen en hoe de voorzieningen dan functioneren in een kwalitatieve maat. De eisen hebben betrekking op het inzamelen, transporteren en verwerken ten behoeve van de volksgezondheid, woonbaarheid en het milieu. De bijbehoren maatstaven (kwalitatieve indicatoren) zijn gericht op de effecten, wat ervaart de burger en / of omgeving. De resultaten worden afgeleid uit geregistreerde meldingen. Het gaat hierbij om bijvoorbeeld:

- Aantal meldingen van het niet kunnen lozen van afvalwater door het niet functioneren van het gemeentelijke riool.
- Aantal meldingen van stank gerelateerde klachten vanuit de gemeentelijke riolering.
- Aantal meldingen van wateroverlast per jaar.
- Aantal meldingen van persoonlijk letsel als gevolg van ernstige gebreken.

Financiële consequenties

In het gemeentelijke rioleringsplan is de huidige situatie omschreven, is de ambitie met het gewenste onderhoudsniveau vastgesteld en zijn de bijbehorende maatregelen en middelen bepaald. Het totaalpakket vormt de grondslag voor het kostendekkende tarief van de rioolheffing. Er wordt voor de riolering met een voorziening exploitatie en met een voorziening vervanging riolering voor toekomstige (riool)vervangingen gewerkt. De totale lasten van de riolering vallen onder programma 8 duurzaamheid en milieu.

Exploitatie (dagelijks onderhoud)

x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Riolering	390	390	390	390

Bedrag is exclusief apparaatskosten, kapitaallasten, BTW en overhead

Mutatie voorziening vervanging riolering

x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Bruto dotatie	530	550	571	601

Bedrag is exclusief de onttrekking aan de voorziening

Voor het in standhouden van riolering zijn naast bedragen voor dagelijks onderhoud, de volgende bedragen voor vervangingsonderhoud opgenomen. Het bedrag voor vervangingsonderhoud wordt onttrokken aan de voorziening vervanging riolering.

Vervangingsonderhoud

X € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Maatregelen uitvoering GRP	275	275	275	275

Water

Het beleidskader

Het gaat hier met name om het beheer van watergangen met een schouwplicht. Andere watergangen zijn functioneel onderdeel van wegen of openbaar groen en worden vanuit de betreffende budgetten gedekt. De beheerkosten worden gemaakt voor het maaien en onderhouden van watergangen (met name in het buitengebied) en het afvoeren of verwerken van het maaisel.

Het beleidskader wordt gevormd door;

- de Waterwet;
- de Keur van het waterschap Drents Overijsselse Delta;
- de Legger van het waterschap Drents Overijsselse Delta;
- de Wet natuurbescherming;
- de Wet milieubeheer.

Kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren

Door middel van het IBOR is het gewenste onderhoudsniveau en de benodigde financiële middelen vastgelegd. Jaarlijks vindt onderhoud plaats aan de watergangen met een schouwplicht (Secundaire watergangen) en wordt het schouwfval opgeruimd, waarvoor een ontvangstplicht bestaat (Primaire watergangen).

De omvang van de Secundaire watergangen waarvoor een opdracht ligt om die in samenwerking met aanliggende eigenaren te onderhouden, omvat 84 km aan lengte. Voor 149 km aan watergangen geldt een schouwplicht en wordt het schouwfval opgeruimd.

Financiële consequenties

De afgelopen jaren is er sprake geweest van een budget waarmee invulling gegeven kan worden aan de beleidskaders. De totale lasten van de watergangen:

x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Watergangen	62	62	62	62

Openbaar groen

Kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren

Het openbaar groen in de gemeente Dalfsen omvat in totaal ± 142 ha. Het totale bomenbestand binnen de kom beslaat ongeveer 17.000 stuks en buiten de bebouwde kom circa 38.000 stuks.

Financiële consequenties

Er wordt onderscheid gemaakt in twee kostensoorten:

1. Onderhoud en beheer aan de groene buitenruimte (bomen, bosplantsoen, heesters, gras) en hondentoiletten.
2. Groot onderhoud: de uitvoeringsprojecten vervanging en herstructurering openbaar groen.

De kosten voor de aanleg van openbaar groen in nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen zijn opgenomen en verantwoord in de grondexploitaties.

De afgelopen jaren is er sprake geweest van een budget waarmee invulling gegeven kan worden aan de beleidskaders. De kosten voor openbaar groen zijn in de gemeente Dalfsen als volgt:

x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Openbaar Groen	415	404	404	404

Investeringen (groot onderhoud binnen de exploitatie)

x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Openbaar Groen Groot onderhoud	50	50	50	50

Speelplaatsen

Kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren

Er zijn in totaal 704 speeltoestellen en spelaanleidingen met bijbehorende ondergronden in onderhoud bij de gemeente Dalfsen op 118 speelplekken. Daarnaast verzorgt de gemeente Dalfsen voor 100 speeltoestellen op 7 speelplekken alleen de inspecties.

Financiële consequenties

Bij speelplaatsen wordt er onderscheid gemaakt in twee kostensoorten:

1. Onderhoudskosten: Onderhoud, beheer en vervangingen van speeltoestellen en ondergronden.
2. Renovatiekosten: De uitvoeringsprojecten van renovaties van speelplaatsen

De kosten voor onderhoud speelplekken zijn in de gemeente Dalfsen als volgt:

x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Speelplekken	43	41	38	39

Gebouwen

Het beleidskader

De wijze waarop de gemeentelijke gebouwen worden onderhouden en in stand worden gehouden, is vastgelegd in het beheerplan Onderhoud Gemeentelijke Gebouwen 2019 - 2023. Dit beheerplan is vastgesteld in de raadsvergadering van 18 juni 2018.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

De gemeente heeft 25 gebouwen in eigendom. Gezamenlijke deler is dat de meeste gebouwen worden gebruikt voor maatschappelijke doeleinden. Alle gebouwen bij elkaar hebben een bruto vloeroppervlakte van ruim 25.000 m² en vertegenwoordigen een WOZ-waarde van in totaal ruim 25 miljoen euro.

Financiële consequenties

De benodigde middelen voor de uitvoering van werkzaamheden worden ten laste gebracht van de jaarbegroting (contracten, abonnementen, klachtenonderhoud) of worden onttrokken aan de voorziening groot onderhoud gebouwen (meerjarenonderhoud en eenmalige uitgaven).

Begin 2022 is een inkooptraject gevoerd voor een nieuw contract voor onderhoud aan technische installaties in de komende jaren. De uitkomsten van deze aanbesteding konden nog niet geheel worden verwerkt in de begroting van 2023 omdat we nog in gesprek zijn met het bedrijf waaraan de werkzaamheden zijn gegund.

De voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen wordt gevoed vanuit de jaarlijkse dotaties voor diverse gebouwen. De jaarlijkse dotatie van € 162.100 is gebaseerd op een onderhoudsplanning van tien jaar.

Duurzaamheid

In de raadsvergadering van 25 januari 2021 is het "Energieplan gemeentelijke gebouwen 2021 - 2025" vastgesteld. In het Energieplan is inzicht en overzicht gegeven in het energieverbruik, een overzicht van de afgegeven energielabels, welke mogelijkheden er zijn om energieverbruik te verminderen, hoe de gebouwen energie neutraal en gasloos kunnen worden gemaakt. Daarnaast zijn kaders vastgesteld om maatregelen wel of niet uit te voeren en is inzicht ontstaan in de kosten van de mogelijke maatregelen en de financiering en dekking van de uit te voeren maatregelen. De uitvoering van de maatregelen is inmiddels ter hand genomen.

Verzekeringsbeleid

Van de gemeentelijke kapitaalgoederen zijn de gebouwen, inclusief die voor het onderwijs, verzekerd op basis van een uitgebreide gevarenpolis (Eigendommenverzekering) voor gemeenten (brand, storm, inbraak e.d.).

Naast de gebouwen zijn ook inventarissen, elektronica/computers en kunstvoorwerpen op de Eigendommenverzekering verzekerd. De verzekering kent een eigen risico van € 2.500,- per gebeurtenis.

Na afloop van de eerste drie vaste contractjaren is de premie voor het vierde verzekeringsjaar, 2022, gestegen met 5,43 % ten opzichte van verzekeringsjaar 2021.

Momenteel (2022) loopt een Europese aanbesteding van de Eigendommenverzekering voor de periode 1-1-2023 tot 31-12- 2025 met vervolgens een jaarlijkse verlenging vanaf 31-12 2025.

Verwachting is dat de premie na aanbesteding tussen de 12% en 20% zal stijgen.

Alle gebouwen, gemeentelijk eigendom en scholen, zijn eind 2018 opnieuw getaxeerd. Omdat de verzekering van de gebouwen een jaarlijkse indexering kent hebben deze taxaties een geldigheidsduur van zes jaar.

Paragraaf 4 Financiering

Algemeen

De paragraaf financiering is een verplicht onderdeel van de begroting. De verplichting hangt samen met de wet Fido (Wet financiering decentrale overheden). Deze paragraaf bevat, conform artikel 13 van het BBV, in ieder geval de beleidsvoornemens voor het risicobeheer van de financieringsportefeuille. De paragraaf financiering vormt, samen met de financiële verordening (artikel 212 van de Gemeentewet) en de uitvoeringsregels treasury, een belangrijk instrument voor het sturen, beheersen, verantwoorden van en toezicht houden op de financieringsfunctie. In september 2018 heeft de raad specifieke uitgangspunten vastgesteld voor het verstrekken van leningen en garanties.

In deze documenten worden onder meer doelstellingen, uitzettingen en garanties, financiering, kasbeheer en organisatie van de treasuryfunctie rond het liquiditeitenbeheer van de gemeente op korte en lange termijn vastgelegd. Zij geven de kaders weer waarbinnen de treasuryactiviteiten dienen te worden uitgevoerd. We zetten onze treasuryfunctie in 2023 op dezelfde risicomijdende wijze voort als in de jaren daarvoor.

De gemeente verkeert permanent in de situatie van financieringsbehoefte. Dit houdt verband met het stelsel van baten en lasten, waarbij investeringen worden geactiveerd en de lasten in de vorm van afschrijvingslasten ten laste van de exploitatie worden gebracht. Deze handelwijze leidt ertoe dat de investeringsuitgaven gedurende de periode van afschrijving gefinancierd moeten worden. Daarnaast ontstaat een financieringsbehoefte door het in de tijd achterlopen van de inkomsten bij de uitgaven. Voor de financieringsbehoefte worden leningen afgesloten. Door het aantrekken van geld van derden ontstaat een schuldpositie. De gemeente moet de leningen aflossen en betaalt gedurende de looptijd van de lening rente. Gemeenten zijn bij deze financieringswijze gehouden aan twee normen uit de wet Fido: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Procedures en bevoegdheden zijn uitgewerkt in de uitvoeringsregels treasury.

Kasgeldlimiet

Gegeven de permanente financieringsbehoefte, kunnen fluctuaties in rentelasten voor de gemeente risico's met zich meebrengen. Om deze risico's zoveel mogelijk te beperken is de kasgeldlimiet ingesteld. De kasgeldlimiet stelt grenzen aan de mate waarin de financieringsbehoefte wordt gedekt met kortlopende leningen (< 1 jaar). De kasgeldlimiet is uitgedrukt in een percentage van de omvang van de begroting. Voor 2023 bedraagt dit, bij ministeriële regeling vastgestelde, percentage 8,5. De omvang van de begroting op 1 januari 2023 bedraagt € 77.053.000. De kasgeldlimiet bedraagt dan € 6.549.000.

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan het in de Wet Fido vastgelegde percentage voor gemeenten van 20% van het begrotingstotaal.

Uit het volgende overzicht blijkt dat we ruim binnen de renterisiconorm blijven.

	Variabelen renterisico(norm) (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
1	Renteherziening	0	0	0	0
2	Aflossingen	1.395	1.350	600	600
3	Renterisico (1+2)	1.395	1.350	600	600
4	Renterisiconorm	15.307	15.129	14.430	14.556
5a=(4>3)	Ruimte onder renterisiconorm	13.912	13.779	13.830	13.956
5b=(4<3)	Overschrijding renterisiconorm				
	Berekening renterisiconorm				
	Begrotingstotaal	76.533	75.644	72.152	72.778
	Bij ministeriële regeling vastgesteld %	20%	20%	20%	20%
4	Renterisiconorm	15.307	15.129	14.430	14.556

Langlopende geldleningen

Op 1 januari 2023 bedraagt de restantschuld van de langlopende geldleningen € 13,5 miljoen. In zowel 2023 als in 2024 komt een vaste geldlening te vervallen doordat deze volledig is afgelost.

In onderstaande tabel staat het verwachte verloop van de langlopende vaste geldleningen. Eventuele op te nemen nieuwe vaste geldleningen zijn hierin niet opgenomen.

bedragen x € 1.000	stand lening per 1-1	aflossing	stand lening per 31-12
2023	13.545	1.395	12.150
2024	12.150	1.350	10.800
2025	10.800	600	10.200
2026	10.200	600	9.600

Rentebeleid in de gemeente Dalfsen

Rentebeleid in de gemeente Dalfsen

Het rentebeleid ziet er als volgt uit:

- over het eigen vermogen wordt geen rente berekend
- daardoor vindt geen rentebijdriving aan de reserves plaats
- de rentekosten bestaan derhalve alleen uit externe rentekosten
- bepalend hierbij zijn de te verwachten rentekosten (begroting) of de werkelijke rentekosten (jaarrekening)
- een deel van deze rentekosten wordt doorberekend aan de grex; daarbij is het toegestaan het rentepercentage te corrigeren met plus of min 0,5%

Hieronder volgt een berekening van de rentekosten volgens het format dat is voorgeschreven.

Rentetoerekening begroting 2023 (bedragen x € 1.000)	(- is nadeel)
De externe rentelasten over korte en lange financiering	-179
De externe rentebaten	133
Saldo 1: totaal van rentelasten en rentebaten	-46
De rente die aan de grex moet worden doorberekend (opbrengst)	32
Saldo 2: aan taakvelden toe te rekenen externe rente	-15
Interne rente over eigen vermogen	0
Interne rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	0
Saldo 3: aan taakvelden toe te rekenen externe en interne rente	-15
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (deze is nihil bij een positief saldo van externe en interne rente)	0
Renteresultaat op taakveld treasury	-15

Paragraaf 5 Bedrijfsvoering

Algemeen

Bedrijfsvoering is ondersteunend en adviserend aan de organisatieonderdelen, het gemeentebestuur, directie en management.

In deze paragraaf gaan wij in op organisatieontwikkeling, personeelsbeleid, samenwerking, inkoop- en aanbestedingsbeleid, informatievoorziening & informatiebeveiliging / privacy, Geo-informatie en documentbeheer, juridische kwaliteitszorg en rechtmatigheid.

Personeelsbeleid

Dalsten als aantrekkelijk werkgever

Naast het reguliere verloop in de organisatie verlaten jaarlijks een aantal medewerkers de organisatie vanwege het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Samen met het ziekteverzuim leidt dit tot extra druk op de organisatie om te voldoen aan de gevraagde dienstverlening en de formatie op pijl te houden.

Nog steeds hebben we te maken met een krapte op de arbeidsmarkt, deze lijkt nog niet af te nemen. De concurrentie op de arbeidsmarkt is groot. Het vinden van goed en gekwalificeerd personeel blijft daarom lastig. Als aantrekkelijk werkgever spelen we in op onze positie op de arbeidsmarkt door algemene wervingscampagnes, het benadrukken van ontwikkelmogelijkheden en investeren in organisatieontwikkeling en -cultuur. Met de uitgangspunten van goed werkgeverschap willen we het binden en boeien van medewerkers vergroten, wat continuïteit van de dienstverlening ten goede komt.

We gaan het instrument van Strategisch Personeelsplanning ontwikkelen, zodat beter gestuurd kan worden op de inzet en ontwikkeling van medewerkers.

Salarispost

De huidige cao loopt tot 2 januari 2023. De onderhandeling over de nieuwe Cao starten binnenkort. In de begroting is rekening gehouden met een salarisstijging van 2,3% voor 2023. (incl. sociale lasten). Voor de komende jaren (2024-2026) zijn de percentages 2,1% / 2,4% / 2,4%. Deze verwachting is ingegeven door de krapte op de arbeidsmarkt.

Ziekteverzuim

In lijn met het landelijke beeld is het ziekteverzuim de laatste jaren behoorlijk toegenomen. Inmiddels is sprake van een ziekteverzuimpercentage van 6,4% (peildatum september 2022). Een ziekteverzuim onder de 5% is het streven. Het management heeft besloten een onderzoek te doen naar de oorzaken van deze stijging in onze organisatie. Op basis van de resultaten van het onderzoek is ingezet op (extra) onderzoek en maatregelen om werkdruk te beperken en om preventief uitval te voorkomen. Er is aandacht voor vitaliteit: lichamelijke en geestelijke fitheid. Binnen de organisatie is sprake van een hoge werkdruk. In gesprekken met de medewerkers hebben wij preventief aandacht voor de werkdruk. Analoog hieraan wordt de komende tijd aandacht besteed aan Arbo en veiligheid.

Samenwerking

Complexere vraagstukken en regionale opgaven vragen om meer en bredere samenwerking. Voor verscheidene vraagstukken en regionale opgaven kijken we thematisch naar passende lokale en regionale samenwerkingspartners. We houden daarbij rekening met onze ligging tussen stad en land, in het Vechtdal en op het snijvlak met Salland. Voor de brede welvaart werken we bijvoorbeeld samen in het samenwerkingsverband Regio Zwolle. Samen met de provincie Overijssel en de gemeenten Kampen, Westerveld, Zwartewaterland en Zwolle hebben we de taken ICT, inkoop en contractmanagement en personeels- en salarisadministratie ondergebracht in Shared Service Centrum Ons. Zo zoeken we op taakgebieden waarin we als Dalsten een te kleine schaal hebben om effectief en kostenefficiënt te opereren, de samenwerking met Zwolle. Onze primaire oriëntatie op Zwolle betekent niet dat we andere samenwerkingsverbanden uitsluiten. Er zijn meerdere thema's denkbaar waar een samenwerking in een andere windrichting meer voor de hand ligt.

Bij nieuwe samenwerkingsverbanden zullen we blijvend oog houden voor de governance-structuren en de wijze waarop democratische controle door de gemeenteraad kan worden geborgd.

Inkoop- en aanbestedingsbeleid

Als volwaardig partner van SSC Ons delen we mee in de verdere professionalisering van het totale inkoop- en aanbestedingsbeleid zoals dat voor alle partners is ingezet en wordt uitgevoerd. De Algemene Inkoopvoorwaarden worden up-to-date gehouden, goed contractmanagement en -beheer worden verder vormgegeven en middels data gedreven werken wordt een spendanalyse ingericht voor beter inzicht in de inkoop.

Informatievoorziening & Informatiebeveiliging / Privacy

Informatievoorziening

Op het gebied van informatievoorziening liggen er in 2023 en verder kansen in de samenwerking met onze SSC-Ons partners. Ten aanzien van Datagedreven Werken spelen binnen omliggende gemeenten dezelfde vraagstukken als in Dalfsen en kunnen we elkaar versterken met expertise. De ontsluiting en het beheer van onze data vraagt toenemende aandacht. De optimalisering van de digitale dienstverlening heeft blijvend aandacht, waar we via onze Digitaliseringsagenda inzetten op diverse projecten en thema's.

Samen met Ons werken we aan het naar de cloud brengen van onze belangrijkste applicaties.

Informatiebeveiliging en Privacy

Het privacyteam in Dalfsen bestaat uit volgende rollen: de Chief Information Security Officer (CISO), de Functionaris Gegevensbescherming (FG) en de Privacy Officer (PO). Deze individuele rollen zijn samengevoegd in een team, omdat informatiebeveiliging en privacy nauw met elkaar in verbinding staat. Met een voorlichtingscampagne vraagt het team met enige regelmaat aandacht voor digitale veiligheid en privacyvraagstukken.

De Wet Politiegegevens (WPG) verplicht ons de data van de BOA's zorgvuldig in te richten en de privacy te waarborgen. Deze extra taak leidt tot een beperkte uitbreiding van het privacyteam.

Wet- en regelgeving

Voor de uitvoering van informatiebeveiliging is de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) een leidende regeling. Hierin staan verschillende normen op het gebied van informatiebeveiliging. De BIO betreft één baseline voor alle bestuursorganen van de Nederlandse overheid. De Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) is de leidende wetgeving op het gebied van privacy. Deze wet bevat bepalingen voor (de waarborging van) zowel privacy als ook informatiebeveiliging.

Bewustwordingscampagne

In 2022 hebben we de Dalfsen academie in gebruik genomen en in deze academie hebben we diverse modules voor de bewustwordingscampagne voor medewerkers van de gemeente Dalfsen. Deze modules zijn zowel voor security als privacy. Deze campagne zal een jaar duren. Het doel van de campagne is o.a. de medewerkers, managers en bestuurders in de organisatie bewust te maken van het belang van privacy en informatiebeveiliging.

Partnerschap ONS

Het Shared Service Centrum (Ons) is samen met haar partners – waaronder ook de gemeente Dalfsen – vorig jaar gestart met het project VDW (verhogen digitale weerbaarheid). Met dit project rondom digitale weerbaarheid wordt geïnvesteerd in de veiligheid van systemen en bewustwording van medewerkers. Ook wordt onderzocht hoe privacygevoelige gegevens in de personeelsbestanden goed en veilig kunnen worden verwerkt.

ENSIA

De gemeente brede zelfevaluatie ENSIA (Eenduidige Normatief Single Information Audit) over informatieveiligheid wordt ook de komende jaren weer uitgevoerd. De gemeente brede zelfevaluatie is de basis van de horizontale verantwoording informatieveiligheid binnen de gemeente Dalfsen, die het college B&W jaarlijks aflegt aan de gemeenteraad. In de paragraaf Bedrijfsvoering in het jaarverslag verantwoordt het college van B&W zich aan de gemeenteraad over informatiebeveiliging. Hierin wordt ingegaan op de ENSIA resultaten.

Geo-informatie en documentbeheer

Geo-informatie

Geo-informatie in relatie tot de Omgevingswet

De komst van de Omgevingswet en het bijbehorende digitale stelsel legt een extra hoge druk op de actualiteit van de basisregistraties 'Adressen en Gebouwen (BAG)' en 'Grootschalige Topografie (BGT)' en de gemeentelijke monumenten welke opgenomen zijn in de basisregistratie Kadaster Publiekrechtelijke Beperkingen (BRK-PB). Daarnaast is er onder de Omgevingswet sprake van één Omgevingsplan, waarbij er een sterke 1-op-1 relatie is tussen een juridische regel en een geometrisch 'besluitvlak'. Dit is daadwerkelijk anders dan de werkwijze in de huidige bestemmingsplannen. Een integrale werkwijze tussen planologie en geo-informatie is vanaf het begin van de planvorming noodzakelijk.

De komende jaren wordt een effectieve en efficiënte werkwijze ontwikkeld om de Omgevingsplan-geometrie te produceren, te bewerken en te beheren.

Hierbij worden uiteraard de landelijke ontwikkelingen en standaarden op de voet gevolgd.

Documentbeheer

Ten aanzien van documentbeheer staan binnen de gemeente geen specifieke ontwikkelingen in de planning. Wel worden uiteraard nieuwe ontwikkelingen binnen het vakgebied op de voet gevolgd en waar nodig worden veranderingen en verbeteringen doorgevoerd.

Juridische kwaliteitszorg

Herijking subsidiebeleid

In 2022 heeft uw raad de nieuwe Algemene Subsidieverordening Dalfsen 2022 (ASV) vastgesteld. Hierbij is het uitgangspunt, dat aan het einde van 2022 het nieuwe subsidiebeleid van de gemeente operationeel is. Vanaf het subsidieseizoen 2023 kan dan met de nieuwe ASV gewerkt worden. Vanaf 2023 wordt eveneens gewerkt met het nieuw opgezette subsidieregister.

Wet elektronische publicatie algemene bekendmakingen en mededelingen

Met ingang van 1 juli 2021 is het eerste deel van de Wet elektronische publicaties (hierna: Wep) in werking getreden. De Wep introduceert een verplichting voor gemeenten om alle wettelijk voorgeschreven bekendmakingen, mededelingen en kennisgevingen van (voorgenomen) besluiten die niet tot één of meer belanghebbenden zijn gericht, in een officieel elektronisch publicatieblad te doen. Het wordt verplicht om de officiële publicaties via de applicatie Decentrale Regelgeving en Officiële Publicaties (hierna: DROP) op officiëlebekendmakingen.nl te publiceren. Verordeningen werden door gemeenten al op deze wijze bekendgemaakt. Volgens de Wep moesten per 1 juli 2021 ook nieuwe beleidsregels en kennisgevingen worden bekendgemaakt via DROP. Vanaf 1 juli 2022 moesten ook alle bestaande beleidsregels beschikbaar zijn via overheid.nl. De gemeente Dalfsen voldoet aan deze verplichtingen.

Vanaf 1 januari 2023 moet er ook een (landelijke) voorziening beschikbaar zijn om stukken digitaal ter inzage te kunnen leggen. Het is nog even de vraag of deze landelijke voorziening ook tijdig gereed zal zijn.

Naast deze nieuwe wet zijn er nog drie nieuwe wettelijke verplichtingen aanstaande. Deze zijn de WDO (Wet digitale overheid), de WMEBV (Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer) en de actieve openbaarmakingsverplichtingen vanuit de WOO (Wet open overheid). Voor de invoering van deze wetten wordt eerst een plan van aanpak opgesteld om de impact van de wetten goed te kunnen duiden.

Rechtmatigheid

Er komt een belangrijke wijziging van het Besluit Begroting en Verantwoording (hierna: BBV) in. Waar de accountant nu bij de jaarrekening een verklaring afgeeft over zowel de getrouwheid (juistheid en volledigheid) van de geboekte baten, lasten en balansmutaties, als over de rechtmatigheid daarvan, vervalt dat laatste. De verantwoordelijkheid voor de rechtmatigheidsverantwoording komt bij het college te liggen. Met de wetwijziging toetst de accountant alleen nog op de getrouwheid van de jaarcijfers. De wetwijziging ligt ter behandeling bij de 1e kamer en de verwachting is dat de wetwijziging ingaat per boekjaar 2023.

In de jaarrekening 2023 wordt een rechtmatigheidsverantwoording opgenomen. In de paragraaf Bedrijfsvoering licht het college deze rechtmatigheidsverantwoording conform wetgeving toe. De verbijzonderde interne controles die worden verricht zijn vastgelegd in een - met de accountant afgestemd - intern controleplan. Het intern controleplan 2022-2023 zal met u worden gedeeld via het RIS.

Doelmatigheid/doeltreffendheid

In lijn met de onderzoeksverordening wordt er eens per vier jaar aan de hand van een onderzoeksplan een extern onderzoek uitgevoerd op het vlak van doelmatigheid. In 2023 zal het onderzoeksplan opgesteld worden. In de perspectiefnota van 2022 -2025 zijn middelen aangevraagd voor een onderzoek in 2025 (€ 10.000).

Paragraaf 6 Verbonden partijen

Algemeen

Op grond van artikel 9, lid 2f van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) dient de programmabegroting een paragraaf Verbonden Partijen te bevatten.

Volgens artikel 15 BBV dient deze paragraaf ten minste te bevatten:

Volgens artikel 15 van het BBV bevat deze paragraaf ten minste:

- a. de visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen;
- b. de lijst van verbonden partijen, die wordt onderverdeeld in:
 1. gemeenschappelijke regelingen;
 2. vennootschappen en coöperaties;
 3. stichtingen en verenigingen, en,
 4. overige verbonden partijen;
- c. de lijst van verbonden partijen.

Het begrip verbonden partij is vastgelegd in het BBV en is als volgt gedefinieerd:

"Een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarbij de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft".

Van een financieel belang is sprake als aan de verbonden partij een bedrag ter beschikking is gesteld dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Van een bestuurlijk belang is sprake bij zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht. Onder "Overige verbonden partijen" zijn organisaties opgenomen waarbij formeel wel sprake is van een "bestuurlijk belang", maar niet van een formeel "financieel belang". Wel is sprake van een "structurele bekostiging in overwegende mate".

Gelet op het feit dat uw Raad op 23 november 2020 de [Kadernota Verbonden Partijen 2021](#) heeft vastgesteld, beperkt deze paragraaf zich tot het geven van een totaalbeeld van de verbonden partijen en de financiële aspecten daarvan.

De financiële ratio's voor de publiekrechtelijke verbonden partijen hebben betrekking op de jaren 2021 t/m 2023. De financiële ratio's met betrekking tot de privaatrechtelijke verbonden partijen (vennootschappen) hebben betrekking op 2021. Dit gelet op het feit dat wij van deze partijen enkel de jaarstukken ontvangen.

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling openbaar lichaam

Naam	Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio IJsselland		
Website	Veiligheidsregio IJsselland		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Eigen vermogen	€ 8.957.764	€ 5.590.000	€ 5.110.000
Vreemd vermogen	€ 34.691.805	€ 32.623.000	€ 33.790.000
Resultaat	€ 3.070.559	€ 0	€ 0
Gemeentelijke bijdrage	€ 1.865.438	€ 1.894.127	€ 1.938.833
Bron	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Beleidsvoornemens	<p>Na een periode van interne focus richt Veiligheidsregio IJsselland zich de komende jaren meer op de buitenwereld en levert daarbij maatwerk in verbinding met de samenleving en onze partners. Doel is de continuïteit van de samenleving binnen de elf gemeenten uit onze regio te waarborgen, niet alleen door rampen te bestrijden, maar ook door ze te voorkomen. Burgers en partners mogen daarbij op haar rekenen als expert, strategische netwerkpartner en adviseur. Maar gelijktijdig worden ze uitgedaagd om zelf een actieve bijdrage te leveren aan een veilig IJsselland.</p> <p>Hoe ze dat gaan doen is beschreven in de Strategische Beleidsagenda 2019-2023 (inclusief Risicoprofiel). Hierin zijn de missie en visie van de Veiligheidsregio IJsselland als volgt verwoord:</p> <p>Missie: (Waarom bestaan wij?) Versterken van veiligheid in de fysieke leefomgeving: risico's beperken waar het kan en incidenten bestrijden waar het moet.</p> <p>Visie: (Hoe realiseren wij onze missie?) Wij:</p> <ul style="list-style-type: none">• kennen de risico's en communiceren hierover naar de inwoners van IJsselland;• maken gebruik van het vakmanschap van integere medewerkers;• verbinden ons in het netwerk door samenwerking met burgers en partners;• adviseren over en denken mee in de veiligheidsvraagstukken door de inbreng van onze kennis en kunde en wij stimuleren zelfredzaamheid van inwoners en bedrijven;• bereiden ons voor op mogelijke incidenten, ook samen met onze partners;• bestrijden incidenten wanneer ze zich voordoen en coördineren de inzet <p>In 2022 is een nieuwe strategische beleidsagenda, samen met de gemeenten en partners, voor de periode 2023 t/m 2026 opgesteld. Op dit moment is nog niet duidelijk wat de inhoud van deze beleidsagenda is en welke onderwerpen voor Dalfsen van belang zijn. Indien nodig komen deze onderwerpen bij de eerste bestuursrapportage van 2023 aan de orde.</p>		

Ontwikkelingen

Nieuw voor oud

Financieel uitgangspunt is dat we voor nieuw beleid geen extra middelen vragen. Hier hanteren wij het principe 'nieuw voor oud'. Een aantal ontwikkelingen leidt echter mogelijk tot kosten die niet uit de begroting gefinancierd kunnen worden. Mocht dit het geval zijn, dan zullen keuzes hierover aan het bestuur worden voorgelegd.

Taakstellingen

Veiligheidsregio IJsselland heeft nog een resterend bedrag van € 65.000 (van in totaal € 1.100.000) aan structurele taakstellingen (bestuurlijke afspraak 2014) te verwerken in de begroting. Dit vanwege een nog oplopend btw-nadeel op de vervangingsinvesteringen. Dit restant is in 2024 structureel verwerkt in de begroting.

Vorming nieuwe Meldkamer Oost Nederland

De vorming staat gepland in het eerste kwartaal van 2023. De definitieve personeels- en bedrijfsvoeringsbegroting wordt in de loop van 2022 vastgesteld. In het AB van 8 december 2021 is besloten de verwachte meerkosten van € 150.000 structureel te verwerken in de begroting 2023 en deze te verrekenen met de structureel in de begroting te verwerken bijdrage aan het financieel perspectief gemeenten van € 516.000.

Bijdrage financieel perspectief gemeenten

Conform AB-besluit van 8 december 2021 wordt de € 516.000 incidentele bijdrage financieel perspectief gemeenten van 2021 en 2022 structureel verwerkt in de begroting 2023. Onder de verrekening van de verwachte € 150.000 meerkosten vorming meldkamer Oost Nederland komt de structurele korting uit op € 366.000.

Het structureel maken van deze bijdrage is gebaseerd op het uitgangspunt dat het rijk de meerkosten financiert van de taakdifferentiatie bouwsteen 1 bij de brandweer.

Herijking gemeentelijke bijdragen

Conform AB-besluit van 8 december 2021 wordt de gemeentelijke bijdrage berekend op basis van 50 procent historische bijdrage en 50 procent op basis uitkering gemeentefonds voor brandweer en rampenbestrijding. De nadeel gemeentes worden van 2023 tot en met 2025 aflopend gecompenseerd om in te groeien naar de aangepaste jaarlijkse bijdrage.

<p>Risico's</p>	<p>Er is een risicoprofiel opgesteld om de risico's van de organisatie in kaart te brengen. Deze zijn in een rapportage vastgelegd. De tien risico's met de meeste invloed op de hoogte van de benodigde weerstandscapaciteit zijn: Grootschalige/langdurige inzet, stijgende rentepercentages, fiscale controles, stijgende pensioenpremies, datalek, transitie meldkamer, besluiten van het Veiligheidsberaad met financiële of personele gevolgen, marktontwikkelingen oefentrajecten, wijzigingen in beleid of financiering van de Rijksoverheid en complexiteit Europese aanbestedingen.</p> <p>Op basis van alle risico's met bijbehorende inschatting is een analyse gemaakt van de benodigde weerstandsvermogen voor Veiligheidsregio IJsselland. Met behulp van een zogenaamde Monte-Carlo (MC)-simulatie is het verband tussen risico en aan te houden weerstandsvermogen bepaald. Uit de rapportage van risicomangement blijkt dat, op basis van een zekerheidspercentage van 90%, het weerstandsvermogen 1,18 miljoen euro zou moeten bedragen. De benodigde weerstandscapaciteit ligt in de lijn der verwachting op basis van de bedragen die andere veiligheidsregio's hanteren.</p> <p>Veiligheidsregio IJsselland heeft op 31-12-2021 een weerstandsvermogen van één miljoen euro, dat geeft een betrouwbaarheid van 85%. Dit betekent dat de veiligheidsregio bij een dergelijke weerstandscapaciteit naar verwachting eenmaal in de zes à zeven jaar niet in staat zal zijn zonder aanvullende financiering een positief eigen vermogen te behouden. Op basis van het huidige risicoprofiel is de beschikbare weerstandscapaciteit als onvoldoende te beschouwen. Het is echter wel raadzaam definitieve uitspraken pas te doen wanneer enige ervaring is opgedaan met de gevolgde werkwijze in het benoemen en inschatten van risico's.</p> <p>De benoemde risico's kunnen langdurige financiële gevolgen hebben. De eventuele financiële gevolgen kunnen voor een beperkte periode worden gedekt. In die periode moet een structurele oplossing worden gevonden. De gemeente kan worden aangesproken op een eventueel exploitatietekort, zie bovenstaand percentage. De kosten worden vanaf 2017 voor 75% verdeeld op basis van de historische kosten en voor 25% op basis van een meer geobjectiveerde methodiek, te weten het gemeentefonds.</p>
-----------------	--

Naam	Gemeenschappelijke regeling GGD IJsselland		
Website	GGD IJsselland		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Eigen vermogen	€ 2.545.247	€ 1.500.000	€ 2.500.000
Vreemd vermogen	€ 4.802.000	€ 7.669.000	€ 7.374.000
Resultaat	-/- € 368.000	€ 0	€ 0
Gemeentelijke bijdrage	€ 1.151.575	€ 1.077.000	€ 1.177.000
Bron	Jaarverslag 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Beleidsvoornemens	<p>“GGD IJsselland, voor een gezonde samenleving”. Zo luidt de missie van GGD IJsselland. Voor de lopende bestuursperiode (2018 tot 2023) is door het bestuur van de GGD een strategische beleidsagenda opgesteld: “Beweging vanuit regie” Deze bevat de beleidsvoornemens en beoogde effecten in vijf programmalijnen:</p> <p>1: Versterken publieke gezondheid 2: Jeugd en kansrijke start 3: Psychische gezondheid 4: Gezonde leefomgeving 5: Gezond ouder worden</p>		
Ontwikkelingen	<p>Zie beleidsvoornemens. De hier genoemde programmalijnen worden opgepakt.</p> <p>Voor 2023 is het onduidelijk of de corona pandemie nog steeds invloed heeft op de werkzaamheden van de GGD. Ook zijn er verschillende ontwikkelingen waarvan de (financiële) gevolgen nog niet duidelijk zijn.</p>		
Risico's	<p>De gemeente betaalt een bijdrage per inwoner voor de basisproducten die voor alle gemeenten gezamenlijk worden uitgevoerd (inwonersbijdrage). GGD IJsselland voert een actief financieel risicobeleid. De weerstandscapaciteit wordt geëvalueerd op basis van een financiële risico-inventarisatie. De beschikbare weerstandscapaciteit is op basis van het risicoprofiel van de GGD voldoende en binnen de afgesproken norm. Indien de weerstandscapaciteit niet te voldoet, dan kan de gemeente worden aangesproken naar rato van het inwonertal op een eventueel exploitatietekort (Dalfsen 5,4%). Additionele producten worden gefinancierd door de gemeenten die deze taken afnemen. Sinds 2013 is in de tarieven van de GGD een opslag verwerkt voor de dekking van de risico's. De risicocomponent in het tarief wordt gereserveerd voor dekking van eventuele frictiekosten die uit additionele taken kunnen voortvloeien. Risico's voor additionele producten kunnen niet ten laste komen van alle gemeenten in de gemeenschappelijke regeling.</p> <p>De (financiële) onzekerheden met betrekking tot de corona pandemie vormen nog steeds een risico voor wat betreft de werkzaamheden en financiën van de GGD.</p>		

Naam	Omgevingsdienst IJsselland		
Website	Omgevingsdienst IJsselland		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Eigen vermogen	€ 424.122	€ 316.000	€ 316.000
Vreemd vermogen	€ 3.075.649	€ 3.182.900	€ 3.374.885
Resultaat	€ 108.433	€ 0	€ 0
Gemeentelijke bijdrage	€ 483.617	€ 490.000	€ 937.600
Bron	Jaarrekening 2021	Begroting 2022 Omgevingsdienst	Begroting 2023 Omgevingsdienst
Beleidsvoornemens	<p>De Omgevingsdienst verstrekt milieuvergunningen aan bedrijven, houdt toezicht op de naleving van milieuregels en handhaaft als milieuregels worden overtreden. Daarnaast adviseert de OD over energiebesparing, bodembescherming, geur- en geluidhinder, luchtkwaliteit, asbest, afvalverwerking en veiligheid. Een klant- en oplossingsgerichte werkwijze is wat de eenduidige aanpak van de Omgevingsdienst kenmerkt.</p> <p>Onafhankelijke experts wegen maatschappelijke belangen zorgvuldig af en vervullen een verbindende rol in het krachtenveld. Doel is om een optimale balans aan te brengen tussen een duurzame leefomgeving en nieuwe initiatieven. De missie van de Omgevingsdienst is daarom: <i>Waarborgt de leefomgeving, versterkt bedrijven.</i></p>		
Ontwikkelingen	<p>In het najaar van 2020 is aan Seinstra en partners gevraagd te reflecteren op de stand van zaken van de dienst. Daaruit is de conclusie getrokken dat de dienst zich in deze fase van haar bestaan moet ontwikkelen van pionieren naar professionaliseren. Om die slag samen met dienst en partners te maken en de knelpunten op te heffen, zijn 5 sporen gedefinieerd en ondergebracht in het Programma 'Samen Toekomstbestendig'. De organisatie is daarbij volop in doorontwikkeling. Zo wordt er een efficiencyslag gemaakt, de formatie meer passend gemaakt bij het werk wat er ligt, en ligt er een duurzame begroting 2023. De begroting 2023 is anders van opzet dan de begroting 2022. Tot en met de begroting 2022 is de bijdrage van de deelnemers gebaseerd op de ingebrachte uren. Die uren zijn uitgedrukt in een percentage van het totaal aantal ingebrachte uren. Het berekende percentage vormde het aandeel de kosten van de begroting. Vanaf 2023 wordt de bijdrage in de begroting gebaseerd op het aantal uren dat een deelnemer naar verwachting zal afnemen. Naast interne ontwikkelingen zijn er diverse externe factoren die bepalend zijn voor het werk van de Omgevingsdienst. Denk aan de invoering Omgevingswet per 1-1-2023, en thema's als toekomstbestendige veehouderij (stikstofproblematiek), circulaire economie, ondermijning, energie/duurzaamheid, etc.</p>		

<p>Risico's</p>	<p>Er is een toenemende druk op de organisatie van de Omgevingsdienst vanwege de groei van de economie. Deze brengt meer bedrijvigheid met zich mee, met als gevolg dat er significant meer inzet nodig is vanuit het werkveld vergunningverlening, toezicht/handhaving en advies. Er zijn bovendien op het werkveld van de Omgevingsdienst veel nieuwe ontwikkelingen, zoals hierboven geschetst. Datakwaliteit en daaromheen het hele ICT-thema is een kwetsbaar gegeven. Het jaar 2023 moet uitwijzen wat de uitvoering van de Omgevingswet voor effecten heeft op de uitvoeringscapaciteit van de Omgevingsdienst. Zo'n eerste jaar zal gezien de brede impact van deze nieuwe wetgeving vragen om een inwerkperiode, verder uitlijnen en verankeren. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor het verkorten van de behandeltermijnen binnen de vakteams (bepaalde producten van 26 naar 8 weken) en de advisering naar gemeenten m.b.t. procedures voor vergunningen en ruimtelijke plannen.</p> <p>2023 is het eerste jaar waarin met de nieuwe begroting wordt gewerkt. Gedurende het jaar moet uitwijzen of deze realistisch is. Gelet op de flinke verhoging van de gemeentelijke bijdrage van Dalfsen per 2023 blijft dit een zeer belangrijk aandachtspunt. Periodiek zal met de deelnemers worden overlegd over de werkelijke urenbesteding ten opzichte van de geraamde ureninzet. Uit die overleggen moet ook blijken of de bij de begroting beschikbaar gestelde uren toereikend zijn of niet. Als blijkt dat de beschikbare uren ontoereikend zijn wordt in onderlinge afstemming bepaald of er aanvullend middelen beschikbaar worden gesteld of dat werk wordt doorgeschoven naar het volgende jaar.</p> <p>In juni 2018 stelde het Algemeen Bestuur de documenten nota 'Kaders weerstandsvermogen' en nota 'Weerstandsvermogen' vast. De laatstgenoemde nota gaat vooral in op de capaciteit van het weerstandsvermogen, het risicomanagement en de risico-inventarisatie. De risico's zijn samengevat in de risico-inventarisatie en worden via de risicoklasse financieel gekwantificeerd. Deze financiële vertaling vormt de basis voor de hoogte van de algemene reserve. De risicoinventarisatie zoals deze nu is vastgesteld, resulteert in een benodigd weerstandsvermogen van 311.000 euro en bedraagt hiermee ongeveer 3% van de begroting.</p>
-----------------	--

Naam	GBLT		
Website	GBLT		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Eigen vermogen	€ 0	€ 0	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 5.598.000	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	€ 2.035.000	n.n.b.	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	€ 418.061	€ 460.000	€ 458.000
Bron	jaarrekening GBLT	begroting GBLT	begroting GBLT
Beleidsvoornemens	<p>GBLT kent geen bevoegdheid om beleid vast te stellen. Beleidsvorming is een taak voor alle individuele deelnemers.</p> <p>De Missie en Visie van GBLT is in 2022 aangepast.</p> <p>Missie - We verzorgen het hele lokale belastingproces voor onze deelnemende waterschappen en gemeenten. Dat doen we met aandacht voor de maatschappelijke vraagstukken en met een zo hoog mogelijke service voor onze klanten.</p> <p>Visie - GBLT maakt zich sterk voor goede uitvoering van lokale belastingen: eenvoudig als het kan, persoonlijk als het nodig is.</p>		
Ontwikkelingen	<p>De Wet gemeenschappelijke regelingen is per 1 juli 2022 aangepast en GBLT komt in de loop van 2023 met voorstellen, hoe hier mee om te gaan. Verder wordt het project sociaal incasseren verder opgepakt en veel aandacht besteed aan begrijpelijke communicatie met de belastingbetalers. Intern is continue aandacht voor de verbetering van de interne processen en worden nieuwe ontwikkelingen opgepakt om de kwaliteit van de aanwezige en benodigde data op een zo hoog mogelijk niveau te krijgen en te houden.</p>		
Risico's	<p>Het grootste risico betreft geen tijdige en volledige oplegging en afdracht aan de gemeente van de diverse gemeentelijke belastingen door GBLT. In de dienstverlening overeenkomst zijn afspraken gemaakt over tijdstip van oplegging en afdracht van de belastingen. In de tussentijdse rapportages wordt de voortgang gemonitord en zo nodig actie ondernomen.</p> <p>GBLT werkt in opdracht van en voor rekening en risico van de deelnemende overheden. Dat betekent dat de begrotingsresultaten worden verrekend met de deelnemers. Het betekent ook dat GBLT geen weerstandsvermogen heeft om tegenvallende resultaten op te vangen. De keerzijde is dat de gemeente zelf weerstandsvermogen dient aan te houden voor de risico's van GBLT. Gelet op de huidige situatie wordt dit risico als laag ingeschat.</p>		

Gemeenschappelijke regeling centrumregeling

Naam	Gemeenschappelijke regeling sociale recherche IJssel - Vechtstreek		
Website			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Eigen vermogen			
Vreemd vermogen			
Resultaat			
Gemeentelijke bijdrage	€ 55.541	€ 53.000	€ 55.000
Bron	Jaarcijfers gem. Dalfsen	Prognose gem. Dalfsen	Prognose gem. Dalfsen
Beleidsvoornemens	De Sociale Recherche IJssel-Vechtstreek zal meer aandacht geven aan de ontwikkelingen op het gebied van internetonderzoeken. Om de samenwerking met partners te bevorderen wordt een samenwerkingsovereenkomst met de politie gesloten om uitkeringsfraude te bestrijden.		
Ontwikkelingen	In de praktijk wordt de Sociale Recherche ingezet in het kader van de Participatiewet en voor het rechtmatigheidstoezicht voor de Wmo.		
Risico's	De inschatting is dat er van risico's zowel bestuurlijk als financieel geen sprake is.		

Gem. regeling bedrijfsvoeringsorganisatie

Naam	Bedrijfsvoeringsorganisatie regionaal serviceteam jeugd IJsselland (BVO RSJ IJsselland)		
Website	Jeugdzorg regio IJsselland		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Eigen vermogen			
Vreemd vermogen			
Resultaat			
Gemeentelijke bijdrage	€ 72.931	€ 65.008	€ 91.000
Bron	begroting RSJ 2021	Begroting RSJ 2022	Gem. begroting 2023
Beleidsvoornemens	De uitvoeringsorganisatie fungeert met name als inkooporganisatie, contractbeheer en regionale beleidsondersteuning van de gemeenten en kent geen bevoegdheid om beleid vast te stellen.		
Ontwikkelingen	Het inkoopmodel jeugd wordt doorontwikkeld in de komende jaren (invoering 2023). RSJ ondersteunt implementatie. Tevens wordt zorggedragen voor doorontwikkeling van het monitoring systeem (RIJM) en vindt coördinatieplaats op de regionale transformatie jeugdhulp. Het RSJ is de centrale inkooporganisatie jeugdhulp voor de elf regiogemeenten.		
Risico's	De gemeenschappelijke regeling heeft geen weerstandsvermogen. Een nadelig of voordelig exploitatieresultaat komt voor rekening van, respectievelijk ten goede aan, de deelnemende gemeenten. Dit is een risico voor de gemeente. Het hier bedoelde risico heeft uitsluitend betrekking op de kosten van de RSJ, niet op kosten voor de daadwerkelijke zorg.		

Naam	Shared Service Centrum Bedrijfsvoering ONS (SSC ONS)		
Website	https://www.ssc-ons.nl/		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Eigen vermogen	€ 495.225	€ 554.000	€ 554.000
Vreemd vermogen	€ 13.022.508	€ 13.435.000	€ 12.226.000
Resultaat	€ 257.225	n.n.b.	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	€ 1.296.913	€ 1.825.000	€ 2.057.000
Bron	Jaarcijfers 2021	Begroting SCC ONS	Begroting SCC ONS
Beleidsvoornemens	Uitgangspunten voor de komende jaren zijn continuering en verbetering van de huidige dienstverlening en klanttevredenheid.		
Ontwikkelingen	<p>In 2023 staan, na afstemming met de partners van ONS, enkele investeringen gepland. De hoogte van de investeringen hangt samen met de vraag van de partners. Voortgaande digitaliseringsontwikkelingen, zoals doorontwikkelingen werkplekbeheer, housing en hoosting, vergen nieuwe investeringen en kunnen leiden tot extra benodigd budget. De omvang hiervan is vooralsnog niet te kwantificeren.</p> <p>Door de introductie van de meerjarenbandbreedte systematiek is er geen sprake van incidentele bijdrages in 2023. Bij de standaard dienstverlening is de bijdrage gelijk aan de begroting. Bij maatwerk geldt dat de werkelijk kosten de uiteindelijke bijdrage bepaalt.</p>		
Risico's	<p>ONS voert cruciale basistaken voor de bedrijfsvoering van de gemeente uit. Te weten, ICT, Personeels- en salarisadministratie en Inkoop en Contractmanagement. De zes deelnemende partners sturen hierop, inclusief de beheersing van risico's.</p> <p>SSC ONS mag een weerstandsvermogen van maximaal 5% van de jaaromzet opbouwen. Als de gekwantificeerde risico's hoger zijn dan 5% van de jaaromzet, dient het weerstandsvermogen daarop te worden aangepast.</p>		

Naamloze Vennootschap

Naam	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)		
Website	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Eigen vermogen	€ 5.062 mln	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 143.995 mln	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	€ 236 mln	n.n.b.	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage		n.v.t.	n.v.t.
Bron	Jaarverslag 2021		
Beleidsvoornemens	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.		
Ontwikkelingen	<p>BNG Bank stuurt actief op het continu vergroten van de maatschappelijke impact. Hiervoor worden de Sustainable Development Goals (SDG's) gebruikt. Is is gekozen voor vijf SDG's waar samen met hun klanten het verschil gemaakt wordt.</p> <p>Het gaat om de volgende SDG's:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Duurzame steden en gemeenschappen (SDG 11) 2. Goede gezondheid en welzijn (SDG 3) 3. Kwaliteitsonderwijs (SDG 4) 4. Betaalbare en duurzame energie (SDG 7) 5. Klimaatactie (SDG 13) <p>BNG kiest voor het vergroten van het klantpartnerschap. Ze willen voor hun klanten meer zijn dan de verstekker van krediet tegen scherpe condities.</p>		
Risico's	Voor de gemeente bestaat net als bij deelname in andere vennootschappen formeel het risico van het verliezen van geïnvesteerd kapitaal. Dit risico wordt als verwaarloosbaar gekwantificeerd. Daarnaast is het belangrijkste risico op dit moment lagere dividenduitkeringen dan voorzien. De gemeente Dalfsen heeft met 33.735 aandelen 0,0606% aandelen BNG.		

Naam	Vitens N. V.		
Website	Vitens		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Eigen vermogen	€ 600,3 mln.	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 1.387,8 mln.	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	€ 19,4 mln.	n.n.b.	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage		n.v.t.	n.v.t.
Bron	Jaarverslag 2021		
Beleidsvoornemens	<p>Vitens wil een bijdrage leveren aan het verlagen van de maatschappelijke kosten en dit is verankerd in de continuïteitsdoelstelling en strategie van Vitens. Het beleid is gebaseerd op een drietal lijnen: zo laag en stabiel mogelijke tarieven, continuïteit van de onderneming (solvabiliteit > 30%) en dividend (maximaal 50% van het netto resultaat). De doelstelling, die in de AvA van 14 juni 2012 is vastgesteld om de solvabiliteit op een minimumniveau van 30% te laten uitkomen geldt nog steeds. In het financiële beleid is het versterken van de solvabiliteit als eerste prioriteit opgenomen.</p>		
Ontwikkelingen	<p>FINANCIERINGSSTRATEGIE</p> <p>Om investeringsopgave te kunnen financieren is een financieringsstrategie gemaakt. Deze isvertaald is een roadmap voor de komende jaren, waarbij van belang is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • In 2022 opstellen Groen financieringsraamwerk • Vanaf 2023 financiering aantrekken via private placements (zonder rating); • Vanaf 2024 rating voorbereiden; • Vanaf 2025 financiering aantrekken via private placements, commercial paper en obligaties (met rating). • Vanaf 2025 starten met onderzoeken mogelijke financiering via de aandeelhouders (versterken eigen vermogen); 		
Risico's	<p>Voor de gemeente Dalfsen bestaat formeel het risico van het verliezen van het geïnvesteerd kapitaal. Dit risico kan als verwaarloosbaar worden gekwantificeerd.</p> <p>Daarnaast is het belangrijkste risico op dit moment lagere dividenduitkeringen. Het dividend wordt gerelateerd aan het netto resultaat. Het bedrag aan dividend dat wordt uitgekeerd bedraagt op basis van het huidige beleid maximaal 50% van het netto resultaat.</p> <p>De gemeente Dalfsen heeft 0,55% van de aandelen Vitens.</p>		

Naam	Wadinko N. V.		
Website	Wadinko		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Eigen vermogen	€ 74,1 mln.	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 6,9 mln.	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	€ 8,6 mln.	n.n.b.	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bron	Jaarverslag 2021		
Beleidsvoornemens	<p>Wadinko is een regionale participatiemaatschappij, die de bedrijvigheid - en daarmee werkgelegenheid - wil bevorderen in Overijssel, de Noordoostpolder en Zuidwest-Drenthe. Wadinko neemt langdurig deel in nieuwe of bestaande, kansrijke ondernemingen. De deelname bestaat uit inbreng van risicodragend kapitaal, kennis managementondersteuning. Bedrijven die willen groeien of innoveren, zich willen verzelfstandigen of opvolgingsvraagstukken hebben, zijn bij Wadinko aan het juiste adres. De bedrijven waar Wadinko bij voorkeur in participeert, behoren tot de maakindustrie, zakelijke dienstverlening en logistiek. Omdat deze bedrijven veel aandacht besteden aan diverse vormen van innovatie hebben zij ontwikkelingsmogelijkheden en groeipotentie. Daarmee dragen ze in belangrijke mate bij aan de bevordering van de regionale economische structuur.</p>		
Ontwikkelingen	<p>Wadinko onderscheidt zich van andere verschaffers van risicodragend vermogen door haar specifieke opdracht en haar regionale betrokkenheid. Als participant geeft Wadinko zowel de medeaandeelhouders als de ondernemer een grote mate van zekerheid over het handhaven van het bedrijf in de regio. Eventuele strategische allianties worden niet gezocht met het oog op rendementsdoelstellingen van de aandeelhouders van Wadinko, maar juist in het belang van groei en bloei van de bedrijvigheid in het werkgebied.</p>		
Risico's	<p>Het aandeel van de gemeente Dalfsen is beperkt. Dalfsen bezit 75 van de totaal 2.389 geplaatste aandelen (3,14%). Gelet op het financiële belang dat de gemeente heeft (€ 7.500) in combinatie met de zeggenschap (3,14%) is het risico van deze deelname verwaarloosbaar.</p>		

Naam	Enexis Holding N. V.		
Website	Enexis Holding		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Eigen vermogen	€ 4.241 mln.	€ 4.231 mln.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 5.154 mln.	€ 5.234 mln.	n.n.b.
Resultaat	€ 199 mln.	€ 89 mln.	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bron	Jaarverslag 2021	Cijfers per 30-6-2022	
Beleidsvoornemens	<p>Doelstelling: Enexis beheert het energienetwerk voor elektriciteit en aardgas in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,3 miljoen klanten (huishoudens, bedrijven en overheden) voor gas en € 2,9 miljoen klanten voor elektriciteit. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt. In 2022 is door de aandeelhouders van Enexis een nieuw strategisch plan vastgesteld. Daarin wordt gekozen voor focus op kerntaken met drie hoofddoelen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wij sturen op maatschappelijk optimale energiekeuzes <i>Mede richting geven aan maatschappelijk optimale keuzes voor een duurzaam, betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem van de toekomst en een haalbare weg daarnaartoe.</i> 2. Wij bieden iedereen altijd toegang tot energie <i>Voor iedereen een toegankelijke, veilige energie-infrastructuur met behoud van een hoge leveringszekerheid en tegen de laagst mogelijk kosten.</i> 3. Klanten weten wat ze aan ons hebben <i>Transparante, betrouwbare en efficiënte dienstverlening aan klanten en marktpartijen.</i> 		
Ontwikkelingen	<p>Deze missie komt voort uit maatschappelijke ontwikkelingen die een materiële impact op Enexis hebben: klimaatverandering & energietransitie; participatie en vertrouwen in instituties (burgers willen meer invloed op hun directe leefomgeving) en digitale transformaties</p> <p>De energietransitie leidt voor Enexis tot een grote investeringsopgave en kapitaalbehoefte, die op lange termijn waarschijnlijk niet door de huidige aandeelhouders kan worden ingevuld. Enexis en haar aandeelhouders zijn in gesprek over de ontwikkelingen en mogelijke maatregelen om te zorgen dat Enexis een financieel solide basis behoudt. Ook het Rijk heeft voert overleg met de regionale netbeheerders en hun aandeelhouders over een eventuele participatie door het Rijk. Op basis van de huidige inzichten is de prognose dat Enexis voor de middellange termijn (huidige reguleringsperiode / tot 2027) aan de vastgesteld ratio's blijft voldoen.</p>		
Risico's	<p>Voor de gemeente Dalfsen bestaat formeel het risico van het verliezen van het geïnvesteerd kapitaal. Het risico is echter gering omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer. Daarnaast is het risico gering in relatie tot de (intrinsieke) waarde van Enexis Holding N.V. Daarnaast is het belangrijkste risico op dit moment de lagere dividenduitkeringen dan voorzien. Het risico is echter gemitigeerd middels een overeengekomen streefwaarde van € 100 miljoen voor het jaarlijkse dividend. De gemeente Dalfsen heeft met 64.662 aandelen een belang van 0,0433% belang in Enexis.</p>		

Naam	N. V. ROVA Gemeenten		
Website	ROVA		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Eigen vermogen	€ 40.320.000	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 58.840.000	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	€ 5.133.000	€ 4.298.000	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	€ 2.003.300	€ 2.000.000	n.n.b.
Bron	Jaarverslag 2021	Begroting 2022	
Beleidsvoornemens	ROVA heeft een nieuw strategiedocument vastgesteld voor de periode 2020 tot 2025. Missie: "ROVA werkt als maatschappelijke onderneming samen met gemeenten en inwoners aan een mooie en schone leefomgeving, nu en in de toekomst."		
Ontwikkelingen	<p>Strategische doelen 2025</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Minder verspilling van natuurlijke grondstoffen 2. Betere verwaarding van ingezamelde afvalstoffen 3. Optimalisatie van inzamelsystemen 4. Hogere klanttevredenheid 5. Duurzamere bedrijfsvoering <p>Het hergebruik van grondstoffen bevinden zich op een kantelpunt. Natuurlijke bronnen raken op en hergebruik van grondstoffen is nog in ontwikkeling. Hierdoor ontstaat onrust op de markt met bijvoorbeeld discussies over PMD, GFT, textiel en oud papier. Deze ontwikkelingen zijn ook actueel in onze regio.</p>		
Risico's	<p>De gemeente loopt de volgende risico's:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dienstverleningsovereenkomst: stijging van de tarieven voor de diensten van ROVA. - Aandelenbezit: Bij een tegenvallende exploitatie lagere dividenduitkering dan begroot. - Achtergestelde lening: De geldlening betreft een achtergestelde lening ten opzichte van bancaire financiers, zodat ROVA in geval van ontbinding, surséance van betaling of faillissement pas verplicht is aflossing te voldoen nadat de op dat moment bestaande schulden van ROVA aan haar bancaire financiers zijn betaald. <p>De gemeente heeft met 360 aandelen 3,28% van het aandelenbezit van ROVA in haar bezit.</p>		

Besloten Vennootschap

Naam	CSV Amsterdam B. V.		
Website			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Eigen vermogen	€ 312.379	€ 0	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 22.664	€ 0	n.n.b.
Resultaat	-/- € 42.665	-/- € 100.000	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage		n.v.t.	n.v.t.
Bron	Opgave CVS Amsterdam BV	Opgave CVS Amsterdam BV	
Beleidsvoornemens	<p>CSV zal voorlopig nog voortbestaan om op eigen kosten en risico namens Deponie Zuid B.V., in overleg met de aandeelhouderscommissie het bezwaar en/of beroep te voeren tegen de Belastingdienst ten aanzien van de naheffingsaanslag afvalstoffenheffing.</p> <p>Na afwikkeling van deze bezwaar- en eventuele gerechtelijke procedure of voortijdige beëindiging hiervan (bijvoorbeeld door een mogelijk compromis tussen de Belastingdienst en CSV of een besluit van de aandeelhouderscommissie de procedure niet verder voort te zetten) zal CSV kunnen worden opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.</p>		
Ontwikkelingen	<p>Bij de verkoop van de aandelen Essent in 2014 is overeengekomen, om een deel van de verkoopprijs niet direct uit te betalen aan de verkopende aandeelhouders, maar te reserveren voor mogelijke claims. CSV Amsterdam B.V. is hiermee belast.</p> <p>Op 20 april 2020 heeft CSV Amsterdam B.V. een vaststellingsovereenkomst ondertekend waarin een minnelijke schikking is getroffen voor de afwikkeling van alle geschillen.</p> <p>In februari 2021 heeft CSV bezwaar gemaakt tegen de naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting. Op het moment is CSV in gesprek met de Belastingdienst over het bezwaar. Afhankelijk van de reactie van de Belastingdienst en de kans van slagen van een eventuele gerechtelijke procedure zal in overleg met de aandeelhouderscommissie van CSV de procedure al dan niet worden voortgezet.</p>		
Risico's	<p>Het aandeel van de gemeente Dalfsen is zeer beperkt. Dalfsen bezit slechts 0,0432% van de aandelen wat neerkomt op een bedrag van € 23,76. Het risico is dus verwaarloosbaar.</p>		

Naam	Publiek Belang Elektriciteitsproductie B. V.		
Website			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Eigen vermogen	€ 1.532.074	€ 0	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 6.925	€ 0	n.n.b.
Resultaat	-/- € 37.321	-/- € 50.000	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage		n.v.t.	n.v.t.
Bron	Jaarrekening 2021	Opgave PBE BV	
Beleidsvoornemens	n.v.t.		
Ontwikkelingen	<p>Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen met betrekking tot het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borssele uit 2009 nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan of deze contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden ontbonden.</p> <p>Het doel is dat de vennootschap zal kunnen worden opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.</p>		
Risico's	<p>Het aandelenbelang voor Dalfsen is 0,0432% en daarmee is het financiële risico zeer gering en beperkt tot de hoogte van dit aandelenbelang.</p>		

Stichting

Naam	Stichting Dalfsen Werkt		
Website			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Eigen vermogen			
Vreemd vermogen			
Resultaat			
Gemeentelijke bijdrage	€ 3.180.647		
Bron			
Beleidsvoornemens	De stichting stelt geen beleid vast.		
Ontwikkelingen	De stichting fungeert enkel als werkgever van de SW-ers en –voor maximaal 2 jaar- voor inwoners die vanuit de Participatiewet via SDW worden gedetacheerd bij reguliere werkgevers. De financiële afhandeling van de stichting vindt plaats door de gemeente. De stichting wordt in het kader van de vennootschapsbelasting gevolgd. Vanaf 1 juli 2015 zijn de salariskosten toegerekend aan Stichting Dalfsen Werkt.		
Risico's	Op moment dat de begrote inleenvergoeding van de diverse werkgevers achterblijft bij de begroting, ontstaat een financieel risico. Dit komt ten laste van het budget Arbeidsparticipatie van de gemeente. Voor de SW-ers die bij SW bedrijf Larcom gedetacheerd zijn geldt dat dit inleenrisico is afgedekt middels de eind 2020 afgesloten concessieovereenkomst. Een dergelijke constructie is juridisch bij Tiem niet mogelijk gezien de organisatiestructuur en verwevenheid met de gemeente Zwolle.		

Vereniging

Naam	Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)		
Website	https://vng.nl/		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Eigen vermogen	€ 63.912.000	n.n.b	n.n.b
Vreemd vermogen	€ 112.974.000	n.n.b	n.n.b
Resultaat	€ 1.177.000	n.n.b	n.n.b
Gemeentelijke bijdrage	€ 45.487	€ 46.461	€ 48.308
Bron	Besluitvorming ALV / Jaarrekening 2021	Besluitvorming ALV 2021	Besluitvorming ALV 2022
Beleidsvoornemens	Samen werken aan een krachtige lokale overheid en het vormen van een sterk netwerk voor kennisontwikkeling en onderlinge kennisdeling, waarin met elkaar én met andere partijen wordt samengewerkt aan verbetering van de gemeentelijke uitvoering en dienstverlening en de grote maatschappelijke en bestuurlijke opgaven die op de gemeenten afkomen.		
Ontwikkelingen	Het jaarlijks opstellen van een uitvoeringsagenda met daarin de aandachtspunten voor het komende kalenderjaar.		
Risico's	Beperkt tot de jaarlijkse bijdrage.		

Naam	Vereniging van Gemeenten Aandeelhouders binnen Noord Nederland (VEGANN)		
Website			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Eigen vermogen	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage			
Bron			
Beleidsvoornemens	Naast het behartigen van de gemeentelijke financiële belangen van de Noordelijke gemeenten voor zover die voortvloeien uit hun aandeelhouderschap in de te 's Hertogenbosch gevestigde naamloze vennootschap "Enexis Holding N.V zoals dividend beleid, het behartigen van de gemeentelijke belangen bij energietransitie en vraag van Enexis voor versterken eigen vermogen.		
Ontwikkelingen	Zie beleidsvoornemens.		
Risico's	Beperkt tot de jaarlijkse bijdrage.		

Paragraaf 7 Grondbeleid

Algemeen

In deze paragraaf wordt ingegaan op de wijze waarop de gemeente in 2023-2026 invulling wil geven aan haar grondbeleid. In 2015 is de Nota Grondbeleid vastgesteld. In deze nota is onder meer opgenomen dat de gemeente een actief grondbeleid voert. Het grondbeleid is opnieuw vastgesteld in de door de raad vastgestelde Omgevingsvisie. De Nota Grondbeleid wordt geactualiseerd als de Omgevingswet is ingevoerd, naar verwachting in 2023. Instrumenten van grondbeleid, zoals bijvoorbeeld het gemeentelijk voorkeursrecht, worden in de Omgevingswet aangepast. De gevolgen van het Didam arrest voor verkoop gemeentelijk vastgoed worden ook beleidsmatig vastgelegd in de geactualiseerde nota.

Actief grondbeleid houdt in dat actief gestuurd wordt op de ruimtelijke ontwikkelingen binnen de gemeente. Op deze wijze wordt grip gehouden op planvorming, realisatie en uitgifte van gronden. Het aankoopbeleid is gericht op het zelf verwerven van grond voor de realisatie van bedrijventerreinen en woningbouwlocaties. De huidige grondexploitaties worden in eigen beheer uitgevoerd.

Als daar aanleiding toe is, wordt op basis van de Wet voorkeursrecht gemeenten, het voorkeursrecht gevestigd. Dit betekent dat de eigenaren bij voorgenomen verkoop eerst de grond aan de gemeente moeten aanbieden. Op een aantal grondposities zowel aan de west zijde als aan de noord zijde van de kern Dalfsen zijn voorkeursrechten gevestigd. Ook in het centrum van Dalfsen zijn op twee locaties voorkeursrechten gevestigd.

De financiële vertaling van de grondexploitaties is opgenomen in de Meerjaren Prognose Grondexploitaties (MPG) 2022. In de MPG zijn de financiële doorrekeningen opgenomen van alle lopende grondexploitaties en is inzicht gegeven in het verwachte resultaat en het weerstandsvermogen.

Plaats van de grondexploitaties binnen de gemeentelijke organisatie/bedrijfsvoering

De taakgebieden grondbeleid en grondexploitatie vallen onder de eenheid Ruimtelijke Ontwikkeling. De eenheidsmanager is verantwoordelijk voor deze taakgebieden en is ook budgethouder.

Planning en control cyclus en grondexploitaties/informatievoorziening gemeenteraad

In de planning en control cyclus wordt de gemeenteraad jaarlijks drie keer geïnformeerd over de exploitatie van grond in de gemeente Dalfsen. Dat is op de volgende momenten:

- in november via de paragraaf grondbeleid in de programma begroting
- in april via de MPG
- in mei via de paragraaf grondbeleid in de jaarrekening

Bij belangrijke ontwikkelingen zal de raad ook tussentijds worden geïnformeerd. Dit kan onder andere bij de reguliere bestuursrapportages.

Ontwikkelingen

Voor het begrotingsjaar 2023 zijn in de MPG 2022 geen verkopen van industrieterreinen begroot. Alle lopende exploitaties voor bedrijfsterreinen zijn in 2022 naar verwachting volledig afgerond. Op dit moment zijn voorbereidingen voor de nieuwe exploitatie voor bedrijfsgrond 't Fabriek Zuid II in Lemelerveld gaande. Verwacht wordt dat deze grond in 2023 uitgeefbaar is. Aangezien deze grondexploitatie nog niet is vastgesteld door de raad, is deze nog niet meegenomen in de doorrekeningen.

Voor de woningbouwlocaties in 2023 is rekening gehouden met 64 bouwkael transacties. Meerjarig ziet het beeld er als volgt uit:

Industrieterreinen (in ha)	2023	2024	2025	2026
<i>Totaal</i>	-	-	-	-
Woningbouw (aantal kavels)	2023	2024	2025	2026
Oosterdalfsen	5			
Westerbouwlanden Noord	25	15	15	15
De Nieuwe Landen	6			
De Nieuwe Landen II	22			
De Koppeling				
De Koele				
Muldersweg	6			
<i>Totaal</i>	<i>64</i>	<i>15</i>	<i>15</i>	<i>15</i>

Bron: vastgestelde MPG 2022; tabel opgesteld op basis van lopende exploitaties.

Met bovenstaande programmering is rekening gehouden met de verrichte uitgiften in 2022 en de afspraken die gemaakt zijn met ontwikkelaars en woningcoöperaties. De verkopen laten zien dat het aantal lopende grondexploitaties terugloopt.

Oorzaak hiervan ligt in het feit dat in de jaren ervoor door de enorm gestegen vraag meer kavels zijn uitgegeven dan oorspronkelijk gepland. Daardoor is de beschikbare voorraad opgedroogd en zijn er in 2021 en 2022 minder transacties geweest. Met het bouwrijp worden van Oosterdalfsen Noord, Waterinkweg, Muldersweg II en De Koele II naar verwachting in 2023, komt hier verandering in. We hebben als gemeente dan weer een kavelvoorraad waarbij we zelf het uitgifte tempo kunnen bepalen. We hebben een versnelling kunnen maken door bijvoorbeeld de voorbereidingen op Waterinkweg en De Koele II deels uit te besteden aan externe partijen.

Om ook in de kern Nieuwleusen te kunnen blijven voldoen aan de vraag naar woningbouw kavels wordt momenteel de locatie Oosterbouwlanden voorbereid. De grondpositie is voor een groot deel in eigendom van de gemeente.

Doordat wij werken met flexibele bestemmingsplannen op onze uitbreidingslocaties, kunnen wij het woningbouwprogramma op deze locaties aanpassen aan actuele omstandigheden waar dat nodig is.

Belangrijke ontwikkelingen die de komende jaren invloed hebben op zowel de vraag naar nieuwbouwkavels als het bouwen van woningen zijn: oplopende bouwkosten, langere wachttijden bij nutsbedrijven, schaarste aan bouwmaterialen, voldoende personeel, stijgende hypotheekrente etc.

Met het actieve grondbeleid van de gemeente Dalfsen staan we zelf aan het roer voor het bouwprogramma. Zo kunnen we goed (bij)sturen, zoals in de verhouding tussen sociale woningbouw/en vrije sector. De financiële effecten van dit soort wijzigingen voor onze grondexploitaties worden waar nodig in beeld gebracht. Doordat we zelf de kavels rechtstreeks verkopen aan particulieren kunnen we ook de doelgroepen bepalen (starters, senioren, en eigenaren/doorstromers). Door kopers van kavels vervolgens zélf te laten bouwen via particulier opdrachtgeverschap, worden projectontwikkelaars buiten de deur gehouden. Projectontwikkelaars streven naar winstmaximalisatie en hebben daardoor doorgaans een prijsopdrijvend effect. Zelfbouw zorgt ervoor dat kopers ook meer invloed hebben op bouw van hun eigen woning.

De marktomstandigheden zijn nog steeds goed. Recente uitgaven zijn succesvol geweest, wel blijven er doelgroepen (o.a. starters) die op dit moment weinig perspectief hebben. Stijgende bouwkosten en een hogere rente zijn hier onder andere de oorzaak van. De introductie van uitgifte via Collectief Particulier Opdrachtgeverschap heeft er aan bijgedragen dat starters op de woningmarkt een betere uitgangspositie hebben gekregen. In nieuwe projecten wordt deze wijze van uitgifte voortgezet.

De vraag naar betaalbare woningen is groter dan het aanbod. Om deze reden wordt overwogen het aanbod van betaalbare woningen te verhogen binnen de gemeentelijke grondexploitaties. De verhouding wordt dan mogelijk 60% sociaal en 40% vrije sector. De financiële gevolgen van deze wijziging in de onderverdeling zijn doorgerekend en deze verwachtingen worden gepresenteerd aan de raad op 15 september 2022.

In 2022 wordt een nieuw woningbehoefte onderzoek uitgevoerd. De resultaten worden aan het eind van 2022 verwacht. Voor nieuwe ontwikkelingen dienen deze onderzoeken als onderbouwing van de behoefte worden aangeleverd.

Als gevolg van de verwachte toename van het aantal huishoudens in de gemeente zijn er extra woningen nodig. Deze ontwikkeling is een landelijke trend. Als die niet in de bestaande voorraad kunnen worden gevonden, bijvoorbeeld door functieverandering, is nieuwbouw nodig. Binnen de gemeente Dalfsen is er binnen de bestaande voorraad te weinig ruimte en wordt er gezocht naar uitbreidingsruimte voor nieuwbouw en werken we mee aan inbreidingslocaties en particuliere initiatieven.

De provincie staat toe dat in de periode van 2016 tot 2026 er 1.022 woningen aan de voorraad worden toegevoegd. Dit is inclusief niet gemeentelijke plannen. In de woonvisie 2019-2024 is een gemiddelde van 120 woningen per jaar opgenomen. Het woningbehoefteonderzoek van 2018 gaf aan dat het woningtekort veel groter is.

Daarnaast hebben we nog steeds te maken met de effecten van de woningbouwcrisis van tot 2018. Tijdens deze crisis is de woningbouwproductie fors gedaald, waardoor er een groot woningtekort is ontstaan. Om dit tekort op te lossen en daarmee de balans op de woningmarkt te doen herstellen, zal een versnelling van de woningbouwproductie nodig zijn. Om hieraan uitvoering te kunnen geven, dient tijdig over voldoende uitgeefbare grond te worden beschikt. In de met de provincie opgestelde woonagenda 2021-2024 West-Overijssel zijn hierover afspraken gemaakt.

Gronden betrekking op grondexploitaties opgenomen onder de materiële vaste activa

Om nieuwe grondexploitaties op te kunnen starten, zijn grondposities nodig. Onder de materiële vaste activa zijn een aantal grondposities opgenomen die in het verleden zijn aangekocht voor nieuwe te starten exploitaties of die dienen als ruilgrond.

In onderstaande tabel zijn de boekwaardes (stand 31-12-2021) opgenomen.

Overige gronden	m2	Boekwaarde x € 1	€ per m2
t Febriek Zuid II	88.269	1.091.220	12,36
Vitens locatie	2.530	131.225	51,87
Molenstraat 14	939	-	-
Oosterdalfsen II	187.940	8.156.842	43,40
't Gruthuuske	1.349	48.852	36,21
Kiezebrink	26.472	615.000	17,78
Oosterbouwlanden	59.400	1.545.828	23,23
Nieuwleusen Midden	5.370	-	-
De Meulehoek	1.085	-	-
Paltheweg	122.820	491.280	4,00
Westeinde brandweerkazerne	2.908	-	-
Westeinde	38.155	152.620	4,00
De Grift IV	44.618	178.472	4,00
Pr. Margrietstraat	7.795	126.157	17,78
Waterinkweg	99.410	1.767.277	22,32
Uitbreiding Hoonhorst	1.286	65.525	50,95
Zwarteweg	16.415	-	-
Grondwaarde bibliotheek	1.116	35.000	31,36
Totaal		14.405.298	

Er lopen diverse voorbereidingen voor het openen van nieuwe grondexploitaties. Onderstaand overzicht geeft inzicht in de lopende voorbereidingskosten.

Omschrijving	Startjaar	Beschikbaar krediet	Boekwaarde 31-12-2020	Investerings 2021	Afboekings	Totale investering per 31-12-2021
't Febriek Zuid II	2017	100.000	16.057	100.136		116.193
Oosterdalfsen II	2019	250.000	124.624	98.599		223.223
't Gruthuuske	2016		87.715	5.938	-6.502	87.151
Kiezebrink	2018	150.000	110.898	6.890		117.788
Bibliotheek	2018	60.000	45.472	11.799		57.271
Achter de molen	2016	20.000	30.592	13.871	-3.122	41.341
Vitens locatie	2019	50.000	5.391	3.513		8.904
Waterinkweg	2021	100.000		15.302		15.302
De Koele II	2021	100.000		5.550		5.550
Muldersweg II	2021	100.000		514		514
Oosterbouwlanden	2021			41.125		41.125
			420.749	303.237	-9.624	714.362

Tussentijdse winst uitname

Jaarlijks wordt op basis van het percentage van de voortgang van de grondexploitatie beoordeeld of op de grondexploitatie een tussentijdse winst gerealiseerd moet worden.

Tussentijdse winst uitnames gebeuren op hoofdlijnen op de volgende manier

- o De toepassing van de eindwaarde voor het bepalen van de tussentijdse winst.
- o Het verplicht terugdraaien van tussentijdse winsten als uit de berekening blijkt dat in het verleden teveel winst is genomen.
- o Bepaling van het percentage gerealiseerd, wordt gedaan op zuivere kosten en opbrengsten.

De uitkomst van de tussentijdse winst uitname is zeer afhankelijk van diverse factoren. Op basis van de uitkomsten uit de MPG 2022 is een inschatting gemaakt van de verwachte tussentijdse winst uitname. Doordat de verwachte tussentijdse winst uitname berekend is op basis van de vastgestelde grondexploitatie in het MPG 2022, zijn toekomstige grondexploitatie hierin niet meegenomen.

Doordat de winsten zeer afhankelijk zijn van diverse factoren, worden winsten op de grondexploitatie gezien als incidenteel en worden de resultaten toegevoegd aan de algemene reserve grondexploitatie en zijn ze daarom niet meegerekend in de exploitatie.

In onderstaand overzicht is de verwachte tussentijdse winst per exploitatie weergegeven:

	2023	2024	2025	2026
De Grift III	164.000	-	-	-
De Gerner Marke	6.000	6.000		
Oosterdalfsen	148.000	96.000	-	-
Westerbouwwanden Noord	792.000	920.000	1.386.000	623.000
Agieten College	107.000	107.000	-	-
De Nieuwe Landen	22.000	6.000		
De Nieuwe Landen II	179.000	92.000	92.000	33.000
Bruto resultaat	1.418.000	1.227.000	1.478.000	656.000
Vennootschapsbelasting (25%)	354.500	306.750	369.500	164.000
Netto resultaat	1.063.500	920.250	1.108.500	492.000

Risicomanagement

De jaarlijkse herzieningen van de grondexploitaties zijn onderdeel van de risicobeheersing. Jaarlijks worden de exploitaties herzien en worden de inschattingen van toekomstige kosten en opbrengsten beoordeeld, en waar nodig aangepast. Voorzienbare risico's worden verwerkt in de desbetreffende grondexploitatie. Als de risico's inzichtelijk zijn kan er worden gekeken naar hoe de risico's kunnen worden beheerst.

Risicobeheersing bestaat uit het nemen van maatregelen op basis van een beoordeling. Bij het beheersen van risico's worden vier keuzes genoemd:

- Vermijden van het risico. Het doel daarbij is om het risico weg te nemen.
- Verminderen van het risico. In dat geval wordt geprobeerd de kans of het effect van risico's zoveel mogelijk te beperken.
- Overdragen of delen van een risico. In dat geval wordt geprobeerd het risico (gedeeltelijk) uit te sluiten door dit over te dragen aan een derde partij of te delen met een derde partij.
- Accepteren van een risico. Dit kan bijvoorbeeld zijn door in financiële zin alvast een voorziening te treffen voor als het risico optreedt.

Onvoorzienbare risico's

Onvoorzienbare risico's zoals het hoger uitvallen van de ramingen voor het bouw- en woonrijp maken, worden zoveel mogelijk opgevangen binnen de grondexploitatie. Naast deze tegenvallers van de al geraamde kosten kan het ook voorkomen dat zich specifieke projectrisico's voordoen. Bijvoorbeeld verplichtingen in contracten met ontwikkelaars of grondeigenaren, locatietekenen, vervuiling en planschade. Per project wordt er geïnventariseerd of er sprake is van risico's. Deze worden zoveel mogelijk gekwantificeerd.

Er zijn ook onvoorzienbare risico's die samenhangen met de zogenaamde markt risico's. Bijvoorbeeld renterisico's, verwervingsrisico's en afzetrisico's. Deze worden gezien als generieke risico's, die op alle grondexploitaties van toepassing zijn en invloed op elkaar hebben. Deze eventuele tegenvallers die niet uit de grondexploitatie kunnen worden gedekt, moeten worden opgevangen door de algemene reserve grondexploitaties.

Proces

Om de risico's binnen de grondexploitaties te kwantificeren wordt een planmatig/cyclisch risicomodel toegepast. Dit risicomodel kenmerkt zich door het financieel vertalen van een situatie, waarbij er sprake is van een (geringe) verslechtering van de economische situatie of stagnatie op de vastgoedmarkt. Periodiek worden de risico's van de beheersmaatregelen in kaart gebracht en geëvalueerd. De geconstateerde risico's zijn gekwantificeerd op basis van kans x impact. Vervolgens zijn de beheersmaatregelen bij de risico's geformuleerd. Door de risico's periodiek intern te bespreken blijven ze onder de aandacht en kan er als dat nodig is actie worden ondernomen. Op deze manier wordt er actief gestuurd op projecten met een hoog risico.

In het onderstaande overzicht zijn de totale risico's per complex opgenomen (kans x impact). Op het moment dat complexen winstgevend zijn kan een deel van het risico worden opgevangen door de verwachte winsten. Voor het risicoprofiel wordt 25% van de verwachte winst in mindering gebracht op het risico. De risico-inschatting is gebaseerd op de inschattingen zoals deze bij de MPG 2022 zijn gemaakt.

Complex	25% van het verwachte resultaat	Risico MPG 2022	Risicoprofiel MPG 2022
Grift III	0		
Subtotaal bedrijventerreinen	0		
De Gerner Marke Waterfront Oosterdalfsen Oosterdalfsen Noord Westerbouwlanden Noord De Nieuwe Landen De Nieuwe Landen II De Koele De Koppeling Muldersweg Agnieten College De Wieken		59.000	
Subtotaal woningbouwlocaties		59.000	
1% rentestijging		165.000	165.000
Kostenstijging & opbrengsten daling		635.000	635.000
Risico POC methode		1.000.000	500.000
VpB		200.000	200.000
Subtotaal		2.000.000	1.500.000
Totaal		2.059.000	1.500.000

De project specifiek risico's zijn afgenomen en eventuele risico's kunnen opgevangen worden binnen de projecten.

De grootste risico's zijn zichtbaar bij het risico met betrekking tot prijsstijgingen. In de actualisaties is gerekend met de huidige prijzen (01-01-2022). Door de sterk stijgende prijzen in met name het afgelopen jaar bestaat het risico dat dit niet volledig vertaald is in de berekeningen. De verwachting is dat de geprognosticeerde stijging van verkoopprijzen wel kan worden doorgevoerd. Het risico bedrag heeft daarom met name betrekking op de verwachting dat kosten sneller stijgen dan verwacht met name omdat we zien dat levering van grondstoffen steeds lastiger en duurder wordt. Dit risico is deels meegenomen in het risicoprofiel, maar kan in eerste instantie worden opgevangen in het resultaat van de desbetreffende grondexploitatie. Ook de stijging van de hypotheekrente en de oplopende inflatie zijn van invloed op de risico's. Bij de volgende actualisatie in de MPG worden deze risico's opnieuw gewogen.

In het weerstandsvermogen is rekening gehouden met nog af te rekenen Vennootschapsbelasting (Vpb), dit betreft een globale analyse op basis van de resultaten 2021. De (voorlopige) aangifte van 2020 en eerder zijn al in mindering gebracht op de reserve en hiermee reeds gedekt uit de algemene reserve grondexploitaties. Bij de inschatting voor de toekomstige winstnames is ook rekening gehouden met VpB, waardoor deze niet alsnog zijn meegenomen in de risico paragraaf. Op basis van bovengenoemde wordt een totaal risico van circa € 1,5 mln. gelopen. Bij de inschatting van de risico's is rekening gehouden dat niet alle risico's zich gelijktijdig voordoen. De gemeente moet voor het totale risico voldoende buffers hebben om deze op te vangen. Dit wordt bij het weerstandsvermogen nader toegelicht.

Algemene reserve grondbedrijf (weerstandsvermogen)

In de vorige paragraaf is weergegeven dat grondexploitaties risico's met zich meebrengen. Deze mogelijke risico's worden gedekt door een buffer; de algemene reserve grondexploitaties.

De hoogte van de reserve wordt bepaald op basis van de risico's die gelopen worden, of kosten die nog geclaimd kunnen worden uit de reserve (vennootschapsbelasting). Bij het bepalen van de risico's wordt rekening gehouden dat bij winstgevendende exploitaties de eerste 25% van de winst kan worden ingezet om de risico's van deze exploitatie op te vangen. In de nota reserves en voorzieningen is vastgelegd dat de reserve een ondergrens kent van € 1 miljoen.

Op basis van risicoafweging is een algemene reserve grondexploitaties van € 1,5 miljoen genoeg voor het afdekken van de risico. Volgens deze gegevens kan het volgende verloop worden weergegeven voor de benodigde bijdrage vanuit/aan de Algemene reserve vrij besteedbaar (ARVB).

bedragen x € 1.000	2018	2019	2020	2021
Netto berekende risico/ benodigde stand reserve	2.311	2.400	2.300	1.500
Stand algemene reserve grondexploitatie	3.570	4.787	2.679	2.433
Bijdrage reserve vrij besteedbaar	1.259	2.387	379	933

De bijdrage naar de reserve vrij besteedbaar ligt hoger dan het afgelopen jaar. Dit wordt veroorzaakt door een sterke teruggang in de risico's die worden gelopen in de grondexploitaties.

Een aantal grondexploitaties lopen in 2022 ten einde en zullen afgerond worden. De verwachting is dan ook dat in de komende jaren de winstnames uit de grondexploitaties en hiermee de voeding van de algemene reserve grondexploitaties lager zullen liggen dan de afgelopen jaren. Omdat de winsten uit de grondexploitaties incidentele middelen zijn en de omvang hiervan lastig te bepalen is zijn deze niet ingerekend in deze begroting. Bij de ontwikkelingen is een doorkijk gegeven van de verwachte winsten. Bij gelijkblijvende omstandigheden en risico's kunnen deze tussentijdse winsten overgezet worden naar de reserve vrij besteedbaar.

Parameters

Voor de actualisatie van de grondexploitaties wordt gebruikt gemaakt van verschillende parameters. In deze paragraaf zal meer inzicht worden gegeven in de gehanteerde parameters. Deze parameters zijn bij het opstellen van de MPG 2022 allemaal geanalyseerd. Er zijn op dit moment geen indicaties dat de parameters aangepast moeten worden.

Programmering

Eén keer per twee tot drie jaar wordt een woningbouw behoefte onderzoek gedaan in de gemeente Dalfsen en wordt er marktonderzoek gedaan naar bedrijventerreinen. In 2022 wordt een nieuw onderzoek verricht. De uitkomsten zijn op dit moment nog niet bekend.

Op basis van de werkelijke verkopen en de huidige ontwikkelingen in de markt en de verrichte onderzoeken zal beoordeeld worden in hoeverre de programmering aangepast dient te worden. De uitkomsten worden verwerkt in de nota van uitgangspunten die door het college zal worden vastgesteld.

Kosten en opbrengstenstijging

Bij het opstellen van de actualisaties worden kosten (investeringen) en opbrengsten (grondverkopen) in de tijd uitgezet. Op basis van deze beoordeling zijn de volgende parameters gehanteerd bij het actualiseren van de grondexploitaties in de MPG 2022.

Parameters	2022	2023	2024 e.v.
Kostenstijging	2,0%	3,0%	3,0%
Opbrengstenstijging (kern Dalfsen)	1,0%	3,0%	3,0%
Opbrengstenstijging (overig)	0,0%	3,0%	3,0%

Nota van uitgangspunten

Sinds 2021 wordt door het college een Nota van Uitgangspunten vastgesteld. De nota van uitgangspunten is gebaseerd op het meest actuele beeld van de onderliggende portefeuille.

Rentetoerekening

Het BBV heeft aangegeven voor de rentetoerekening aan te willen sluiten bij de fiscale grondslagen. Dat betekent dat alleen de daadwerkelijke rente toegerekend kan worden en dat er geen rente over het eigen vermogen mag worden toegerekend. Het rentepercentage die gehanteerd wordt voor de doorrekeningen is bepaald op 1%. De werkelijke rente is lager dan 1% en schommelt in de begrotingsperiode 2022-2025 tussen de 0,52% en 0,56%. Hierdoor wordt een kleine risicobuffer ingebouwd om de stijgende rente te kunnen opvangen. Door de stijgende langlopende rente van de afgelopen periode wordt in de aankomende actualisatie (MPG) de rente toerekening opnieuw in beeld gebracht. De gevolgen van de stijgende rente kunnen aanzienlijke gevolgen hebben op de gemeentelijke grondexploitaties.

Disconteringsvoet

De disconteringsvoet is het rekenpercentage dat gebruikt wordt om de toekomstige contante waarde van kasstromen te kunnen bepalen. Dit is het percentage waartegen de eindwaarden contant worden gemaakt naar startwaarde. Dit moet aansluiten op het meerjarig streefpercentage van Europese Banken voor inflatie. In de doorrekeningen van de grondexploitaties is rekening gehouden met een disconteringsvoet van 2%.

Verkooprijzen

De grondprijzen worden jaarlijks aangepast aan de huidige marktomstandigheden. De bevoegdheid tot het vaststellen van de verkooprijzen voor de woningbouw- en bedrijvenlocaties ligt bij het college. De prijzen voor 2022 heeft het college vastgesteld bij het vaststellen van de nota van uitgangspunten. Dit zijn op dit moment de meest actuele prijzen die beschikbaar zijn. Doorrekeningen worden altijd gemaakt op de meest actueel vastgestelde prijzen.

Actualiteit grondexploitaties

Alle grondexploitaties zijn per 1-1-2022 geactualiseerd en worden in de gemeenteraad vastgesteld via het vaststellen van de MPG 2022. Jaarlijks worden de actualisaties verricht naar de stand van 1 januari. Ook worden de mutaties verwerkt in de MPG.

In onderstaand overzicht is de prognose weergegeven van het verwachte resultaat zoals deze voorkomt in de MPG 2022.

	Verwacht resultaat op eindwaarde
BT Grift III	171.000
De Gerner Marke	72.000
Waterfront	37.000
Oosterdalfsen	480.000
Westerbouwlanden Noord	4.735.000
Agnieten College	360.000
De Wieken	-756.000
De Nieuwe Landen	62.000
De Nieuwe Landen II	526.000
De Koele	27.000
De Koppeling	8.000
Muldersweg	-71.000
Totaal	5.651.000

Paragraaf 8 Duurzaamheid

Algemeen

Dalfsen is een duurzame gemeente. Zorgvuldig omgaan met de omgeving en toekomstbestendig handelen is bij de inwoners, ondernemers en gemeente normaal. Naast een eigen beleidsplan Duurzaamheid is dit thema verweven in vele beleidsvelden binnen de gemeente Dalfsen.

In deze paragraaf worden de belangrijkste projecten en ontwikkelingen toegelicht waaraan de gemeente meewerkt.

Beleidskader

Duurzaamheidsbeleid

Beleidsplan Duurzaamheid heeft een looptijd van 2017 tot 2025. De missie is “Dalfsen nu en in de toekomst leefbaar” met de vier pijlers: minder energiegebruik, meer duurzame energie, meer lokale kracht, meer circulair. Dit najaar wordt het bijbehorende uitvoeringsplan voor de periode 2023-2025 uitgewerkt.

Klimaatakkoord

Ondertussen is het landelijke klimaatakkoord vastgesteld. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van een deel van alle taken uit dit akkoord en krijgen hiervoor de komende jaren de bijbehorende middelen. De exacte omvang van deze extra rijksmiddelen is nog niet bekend. Uit een eerste interne verkenning van het klimaatakkoord blijkt dat een deel van de gemeentelijke taken nieuw zijn of passen bij de huidige taken. In het uitvoeringsplan 2023-2025 wordt de verkenning verder uitgewerkt inclusief besteding van de extra middelen.

Incidentele middelen

In toenemende mate krijgen gemeenten de mogelijkheid om extra incidentele provinciale en rijksmiddelen aan te vragen voor specifieke taken zoals een extra aanpak tegen energiearmoede of verduurzaming maatschappelijke panden. Van iedere vorm van extra ondersteuning wordt ambtelijk en bestuurlijk een brede afweging gemaakt over de nut, noodzaak, kosten en uitvoering.

Externe onderzoeken projecten

Ook op het gebied van innovatie, onderwijs en onderzoek worden lokale overheden regelmatig gevraagd om deel te nemen. Denk aan onderzoek en projecten naar circulariteit, nieuwe energiesystemen of duurzame landbouw. De mate van deelname van een gemeente wisselt sterk. Ook hier wordt per onderzoek of project een brede afweging gemaakt over de nut, noodzaak, kosten en uitvoering.

Stand van zaken

Hieronder een overzicht van de projecten, onderzoeken en acties die in 2023 op het programma staan aan de hand van de vier pijlers uit het duurzaamheidsbeleid.

Minder energiegebruik

In het Nationaal klimaatakkoord is afgesproken dat de gebouwde omgeving in 2050 aardgasvrij is. Iedere gemeenten heeft daarom eind 2021 de transitievisie warmte vastgesteld. In deze visie is het tijdspad tot 2030 aangegeven. Diverse 'sporen' zijn uitgewerkt en opgestart. Voor Dalfsen betekent dit dat onderzocht zal worden of er mogelijkheden zijn voor een warmtenet in bepaalde buurten, en dat er ingezet gaat worden op “natuurlijke momenten” waar woningeigenaren aan de slag willen met hun woning. Dit laatste wordt bijvoorbeeld gedaan door het creëren van handelingsperspectief voor inwoners, bijvoorbeeld op het gebied van isolatie, energie besparen en duurzame alternatieven.

Naast deze “sporen” in de warmtetransitie wordt er ook ingezet op een brede voorlichting en communicatie over energiebesparing via ons energieloket en energiecoach. De reguliere communicatiekanalen worden uitgebreid met online webinars over specifieke onderwerpen zoals koeling, ventilatie en warmtepompen. Daarbij wordt zoveel mogelijk aangesloten bij landelijke programma's en subsidies.

Voor energiearmoede wordt in 2023 een grootschalige actie uitgevoerd. Dankzij een landelijke regeling worden, onder regie van de gemeente, cluster-gewijs woningen verduurzaamd zodat de energierekening zo snel mogelijk significant wordt verlaagd.

Op basis van het vastgestelde verduurzamingsplan gemeentelijke gebouwen worden ook in 2023 diverse panden aangepakt. Diverse maatregelen voor de zwembaden en de werf in Nieuwleusen zijn gepland.

Dankzij diverse landelijke subsidies en regelingen worden maatschappelijke partijen zoals sportverenigingen gestimuleerd om te verduurzamen. De gemeente ondersteunt deze partijen met bijvoorbeeld advies en onderzoek. In 2023 worden waarschijnlijk weer diverse verlichtingen vervangen door LED en panden beter geïsoleerd.

Meer duurzame energie

In 2023 worden belangrijke stappen gezet in het zoekgebied Dalfserveld. Op basis van een gebiedsovereenkomst (randvoorwaarden bewoners) wordt een energieplan nader uitgewerkt voor zonnedaken, zonneparken en windmolens. Tevens wordt gewerkt aan een brede regionale gebiedsvisie waarbij het energieplan onderdeel van uit zal maken. Parallel aan deze processen wordt het gezamenlijke energiebedrijf verder uitgewerkt voor onder meer de verdere realisatie van de genoemde energieopwekking.

De energieplannen voor Dalfserveld maakt onderdeel uit van de Dalfser bijdrage aan de Regionale Energie Strategie (RES). Eind 2023 wordt een regionale tussenstand opgemaakt (RES 2.0). De regionale inzet van Dalfsen focust vooral op de samenwerking op energiegebied met de buurgemeenten Zwolle, Staphorst en Zwartewaterland. In deze drie gemeenten zijn ook energieplannen en streven is een integraal en samenhangend geheel. Vanuit deze samenwerking wordt ook de eerder genoemde gebiedsvisie uitgewerkt. Daarnaast is Dalfsen zowel ambtelijk als bestuurlijk actief betrokken bij de RES-werkgroep rondom de uitbreidingen van het elektriciteitsnetwerk.

Begin 2023 is naar verwachting de bouw van het eerste zonnepark in Dalfsen gereed (Veldhoeveweg). Eventuele andere grote energieproductieprojecten, zoals grote zonnedaken, zijn in afwachting van uitbreiding van het netwerk. Dalfsen is met de netbeheerder in overleg voor een nieuw station waarbij ook extra ruimte beschikbaar komt voor teruglevering. Parallel worden onderzoeken verricht om het bestaande netwerk maximaal te benutten en te verduurzamen. Daarbij focussen we op onze bedrijfsterreinen en de agrarische ondernemers in het zoekgebied Dalfserveld.

Meer lokale kracht

Binnen deze pijler stimuleren we activiteiten vanuit de bewoners, maatschappelijke partners en ondernemers. Vooral de samenwerking met de Dorpen van Morgen is en blijft daarbij belangrijk. Samen of individueel worden projecten, onderzoeken en acties bedacht en uitgevoerd. In 2023 werken we nauw samen bij het opstellen van warmteplannen en onderzoek naar het oprichten van een gezamenlijk energiebedrijf.

Als een rijkssubsidie wordt toegekend, wordt in 2023 een project uitgevoerd met de landgoederen in onze gemeenten. Een duurzame toekomstvisie wordt uitgewerkt en diverse nieuwe vormen van samenwerking en realisatie worden getest. De gemeente Dalfsen is partner van dit project en zal ervaring opdoen met de pilots.

Met de ondernemersverenigingen werken we samen op het gebied van energiebesparing, slimmer energiegebruik en meer opwek. De voorbeelden staan elders in deze paragraaf.

Meer circulair

De basis van deze pijler is huishoudelijk afval. Samen met ROVA zorgen we voor een efficiënte en duurzame manier van inzamelen en hergebruik. Dalfsen zit qua hergebruik in de landelijke kopgroep. In 2023 worden met ROVA acties uitgevoerd om de kwaliteit van GFT en PMD te verhogen en meer lokaal groter huishoudelijk afval in te zamelen via een GRIP-wagen.

Dalfsen neemt ook deel aan het samenwerkingsverband WaardeRing. Vanuit de kringloopwinkels worden pilots uitgevoerd voor meer hergebruik van huishoudelijke productie. Daarbij wordt veel samenwerking gezocht met lokale ondernemers. In 2023 worden de successen van eerdere pilots in andere gemeenten ingevoerd in Dalfsen.

In 2023 komt ook statiegeld op blikjes. Net zoals bij de kleine flesjes verwachten wij dat steeds minder blikjes als zwerfafval eindigen. Bij de straatafvalbakken in het centrum van Dalfsen zijn speciale statiegeld-rekjes gemonteerd die ook geschikt zijn voor blikjes. Het Cleanteam beheert deze rekjes en indien succesvol worden ook elders in de gemeente deze rekjes geplaatst.

Om de hergebruikdoelen te halen worden continu kleine en grote verbeteringen getest en ingevoerd. Voorbeelden zijn de GRIP-wagen en gerichte voorlichting.

4 Bijlagen

1 Lasten en baten 2023 tot en met 2026

		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten							
P01	Bestuur, ondersteuning & alg. dekkingsm.	-13.569	-16.085	-18.474	-18.612	-18.077	-18.598
P02	Openbare orde en veiligheid	-2.594	-2.588	-2.695	-2.839	-2.767	-2.803
P03	Beheer openbare ruimte	-5.729	-5.796	-5.646	-5.801	-5.861	-5.911
P04	Economische zaken	-687	-221	-539	-1.438	-212	-237
P05	Onderwijs en vrije tijd	-6.257	-6.278	-5.949	-5.995	-5.956	-5.967
P06	Inkomensondersteuning	-6.805	-6.475	-6.391	-6.441	-6.466	-6.483
P07	Sociaal domein	-21.255	-23.032	-23.010	-23.071	-22.765	-23.120
P08	Duurzaamheid en milieu	-5.941	-6.647	-5.833	-5.960	-5.951	-6.081
P09	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	-2.224	-7.078	-7.996	-5.487	-4.098	-3.577
Totaal lasten		-65.060	-74.202	-76.533	-75.644	-72.152	-72.778
Baten							
P01	Bestuur, ondersteuning & alg. dekkingsm.	50.534	52.634	56.891	59.637	62.103	59.354
P02	Openbare orde en veiligheid	198	104	101	102	102	103
P03	Beheer openbare ruimte	441	301	286	288	290	292
P04	Economische zaken	434	17	300	1.221	21	21
P05	Onderwijs en vrije tijd	1.226	810	725	556	562	567
P06	Inkomensondersteuning	5.039	4.318	4.296	4.337	4.345	4.345
P07	Sociaal domein	1.306	878	560	558	526	524
P08	Duurzaamheid en milieu	5.596	5.730	5.373	5.482	5.457	5.591
P09	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	1.744	5.767	6.713	4.291	2.951	2.462
Totaal baten		66.518	70.559	75.246	76.474	76.357	73.261
Saldo							
P01	Bestuur, ondersteuning & alg. dekkingsm.	36.965	36.549	38.416	41.025	44.026	40.756
P02	Openbare orde en veiligheid	-2.396	-2.484	-2.594	-2.738	-2.665	-2.700
P03	Beheer openbare ruimte	-5.288	-5.496	-5.360	-5.513	-5.570	-5.619
P04	Economische zaken	-253	-204	-238	-216	-191	-216
P05	Onderwijs en vrije tijd	-5.031	-5.468	-5.224	-5.438	-5.394	-5.400
P06	Inkomensondersteuning	-1.766	-2.157	-2.094	-2.104	-2.121	-2.138
P07	Sociaal domein	-19.948	-22.154	-22.450	-22.513	-22.240	-22.596
P08	Duurzaamheid en milieu	-344	-917	-460	-478	-494	-490
P09	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	-480	-1.311	-1.282	-1.196	-1.148	-1.115
Totaal saldo		1.458	-3.643	-1.286	830	4.204	483
Stortingen in reserves		-2.504	-2.576	-520	-20	-20	-20
Onttrekkingen aan reserves		4.974	5.842	1.963	1.291	1.001	1.007
Resultaat		3.929	-378	157	2.101	5.185	1.470

2 Geraamde incidentele bedragen

Baten en Lasten		Baten/ Lasten	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
nr.	Omschrijving					
Verwachte stand begroting 2022-2025 incidenteel		L	40.000	7.000	10.000	-
1	Project optimalisatie P&C cyclus	L	200.000			
2	Inwonerbetrokkenheid - communicatie	L	35.000			
3	Onderzoek digitaliseringsagenda	L	15.000	15.000		
4	Huisstijl oprissen	L	35.000	35.000		
5	Project 'begrijpelijke communicatie'	L	50.000	44.000		
6	Organisatieontwikkeling	L	86.000			
7	Uitbreiding formatie MO teamleider, 1 jaar	L	98.000			
8	Personele knelpunten - uitbreiding formatie	L	220.000	104.000		
9	Stelpost inflatie	L	600.000	1.000.000		
Totaal programma 1			1.339.000	1.198.000	0	0
10	Vechtdalverbinding (N34/ N377)	B	-30.000			
11	Implementatiebudget IBOR	L	28.250	28.250		
Totaal programma 3			-1.750	28.250	0	0
12	Specifieke Uitkering sport (SPUK)	B	-75.000			
13	Oplossen onderwijsvertraging ivm Corona (NPO)	L	96.000			
13	Oplossen onderwijsvertraging ivm Corona (NPO)	B	-96.000			
14	Personele capaciteit begeleiding IHP	L	80.000	80.000		
Totaal programma 5			5.000	80.000	0	0
15	Actieplan Corona 2022-2023 (MO)	L	34.000			
16	Stelpost Extra middelen Jeugdzorg	L	300.000	300.000		
Totaal programma 7			334.000	300.000	0	0
17	Projectplan Energie en Duurzaamheid	L	29.000			
18	Ombouw installaties naar VGS 2.0 budgetneutraal	L	138.900	160.000	60.000	
18	Ombouw installaties naar VGS 2.0 budgetneutraal	B	-138.900	-160.000	-60.000	
Totaal programma 8			29.000	0	0	0
19	Opstellen archeologische waardenkaart			25.000		
20	Opstellen Plattelandsvisie	L	50.000			
21	Aanloopkosten start werkzaamheden Omgevingswet	L	115.000	78.000	58.000	
Totaal programma 9			165.000	103.000	58.000	0
Totaal incidentele Baten en Lasten		L	1.910.250	1.716.250	68.000	0

Hieronder worden de budgetten groter dan € 50.000 toegelicht

1. Project optimalisatie P&C cyclus (2023)

Betreft het budget voor het nog in te richten project optimalisatie P&C cyclus, waarin tevens Zero based begroten meegenomen wordt.

6. Organisatieontwikkeling

Dit is een deel van het budget wat in de begroting 2022 toegekend is voor het project 'Samen verder reizen'. We werken aan de volgende onderdelen: Opgavegericht werken, de dienstverlening verder digitaliseren; en hybride werkvormen voor samenwerking met onze inwoners, ondernemers en andere partners. Doel is om in verbinding en samen met de samenleving onze opgaven te realiseren, die voldoen aan de eisen en mogelijkheden van deze tijd.

7. Uitbreiding formatie teamleider MO (2023)

De afdeling MO is qua omvang personeel de laatste jaren gegroeid, daarnaast zijn uitvoeringsvraagstukken en de mate van complexiteit ook toegenomen. De afdeling heeft zowel inhoudelijke als personele aansturing nodig om goed te kunnen functioneren. Voor 2023 wordt er een teamleider ingezet, of dit de verdere jaren wordt doorgezet is afhankelijk van de huidige organisatieontwikkeling.

8. Personele knelpunten

Dit is een deelbudget wat in de begroting 2022 toegekend is, het budget is bedoeld voor de borging van de gevolgen van de omgevingswet, integrale beleidsuitvoering en kwaliteitsborging openbare ruimte.

9. Stelpost inflatie

De extreme mondiale ontwikkelingen zorgen voor een groot risico op inflatie. Het is lastig te voorspellen wat de effecten op lange(re) termijn zijn zowel voor wat betreft de inflatie als de mogelijke compensatie in het gemeentefonds. Daarom is besloten om een stelpost op te nemen naast het al opgenomen risico in het weerstandsvermogen.

12. Specifieke uitkering sport (SPUK)

Voor 2023 is er een incidentele bijdrage van € 75.000 in verband met de stimulerings-regeling Sport vanuit het rijk. Of er van rijkswege na 1 januari 2024 een vervolg komt voor deze regeling is op dit moment nog niet duidelijk.

13. Nationaal Programma Onderwijs oplossen onderwijsvertraging

Om opgelopen onderwijsvertraging in te halen die leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs opliepen als gevolg van de coronapandemie ontvangen gemeenten gedurende de periode augustus 2021 tot en met juli 2023 extra middelen van het Rijk in de vorm van een specifieke uitkering Nationaal Programma Onderwijs (NPO). Ook de schoolbesturen ontvangen in dit kader aanvullende middelen van het Rijk. Gemeenten hebben de opdracht deze NPO-middelen in te zetten om onderwijsvertragingen in te halen die kinderen opliepen tijdens de coronapandemie. De maatregelen moeten aansluiten op de behoeften van kinderen in de betreffende gemeente en bij de interventies die scholen al nemen. Met schoolbesturen en kinderopvangorganisaties maken wij afspraken over de inzet van deze middelen. Voor de gehele periode ontvangen wij € 330.055, aangezien het een specifieke uitkering betreft is dit budgetneutraal in deze begroting is verwerkt.

14. Personele capaciteit Integraal huisvestingsplan basisonderwijs

De uitwerking van het Integraal huisvestingsplan basisonderwijs 2022-2024 (IHP) vergt extra capaciteit.

16. Stelpost extra middelen Jeugdzorg (2023 en 2024)

Tot en met de begroting 2022 hielden we in de begroting rekening met een structureel budget van € 300.000 als stelpost voor extra kosten Jeugdzorg. Inmiddels is een traject gestart om de kosten van de Jeugdzorg beter in de hand te krijgen, waardoor dit budget met ingang van 2025 kan vervallen.

18. Ombouw in opdracht van Waterschap Drents Overijsselse Delta (WDOD)

In het kader van het bestuursakkoord OAS (Optimalisatie Afvalwatersysteem) met het waterschap zijn meerjarig 3 projecten opgenomen. Het waterschap vergoed hierbij de door ons te maken kosten.

21. Aanloopkosten start werkzaamheden Omgevingswet

Het implementatietraject voor de Omgevingswet duurt langer door het verschuiven van de ingangsdatum naar 1 januari 2023. Hierdoor worden we langer geconfronteerd met incidentele invoeringskosten.

3 Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

TOEVOEGINGEN

Progr	Toevoegingen aan de reserves structureel	2023	2024	2025	2026
3	1. Opbrengsten snippergroen	20.000	20.000	20.000	20.000
	Totaal toevoegingen reserves structureel	20.000	20.000	20.000	20.000

Progr	Toevoegingen aan de reserves incidenteel	2023	2024	2025	2026
1	1a. Afromen Alg Res Vrij Besteedbaar tgv Alg res vaste buffer	500.000	0	0	0
	Totaal toevoegingen reserves Incidenteel	500.000	0	0	0

Totaal toevoegingen structureel en incidenteel	520.000	20.000	20.000	20.000
---	----------------	---------------	---------------	---------------

ONTTREKKINGEN

Progr	Onttrekkingen aan de reserves structureel	2023	2024	2025	2026
1	2. Vervallen dividend WMO (t/m 2025)	13.750	8.750	3.750	0
1	3. Kapitaallasten gemeentehuis bouw	283.350	283.350	283.350	283.350
1	4. Vechthorst geldlening (t/m 2024)	400.000	230.843	0	0
1	5. Storting vanuit Vechthorst geldlening (t/m 2024)	-200.000	-115.422	0	0
1	6. Kapitaallasten Cichoreifabriek gebouw + installaties	80.966	80.966	80.966	80.966
2	7. Kapitaallasten brandweerkazerne Nieuwleusen	34.750	34.750	34.750	34.750
3	8. Kapitaallasten huisvesting gemeentewerf	42.400	42.400	42.400	42.400
3	9. Uitvoering groenstructuurplan (t/m 2023)	50.000	0	0	0
3	10. Kapitaallasten extra zonnepanelen gemeentewerf	13.204	13.204	13.204	13.204
3	11. Kapitaallasten wandelpromenade	6.534	6.534	6.534	6.534
4	12. Uitvoeringsagenda nota economisch beleid	10.000	10.000	10.000	10.000
4	13. Algemene kosten grondexploitatie	15.000	15.000	15.000	15.000
4	14. Marktbehoefte onderzoek grondexploitatie		25.000		25.000
5	15. Kapitaallasten kunstgrasvelden	85.473	85.473	33.600	33.600
5	16. Kapitaallasten fontein	4.458	4.458	4.458	4.458
5	17. Kapitaallasten De Spil gebouw + installaties	442.783	442.783	442.783	442.783
9	18. Algemene kosten grondexploitatie	15.000	15.000	15.000	15.000
9	19. Bestemmingsplan kernen 50% volkshuisvesting	32.500	0	0	0
	Totaal onttrekkingen aan de reserves structureel	1.330.168	1.183.090	985.795	1.007.045

Progr	Onttrekkingen aan de reserves incidenteel	2023	2024	2025	2026
1	1a. Afromen Alg Res Vrij Besteedbaar tgv Alg res vaste buffer	500.000	0	0	0
3	20. Implementatiebudget IBOR	28.250	28.250	0	0
4	21. Onderzoek Bedrijventerrein	25.000			
5	22. Personele capaciteit begeleiding Integr Huisv Plan ondw	80.000	80.000	0	0
9	23. Woonbehoefte onderzoek (grondexploitatie)	0	0	15.000	0
	Totaal onttrekkingen aan de reserves incidenteel	633.250	108.250	15.000	0

	Totaal onttrekkingen structureel en incidenteel	1.963.418	1.291.340	1.000.795	1.007.045
--	--	------------------	------------------	------------------	------------------

Toelichting

1. en 9. De opbrengsten uit de verkoop van snippergroen worden gestort in de reserve herstructurering openbaar groen. De kosten van de uitvoering van groenstructuurplan (GSP) projecten worden t/m 2023 gedekt uit deze reserve. Vanaf 2024 komen de kosten ten laste van de exploitatie.

1a. In de paragraaf weerstandsvermogen, onderdeel benodigde weerstandscapaciteit, is berekend dat de stand van de algemene reserve vaste buffer vastgesteld wordt op € 3,5 mln. Dit betekent dat er in 2023 € 0,5 mln toegevoegd moet worden aan deze reserve ten laste van de algemene reserve vrij besteedbaar.

2. Vervallen dividend WMO (Waterleiding Maatschappij Overijssel) betreft wegvallend dividend. In 2005 heeft WMO Beheer het aandeel in Wavin verkocht. Vervolgens is in 2006 besloten WMO beheer te laten fuseren met Wadinko Beheer BV. De gemeente is daarom nu rechtstreeks aandeelhouder in Wadinko BV. Bij de verkoop van de Wavin is besloten het wegvallende dividend gedurende 20 jaar (dat wil zeggen elk jaar € 5.000 minder) ten laste te brengen van de reserve reeds bestemd.

De onttrekkingen onder de punten 3, 6, 7, 8, 10, 11, 15 t/m 17 komen ten laste van een geblokkeerde bestemmingsreserve ten behoeve van de kapitaallasten.

4 en 5. De jaarlijkse aflossing van de Vechthorst geldlening valt voor 50% vrij in de exploitatie. De looptijd van deze lening is tot 2025.

12. Op basis van de nieuwe nota economisch beleid, die gepland staat voor het derde of vierde kwartaal van 2022, wordt een uitvoeringsagenda 2023-2026 vastgesteld. De inschatting is dat de geraamde kosten voor de uitvoeringsagenda voor de periode 2023-2026 in totaal € 40.000 gaan bedragen en dat komt neer op € 10.000 per jaar voor de periode 2023 - 2026. De geraamde kosten worden onttrokken aan de algemene reserve grondexploitatie.

13. en 18. Algemene kosten grondexploitatie ad. € 30.000 per jaar komen ten laste van de algemene reserve grondexploitatie, middels programma 4 en 9.

14. Marktbehoefte onderzoek grondexploitatie vindt 1x per 2 jaar plaats, ten laste van de algemene reserve grondexploitatie.

19. Bestemmingsplan kernen 50% volkshuisvesting betreft het ontwikkelen van plannen die aan de reserve Volkshuisvesting onttrokken worden t/m 2023. Met ingang van 2024 komen de structurele lasten ten laste van de exploitatie (afbouw onttrekking aan de reserve voor budget met structurele uitgaven).

20. Implementatie budget IBOR

De raad heeft op 29 november 2021 een budget van € 113.000 beschikbaar gesteld voor implementatie Beheer Openbare Ruimte. Voor de jaren 2021 t/m 2024 € 28.250 per jaar, ten laste van de Algemene Reserve Vrij Besteedbaar.

21. Onderzoek bedrijventerrein vindt plaats in 2023 ten laste van de algemene reserve grondexploitatie.

22. Personele capaciteit begeleiding Integraal HuisvestingsPlan (IHP)

De raad heeft op 20 december 2021 een bedrag van € 230.000 beschikbaar gesteld voor personele capaciteit m.b.t. begeleiding IHP 2022-2038. Voor het jaar 2022 € 70.000 en voor 2023 en 2024 € 80.000 per jaar, ten laste van de Algemene Reserve Vrij Besteedbaar.

23. Woonbehoefte onderzoek (grondexploitatie)

Op basis van de PPN 2023-2026 is er voor de jaarschijf 2025 een bedrag van € 15.000 beschikbaar gesteld t.b.v. woonbehoefte onderzoek, ten laste van de algemene reserve grondexploitatie.

4 Reserves en voorzieningen

Naam reserve / voorziening	Saldo per 31-12-2022*	Bij 2023	Af 2023	Saldo per 31-12-23	Bij 2024	Af 2024	Saldo per 31-12-24
Algemene reserve							
Algemene reserve vaste buffer	3.000.000	500.000	0	3.500.000			3.500.000
Algemene reserve vrij besteedbaar	12.922.838		-608.250	12.314.588		-108.250	12.206.338
Algemene reserve grondexploitatie	1.399.339		-65.000	1.334.339		-65.000	1.269.339
Totaal algemene reserve	17.322.177	500.000	-673.250	17.148.927	0	-173.250	16.975.677
Bestemmingsreserves geblokkeerd							
KL Gemeentehuis bouw	7.367.100		-283.350	7.083.750		-283.350	6.800.400
KL Kunstgrasvelden	238.147		-85.473	152.674		-85.473	67.201
KL Cichoreifabriek gebouw	972.097		-28.591	943.506		-28.591	914.915
KL Cichoreifabriek installaties	209.500		-52.375	157.125		-52.375	104.750
KL Brandweerkazerne Nieuwleusen	868.750		-34.750	834.000		-34.750	799.250
KL de Spil installaties	1.500.000		-250.000	1.250.000		-250.000	1.000.000
KL de Spil gebouw	6.940.187		-192.783	6.747.404		-192.783	6.554.621
KL verbouw werf Dalfsen	1.012.048		-55.596	956.452		-55.596	900.856
KL Wandelpromenade	109.921		-10.992	98.929		-10.992	87.937
Totaal bestemmingsres. geblokkeerd	19.217.750	0	-993.910	18.223.840	0	-993.910	17.229.930
Bestemmingsreserves							
Reserve reeds bestemd	291.132		-13.750	277.382		-8.750	268.632
Herstructurering openbaar groen	435.275	20.000	-50.000	405.275	20.000	0	425.275
Volkshuisvesting overdracht woningbedrijf	629.558		-400.000	229.558		-229.558	0
Volkshuisvesting (VHV)	1.979.041	200.000	-32.500	2.146.541	114.779	0	2.261.320
Corona Noodfonds	262.449		0	262.449			262.449
Budgetoverheveling	0			0			0
Reserve IBOR	0			0			0
Totaal bestemmingsreserves	3.597.455	220.000	-496.250	3.321.205	134.779	-238.308	3.217.676
Totaal reserves	40.137.382	720.000	-2.163.410	38.693.972	134.779	-1.405.468	37.423.283
Voorzieningen							
Voorziening riolering	4.974.707	529.739	-300.000	5.204.446	523.739	-300.000	5.428.185
Voorziening afval	951.856		-3.126	948.730	0	-77.144	871.586
Voorziening groot onderhoud gem. gebouwen	918.892	162.100	-607.000	473.992	162.100	-275.000	361.092
Voorziening wethouderspensioen	1.998.632	100.000		2.098.632	100.000		2.198.632
Voorziening pensioen gewezen wethouders	1.198.568		-90.331	1.108.237		-90.331	1.017.906
Voorziening bovenwijken aansluiting N348	0			0			0
Voorziening mobiliteit	22.595		-22.595	0			0
Totaal voorzieningen	10.065.250	791.839	-1.023.052	9.834.037	785.839	-742.475	9.877.401
TOTAAL GENERAAL	50.202.632	1.511.839	-3.186.462	48.528.009	920.618	-2.147.943	47.300.684

* stand per 31-12-2022 is inclusief raadsbesluiten t/m PPN (juni 2022). Dus excl mutaties 2e berap 2022 (raad okt 2022)

Naam reserve / voorziening	Saldo per 31-12-24	Bij 2025	Af 2025	Saldo per 31-12-25	Bij 2026	Af 2026	Saldo per 31-12-26
Algemene reserve vaste buffer	3.500.000			3.500.000			3.500.000
Algemene reserve vrij besteedbaar	12.206.338			12.206.338			12.206.338
Algemene reserve grondexploitatie	1.269.339		-55.000	1.214.339		-65.000	1.149.339
Totaal algemene reserve	16.975.677	0	-55.000	16.920.677	0	-65.000	16.855.677
Bestemmingsreserves geblokkeerd							
KL Gemeentehuis bouw	6.800.400		-283.350	6.517.050		-283.350	6.233.700
KL Kunstgrasvelden	67.201		-33.600	33.601		-33.601	0
KL Cichoreifabriek gebouw	914.915		-28.591	886.324		-28.591	857.733
KL Cichoreifabriek installaties	104.750		-52.375	52.375		-52.375	0
KL Brandweerkazerne Nieuwleusen	799.250		-34.750	764.500		-34.750	729.750
KL de Spil installaties	1.000.000		-250.000	750.000		-250.000	500.000
KL de Spil gebouw	6.554.621		-192.783	6.361.838		-192.783	6.169.055
KL verbouw werf Dalfsen	900.856		-55.596	845.260		-55.596	789.664
KL Wandelpromenade	87.937		-10.992	76.945		-10.992	65.953
Totaal bestemmingsres. geblokkeerd	17.229.930	0	-942.037	16.287.893	0	-942.038	15.345.855
Bestemmingsreserves							
Reserve reeds bestemd	268.632		-3.750	264.882			264.882
Herstructurering openbaar groen	425.275	20.000		445.275	20.000		465.275
Volkshuisvesting overdracht woningbedrijf	0			0			0
Volkshuisvesting (VHV)	2.261.320			2.261.320			2.261.320
Corona Noodfonds	262.449			262.449			262.449
Budgetoverheveling	0			0			0
Reserve IBOR	0			0			0
Totaal bestemmingsreserves	3.217.676	20.000	-3.750	3.233.926	20.000	0	3.253.926
Totaal reserves	37.423.283	20.000	-1.000.787	36.442.496	20.000	-1.007.038	35.455.458
Voorzieningen							
Voorziening riolering	5.428.185	523.739	-300.000	5.651.924	523.739	-300.000	5.875.663
Voorziening afval	871.586	0	-145.747	725.839	0	-310.072	415.767
Voorziening groot onderhoud gem. gebouwen	361.092	162.100	-130.000	393.192	162.100	-130.000	425.292
Voorziening wethouderspensioen	2.198.632	100.000		2.298.632	100.000		2.398.632
Voorziening pensioen gewezen wethouders	1.017.906		-90.331	927.575		-90.331	837.244
Voorziening bovenwijken aansluiting N348	0			0			0
Voorziening mobiliteit	0			0			0
Totaal voorzieningen	9.877.401	785.839	-666.078	9.997.162	785.839	-830.403	9.952.598
TOTAAL GENERAAL	47.300.684	805.839	-1.666.865	46.439.658	805.839	-1.837.441	45.408.056

5 EMU-saldo en geprognosticeerde meerjarenbalans

EMU-saldo

In het Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen van 23 maart 2022 jl. is gesproken over de EMU-norm voor de decentrale overheden. Het rijk en de decentrale overheden hebben de macro EMU-norm op -0,4% van het BBP voor 2023. Hiermee wordt de eerdere regeling van de periode 2019-2022 met 1 jaar verlengd. Waarbij de norm voor gemeenten -0,27 blijft. De individuele referentiewaarde van het EMU-saldo voor de gemeente Dalfsen is in de septembercirculaire 2021 vastgesteld op 2.622. De referentie waarde betreft geen norm , maar een indicatie van het aandeel dat een gemeente in het gezamenlijke tekortnorm heeft.

Toelichting:

1. De bedragen komen overeen met bijlage 4.1.
2. Dit zijn de begrote bedragen aan afschrijvingen op de exploitatie.
- 3 en 9. De bedragen komen overeen met bijlage 4.4.
- 7 en 8. De in de MPG 2022 opgenomen bedragen.

Wanneer het saldo positief is, is er sprake van een vorderingenoverschot, als het saldo negatief is, spreekt men over een vorderingentekort. Voor de jaren 2024 tot en met 2026 draagt Dalfsen positief bij aan het EMU-saldo.

EMU-saldo (bedragen x € 1.000)		Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
1	Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-3.643	-1.286	830	4.204	483
+2	Afschrijvingen ten laste van exploitatie	2.220	2.278	2.464	2.459	2.430
+3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten lasten van de exploitatie	1.282	792	786	786	786
-4	Investerings in (im)materiele vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-2.919	-4.467	-3.308	-1.890	-1.690
+5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in in mindering zijn gebracht bij post 4	0	0	0	0	0
+6a	Baten uit desinvesteringen in (im) materiele vaste (tegen verkoopprijs) voorzover niet op exploitatie verantwoord	0	0	0	0	0
-7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d.	-475	-184	-1.281	-75	-75
+8a	Baten bouwgrondexploitatie:	15	280	0	0	0
-9	Betalings ten laste van de voorzieningen	-325	-303	-377	-446	-610
-10	Betalings die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves worden gebracht en die nog niet vallen onder één van de andere genoemde posten	0	0	0	0	0
11b	Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo		-3.845	-2.890	-886	5.038	1.324

Activa	31-12-	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
--------	--------	------------	------------	------------	------------	------------

bedragen x € 1.000	2021					
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	784	1.146	1.142	1.139	1.136	1.133
Materiële vaste activa	55.728	58.779	60.715	61.382	60.439	59.117
Financiële vaste activa	4.786	4.786	4.786	4.786	4.786	4.786
Totale vaste activa	61.298	64.711	66.643	67.307	66.361	65.036
Vlottende activa						
Voorraden	5.344	5.729	3.648	2.673	-1.878	-3.880
Vorderingen	10.719	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Liquide middelen	472	-4.193	-7.114	-9.400	-5.344	-3.649
Overlopende activa	2.507	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Totaal vlottende activa	19.042	9.536	4.534	1.273	778	471
Balans totaal activa	80.342	74.247	71.177	68.580	67.139	65.507

Passiva bedragen x € 1.000	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Vaste passiva						
Eigen vermogen	43.711	40.137	38.693	37.403	36.442	35.455
Voorzieningen	10.923	10.065	9.834	9.877	9.997	9.952
Vaste schulden rentetypische looptijd > 1 jaar	14.941	13.545	12.150	10.800	10.200	9.600
Totaal vaste passiva	69.575	63.747	60.677	58.080	56.639	55.007
Vlottende passiva						
Netto vlottende schulden rentetypische looptijd < 1 jaar	5.197	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Overlopende passiva	5.570	5.500	5.500	5.500	5.500	5.500
Totaal vlottende passiva	10.767	10.500	10.500	10.500	10.500	10.500
Balans totaal passiva	80.342	74.247	71.177	68.580	67.139	65.507

6 Investeringskredieten

In het onderstaande overzicht vindt u in het meerjarig investeringsplan 2023-2026. Onderstaande tabel bevat een totaaloverzicht van alle investeringen voor 2023-2026 vanaf € 25.000.

Investeringen met activering		2023	2024	2025	2026
Nr	Omschrijving	Bedrag	Bedrag	Bedrag	Bedrag
1	Tablets raad 2026				50.000
2	Strategische aankopen	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
3	Vervanging audiovisuele apparatuur 2023	25.000			
4	Vervanging audiovisuele apparatuur 2024		45.000		
5	Vervanging meubilair	125.000			
6	Opzetstrooiers	100.000			
7	Sneeuwploegen	44.000			
8	Vrachtauto Scania BZ-VS-17	293.000			
9	GVVP 2023	160.000			
10	Sneeuwploegen B1, B2 en B7	53.000			
11	Aanhangerstrooier B6	40.000			
12	Wegenschaaf		30.000		
13	GVVP 2024		160.000		
14	Uitvoeringsprogramma fiets 2023	300.000			
15	Uitvoeringsprogramma fiets 2024		300.000		
16	Uitvoeringsprogramma fiets 2025			300.000	
17	Uitvoeringsprogramma fiets 2026				300.000
18	GVVP 2025			160.000	
19	Opzet strooier B4			35.000	
20	GVVP 2026				160.000
21	Vervanging gem sportvelden 2023	1.355.900			
22	Vervanging gem sportvelden 2024		1.398.100		
23	Fendt 304 B4				110.000
24	Bossingelschaar buitengebied		30.000		
25	Ford Transit 5-VZK-85 vervanging	60.500			
26	Ford Transit 5-VZK-86 vervanging	60.500			
27	Ford Transit buddelcam 5-VZK-87	60.500			
28	Vrachtauto Scania BZ-FL-42 vervanging	291.500			
29	Ford bus met kraan VK-888-R	72.500			
30	Bus elektrisch Goupil 98-NNJ-9	42.000			
31	Klepelmaaier B1 hagenklepel	38.500			
32	Maaimachine Ransomes RMP 655C		120.000		
33	Maaimachine Ransomes RMP 653C		110.000		
34	Mitsubishi Fuso met kraan VB-361-H	72.500			
35	Traktor John Deere 6120	143.000			
36	Zuigwagen B1	84.700			
37	Bus Cleanteam Mega Electric AIMAX 528		40.800		
38	Joskin kipper		73.700		
39	Renault Master 30-VKX-7	45.000			
40	Folie vijver Polhaarweg			33.000	
41	DSFK City transporter elektrisch (1)			55.000	

42	DSFK City transporter elektrisch (2)			55.000	
43	Goupil Industrie SA Elektisch			55.000	
44	Mitsubishi 82-BGF-3			55.000	
45	Schaftketen			98.000	
46	Kobelco mini kraan				35.000
47	Heftruck				35.000
48	Traktor Shibaura 306 N2			44.000	
Totaal		4.467.100	3.307.600	1.890.000	1.690.000

legenda

	verschoven in tijd
	bedragen aangepast
	nieuwe investeringen

Het meerjareninvesteringsplan 2023-2026 opgenomen in de Perspectiefnota (PPN) 2023-2026 is de basis. We lichten hieronder de mutaties ten opzichte van de PPN 2023-2026 kort toe.

Tablets raad, aanvullend krediet € 15.000 (2026)

Het bedrag is naar boven bijgesteld doordat het aantal benodigde tablets hoger is als gevolg de uitbreiding van het aantal commissieleden per fractie. d

Vrachtauto Scania BZ-VS-17 aanvullend krediet € 29.000

Door extreme stijging van grondstof prijzen is extra budget nodig. Met het bestaande en extra budget is een kosten/baten-afweging gemaakt en gekozen voor een zo duurzaam mogelijk uitvoering. Dit houdt in dat er gekozen is voor een aandrijving met een dieselmotor met de hoogst mogelijke emissienorm waardoor het milieu zo min mogelijk wordt belast.

Vrachtauto Scania BZ-FL-42 aanvullend krediet € 72.000

Zie toelichting bij Scania BZ-VS-17.

Voor beide vrachtauto's is nu een krediet van € 290.000 beschikbaar.

Uitvoeringsprogramma fiets 2023 t/m 2026 aanvullend krediet € 100.000 per jaar

De raad heeft uitgesproken om naast het goedgekeurde programma 'fiets' ook de recreatieve fietsroutes te verbeteren, waaronder de fietsroute Maneweg. Om deze ambities in te vullen wordt voorgesteld om vanaf 2023 het budget voor uitvoering van de integrale Fietsvisie te verhogen van € 400.000 naar € 600.000, waarvan € 300.000 subsidie en €300.000 eigen middelen.

7 Budgetneutrale wijzigingen en kleine aanpassingen

In de volgende tabel zijn de budgetneutrale wijzigingen en financiële mutaties < € 25.000 weergegeven.

Deze bijstellingen zijn noodzakelijk en zijn daarom in één tabel bij elkaar gebracht zonder nadere toelichting.

progr.	Beleids- veld	Omschrijving Bedragen x 1.000 +=nadeel, -/-=voordeel	Lasten/ baten	Struct/ Incid	2023	2024	2025	2026
1	1.1	Kosten accountantscontrole	L	S	4	4	4	4
1	1.1	Treasury Grex aanvull toegerekende rente	L	S	-20	-22	-17	8
1	1.3	Mutatie belastingopbr. toeristenbelasting	B	S	4	11	11	7
1	1.3	GBLT andere verdeling budget van pr1en pr8	L	S	5	6	6	2
1	1.3	GBLT bijdrage verlaging	L	S	-2	-1	-2	
1	1.3	Marktgelden	B	S	16	16	16	17
1	1.3	Dividendopbrengsten deelnemingen	B	S	7	7	7	7
1	1.8	Vervallen dividend Wavin	B	S				4
2	2.1	Leges kinderopvang	B	S	8	8	8	8
4	4.1	Marktgelden	B	S	-16	-16	-16	-17
5	5.5	Zwembaden actualisering budget	L	S	3	6	4	2
7	7.4	Leges kinderopvang	B	S	-8	-8	-8	-8
7	7.5	AED's onderhoud budget	L	S	2	2	2	2
8	8.5	GBLT andere verdeling budget van pr1en pr8	L	S	-5	-6	-6	-2
subtotaal			B	S	11	18	18	18
subtotaal			L	S	-13	-11	-9	16
Totaal			saldo	S	-2	7	9	34

8 Definities verplichte beleidsindicatoren

In onderstaande tabel wordt een definitie c.q. nadere beschrijving weergegeven van de beleidsindicatoren zoals opgenomen in de programma's:
(verklaring afkorting n.b. = niet bekend)

Programma	Indicator	Definitie/beschrijving
Programma 1	Formatie	Het gaat om de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari. Uitgangspunt is het vastgestelde formatieplan, dus niet de werkelijke bezetting. Het gaat om formatieplaatsen ongeacht of die worden ingevuld door iemand met een vaste aanstelling, een tijdelijke aanstelling of nog openstaan in de vorm van een vacature. Fte is het equivalent van een 36-urige werkweek.
	Bezetting	Het gaat om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is, dus niet om de toegestane formatieve omvang uit het formatieplan. Ook boventallige medewerkers worden hierin meegeteld.
	Apparaatskosten	De noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken. Het betreft dus alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.
	Externe inhuur	Het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de organisatie in dienst zijnde opdrachtgever, door een private organisatie met winstoogmerk, door middel van het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, zonder dat daar een arbeidsovereenkomst of aanstelling tussen organisatie en de daarbij ingezette personen aan ten grondslag ligt. Onder externe inhuur valt niet: alle vormen waarin een product of opdracht compleet in de markt wordt gezet of inhuur van deskundigheid voor de uitoefening van wettelijke taken, zoals bijvoorbeeld tolken.
	Overhead	Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Het percentage overhead betreft de overheadkosten zoals begroot op taakveld 0.4 gedeeld door het totaal saldo van de lasten (exclusief toevoegingen aan reserves).
Programma 2	Verwijzingen Halt	Het aantal verwijzingen naar Halt, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar.
	Winkeldiefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
	Geweldsmisdrijven	Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
	Diefstallen uit woning	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.
	Vernielingen en beschadigingen (in openbare ruimte)	Het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners.

Programma 3		Geen verplichte beleidsindicatoren
Programma 4	Funcziemenging	De funcziemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
	Vestigingen (van bedrijven)	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.
Programma 5	Absoluut verzuim	Het aantal leer- of kwalificatieplichtigen dat niet staat ingeschreven op een onderwijsinstelling en niet beschikt over een vrijstelling, per 1.000 inwoners lft. 5-18 jaar.
	Relatief verzuim	Het relatieve aantal leer- en of kwalificatieplichtige jongeren zonder vrijstelling dat langer dan 4 opeenvolgende weken niet ingeschreven was op school, per 1.000 inwoners lft. 5-18 jaar.
	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.
	Niet-sporters	Het percentage niet-wekelijkse sporters t.o.v. de bevolking van 19 jaar en ouder.
Programma 6	Personen met een bijstandsuitkering	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 10.000 inwoners.
Programma 7	Banen	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
	Jongeren met een delict voor de rechter	Het percentage jongeren (12 t/m 21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
	Kinderen in uitkeringsgezinnen	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
	Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.
	Werkloze jongeren	Het percentage jongeren (16 t/m 22 jaar) die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV WERKbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie.
	Lopende re-integratievoorzieningen	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
	Jongeren met jeugdhulp	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar.
	Jongeren met jeugdbescherming	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
	Jongeren met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12 tot 23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12 tot 23 jaar).
	Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.

Programma 8	Hernieuwbare elektriciteit	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.
	Omvang huishoudelijk restafval	De hoeveelheid huishoudelijk afval per bewoner per jaar (kg)
Programma 9	Nieuw gebouwde woningen	Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen.
	Gemiddelde WOZ waarde	De gemiddelde WOZ waarde van woningen
	Demografische druk	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.
	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

9 Uitgangspunten begroting 2023 - 2026

Algemene uitkering gemeentefonds

De Begroting 2023-2026 wordt gebaseerd op de meicirculaire 2022 en bijgesteld met de septembercirculaire 2022.

Aandachtspunten:

1. herverdeling gemeentefonds
2. extra middelen Jeugdzorg
3. opschalingskorting 2023-2026

1. *Herverdeling Gemeentefonds*

De herverdeling gemeentefonds wordt vanaf 2023 ingevoerd. De effecten zijn via de meicirculaire 2022 in de begroting verwerkt. Er is een ingroei van drie jaar met respectievelijk € 7,50 € 22,50 en € 26,92 per inwoner.

2. *Jeugdzorg*

Op dit moment werken het rijk en de VNG aan de Hervormingsagenda jeugdzorg.

Deze zal naar verwachting dit najaar worden afgerond. Naast de besparingsopgave die volgt uit de uitspraak van de Commissie van Wijzen heeft het kabinet besloten tot het realiseren van de aanvullende besparing van structureel € 511 miljoen (in 2027), welke een Rijksverantwoordelijkheid is gemaakt. Het is aan de Rijksoverheid is om de besparing in te vullen met (wettelijke) maatregelen, waardoor gemeenten minder middelen nodig hebben of waarbij alternatieve inkomsten gegenereerd worden (bv door middel van de invoering van een eigen bijdrage). Ook draagt het Rijk het budgettaire risico ingeval (een deel van) deze maatregelen geen of niet tijdig doorgang.

De aanvullende afspraken die voor 100% opgenomen mogen worden:

- Gemeenten mogen in de jaarschijven 2024 tot en met 2026 de middelen die op de aanvullende post zijn gereserveerd meenemen in hun meerjarenraming.
- Daarnaast mogen gemeenten in hun begroting rekening houden met een besparing als gevolg van maatregelen die het Rijk zal uitwerken.

In lijn van de begroting 2022-2025 is het effect voor de begroting 2023-2026 met 75% verwerkt. Een deel als vermindering van de uitgaven en een deel raming van middelen. Voor 2024 en 2025 is dit budgetneutraal ten opzichte van de begroting 2022-2025, respectievelijk € 1,3 miljoen en € 1,2 miljoen. Voor 2026 is hiervoor € 817.000 begroot.

3. *Opschalingskorting 2023-2026*

De opschalingskorting wordt niet verhoogd voor de jaren 2023-2025. Dit leidt tot een hogere algemene uitkering in deze jaren. Voor 2026 zal de opschalingskorting terugkomen op het oorspronkelijke niveau. Dit leidt er toe dat de meerjarenraming gemeentefonds voor 2026 aanzienlijk lager is dan in 2025.

Prijscompensatie

Bijstelling vindt plaats op basis van de uitgaven van de laatste 2 jaar tot maximaal het percentage CPI in de septembercirculaire 2021 (1,7%).

Tarieven en belastingen

De opbrengsten voor de gemeentelijke belastingen, heffingen en rechten verhogen wij 1,7% Dit is conform de Nationale Consumenten Prijsindex (CPI) zoals deze is opgenomen in de septembercirculaire (2021). Voor deze begroting is het percentage 1,7%.

De tarieven waarbij sprake is van kostendekkendheid zijn aangepast op basis van het bestaande beleid '100% kostendekkend' conform het raadsbesluit in november 2020. Voor de lasten bedraagt het percentage voor deze begroting 1,7%.

CAO gemeenten

Voor de programmabegroting 2023-2026 wordt per begrotingsjaar uitgegaan van een salaris- en sociale lastenverhoging zoals in de lopende CAO is vastgesteld.

Ook voor de index gebruiken we de tabel in de septembercirculaire 2021:

Voor 2023-2026 zijn dit de volgende percentages 2,3% / 2,1% / 2,4% / 2,4%. Deze worden als een stelpost meegenomen.

Loonkosten grote subsidiepartijen

Bij loonkosten vindt jaarlijkse indexering plaats op basis van de laatste vastgestelde en bekende CAO voor de betreffende sector op het moment van indexering.

De overige kosten worden geïndexeerd met percentage CPI in de septembercirculaire 2021 (1,7%) tenzij er andere afspraken zijn.

Verbonden partijen

De bijdragen worden geraamd op basis van de meerjarenbegroting van de Verbonden partijen.

Overhead

Voor de toerekening van de overheadkosten aan de kostprijs van rechten en heffingen wordt op grond van artikel 12, lid 5 van de financiële verordening uitgegaan van een bij de begroting vastgesteld percentage. Voor de programmabegroting 2023-2026 wordt dit percentage vastgesteld op 84,8% (verhouding overhead - loonkosten)

Onvoorzien

Voor de post onvoorzien wordt gerekend € 2 per inwoner (= afgerond € 58.000)

Toezicht provincie

Het toezicht van de provincie is onder andere vastgelegd in het gemeenschappelijk financieel toezichtskader voor gemeenten. Het kader heeft tot doel het hebben van duidelijke en transparante spelregels bij de uitvoering van de wettelijke taak financieel toezicht op gemeenten door provincies.

Aantallen inwoners en woningen

Het aantal inwoners is op 1 januari 2022 vastgesteld op 29.162 door het CBS, de prognose van het aantal inwoners per 1 januari 2023 is 29.360 inwoners. Het aantal woningen is op 31 december 2021 vastgesteld op 12.158, de prognose van het aantal woningen per 31 december 2022 is 12.492 woningen met woonfunctie.

10 Taakvelden

Prog	Omschrijving	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten
PR01	Bestuur, ondersteuning & alg. dekkingsm.	TV1001	Bestuur	-1.812	9
		TV1002	Burgerzaken	-1.429	409
		TV1003	Beheer overige gebouwen en gronden	-379	131
		TV1004	Overhead	-10.969	264
		TV1005	Treasury	-147	434
		TV1007	Algemene uitkering gemeentefonds		48.250
		TV1008	Overige baten en lasten	-3.334	
		TV1009	Vennootschapsbelasting (VPB)		
		TV1010	Mutaties reserves	-500	1.078
		TV1061	OZB woningen	-253	4.589
		TV1062	OZB niet - woningen	-142	2.592
		TV1064	Belastingen overig	-9	12
		TV1304	Economische promotie		202
Totaal programma				-18.974	57.969

Prog	Omschrijving	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten
PR02	Openbare orde en veiligheid	TV2010	Mutaties reserves		35
		TV2101	Crisisbeheersing en brandweer	-2.062	90
		TV2102	Openbare orde en veiligheid	-633	12
Totaal programma				-2.695	136

Prog	Omschrijving	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten
PR03	Beheer openbare ruimte	TV3010	Mutaties reserves	-20	140
		TV3201	Verkeer en vervoer	-3.188	150
		TV3205	Openbaar vervoer	-9	
		TV3507	Openbaar groen & openluchtrecreatie	-2.449	137
Totaal programma				-5.666	427

Prog	Omschrijving	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten
PR04	Economische zaken	TV4010	Mutaties reserves		50
		TV4301	Economische ontwikkeling	-200	
		TV4302	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-330	280
		TV4303	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-9	20
		TV4304	Economische promotie		
Totaal programma				-539	350

Prog	Omschrijving	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten
PR05	Onderwijs en vrije tijd	TV5010	Mutaties reserves		613

		TV5203	Recreatieve havens	-47	14
		TV5304	Economische promotie	-101	
		TV5401	Openbaar basisonderwijs	-100	
		TV5402	Onderwijshuisvesting	-752	
		TV5403	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-1.428	293
		TV5501	Sportbeleid en activering	-182	
		TV5502	Sportaccommodaties	-2.113	277
		TV5503	Cultuurpresentatie etcetera	-238	18
		TV5504	Musea		
		TV5506	Media	-802	
		TV5507	Openbaar groen en openluchtrecreatie	-42	2
		TV5601	Samenkracht en burgerparticipatie	-144	120
Totaal programma				-5.949	1.338
Prog	Omschrijving	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten
PR06	Inkomensondersteuning	TV6010	Mutaties reserves		
		TV6601	Samenkracht en burgerparticipatie	-324	148
		TV6603	Inkomensregelingen	-6.067	4.148
Totaal programma				-6.391	4.296
Prog	Omschrijving	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten

PR07	Sociaal domein	TV7010	Mutaties reserves		
		TV7601	Samenkracht en burgerparticipatie	-1.984	6
		TV7602	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-2.007	
		TV7604	WSW en beschut werk	-3.749	323
		TV7605	Arbeidsparticipatie	-640	84
		TV7606	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-971	35
		TV7671a	Hulp bij het huishouden (WMO)	-2.213	112
		TV7671b	Begeleiding (WMO)	-2.106	
		TV7671c	Dagbesteding (WMO)	-422	
		TV7672a	Jeugdhulp begeleiding	-3.254	
		TV7672b	Jeugdhulp behandeling	-46	
		TV7672c	Jeugdhulp dagbesteding	-234	
		TV7672d	Jeugdhulp zonder verblijf overig	-285	
		TV7673a	Pleegzorg	-426	
		TV7673b	Gezinsgericht	-76	
		TV7673c	Jeugdhulp met verblijf overig	-182	
		TV7674a	Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	-2.085	
		TV7674b	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-410	
		TV7674c	Gesloten plaatsing	-76	
		TV7681b	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-37	
		TV7682a	Jeugdbescherming	-466	
		TV7682b	Jeugdreclassering	-30	
		TV7701	Volksgezondheid	-1.312	
Totaal programma				-23.010	560
Prog	Omschrijving	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten
PR08	Duurzaamheid en milieu	TV8010	Mutaties reserves		
		TV8702	Riolering	-1.640	1.986
		TV8703	Afval	-2.508	3.076
		TV8704	Milieubeheer	-1.442	15
		TV8705	Begraafplaatsen en crematoria	-243	296
Totaal programma				-5.833	5.373
Prog	Omschrijving	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten
PR09	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	TV9010	Mutaties reserves		48
		TV9505	Cultureel erfgoed	-22	17
		TV9507	Openbaar groen en openluchtrecreatie	-29	
		TV9801	Ruimtelijke ordening	-1.643	244
		TV9802	GREX (niet bedrijventerreinen)	-5.252	5.229
		TV9803	Wonen en bouwen	-1.050	1.223
Totaal programma				-7.996	6.761
Totaal programma's				-77.053	77.210

11 Afkortingen

ARVB	Algemene Reserve Vrij Besteedbaar
AVOI	Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuur
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BGT	Basisregistratie Grootchalige Topografie
BIG	Baseline Informatiehuishouding Gemeenten
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOA	Buitengewoon Opsporingsambtenaar
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
Chw	Crisis en herstelwet
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
CROW	Oorspronkelijk Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, water- en Wegenbouw, nu eigenaam
DDI	Dalfser Duurzaamheids Index
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
EMU	Economische en Monetaire Unie
ENSIA	Eenduidige Normatiek Single Information Audit
GBD	Groene en Blauwe Diensten
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GMSD	Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein
GOAB	Gemeentelijk Onderwijs en Achterstanden Beleid
GOTIK	Geld, Organisatie, Tijd, Informatie, Kwaliteit
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GRP	Gemeentelijk Riolerings Plan
GSP	Groenstructuurplan
GVVP	Gemeentelijk Verkeer en Vervoersplan
HHT	Huishoudelijke Hulp Toelage
IBOR	Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte
IKB	Individueel Keuze Budget
IOAW	Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
KING	Kwaliteits Instituut Nederlandse Gemeenten
KLPD	Korps landelijke politiediensten
LISA	Landelijk Informatiesysteem van Arbeidsplaatsen
LOP	Landschapontwikkelingsplan
MDT	Multidisciplinaire teams

MPG	Meerjaren Prognose Grondexploitaties
nb	Niet bekend (tabel beleidsindicatoren)
Niegg	Niet in exploitatie genomen gronden
NSVV	Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde
ONS	Overheid en Service
OZB	Onroerend Zaakbelasting
P&C	Planning en Control
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RMC	Regionaal Meld en Coördinatiepunt
RUD	Regionale Uitvoeringsdienst
SDW	Stichting Dalfsen Werkt
SMON	Stichting Maatschappelijke Opbouw Nieuwleusen
SPUK	Specifieke uitkering
SSC	Shared Service Centre
SPV	Strategisch Plan Verkeersveiligheid
SZW	Sociale Zaken en Werkgelegenheid
UVP	Uitvoeringsprogramma
VHROSV	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing
VIC	Verbijzonderde Interne Controle
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
Vpb	Vennootschapsbelasting
VSV	Voortijdig School Verlaten
VVE	Voor- en vroegschoolse Educatie
VVN	Veilig Verkeer Nederland
wet Fido	Wet Financiering decentrale overheden
wet VTH	Wet Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
WKR	Werkkostenregeling
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WNRA	Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren
WOO	Wet Open Overheid
wet WOZ	Wet Waardering Onroerende Zaken
WOC	Welzijn Onderwijs Cultuur
WWB	Wet Werk en Bijstand
2b diensten	Diensten waarbij een beperkt deel van de Europese aanbestedingsrichtlijnen van toepassing zijn